

Erinnerungs-
Blätter
deutscher
Regimenter

Reserve-
Infanterie-
Regiment
№ 86

Erindringsbøger tyske regimenter

De deltagende troppedele i den tidligere
tysk hær i verdenskrigen
bearbejdet under benyttelse
af officielle arkiver

Tidligere preussiske Troppedele:

Reserve-Infanterie-Regiment Nr. 86

Bind 149

Oldenburg i.O/Berlin 1925

Verlag von Gerhard Stalling
Gründungsjahr der Firma 1889

Dansk udgave:

Jørgen Flintholm – 2016

flinth@stofanet.dk

Må ikke gøres til genstand for salg

Historien om
Reserve - Infanterie -
Regiment 86
i Verdenskrigen

Udarbejdet efter officielle krigsdagsbøger med tilladelse
fra Rigsarkivet.

udgivet af

Friedrich Klähn

Leutnant d. Res. und Führer der Nachrichtenmittelkompanie

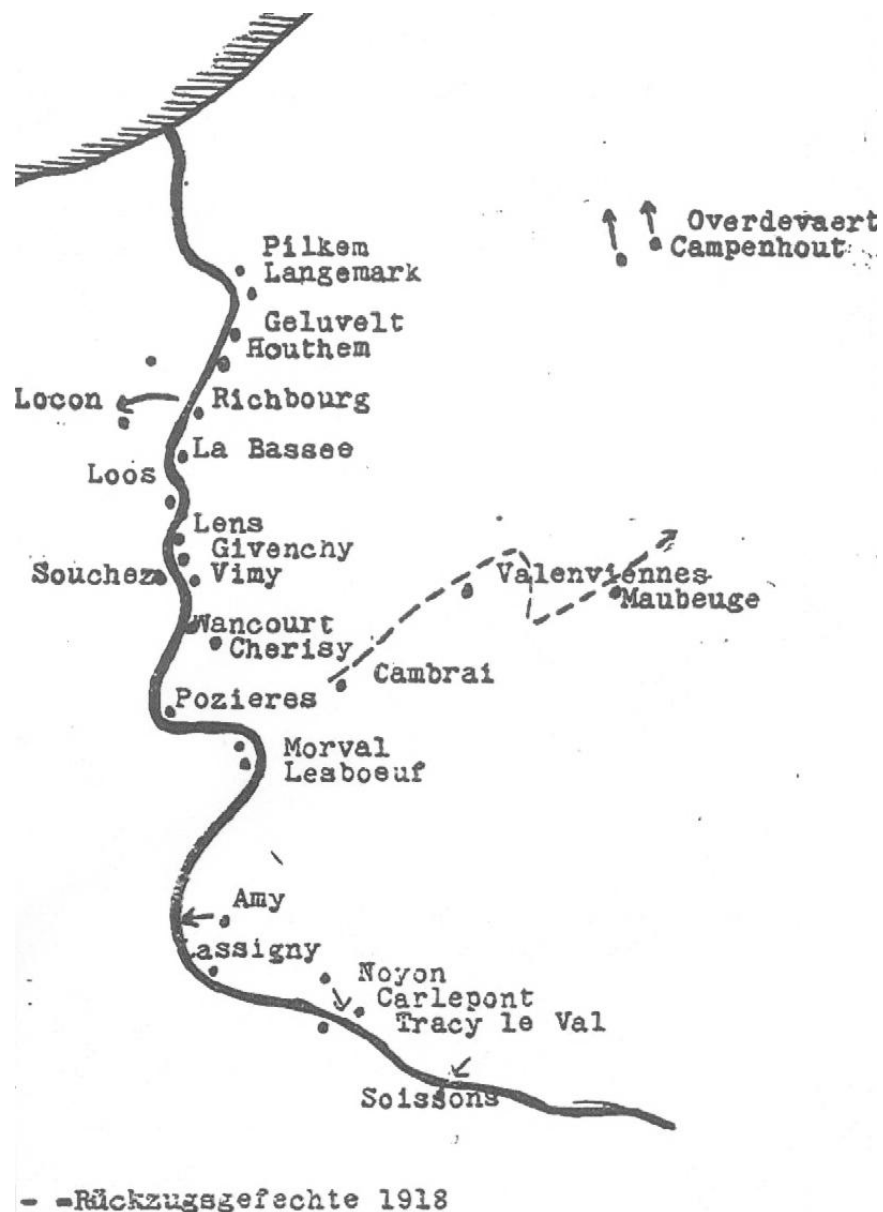
Med 24 situationskort

Flensburg / Oldenburg i.O / Berlin

1925

Tryk Emil Schmidt Söhne, Flensburg
Forlag Gerhard Stalling, Oldenburg i.O.

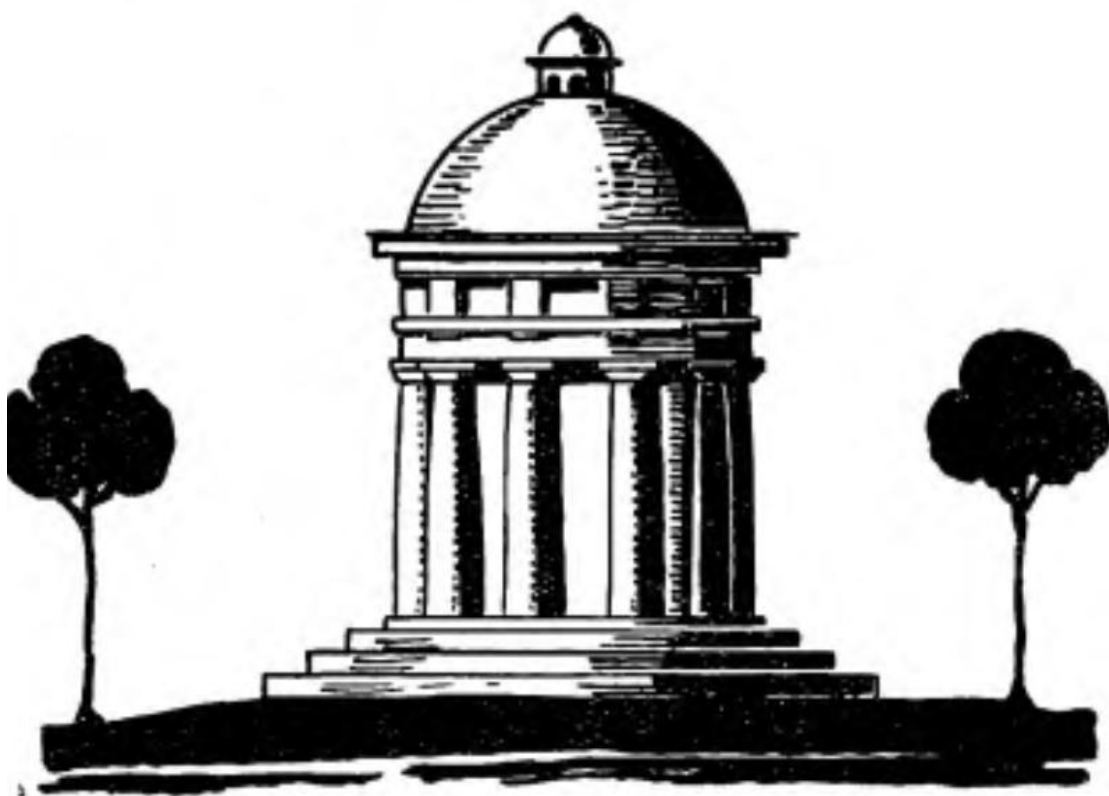

Til de i denne serie bearbejdede enhedshistorier stiller Rigsarkivet enhedens officielle Krigsdagbøger (inklusive supplerende bilag) til disposition, efter særlige betingelser og efter en i hvert enkelt tilfælde indgået aftale mellem Arkiv og bearbejder. Ansvaret for indholdet af de enkelte bind er udelukkende den nævnte forfatters.

Reicharchiv Abteilung G, Potsdam
 Leder af bogserien
 Erindringsbøger tyske regimenter

Indholdsfortegnelse

Kort over Regimentets indsættelsesområder	4
Regimentets tab	7
Regimentets opstilling	8
Bevægelseskrigen – 24. 8. 1914 – 14. 10. 1914	11
Kamp ved Over de Vaert	13
Kamp ved Kampenhout	14
Kamp ved l’Aigle, les Cloyes, Carlepont og Tracy-le-Val	17
Kamp ved Amy, St. Aurin, L’Echelle	23
Stillingskrig	28
Kamptid foran Lassigny – 26.10.1914 – 17.10.1915	29
Slaget ved Soissons – I. Bataillon – 10.1.1915 – 18.1.1915	34
Stillingskamp ved Thelus – I. Bataillon – 26.9.1915 – 7. 2. 1916	42
Stillingskamp ved Angres – 13-10.1915 – 7.2.1916	47
Regimentets officerer 15. 4. 1916	52
Stillingskamp ved Givenchy	55
Slaget om Somme – første indsats – 20.7.1916 – 13.8.1916	67
Stillingskamp ved Loos – 24.8.1916 – 26.9.1916	91
Slaget om Somme – anden indsats – 26.9.1916 – 18.10.1916	96
Stillingskamp ved Pilkem, Flandern – 19.10.1916 – maj 1917	106
Grænsebevogtning ved hollandske grænse – 1.3.1917 – 28.3.1917	110
Forårsslag ved Arras – 3.4.1917 – 13.6.1917	111
Hviledag ved Valenciennes	121
Stillingskamp efter storangrebet ved Arras – 1.5.1917 – 10.6.1917	122
Flandern slaget 1917 – 11.6.1917 – 10.8.1917	127
Stillingskamp ved Quéant – 11.8.1917 – 18.10.1917	135
Flandern slaget 1917 – anden indsats ½	138
Stillingskamp ved Gheluvelt – 19.10.1917 – 7.1.1918	138
Juleaften 1917	144
Hvil ved Wareghem	146
Endnu engang stillingskamp ved Gheluvelt – 11.2.1918 – 25.3.1918	146
Det tyske storangreb 1918 – 1.4.1918 – 4.9.1918	147
De følgende stillingskamp ved la Bassée	157
Fra Cambrai til Våbenstilstand – 6.9.1918 – 11.11.1918	161
Medarbejdere ved Regimentshistorien	183

Til minde om de faldne!

Herre, du som befaler, at vi skal dø

Regimentets tab

Under 50 måneders kampindsats
på Vestfronten mistede Regimentet

Af officerer:

Døde:	97
Sårede:	246
<u>Savnede:</u>	<u>24</u>
Totalt:	367

Af Mandskab:

Døde:	2.322
Sårede:	8.671
Incl. gassygte	
<u>Savnede:</u>	<u>1.095</u>
Totalt:	12.088

Denne tabsliste er sammensat fra de officielle krigsdagbøger og fra forfatterens optegnelser.

Regimentets opstilling

Reserve-Infanterie-Regiment Nr. 86 blev bragt til live ved krigens begyndelse. Den indgik i enhederne under 35. Reserve-Infanterie-Brigade og 18. Reserve-Division i IX. Reserve- Armee-Korps.

Mobiliseringsplanerne forudsatte opstilling af I. og II. Bataillon i Flensburg og III. Bataillon i Schleswig. Efter feberartig arbejde, men præcist efter de udarbejdede planer, var mobiliseringen af Regimentet tilende bragt om aftenen den 9. august. Den blev herefter indkvarteret i landskabet Angeln syd for Flensburg, nemlig:

Regimentsstab, Stab I. Bataillon og 1. Kompanie	= Uelsby
2. Kompanie	= Klappholz
3. Kompanie	= Eckeberg
4. Kompanie	= Böklund
Stab II. Bataillon og 5. Kompanie	= Thumbby
6. Kompanie	= Schnarup
7. Kompanie	= Boelschub
8. Kompanie	= Köhnholz
Stab III. Bataillon, 9. og 12. Kompanie	= Tolke
10. Kompanie	= Breckling
11. Kompanie	= Süderfahrendstedt
MG- Kompanie	= Struxdorf.

Frem til **22. august** forblev regimentet i disse kvarterer indenfor rammerne af IX. Reserve-Korps som grænsebevogtning mod Danmark, men skiftede en gang i perioden kvarterer. Eksercits og øvelser i små og større enheder hærdede officerer og mandskab. En cykelafdeling med telefon- og signalflags-grupper blev formet ved Regimentet.

Livet var godt blandt Anglers bønder, hvor der intet manglede. Vores folk havde imidlertid medbragt deres verdensberømte sult og tørst, da de alle stammede fra Schleswig-Holstein, Meckelburg og Hansebyerne.

Afmarchbefalingen lod den **22. august** Regimentet marchere til indladestedet *Nordschlesviske trinbræt*. Herfra blev det transporteret videre i fire tog efter hinanden indtil den **23. august** aften. Rejsemålet var ukendt. Turen tik mod vest over *Hamburg, Bremen, Münster, Duisburg, Aachen og Liège*. På banegårdene i Tyskland overøse man Regimentet med gaver og gode ønsker. Overalt blev vores kompagnier tiljuble af mægden, og med sange på læberne og begejstring i hjerterne kørte soldaterne rastløs mod fjenden. Regimentets styrke beløb sig med udrykningen til:

83 officerer, 3.190 mand og 240 heste.

Ved begyndelsen af krigen var Regimentets besat med følgende officerer:

Regimentsstab:	Kommandør: Oberstleutnant <i>von Tippelskirch</i> , Regimentsadjutant: Leutnant <i>Baedeker</i> (faldet) Fører af den Store Bagage: Vizefeldwebel <i>Gondensen</i>
I Bataillon:	Bataillonskommandør: Oberstleutnant <i>von Geyso</i> (faldet) Batalillonsadjutant: Leutnant <i>von Deckend</i> (faldet) Forplejningsofficer: Leutnant d.R. <i>Thomsen</i>
1. Kompanie:	Hauptmann <i>Bitter</i> Leutnant d.L. <i>von Seidlitz-Kurzbach</i> Leutnant d.R. <i>Gräse</i> (faldet) Offizierstellvertreter Vizefeldwebel <i>Bohlen</i>

2. Kompanie: Offiziersstellvertreter Vizefeldwebel *Peters*
Hauptmann *May* (faldet)
Oberleutnant d.R. *Redecker* (faldet)
Leutnant d.R. *Mathiessen* (faldet)
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Fischer*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Holst*
3. Kompanie: Hauptmann Freiherr *von Cramm*
Oberleutnant d.L. *Paulsen* (gefallen)
Oberleutnant d.L. *Outzen* (gefallen)
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Clausen* (faldet)
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Blohm*
4. Kompanie: Hauptmann d.R. *Liedke*
Oberleutnant d.R. *Hane*
Oberleutnant d. R. *Koehler*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Fuchs*,
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Hümöller* (faldet)
- MG-Kompanie: Oberleutnant Freiherr *von Liliencron*
Leutnant *Krüger*
Leutnant d.R. *Holm*
Leutnant d.R. *von Hase* (faldet)
- II. Bataillon: Bataillonskommandør: Major *Baader*
Batalillonsadjutant: Leutnant d.R. *Schierning*
Forplejningsofficer: Leutnant d.R. *Mallebrein* (faldet)
5. Kompanie: Hauptmann *Deichmann*
Oberleutnant d.R. *Meyer*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Rogge*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Halden*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Ehringhausen* (faldet)
6. Kompanie: Hauptmann *von Zerssen* (faldet)
Oberleutnant d.L. *Uhde*
Leutnant d.R. *Hansen*
Leutnant d.L. *Biereck* (faldet)
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Johannsen*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Bohnfeld*
7. Kompanie: Hauptmann *vonWaldow* (faldet)
Oberleutnant d.R. *Fürsen*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Bothmann* (faldet)
8. Kompanie: Oberleutnant d.R. *Mommsen* (faldet)
Oberleutnant d.R. *Trüstedt* (faldet)
Leutnant d.L. *Duckstein*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Behrens*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Ahrens* (faldet)
- III. Bataillon: Bataillonskommandør: Major *Hildebrandt* (faldet)
Batalillonsadjutant: Leutnant (faldet)
Forplejningsofficer: Leutnant d.R. *Mittelsten-Scheid*
9. Kompanie: Oberleutnant d.R. *Reinbrecht* (faldet)
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Siedenkopf* (faldet)
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Saedt*
Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Lohrberg*
10. Kompanie: Hauptmann *von Bethacke*
Oberleutnant d.R. *Hermannsen*
Leutnant d.L. *Rehbein*

- Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Hübener* (faldet)
 Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Groeper* (faldet)
11. Kompanie: Hauptmann *Sieveking*
 Overleutnant d.R. KRissom (faldet)
 Leutnant d.L. *Kreipe*
 Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Trettin*
 Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Heberling* (faldet)
12. Kompanie: Hauptmann *Ohr*
 Leutnant d.R. *Stüve*
 Leutnant d.L. *Kahle*
 Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Rose*
 Offizierstellvertreter Vizefeldwebel *Eckstein*

Læger:

- Regimentslæge: Stabsarzt *Dr. Boie*
 I. Bataillon: Oberarzt d.R. *Dr. Berger*
 II. Bataillon: Stabsarzt *Dr. Koch*
 Unterarzt d.L. *Thomsen*
 III. Bataillon: Stabsarzt *Dr. Schulze*
 Feldhilfsarzt *Dr. Hoesske*

Intendant:

- I. Bataillon: Zahlmeister *Scharf*
 II. Bataillon: Zahlmeister
 III. Bataillon: Unterzahl-

Opitz
 meister *Gerdes*

Bevægelseskrig

Fra 24. august til 14. oktober 1914

Som Regimentets transport tog i Herbesthal rullede ind i fjendeland, var vore hære stadig i gang med en sejrrig fremmarch. De store slag rasede dybt inde i Frankrig.

Men fjenden stod stadig i Antwerpen, og havde herfra en gunstig lejlighed til et flankangreb ind bag højre fløj af den tyske hær. Den Belgiske hær rykkede derfor den **24. august** ud fra Antwerpen i deres første udfald.

Den **25. august** stødte den med en styrke på fem divisioner frem mod syd i retning af Bryssel, for her at fratage os de vigtige jernbanelinjer, der her snor sig omkring og gennem Bryssel.

Vores IX. Reserve-Korps var med andre korps trukket frem for at dække den belgiske hærs fremstød, og sluttede i disse dage i og omkring Louvain deres banetransport.

Vores Regiments to første transporter blev i aften og nattetimerne den **24. august** udladet i Esmael nord for Bryssel.

Regimentsstaben og Maskingeværkompagniet blev indkvarteret i Cumptich. I. Bataillon marcherede med 1., 3 og 4. Kompanie til Boosbeck, 2. Kompanie bivakkerede i Gossoncourt.

25. august 1914

Der lå en sommerregn over landet og trykkede røgen fra de ulmende landsbyer mod jorden, og i morgenlyset den 25. august blandede sig med synet af brændende gårde i horisonten.

I. Bataillon lå gennemblødt i Boosbeck. Rygterne forhindrede en regelret soldatersøvn, og tankerne om det første sammenstød med fjenden blandede sig med de falmede biller af hjemstavnen.

Kl. 0600! Alarm! Den første i fjendeland! Anledningen var en melding om et fjendtligt fremstød fra Antwerpen. Bataljonen afmarcherer med det samme uden 2. Kompanie, der endnu ikke var nået frem, ad den poppelkransede

vej fra Herent mod Buken. Her ligger nord for vejen og landsbyen I. og II. Reserve-Infanterie-Regiment 84 i bivuak. På ordre fra brigade placerede I. Bataillon sig ved siden af.

Pludseligt bliver der skudt fra landsbyen. De første kugler pifter over hovederne. Kompagnierne bliver urolige. Ingen ved, hvad der sker. Infanteri ilden bliver livligere! Alle løber mellem hinanden. Der bliver skudt fra Buken!

Der kommer samling på kompagnierne. Patruljer rykker frem mod Buken. Her hersker vild forvirring. Fra huse langs hovedgaden og fra kirken er der blevet skudt; og der kommer stadig skud fra skjulte skytter. Det er **Franktireure!** Men hurtigt har man hentet dem frem fra deres skjulesteder. Straffende skud runger fra husmure. Buken skjuler sig i et flammehav.

Enkelte patruljer forbliver i området som sikring indtil aften, hvor I. Bataillons kompagnier på ordre rykker til broen syd for Over de Vaert som forstærkning af den her stående Detachment Balthasar, der i løbet af dagen havde været stærkt presset af fjenden.

4. Kompanie blev placeret i vejgaflen 150 meter syd for Kanalbroen i Over den Vaert, mens 3. Kompanie besatte pramme ved kanalen og kanaldæmningen.

1. og 2. Kompanie indrettede sig i Over de Vaert parken. Regnen silede ned.

Også II. Bataillon, der kl. 0100 udlossede i Louvain, marcherede om eftermiddagen gennem Herent til Buken, stadig smykket med hjemstavnsens grønne grene.

Kamplarmen i det fjerne fremskyndede deres march.

Kl. 17 pøb de første krigshilsener hen over hovederne. Forspidsen kom under ild fra Buken. Sammen med I. Bataillon blev landsbyen herefter rensat og sat i brand.

Herefter gik II. Bataillon i bivuak i den nordlige udkant af byen. 1. Deling fra 5. Kompanie rykkede ud til dækning af maskingeværkompagniet, mens 2. Deling blev sendt til Thildonk til dækning af Regimentets cykelafdeling.

Maskingeværkompagniet blev kl. 15 alarmeret i Löwenjoul (Lovenjoel?), hvor også regimentsstaben befandt sig, og rykkede til Thildonk til dækning af en bro over Dyle Kanalen.

8. Kompanie overtog bevogtningen af civilfanger og søgte efter Brigadestaben, som den skulle bevogte.

Som den regnfulde dag gik mod sin slutning med dampende enge, begyndte gårde og huse ved Thildonk at sende deres flammeskær mod skyerne. Maskingeværkompagniet havde skaffet sig belysning af deres for- og skudfelt.

Nervøse skud fra fremskudte poster skaber uro i soldaternes søvn, mens i Louvain, altså i ryggen, lyden af kamp øges.

Den Store Bagage var trukket tilbage fra Herent til Louvain, og nåede byen omkring kl. 21, samtidig med at III. Bataillons transporttog nåede banegårdens dunkle haller.

Så flammede hele Louvain pludselig op!

Ophidsede folkemasser og belgisk militær i civil var i meningsløst vildskab grebet til gevær og beskød tropperne, på kolonnerne i gaderne og på banegården. Heste løber løbsk. Kolonner støder sammen og udvikler sig til ét kaos! Væltede vogne spærre gaderne! Kugler spring fra brostenene og gennem banegårdshallens glasruder. Ilden bliver svaret igen. Og snart lyder de tusindgange ekko af svarene gennem gaderne! Kalk flås af facaderne. Vinduer knuses, karabiner flammer op! Efter en halv time brænder hovedgaden og området ved banegården.

Bagagen blev i den grad ramt af forvirringen, at kun enkelte køretøjer de næste dage nåede tilbage til enhederne. Denne første krigsoplevelse har med sin grusomhed skåret sig dybt ind i hukommelsen. Gengældelsesfaklen ophidsede ophidsede både ven og fjende. Deltagerne glemmer imidlertid heller ikke en lille komisk historie omkring Intendanten.

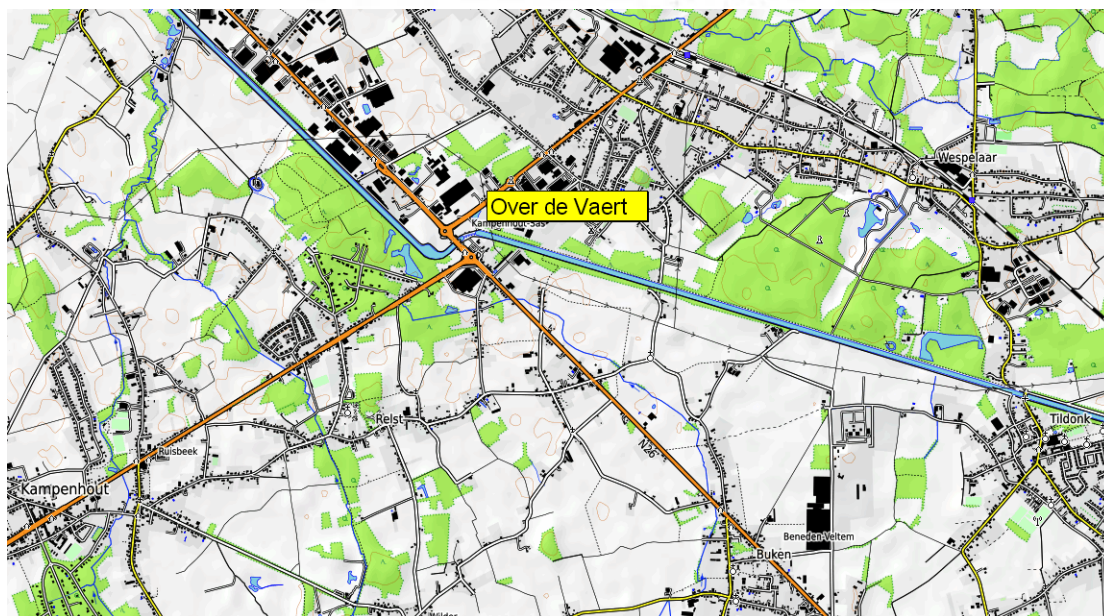
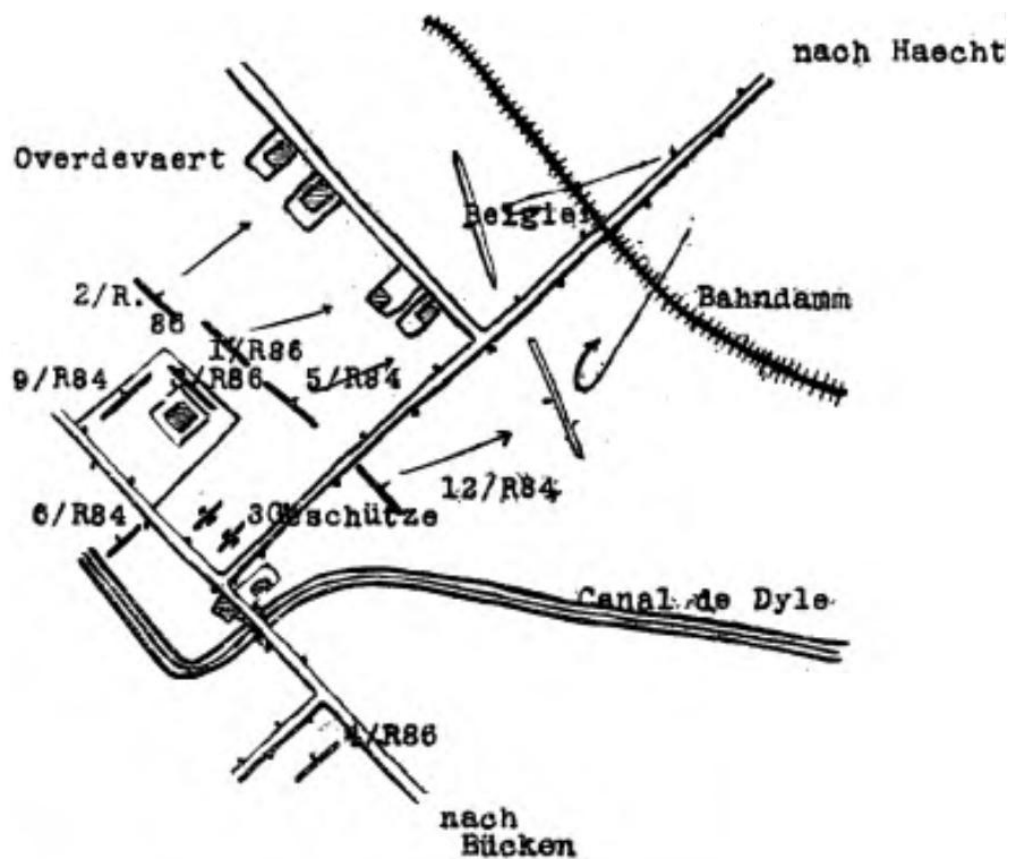
Intendanten fra vores Regiment sneg sig under skyderiet i Louvain rund ved Bagagen for at finde dækning. Under dette finder han en Feldwebel i sikker dækning under en proviantvogn. Nidkært råbte han til ham: "Kom ud, du feje Feldwebel, lad din Intendant sidde dernede!" –

Om natten forblev III. Bataillon på Louvain banegård for at beskytte en let ammunitionskolonne fra Reserve-Feldartillerie-Regiment 17.

26. August 1914

Den 25. august havde foruden små træfninger med bevæbnede indbyggere endnu ikke bragt det længe ønskede større slag, og alligevel havde krigens ansigt vist sig med største hårdhed.

Nu dæmrede den **26. august** med sine regnbyger, der vaskede søvnen ud af øjnene på soldaterne på den bare jord.

Kampen ved Over de Vaert

En melding om nærmende fjendtlige kræfter fra den kun 1,2 km fjerne by Haacht jagede I. Bataillon op. Alarm! Foran parken ved Over de Vaert foldede 1. og 2. Kompanie ud i retning af Haacht, mens til højre 5. og 12. Kompanie fra Reserve-Infanterie-Regiment 84 sluttede sig til, og venstre flanke mod Mecheln sikredes af 6. og 9.

Kompanie fra dette regiment. 3. Kompanie fra vores Regiment lå i første omgang som reserve bag 1. Kompanie, mens 4. Kompanie endnu stod syd for kanal-broen på vejen mod Buken.

To feltpjecer havde placeret sig i vejkrydset Buken – Malines – Buken – Haacht. Maskingeværer fra Reserve-Infanterie-Regiment 84 havde besat kanten af parken.

De udfoldede kompagnier mod Haacht havde dårligt lagt sig i det fugtige græs, da den første regulære fjendtlige ild blev åbnet mod vores af kamplyst brændende tropper. Kl. er 0500. Fjendtligt artilleri er kørt frem, og de første susende granater får vores soldater til at trykke næsen dybt ned i den våde mark. Lykkeligt går samtlige skud for langt. Røgsøjlerne fra de eksploderende granater hænger i og bag Over de Vaert. Her lander også den for højt liggende belgiske infanteriild i tage og trækroner.

Kompagnierne er urolige under den første ild. Alligevel er roen tilbage, som der blev givet ordre til at besvare ilden. På trods af den syngende død i luften løber humor og vittigheder gennem rækkerne.

Livlig skytteild! Geværløbene bliver varme! Men endnu kan fjenden dårlig erkendes. Kun her og der afslører lysglimt i træerne en skjult skytte.

Kompagnierne vil frem til fjenden, de kan ikke længere holdes tilbage. 2. Kompanie springer som de første op og angriber, som de har lært det hjemme på øvelsespladsen. Fører i den foreskrevne afstand foran folkene. De øvrige kompagnier følger straks efter. Nu bliver den fjendtlige ild kraftigere, retter sig ind og slår til. Som den første officer i vores Regiment falder Hauptmann *May*, 20 meter foran sit 2. Kompanie. Også Hauptmann *Bitter*, fører for 1. Kompanie bæres bort. Et skud er gået igennem hans ben.

Nu bliver det alvor

Men de fremstormende kompagnier sker ikke bag sig, hvordan mange kammerater ligger, for aldrig igen at rejse sig, og hvor man sårede slæber sig til Bückener forbindeplads. Det går videre fremad. Fjenden trækker sig til sidst tilbage og forskanser sig bag en banedæmning. Trods sine tab trænger 2. Kompanie hurtigt efter. Frem til fjenden!

Så skyder vores eget artilleri en spærreskydning foran kompagnierne. De hvide schrapnell skyer hænger direkte over den forreste skyttekæde. Da nedslagene endda lander midt mellem skytterne i den bløde jordbund, må 2. Kompanie falde 100 meter tilbage. En time falder kuglerne frem og tilbage indtil omkring kl. 10 angrebslysten igen får overhånd. endnu engang begynder 2. Kompanie angrebet og når på begge sider af vejen Over de Vaert – Haacht frem i store spring. Dele af Reserve-Infanterie-Regiment 84, som er blevet afskrækket fra videre fremgang af det for kort faldende eget artilleri, og her og der endda gør mine til at falde længere tilbage, blev af Vizefeldwebel *Clausen*, fører for venstre fløjdeling af 3. Kompanie, der er blevet indsat i Reserve-84'erne, revet med frem i mægtig kraft. Vizefeldwebel *Clausen* faldt.

Mange steder i skyttelinjen lyder forbandelserne over eget artilleri, men så går også pjecerne fremad.

De galoperer frem ad vejen, sprodser af, og de første nedslående granater på banedæmningen blev signal til et generelt angreb. Fjenden forsvarer sig hårdt og trodsigt. Vi har tab. Men som vores forreste dele er nået frem til 200 meter foran banedæmningen, bryder den fjendtlige ild. Belgierne falder tilbage. Med høje ”Hurra” bliver de sortuniformerede forfulgt på den anden side banedæmningen indtil signalet ”Det hele holdt!” lyder og bringer kampen til afslutning.

Kl. 1400 samles I. Bataillon sig i Over de Vaert, hvorfra den kl. 18 rykkede til Heyde [Heide?]i landsbykvarter.

I. Bataillon måtte beklage tabet af 2 officerer og 17 mand faldne, 6 officerer og 94 mand såret.

Kampen ved Kampenhout

Som I. Bataillon ved Over de Vaert, tvang II. Bataillon samtidig den fremgående fjende fra Antwerpen ved Kampenhout til retræte gennem det sejrrigt angreb.

II. Bataillon var om natten fra 25. til 26. august marcheret til Kampenhout, for her at blive stillet til disposition for 5. Division. Bataljonen havde nået landsbyen kl. 0300. Her lå et detachement under Oberstleutnant *von Kleist* med sin bataljon fra Reserve-Grenadier-Regiment 8, seks maskingeværer og fire artilleripjece.

Over det, der her udspillede under kampen, beretter Major *Baader* følgende:

”Som II. Bataillon, uden 8. Kompanie, so på ordre fra Regimentet forblev i Buken, nåede Kampenhout, var der pause i kampen. Bataljonen placeredes sig i første omgang syd for Tryssel, men besatte så omkring kl. 0530 en udgravet skyttestilling langs nord og vest kant Kampenlaar li-

Steengens Bosch, og havde i et hus taget 7 belgiske soldater til fange. 6. og 7. Kompanie var nået 200 meter foran skovkanten, da vores Regimentskommandør, Oberstleutnant *von Tippelskirch* nåede frem med I. Bataillon, Reserve-Infanterie-Regiment 31 og et artilleribatteri, som øjeblikkeligt åbnede ild mod Steengens Bosch. Herefter trak fjenden sig tilbage i retning af Malines. Den havde efter udsagn fra fanger haft en styrke på et infanteri regiment og to artilleribatterier. Kl. 12 blev bataljonen samlet og blev i Kampelaar forplejet af feltkøkkener”.

Så vidt beretningen om kampen. I linjerne er der ikke nævnt enkeltheder, og alligevel var denne første blodige dag for II. Bataillon fuld af heltegerninger, begejstring og nød.

Det var en hård formiddag! Angrebet blev ført igennem med kraft og energi. 7. Kompanie var tæt på fjenden. Kraftig infanteri- og maskingeværlid standede den. Jorden sprøjter fra de nedslående projektiler. Så springer Gefreiter *Girod* fra 7. Kompanie op og river sin gruppe frem med ordene: ”sådan lever vi, sådan lever vi, sådan lever vi alle dage!”

Eksemplet virkede. Mange fremhævede sig, men mange andre rejser sig ikke igen efter kampens afslutning, selv den stærke Hauptmann *von Waldow* udbryder: ”männer! männer!”

Reserve-Infanterie-Regiment 31 rensede slagmarken op og fandt 17 døde fra II. Bataillon, der yderligere havde 73 sårede. Om aftenen rykkede den tilbage til bivuak i Relst.

III. Bataillon marcherede under kampene ved Over de Vaert og Kampenhout med en bataljon fra Reserve-Infanterie-Regiment 75, en bataljon fra Infanterie-Regiment 163 og en afdeling fra Reserve-Feldartillerie-Regiment 17 under føring af 17. Reserve-Divisions kommandør fra Louvain.

Efter det natlige skyderi i Louvain herskede et sådant kaos, at de splittede enheder endnu ikke kunne reorganisere. Marchvejene var indrammede af nedbrændte huse.

På trods af de truende straffe faldt endnu ved afmarchen fra Louvain enkelte skud. På marchen gik det gennem landsbyer, hvor beboerne var ængstelige efter hændelserne i Louvain. De stillede spande med vand ud til vejen til de tørstende soldater, for at bringe soldaterne i godt humør. Disse drak imidlertid intet før belgierne skal have drukket af vandet. En befolkning, der om natten kunne skyde på soldaterne og stak øjnene ud på ensomt liggende sårede, kunne man ikke forlade sig på. De kunne have komme gift i vandet.

På flere døre var der med usikker hånd skrevet: ”Her gode folk, skyd ikke”, og fra tagene hang hvide klude, hvormed indbyggerne ville vise deres harmløshed. Gennem flere landsbyer brølede de tyske soldatersange og råb mod de frygtssomme belgiere i vinduerne. Andre landsbyer lå stille og uddød hen. Disse blev altid gennemført for mistænkelige. Om aftenen nåede bataljonen frem til Haecht og indrettede her forposter. Det regnede. Mandskab og officerer rullede sig ind i frakker og teltbaner på åben mark.

Fjerne skud lød gennem natten.

Den **27. august** kunne Regimentet endeligt samles i fjendeland. Den stod kl. 0500 med alle dens bataljoner på vejen Relst – Heyde. Ved middagstid blev en sikringslinje etableret fra Haecht til jernbanen mod Malines. Kun I. Bataillon rykkede på en fejlagtig melding om fjendtlige enheder på vej, til Ferme St. Joseph, hvor den gravede sig ned sammen med Reserve-Jäger-Bataillon 9. Om aftenen var alle bataljoner igen underlagt Regimentet og lå som postering i alarmberedskab foran Haecht indtil den **29. august**. Her forskød Regimentet til udmærkede indkvartering i Erbs-Querbs.

Først den **31. august** indløb ganske tidligt en befaling, der bragte kompagnierne til deres geværer. Belgierne marcherede fra nordvest i retning af Bryssel. I Ilmarch rykkede vores bataljoner fjenden i møde gennem den tætte tåge. Vejret klarede snart op, og en glødende august sol plagede de ilende kompagnier. Folkene kender ikke til udmattelse eller opgivelse når det går i retning af fjenden! Imidlertid lød det i Fernath, at fjenden havde trukket sig tilbage. I. og II. Bataljon gik her i kvarter, mens III. Bataljon rykkede i kvarter i St. Catharine.

Mellem den **1. og 3. september** stod Regimentet i Beckerzell, Wolsson, Ellegem og Dilbeck. Om natten den **3. til 4. september** bragte en marchbefaling til Termonde igen bataljonerne på benene, men heller ikke denne gang kom det til kamp. I stedet gik den i alarmberedskab i Escheene, hvor regimentet forblev indtil den **6. september**.

Den **6. september** gennemførte Regimentets Cykelafdelingen under Leutnant *Biereck* en succesfuld opklaring i retning Wetterstraat og Ombergen, og kom her i føling med belgierne.

En belgisk officer og seks mand blev dræbt, mens resten af den belgiske styrke blev drevet på flugt med en velrettet ild. Füsilier *Schlag* fra 8. Kompanie og Füsilier *Stack* fra 3. Kompanie udmærkede sig under kampen, og blev indstillet til modtagelse af et Jernkors. Afdelingen kom tilbage med vigtige meldinger og papirer, som var fundet på den døde belgiske officer.

Om aftenen den **6. september** sprængte Leutnant *Gräfe* og nogle folk banelinjen ved Ershe og undersøgte nogle der stående tomme tog.

Den **7. september** marcherede regimentet endnu engang forgæves i retning af fjenden, der var meldt på vej fra retning af Gent, men som i mellemtiden igen havde trukket sig tilbage hertil.

Regimentet var nu indkvarteret i Oerdeghem og Gansendries, men en del indrettede sig hyggeligt i Nonneklosteret Grondeghem, hvor der gav en fremragende forplejning.

Den følgende dag stod Regimentet i Gotteghem og Grottenberg, den **9. september** under march mod Renaix, i hvis udkant den om aftenen gik i ro. Den **10. september** marcherede den retur til Reverbrackel og den **11. september** over Renaix til Leuze.

Næsten 50 km tilbagelagde Regimentet i disse dage. På trods af de mange fod-syge var stemningen udmærket. Den ene sang afløste den anden. Den næste dag lød "Hurra" brølene, som Regimentet mellem kl. 11 og 12 passede grænsen til Frankrig, for efter en kort pause i slotsparken ved Peruwelz at fortsætte til indkvartering i Valenciennes.

Det gik mod en ny krigsskueplads. Rygterne svirrede, men ingen vidste noget med sikkerhed. Den **14. september** nåede Regimentet ved middagstid frem til St. Quentin via Solesmes og le Cateau. Under middagsmaden kunne man pludseligt høre den fjerne torden af kanoner mod syd. Om aftenen gik det for sidste gang i rolige kvarterer i Fluquieres og Ponresserie. Bagagen nåede om aftenen frem til tropperne.

Situationen

Efter tilbagetrækningen fra Marne kæmpede von Kluges hær nu langs Aisne. Den franske hærledelse ville omgå dennes højre flanke og samlede tropper ved Compiègne, for at støde frem gennem skovene ved Compiègne og Noyon. Vores hærledelse havde indset truende fare og tilkaldte alle disponible enheder i ilmarch. Herunder trådte vores IX. Reserve-Korps ud af dækningsarmeen ved Antwerpen og rykkede i ilmarch mellem den 10. og 15. september frem til området ved Noyon. Den nåede frem i rette tid efter at have tilbagelagt 210 kilometer på fem dage. Den stærkt pressede IX. Korps, der allerede havde måttet rømme den højre Oise bred på grund af det franske pres, og nu kæmpede på bakkerne ved Nampcel og Novvron, kunne aflastes. Franske enheder, der brød frem fra skovene, blev øjeblikkeligt angrebet og trængt tilbage under hårde kampe, uanset om han kæmpede med 2½ gange overmagt og overlegent artilleri. Vores Regiment havde en fremstående andel af disse kampe og denne succes.

Kampen ved l'Aigle, les Cloyes, Carlepont og Tracy-le-Val.

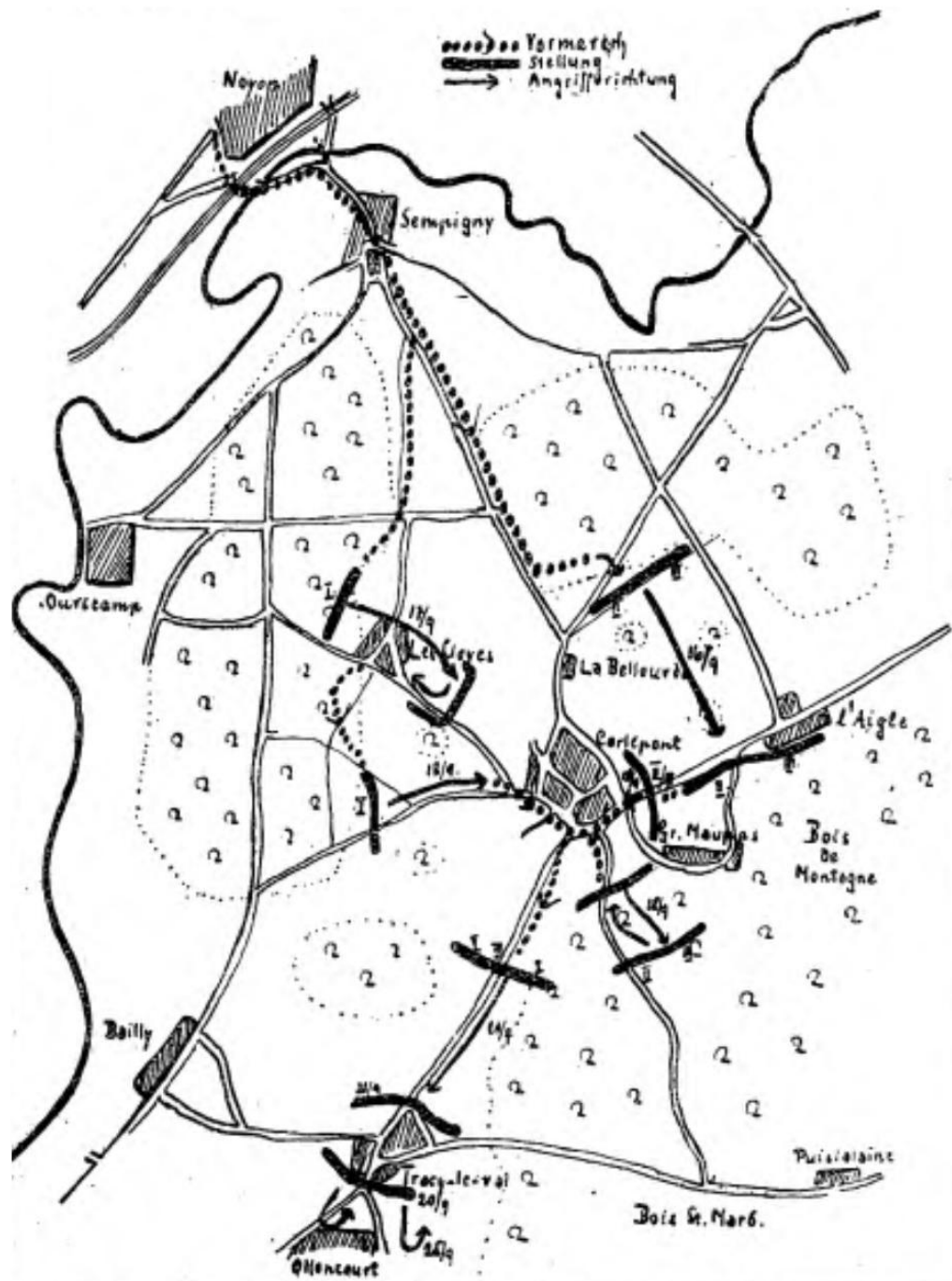
Den 15. september

Regimentet marcherede sammen med Divisionens hovedstyrke frem mod slaget. Mod syd bag de skovklædte bakker, buldrede kanonerne uafbrudt, og forudsagde en hårdere kamp ned i Belgien. Vejen gik over Ham og Guiscard til Noyon, hvor katedralens dobbelt tårn rejste sig mod den klare himmel. På trods af den lange march blev Regimentet med dette samme trukket frem fra sydvest kanten af Noyon mod Pont l'Eveque, hvor den modtog dens angrebsmål i l'Aigle. Imidlertid var broerne over Oise-kanalen og Oise sprængt, og vores pionerer endnu ikke færdige med at slå nødbroer. Kompagnierne blev derfor trukket tilbage til Noyon og lå her i alarmkvarter i husene langs vejen mod Pontoise, og i Dragon-kasernen. Det var begyndt at regne. En ikke alt for fjern kamp-larm lød natten igennem, og varslede for Regimentet en vanskelig 16. september.

Den 16. september, kampen ved l'Aigle

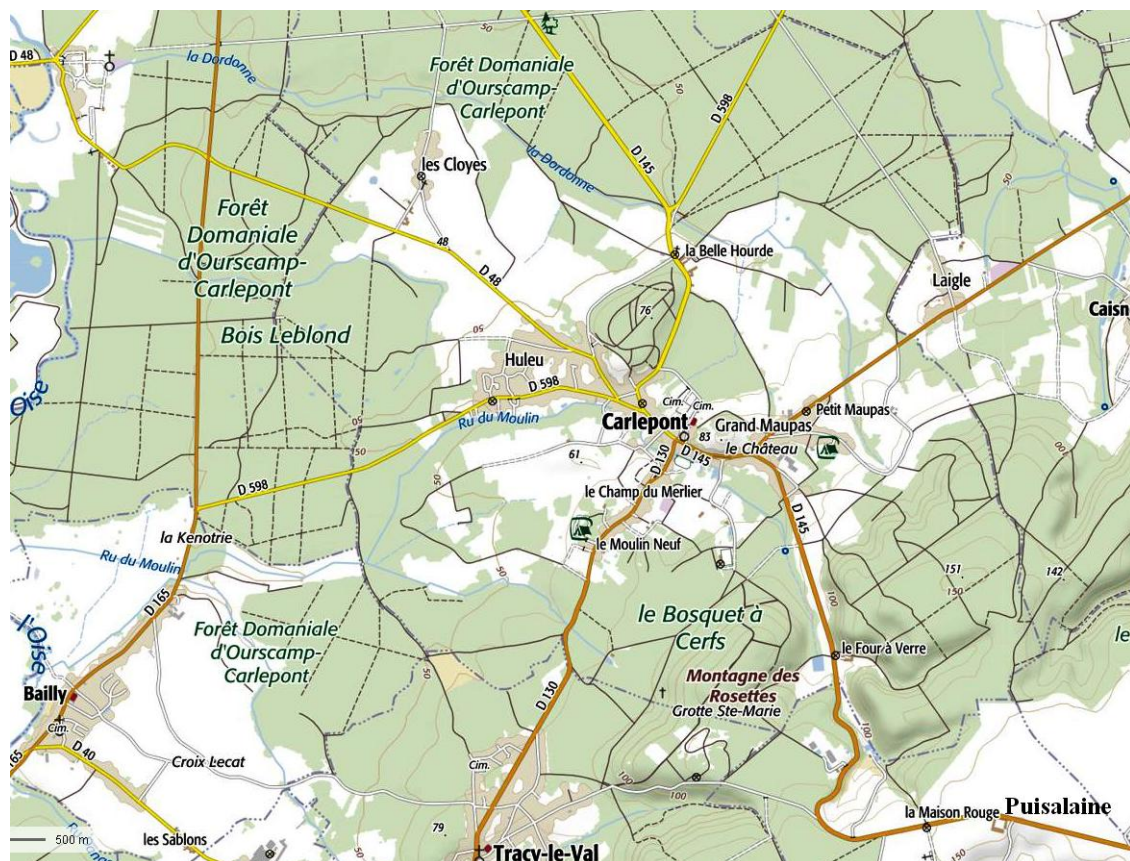
Regimentet brød op kl. 0300 og marcherede via Pont l'Eveque mod Sempigny. Her måtte den vente i tre timer til nødbroen var færdig, som pionerer og divisionens brotræn hele natten utrætteligt havde etableret. Mellem kl. 6 og 7 kunne kanalen og Oise endeligt krydses på en pontonbro. Marchen mod l'Aigle kunne begynde. Angrebsbefalingen lød på, at Regimentet skulle sætte sig i besiddelse af landsbyerne l'Aigle og Grand-Maupas

II. Bataillon dannede forspids fulgt af III. Bataillon. Af I. Bataillon er to kompagnier afgivet til bevogtning af Generalkommandoet, en til bevogtning af kommandostationen og en til beskyttelse af den store bagage. Patruljer sendes frem gennem det skovklædte bakketerræn. Meldinger kommer tilbage, at fjenden holder l'Aigle og enkelte skovstykker nord og nordvest herfor besat. Regimentet foldede ud i Bois-de-Carlepont med front mod l'Aigle og Grand-Maupas. II. Bataillon til højre og III. til venstre. Af hver bataljon blev et kompagni tilbage som reserve bag den yderste fløj. Til højre havde regimentet tilslutning til Reserve-Infanterie-Regiment 84, til venstre med Reserve-Infanterie-Regiment 90.

Angrebet begynder

Skyttelinjerne var næppe nået ud af skoven før de blev mødt af en rasende infanteri- og maskingeværild, og tvinger øjeblikkeligt på grund af sin virkning til at gå i stilling og optage kampen. Uendelig langsomt kommer angrebet fremad. Spring er næsten udelukket. Når det her og der lykkes for enkelte soldater, er tabene om så større. Under udnyttelse af den mindste dækningsmulighed kryber soldaterne frem på maven. De ved, at det vil blive en hård dag. De skaffer sig luft opretholder de en heftig ild til løbene er glødende varme.

Larmen fra kampen forplanter sig i bakkerne og kaster et tusindfold ekko tilbage fra skovkanten, hvor bag de skydende soldater, de mange sårede søger dækning blandt de ødelagte træer.

Heller ikke Reserve-Infanterie-Regiment 84 syntes ikke at kunne komme fremad. I løbet af dagen forsvandt forbindelsen. Da den fjendtlige ild hele tiden bliver mere uerholdelig, blev der omkring kl. 11 indsat to delinger maskingeværer ved 9. Kompanie til forstærkning. Angrebet kunne herved igen langsomt og plagsomt gå fremad. Franskmandene var en helt anden modstander end belgierne. Hårdnakket og uafbrudt strømmer hans ild fra skjulte stillinger. Først på eftermiddagen forsøgte kompagnierne en storm, men den rasende ild gjorde lyst i deres rækker og tvinger dem igen til jorden. Spaderne kommer frem og skytterne graver sig ned og genoptager endnu engang ildkampen. Gefreiter *Babschisky* fra 5. Kompanie løber gennem kugleregnet med vigtige meldinger om situationen. En time senere river et forbitret raseri endnu engang kompagnierne frem mod fjenden. Men også denne gang bryder angrebekraften sammen i den fjendtlige ild. Udmattet optager kompagnierne for tredje gang ildkampen, og arbejder sig kun i korte, ophidsede spring nærmere fjenden. Kl. 19 springer kompagnierne for tredje gang op til angreb, stormer endeligt ind i landsbyen l'Aigle og renser den for fjender. 50 fanger falder i hænderne på os, mens de øvrige franskmænd langsomt viger ud mod syd. Vores udmattede kompagnier var dårligt begyndt med indrettelsen af l'Aigle til forsvar før franskmændene begyndte at arbejde sig frem mod landsbyen bag hække og huse, for at generobre stedet. Vores ild tvang dem til at vende om. De forsøgte sig endnu engang at nærme sig vores linje som det var ved at blive mørkt, men endnu engang jagede vores ild dem tilbage i skoven.

Kompagnierne gravede sig ned for natten langs vejen l'Aigle – Carlepont.

Dagens tab: Faldet – Hauptmann *Knack*, Oberleutnant *Mommsen*, Leutnant *Hansen*, Offizierstellvertreter *Bothmann* og *Siebertopf* og 106 mand. Såret: 12 officerer og 237 mand. Savnet 41 mand.

Den 17. september

Regimentet for tildelt 5. Batterie, Reserve-Feldartillerie-Regiment 18. Den går i stilling nordvest for l'Aigle og tager herfra vestkanten af Bois-de-Montagne under ild. Denne havde franskmændene besat siden aftenen i forvejen. Da de mange træer forhindrede en præcis indskydning, blev pjecerne rullet frem til den forreste infanterilin-

je, hvorfra de på nærmeste hold kunne beskyde skovkanten. Franskmændene blev urolige. Her og der dukkede en op og straks skudt ned af infanteristerne.

Kl. 17 angreb fjenden mod vores højre fløj. Situationen er for os ikke uden risiko, for her er der i går opstået et hul, da forbindelsen med Reserve-Infanterie-Regiment 84 gik tabt under angrebet. II. Bataillon, der må møde fjendens angreb, forstærkes og forlænges af to kompagnier fra Reserve-Infanterie-Regiment 90 og maskingeværer.

Alligevel lykkedes det franskmændene at arbejde sig forbi og frem til la Bellourde [Belle Hourde]. Vores flanke, hele vores stilling var meget udsat. II. Bataillon giver ikke en meter jord. 5. Batterie iler til hjælp og beskyder franskmændene indtil de igen omkring kl. 20 igen trækker sig tilbage i vestkanten af Bois de la Montagne på grund af deres store tab.

Efterfølgende samles Regimentet uden I. Bataillon og går i stilling. III. Bataillon foran Bois-de-la-Montagne, II. Bataillon og dele af Reserve-Infanterie-Regiment 84, som havde sluttet sig til os, foran Grand-Maupas. Efter mørkefald kommer feltkøkkener frem og mad bliver fordelt. Sårede bliver samlet, kompagnierne reorganiserede, ny ammunition fordelt. Dette kan i mørket naturligvis ikke gøres helt stille. Også enkelte glimt fra lommelygter afslører den kraftige trafik langs vejen. Midt under det hele gennemfører franskmændene pludseligt et kraftigt ildoverfald. Køkkenhestene løber løbsk. Folk køres over og kommer til skade. Forvirringen er stor. Som ilden ophører vender roen hurtigt tilbage. Men mange kæmpere er kommet forgæves for at få deres varme mad.

Kampen ved les Cloyes

I mellemtiden havde I. Bataillon fået en særopgave. Uden 4. Kompanie, der forblev ved den store bagage, og den 1. og 2. deling fra 2. Kompanie, der bevogtede generalkommandoet, marcherede bataljonen over nøddroen ved Sempigny og videre mod Carlepont. Undervejs sluttede 2./2. Kompanie sig igen til bataljonen. Den skulle have bevogtet brigadestaben, men havde været ude af stand til at finde den.

Bataljonens opgave gik ud på at gå frem i retning af les Cloyes for at rense skoven for forsprængte fjendtlige tropper.

Bataljonen foldede ud i skovområdet vest for les Cloyes med 2. til venstre, 3. i midten og 1. Kompanie til højre.

Kl. 09 starter fremgangen. Uden pause går det gennem les Cloyes og frem til 400 meter foran Carlepont, hvor pludseligt en heftig infanteriild fra front og højre flanke tvinger til stop og optagelse af ildkampen. 1. Kompanie må blive tilbage og vende sig mod den flankerende beskydning fra den sydlige skovkant. Også støtten fra 3. Kompanie kommer under kraftig krydsild og slutter sig til 1. Kompanie, hvis fører, Oberleutnant *Outzen* falder som den første. Fjenden er den svage bataljon langt overlegen og binder kompagnierne til jorden med en overordentlig kraftig ild. Hele dagen må skytterne ligge i det kolde, regnfulde vejr og bortskyder deres sidste patroner. Både en frem- og tilbagegang er umulig. Først efter mørkefald kan kompagnierne frigøre sig fra deres ubehagelige situation. De falder tilbage til les Cloyes, hvor de går i kvarter under egensikring.

Regimentets samlede tab den 17. september:

Døde: 1 officer og 28 mand

Sårede: 1 officer og 57 mand

Savnede: 1 mand

18. september. Kampen ved Carlepont

Reserve-Infanterie-Regiment 84 skulle angribe Carlepont. Vores regiment skulle støtte angrebet og lod derfor I. Bataillon fra les Cloyes gå frem mod Carlepont langs begge sider af vejen Bailly–Carlepont, mens II. og III. Bataillon over Grand-Maupas fra nordøst pressede landsbyen.

5. Batterie forberedte angrebet og beskød landsbyen og specielt barrikaden foran Carlepont. Ilden blev ikke gengældt. Franskmændene havde rømmet Carlepont, og kan indtages uden kamp. Mange døde og sårede franskmænd fra gårsdagens kampe ligger langs begge sider af vejene. Ved middagstid lå Regiment i og i den sydlige udkant af Carlepont, hvor de modtog en ny befaling til fremmarch.

Dem skulle rykke frem mod Puisalaine og besætte højderne her. Regimentet iværksatte med III. Bataillon og 5. Batteri som forspids og II. og I. Bataillon som hovedstyrke ad vejen fra Carlepont mod Puisalaine.

III. Bataillon havde dårligt lagt de sidste huse i Carlepont bag sig, da den blev ramt af et fransk artilleri ildoverfald. Schrapnells og granater landede omkring og i de opsluttede kompagnier, der tæt pakket forsøgte at finde dækning i grøfterne. Ildoverfaldet er imidlertid så præcist indskudt og ligger direkte på bataljonen, at den uden sine faldne, herunder Oberleutnant *Reinbrecht*, må falde tilbage til Carlepont for at reorganisere.

For at aflede den fjendtlige ild fra de tilbagegående kompagnier, gik 5. Batterie i stilling midt på vejen og kastede dens granater i hurtigild mod fjenden. Franskmændene havde imidlertid batteriet dækket ind, og artilleristerne ved pjecerne faldt eller såredes. Batteriet tav og stod alene på vejen. Skulle pjecerne falde i fjendehænder? Nej! Frivillige frem! I løb nærmede Leutnant *Schwes* og nogle folk sig de efterladte pjecer. Nogle få kommandoer! Officerer og soldater greb lavetterne og rullede pjecerne ud af den fjendtlige ild og i sikker dækning i Carlepont.

Først kl. 1700 kom den nye angrebsbefaling mod Pusilaine.

Med 5. Kompanie på vejen, 6. Kompanie udfoldet til højre og 8. Kompanie til venstre, rykker II. Bataillon frem. 7. Kompanie, hvor fanen befinder sig, følger på højre fløj. III. Bataillon marcherede udfoldet til venstre, mens maskingeværkompagniet rykkede frem i midten af Regimentet. I. Bataillon forblev ved slottet i Carlepont. Målet for fremrykningen var den sydlige kant af Bois-de-la-Montagne. Imidlertid var skoven fyldt med mandshøj underkov, sumpe og siv. Da vejen ikke kunne anvendes på grund af den kraftige fjendtlige ild, kunne fremrykningen kun ske meget langsomt. Soldaterne må bane vej med bajonetter og feltspader. Det er svært at holde forbindelsen mand til mand, forsvinder mange gange og forsvinder til sidst helt. Det truede med at blive mørkt. Det bliver derfor givet befaling til reserven om at trænge mere energisk igennem, så målet kan nås inden mørkefald. På den måde blev 7. Kompanie samlet sendt frem gennem et hul i den forreste skyttelinje, uden at denne overhovedet bemærkede denne. Som det begyndte at blive mørkt indså Regimentskommandøren, at kompagnierne havde mistet forbindelsen med hinanden og afbrød angrebet. Kompagnierne flakkede rundt i skoven til langt ind i natten og når så lidt efter lidt tilbage til Carlepont. 7. Kompanie havde som eneste ikke modtaget ordre til indstilling af angrebet. De er fortsat fremad i troen på, at de stadig var bag den tyske forreste skyttelinje.

Kl. 20 stødte den pludselig på 50 meters afstand ind i en fjendtlig stilling. En kraftig fjendtlig ild rammer fra tre sider det stadig i kolonne marcherede kompagni. Kompagnichefen, Hauptmann *von Waldow* faldt. En del af 7. Kompanie slog sig igennem og nåede næste dag og næste dag igen tilbage til Carlepont. Senere fandt patruljer det fuldstændigt udplyndrede lig af kaptajnen og ved en faldet zuave hans værdigenstande. Men bataljonens fane var gået tabt. Ifølge fjendtlige avismeldinger fandt franskmændene flere måneder senere fanen, og bragte den til Paris.

Den **19. september** gravede Regimentet skyttegrave syd for Carlepont og Grand-Maupas og besatte disse. 2. Kompanie blev i Carlepont overrasket på gaden af et ildoverfald og havde væsentlige tab.

En granat ramte en mur og dræbte kommandøren for I. Bataillon, Oberstleutnant *von Genso* og 13 mand, sårede Hauptmann *Freiherrn von Cramm*, foruden Leutnant *von Dechend* og 20 mand.

Fjenden opretholdt hele natten en intensiv infanteriild. Han frygtede formodentlig et angreb. Fjendtlige patruljer blev afvist. Længere mod nord og syd kommer lyden af vores ild og ekkoet fra de franske salver. I det fjerne vaklede nervøse lyskastere, i syd brændte landsbyer. Vores folk ligger med geværer i armene og stirre ind i den mørke, ildevarslen nat

Den 20. september. Kamp ved Tracy-le-Val

Regimentet forblev om formiddagen i Carlepont og begraver dens døde. Omkring middag indløb fra Brigade befaling til angreb på Tracy-le-Val.

2. Kompanie havde den morgen fået ordre til at gennemføre en væbnet opklaring mod Tracy-le-Val for at fastlægge fjendens stilling og styrke. Opgaven kunne på grund af den særdeles heftige beskydning ikke gennemføres. Først omkring kl. 10, efter at den fjendtlige ild en time havde været indstillet og man formodede at fjenden havde forsøgt at dække deres tilbagegang, begyndte 2. Kompanie fremrykning. Den nåede tæt ind på Tracy-le-Val. Her kom den pludselig under kraftig ild fra front og fra skovene på flankerne. Stærkere fjendtlige styrker var hermed fastlagt. Kompagniet vendte omkring kl. 11 tilbage til Carlepont.

Kl. 13 rykkede Regimentet ud med III. Bataillon som forspids. Halvvejs mellem Carlepont og Tracy-le-Val foldede kompagnierne ud til højre og venstre for vejen. Angrebet blev indledt. Dele af Regimentet rykkede hurtigt frem, andre kom endnu engang under flankerende ild og måtte trænge Zuaverne, der havde forskanset sig godt i skoven og i enkelte huse, tilbage skridt for skridt. Specielt måtte 3. Kompanie kæmpe hårdt. Låst fast af flankerende ild måtte den i tre timer blive liggende på samme sted. Den mistede alle sine delingsførere. Det gik lettere for 1. og 2. Kompanie, der som de første trængte ind i Tracy-le-Val, der i mellemtiden var blevet rømmet af Zouaverne. På trods af flankerende ild og risikoen for omringelse måtte de imidlertid igen rømme stedet.

Da det uoverskuelige terræn på grund af de mange skovstykker og bakker medførte risiko for, at enhederne gensidigt beskød hinanden, og denne formodning i sær af I. Bataillon blev ret indtrængende understreget, blev der udsendt ordre til indstilling af ilden. Det tog lang tid, før ordren nåede ud til den enkelte skytte. Langsomt indstilledes vores skydning. Zuaverne er måske blevet ramt af uhyggen ved stilheden. De skød endnu nogle kraftige salver, og trak sig så i hast tilbage mod Tracy-le-Mont. Tracy-le-Val blev herefter endegyldigt besat. I. og II. Bataillon gik i beredskabskvarterer og sikre udgangene, mens III. Bataillon indrettede landsbyens sydlige kant til forsvar. Fjenden efterlod mange døde. Hans tab må have været store. En funden dagbog på en falden fransk kompagnifører fremgår, at antallet af døde og sårede var stor.

Vores tab beløb sig til – af døde 1 officer og 27 mand, af sårede 2 officerer og 82 mand, af savnede 3 mand.

Kampdage fra 21. september til 30. september 1914

Den **21. september** forstærkede Regimentet forsvaret af Tracy-le-Val, der hele dagen lå under kraftig artilleribeskydning. Da fjenden fra dens højere liggende stillinger havde fuldstændig indsiget i landsbyen, og derfor tilføjede smertelige tab, blev stedet om aftenen igen rømmet af Regimentet. Den indrettede 150 meter nord for landsbyen en ny stilling.

Wehrmann *Iversen* fra 1. Kompanie gennemførte gentagende snigpatruljer mod fjenden og kunne blandt andet fastslå, at denne holdt en befæstet stilling omkring 500 meter fra vores grav.

Regimentet blev i den nye stilling indtil den **25. september**. Omfattende patruljekampe og stærk artilleribeskydning koster dagligt tab.

Den 21. september var Regimentets kampstyrke sunket til 24 officerer og 1.489 mand.

Den **25. september** fik Regimentet ordre til at rykke frem mod de sammenbyggede landsbyer Nervaise-Ollencourt. Angrebet kunne imidlertid kun presses omkring 1500 meter frem til sydkanten af skoven, da den til venstre kæmpende Reserve-Infanterie-Regiment 90 endnu ikke havde sikret højderne ved St. Mard, og der derfor rettedes en kraftig flankerende ild mod vores Regiment. Yderligere var kompagnierne genstand for en kraftig, overlegen fjendtlig artilleriild, der til sidst, sammen med det sumpede terræn ved Ollencourt, bragte angrebet til standsning. Til sidst trak bataljonerne sig tilbage til skoven, der lå under kraftig beskydning af franskmændene. Om aftenen faldt Regimentet tilbage til udgangsområdet ved Tracy-le-Val.

Tab: 11 døde, 49 sårede og 13 savnede.

Den **26. september** udbyggede Regimentet yderligere stillingen, der nu også var kommet under ild fra tungt artilleri.

Major *Huck* overtager I. Bataillon, som Hauptmann *Sieveking* havde ført 19. til 26. september gennem vanskelige dage.

Patruljekampe fandt sted daglig, mens det fjendtlige artilleri specielt den **27. september** hver time overøsede vores stilling med ild.

Vores folk forsøgte at beskytte sig ved at bygge dækningsrum, hvorunder pionererne ydede os effektiv hjælp.

En ny ordre til angreb på Ollencourt den **28. september** måtte opgives frem til middag på grund af tåge. Kl. 13 åbnede vores artilleri deres forberedelsesild. Alligevel gik vores svækkede kompagnier ikke frem, da ilden fra vores feltpjecer på den fæstningsartige udbyggede fjendtlige stilling var uden virkning. Angrebet blev ikke til noget.

Denne dag modtog Regimentet tilgang af 310 mand erstatningspersonel fra hjemstavnen, og den 29. september yderligere 154 mand.

Den **29. september** forsøgte I. Bataillon med tilslutning til III./RIR 84 endnu engang det dagen før befalede angreb, dog måtte det efter store tab på grund af fjendtlige artilleriild, endnu engang trækkes tilbage til graven. Om aftenen kl. 20 og igen kl. 0200 blev små fjendtlige infanteriangreb afvist.

Den **30. september** udgravede tre kompagnier fra I. Bataillon en ny grav midt gennem skoven vest for Tracy-le-Val. Den kom herunder i kamp med fjendtlige patruljer, og måtte om aften igen vende tilbage til den gamle stilling, hvor Regimentet om natten fra **30. september** til **1. oktober** blev afløst af Infanterie-Regiment 76, og rykkede i kvarter i Noyon, for, håbede man, endeligt engang at kunne hvile og få sovet ud. Men allerede den næste nat var Regimentet igen på benene.

Situationen

Det alene var den planlagte ”omgåelse af vores højre arme flanke” gennem Compiègne skoven, mislykkedes for franskmændene, han var mærkbar slået og trængt tilbage. Nu søgte han sit held med en bred omslutning fra Amiens, Arras og Lens. En udløber af denne omgåelse mærkede vi ved Roye. Mens franskmændene længere nordpå med held blev mødt af indkastede tyske tropper, vandt også vores IX. Reserve-Korps her ny ære, da den trængte franskmændene tilbage langt på den anden side Roye i sejrige kampe.

Kampen ved Amy, St. Aurin og l'Eschelles

Kampen ved Amy – 20. oktober 1914

Den **2. oktober** marcherede vores Regiment med Divisionens hovedstyrke langs vejen Noyon – Roye. I Avricourt modtog Regimentet befaling til at folde ud vest for Amy og gå frem i retning af Beauvraignes.

Kl. 10 trådte Regimentet an i let skyttekæde. Til venstre II. Bataillon med forbindelse til Infanterie-Regiment 49 fra II. Armee-korps, til højre III. Bataillon med forbindelse til Reserve-Infanterie-Regiment 84. I. Bataillon var til disposition for Division, mens 9. Kompanie var Regimentsreserve i Amy.

Trods tæt tåge blev forbindelsen til naboregimenterne ikke tabt. De første skud faldt allerede omkring 1.000 meter før vejen mellem Crapeaumesnil og Roye. Tågen begyndte at lette. På samme tid faldt de første granater i skyttelinjen, der nåede frem til 700 meter fra landevejen, og så åbnede ild. Efter en times kraftig ildkamp faldt franskmændene tilbage som vores forstærkede linje i spring havde arbejdet sig ind på 300 meters afstand. Kl. 1230 var den dæmningsartige landeveje i vores besiddelse.

Franskmændene havde sig sig fast bag en stærkt befæstet feltstilling. I den opståede ildkamp blev vores skyttekæde støttet af flere geværer fra Maskingeværkompagniet. Også vores artilleri, der var kørt frem i tre linjer, skød uafbrudt, men alligevel blev vores modstander ikke mør. Den fremsendte forstærkning led store tab på grund af den fjendtlige artilleriild, der dygtigt blev ledet af en observationspost i en skorsten i Beauvraignes.

Kl. 1610 blev kamplarmen overdøvet af hornsignalet ”Påsat bajonet!”. Kl. 1630 begyndte III. Bataillon sammen med Reserve-Regiment 84 en storm, og river naboenhederne med. Leutnant *Schierning* rev en tomme af en såret og hvirvlede den til angreb. I et ustoppeligt stormløb går det frem mod fjenden og den franske skyttegrav. Efter en kort kamp overgiver 100 franskmænd sig til os. Resten redder sig i en vild flugt. Alligevel havde det franske artilleri kostet stormen store tab, men på trods af dette går det med vekslede ildstøtte frem i spring mod fjenden, der på ny havde sat sig fast til modstand i Beauvraignes. Under blodige kampe trænger kompagnierne frem til midten af landsbyen. Da imidlertid vores linje på grund af de mange tab, er blevet for tynd, er tilslutning til Reserve-Regiment 84, der var drejet længere mod nord mod Laucourt, var gået tabt, da yderligere reserve og fremskudt artilleri ikke var til disposition, måtte en storm på landsbyen foreløbig opgives. Den indledningsvis heftige ildkamp mindskedes i løbet af natten, så enhederne kunne reorganisere. Med støtte fra et pionerkompagni indrettede vores kompagnier banedæmningen øst for landsbyen til forsvar.

I. Bataillon var i løbet af dagen trukket frem til Verpillieres, hvorfra den med Reserve-Regiment 84 var gået frem mod Laucourt, hvor den om aften gravede sig ned langs vejen Tilloloy – Roye.

Denne dag faldt: Regimentsadjutant Leutnant *Baedecker* og 36 mand. 3 officerer og 253 mand blev såret, mens 27 mand savnedes.

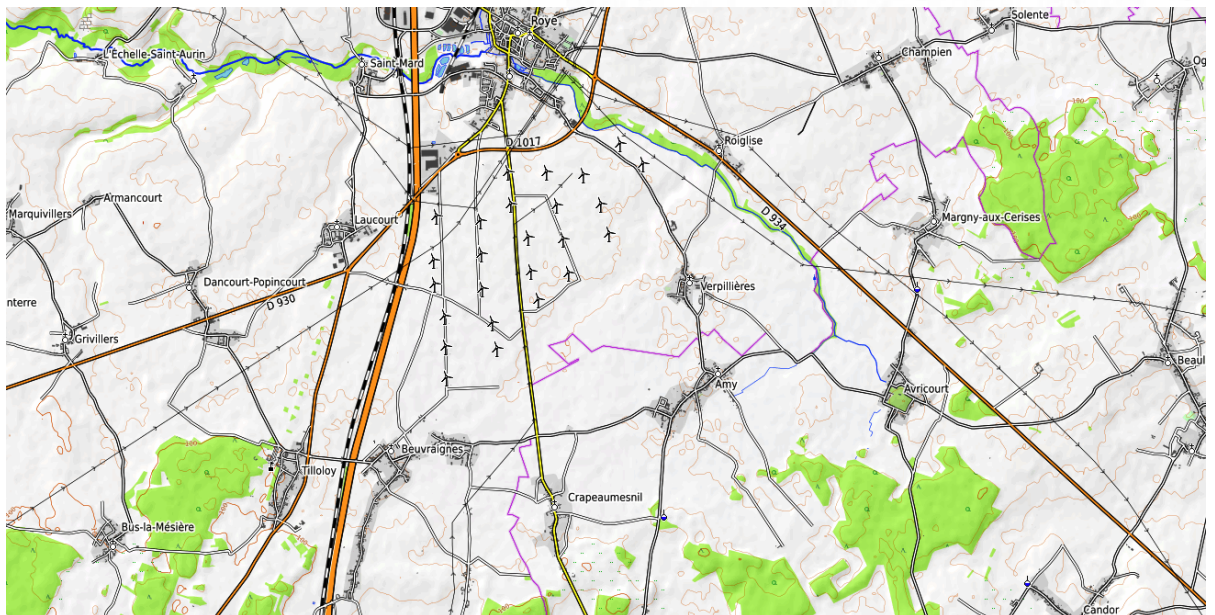
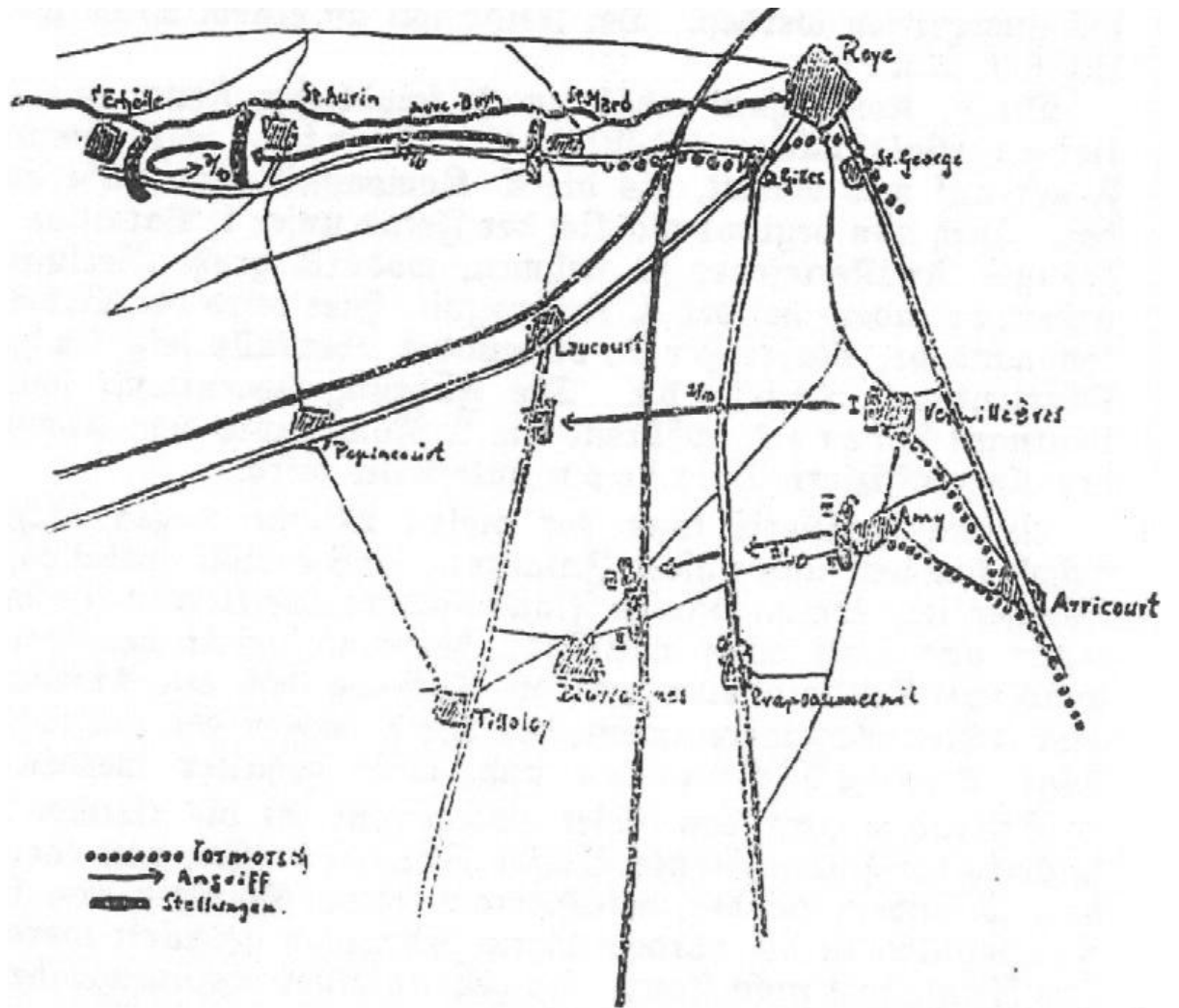
Den **3. oktober** blev indledt med en heftig artilleriild fra vores eget artilleri. Beauvraignes blev gjort stormmoden. Imidlertid er landsbyen og specielt dens kirkegård så kraftig befæstet, at et fastlagt angreb kl. 17 ikke bliver gennemført, da beskydningen endnu ikke havde haft den ønskede virkning. Fjenden svarede igen med en svag artilleriild over vore stillinger. Herunder blev vores Regimentskommandør, Oberstleutnant *von Tippelskirch* såret at en granatsplint. Major *zur Megede* fra Reserve-Regiment 84 overtog kommandoen, men overdrog den allerede den følgende dag til Major *Baader*. Regimentet blev om natten til **4. oktober** afløst, samtidig også maskingeværkompagniet, der var indsat med 49 Regiment.

I. Bataillon havde i mellemtiden kl. 07 modtaget befaling til sammen med Reserve-Infanterie-Regiment 31 at gå frem gennem Laucourt mod Daucourt. På grund af kraftig artilleriild blev den imidlertid tvunget til at gå i stilling og grave sig ned langs vejen Tilloloy – Roye. Her forblev den efter fremskydningen af patruljer og underofficersposter frem til afløsning tidligt den **4. oktober**. I løbet af den **4. oktober** samledes regimentet lidt efter lidt som korpsreserve i Roiglise.

Kamp den 5. oktober ved St. Aurin

Kl. 0500 marcherede Regimentet til Roye og gjorde sig klar i østkanten af forstaden St. Gilles. Her fik den kl. 0900 ordre til at rykke frem med St. Mard, for mellem Infanterie-Regiment 88 og Reserve-Infanterie-Regiment 90 at lukke et hul, opstået på grund af vanskeligheder med terrænet. I. Bataillon gik med sikring frem mod St. Mard. II. Bataillon, MG-kompagniet og III. Bataillon følger dækket mellem Avre-åen og vejen St. Gilles-St. Mard.

Fra St. Mard blev højre fløj af Reserve-Infanterie-Regiment 90 fundet, og fastslået, at skoven syd for Avre-åen ikke kunne gennemtrænges med skyttelinjer. Kun i sydkanten af denne skov, der strækker sig helt til vandløbet, var der anvendelige brandbælter.

I. Bataillon foldede med 1. og 4. Kompanie ud over et 150 meter bredt rum, og gik frem med forbindelse til højre og venstre. II. og III. Bataillon fulgte langs brandbæltet. Der skulle iværksættes angreb. Fjenden er placeret langs en vej stik øst for St. Aurin.

1. Kompanie kom i første omgang under fjendtlig ild fra en lille skov sydøst for St. Aurin. Den besvarede ilden og ventede på, at 4. Kompanie nåede frem på højde. Så begyndte fjenden pludseligt at lægge I. Bataillon under en heftig artilleriild, hvorved der opstod store tab, navnlig i 4. Kompanie. Underunder blev bataljonskommandøren, Major *Huck*, såret og ligeledes også hans efterfølger, Oberleutnant *Trüstedt*. Kommandoen blev til sidst overtaget af Leutnant *Biereck*, mens 2. Kompanie blev overtaget af Unteroffizier *Dürkopp*.

På grund af de mange træer kunne vares artilleri ikke komme til skud, og kunne derfor ikke støtte vores infanteri. Skyttekæden kunne på grund af flankerende ild fra små stykker skov til højre og venstre ikke trænge fremad. Specielt hæmmende var artilleriilden og den kendsgerning, at tilslutningen til højre naboregiment, 88'erne, på grund af det impassable Avre-afsnit ikke længere kunne opretholdes.

I sidste ende lykkedes det Reserve-Regiment 90 at erobre det lille skovstykke på venstre flanke. Vores skytter trængte nu energisk frem, ikke mindst fordi den forreste linje betydeligt forstærkedes ved indsættelsen af friske kompagnier. Fjenden kunne ikke holde stand. Han faldt tilbage til skyttegrave stik øst for St. Aurin.

Her angreb vores angreb kl. 1730 bag trommende tamburer og kastede fjenden i en ustoppelig storm ud af graven og af landsbyen St. Aurin.

En del af I. Bataillon under Leutnant *Biereck* sluttede sig til Reserve-Regiment 90's storm. En anden del støder frem mellem skovstykkerne sydvest for St. Aurin, mens en tredje trænger frem gennem dele af landsbyen, slottet og Højde 193 vest for byen.

500 meter bag St. Aurin sætter fjendens sig igen fast i en skov, hvorfra den modtager vores angribende kolonner med en livlig ild. Da det begynder at blive mørkt, bliver der gjort holdt og stillinger tæt på fjenden indrettet til forsvar. I forreste linje gravede I. Bataillon sig ned, mens II. og III. Bataillon gravede sig ned i skyttehuller som anden linje 300 meter længere tilbage. Om aftenen kl. 22 nærmede kraftige fjendtlige patruljer sig fronten, fulgt i buldrende mørke kl. 0200 af et kraftigt fjendtligt infanteriangreb med fremtrukne artilleripjecer. Trods anstrengelserne var vores folk på vagt, og efter en times ildkamp måtte fjenden uden held trække sig tilbage til dens skov. Leutnant *von Hase* og 17 mand faldt under natkampen. 75 sårede måtte bringes til Regimentets forbindeplads i St. Mard og St. Aurin slottet.

Den **6. oktober** blev stillingerne udbygget. De første fjendtlige flybomber faldt mod vores forbindeplads i St. Aurin. Vores højre naboregiment gennemførte et angreb for at komme på linje med os. Vi støttede angrebet med flankerende ild.

I løbet af natten rykkede MG-kompagniet ind i stillingen da der hele tiden blev rettet ildoverfaldt med infanteri og artilleri mod vores forreste linje, og forskellige fjendtlige patruljer nærmede sig.

Kampen ved l'Eschelle den 7. oktober 1914

Tidligt på morgen den **7. oktober** meldte udsendte patruljer, at landsbyen l'Eschelle af fjenden var besat og fæstningsartig udbygget. Yderligere blev der fundet en fjendtlig hovedstilling med pigtrådshindringer og forhug og en svagere fremskudt stilling vest for l'Echelle.

Regimentet fik ved middagstid befaling til at sætte sig i besiddelse af denne stilling. Efter to timers livlig artilleri forberedelse trængte I. og III. Bataillon i forreste, II. Bataillon i anden, frem i angreb.

Den forreste skyttelinje var dårligt nået gennem skoven ved l'Echelle før en kraftig infanteri- og artilleriild fra front og flanke standsede angrebet og tvang enhederne til at gå i stilling. Specielt I. Bataillon led hårdt, og forsøgte forgæves at få angrebet i gang igen ved at indsætte reservekompagniet – 3. Kompanie. Den flankerende ild blev hele tiden heftigere, så fløjkompaniet midt i ilden måtte svinge mod flanke modstanderen. Herunder faldt kompagnifører for 3. Kompanie, Offizierstellvertreter *Hümöller*.

Da Reserve-Infanterie-Regiment 90 til venstre heller ikke kunne trænge frem, og højre naboregiment på grund af terrænet ikke kunne støtte, blev situationen for kompagnierne i blindgyden mellem den flankerende ild stadig mere utålelig. Tabene steg både i den forreste linje og i reserven.

Til støtte rullede tapre artillerister en pjece frem til 100 meter bag vores forreste linje. På klodshold beskød de de fjendtlige maskingeværer, og skaffede ved deres dumdristige handling en smule luft. Selvom den fjendtlige ild ikke kunne bringes til tavshed, forhindrede denne pjece alligevel et fjendtligt angreb. Regimentet kæmpede i en halvkreds, hvorved skyttelinjens bredde var blevet meget stor, og angrebsstyrken samtidig svundet ind til 800 geværer. Regimentet måtte derfor beslutte sig til en indstilling af angrebet, og give befaling til nedgravning på stedet. Som det blev mørkt blev kompagnierne alligevel trukket tilbage til den gamle stilling ved St. Aurin. Det

kunne kun delvist medtage de sårede, og kun under yderste anstrengelse lykkedes det at bjærge den fremtrukne pjece, hvis besætning lå faldne rundt om lavetten.

Regimentet havde under dette mislykkede angreb meget store tab. Fører for I. Bataillon, Leutnant *Biereck* og 25 mand faldt. Fører for II. Bataillon, Major *Hildebrandt* og 184 mand var såret. Kommandoen over III. Bataillon, der nu kun bestod af to kompagnier, blev overtaget af Hauptmann *Sieveling*. Den døde Offizierstellvertreter *Hümöller* og 41 sårede folk faldt i hænderne på fjenden. Trods alle deres kammeraters anstrengelser for at bjærge dem, var det dem ikke muligt at bringe dem i sikkerhed i mørket og det uoverskuelige terræn. Sammenstød mellem patruljer fortsatte natten igennem.

Den **8. oktober** overtog Leutnant *Krüger* kommandoen over I. Bataillon. Dagen forløb rolig, så stillingen yderligere kunne udbygges. Kun kl. 22 og igen kl. 02 gennemførte fjenden heftige angreb, der på trods af fremtrukne pjecer på 250 meters afstand, begge blev standset af vores ild.

Artilleri ramte næsten alle stabskvarterer uden dog at anrette skader.

Mellem den **9. og 11. oktober** skansede Regimentet og fjenden på deres stillinger. Om natten **12. oktober** blev Regimentet afløst af Reserve-Infanterie-Regiment 76. Med en kampstyrke på 12 officerer og 989 mand forlod Regimentet skyttegraven og marcherede i hvil i Ercheu.

Bevægelseskrigen var slut for vores Regiment. Selvom den i senere år spøgefuldt blev kaldt "Operettekrigen" i sammenligning med den uhyrlige stillingskrig, må ingen alligevel undervurdere den vældige indsats, som også vores Regiment med friske nerver og fulde af krigsbegejstring, ydede i denne del af krigen. Et blik på nedenstående opgørelse af tabene i denne periode burde bringe enhver sammenligning til tavshed.

Mellem den 24. august 1914 og 14. oktober 1914 mistede Regimentet:

af officerer: 15 døde, 39 sårede, 1 savnet

af mandskab: 360 døde, 1.321 sårede, 201 savnede

Et år senere udsendte vores korpskommandør følgende dagsbefaling den 16. september 1915:

Soldater i IX. Reserve-Korps!

Der er gået et år siden hine tankevækkende dage, hvor det var forundt os på højre fløj af den tyske hær, at træde ind i kampen og byde franskmændenes stop på deres videre fremmarch. Efter lange, anstrengende marcher blev fjenden allerede den 15. september om aftenen angrebet, og i dagslange, hårde kampe lykkedes det den med usammenlignelig tappert kæmpende arme-korps at kaste en mere end dobbelt overlegen fjende tilbage. Det er en præstation, der står på linje med de største i krigshistorien optegnede handlinger, og med stolthed tænker jeg med Dem tilbage på de glørværdige dage.

Som så herefter Arme-korpset videre sejrrig trængte frem over Roye, og efterfølgende med sejhed fastholdt det vundne terræn, så ved jeg, at I tappert fortsat vil holde ud, så længe, indtil vores op-højede Krigsherre befaler angreb. Så skal det imidlertid hedde: ”Fremad med Gud for Kejser og Fædreland!”, og vores gamle fjende skal igen lærer sejrherren fra Carlepont, Ribecourt og Laucourt at kende.

Længe leve Hans Majestæt Kejser og Konge!

Den kommanderende General
Von Boehn
General der Infanterie

Stillingskrig

Indledning

Krigen på Vestfronten stivnede bag pigtrådshindringer, men blev ført videre i et slag, der dag og nat gennem mere end fire år, sommer og vinter, med gas og granater, med miner og kæmpesprængninger og alle nævneværdige krigsmidler, krævede millioner af ofre, strømme af blod og Umenneskelige anstrengelser og afsavn.

Få steder forblev fronten fredelig, men de fleste steder fortsatte slaget med en heftighed som den udmattedes åndedrag, eller offensiven væltede som en stormflod af jern, flammer, gas og levende mennesker som brændingen på den stejle kyst.

Vores Regiment så aldrig anden krigsskueplads. Den måtte udholde levet på Vestfronten indtil det var slut. Dette kan vi være stolte af.

Den kæmpende front blev i månederne september, oktober og november 1914 fra Noyon hele tiden forlænger videre mod nord, efterhånden som franskmænd, englændere, men også tyskerne forsøgte at opnå en omgåelse og dermed en løsning på den stivnende front. Men hærene stivnede hele tiden, og stod til sidst overfor hinanden langs den stivnede front, der strakte sig fra den schweiziske grænse til havet.

Nogle steder var hærene hobet op i endnu et forsøg på at finde afgørelsen, andre steder, hvor tropperne på grund af de store afstande var for svage, gravede de sig ned.

Da imidlertid den Øverste Krigsledelse var tvunget til først at bremse russerne, måtte Vestfronten i første omgang i sin helhed gå i forsvar og gribe til spaden.

Nu gravede hver eneste mand i skyttelinjen et lille hul til egen dækning. Da imidlertid de kæmpende enheder dage og uger lå foran fjenden, begyndte folkene at forbinde disse huller med hinanden, så bevægelser i dagslys blev mulig. Til sidst blev de opståede skyttegrave uddybede og gjort bredere, så soldaterne ikke længere var tvunget til at gå sammenkrummet eller endda kravle på maven fra hul til hul. Nu kunne sågar to mand passerer hinanden i graven uden at de ene måtte kravle ud eller de måtte kravle over hinanden.

Som den tidlige vinter gik hen over landet med regn og snebyger, blev kæmperne gennemblødte og fyldte grave og huller med vand og mudder. Teltbaner, hvormed hullerne var overdækkede, beskyttede ikke længere. Folkene begyndte fra landsbyerne bag fronten, fra ødelagte huse at hente døre og vinduer, brædder og bjælker - hvad de

nu engang kunne finde - og lagde dem ved nattetid over huller og grave, kastede jord ovenpå, og snart var de første dækningsrum færdige

Kamptid i skyttegraven ved Lassigny

fra 26. oktober 1914 til 17. oktober 1915

Stillingen befandt sig i den beskrevne tilstand, da Regimentet efter en 14-dages hvileperiode den **26. oktober** afløste Infanterie-Regiment 42 foran Lassigny.

II. og III. Bataillon besatte graven, der gik stik vest for Lassigny og videre mod nord til Abre de Canny [bois de Canny] over en strækning på omkring fire kilometer.

I Bataillon, hvis føring var overtaget af Hauptmann *Riedel*, forblev i første omgang, sammen med Reserve-Jäger-Bataillon 9, i hvil i Dives.

Der blev den første tid afløst med fire dages intervaller, senere ændrede det sig derhen, at enkelte kompagnier forblev i Lassigny for at skanse, at en bataljon fik en hvile periode udvidet på grund af vaccinationer, eller at en bataljon måtte afgives til særlige opgaver.

Indtil vinteren blev der byttet med Reserve-Jäger-Bataillon 9. Så lå enten en af vore bataljoner og Reserve-Jäger fremme og to af vore bataljoner i hvil eller omvendt. Efter jul blev afløsningen organiseret på den måde, at af vores Regiment hele tiden 1½ bataljon lå i stilling og den anden halvdel opholdt sig i hvilekvarterer.

Den **8. marts 1915** formerede Regimentet et 13. og et 14. Kompanie og kunne på den måde gøre det muligt, at bataljonerne samlet blev anvendelige.

Regimentets front blev inddelt i to afsnit. Afsnit 5 den nordlige og Afsnit 6 den sydlige del. Disse dele var underlagt en Afsnitskommandør, oftest bataljonskommandøren eller kaptajner, der ved deres kommandostationer i Lassigny eller bag Abre de Canny i "Alsen" graven havde et reservekompagni til disposition.

Den forreste linje var samtidig besat af syv kompagnier, der fra venstre mod højre fløj blev benævnt med følgende navne: Südsee, Alsterdamm, Unterwelt, Rolandseck, Wessterland, Friesland og Nordpol. Til venstre havde de forbindelse til Reserve-Jäger 9 og til højre med Reserve-Infanterie-Regiment 84.

Til støtte for Regimentet stod ved Lassigny Batterie *von Uslar*, der tit ved deres dristige handlinger hævdede kampmoralen. Yderligere stod enkelte ældre Ringkanoner til disposition ved Dives og La Taulette.

Regimentet begyndte med ildsjæl at udbygge stillingen, for at gøre denne modstandsdygtig og beboelig.

For soldaterne begyndte hermed en helt anden krig. Ud over posterne blev geværerne lagt væk og i stedet blev der grebet til spader, hamre og andet værktøj. Han forvandlede til jordarbejder, tømmer, smed, skovarbejder, landmand, murer og jord- og betonarbejder.

Mens kompagnierne i stillingen delvist arbejdede på vedligeholdelsen og udbygningen af stillingen, blev kompagnierne i hvil hver nat trukket frem til det anstrengende arbejde med udbygning af reserve- og adgangsgrave. Megen hvil var der ikke. To timers natlig march frem, to timers march tilbage var alt rigeligt, men hertil kom flere timers uafbrudt arbejde i kalk og ler under alle vejrforhold.

Den forreste grav blev uddybet og gjort bredere, dækningerne forstærket eller nybygget efter de indvundne erfaringer. Man gravede store fordybninger, fældede i skoven ege- og bøgetræer, slæbte disse ved nattetid ud i stillingen og ovenpå udgravningerne. Særligt sikre vurderedes dækninger, der var forsynet med tre eller fire krydslagte lag af træstammer, hvorpå der yderligere var nedcementeret et lag af brosten. Disse sten hentede folkene fra gaderne i Lassigny. Sådanne "bunkere" blev af soldaterne gjort beboelige ved fra forladte eller sønderskudte huse at hente ovne, borde, stole, madrasser og andre nyttige og unyttige ting.

Kompagnierne indrettede deres jordboliger med stor kærlighed. De nøgne vægge blev beklædt med lærred og der blev lagt gulvbrædder. Her og der stod en vase, et ur eller en eller anden pyntegenstand. I mange stod også paraplyer til brug for poster ved dårligt vejr.

Dækningsrummene fik et ganske bestemt udseende og fik derfor for en dels vedkommende ret betegnende navne: Gewitterbude, Im Kühlen Grunde, Walhallla, Spelunke, Gretchen, Villa Vesta, Flohkiste og "Wi kön't ji all", men også mere hjemlige navne blev anvendt: Flensburg, Glücksburg, Sonderburg, Augustenburg og Norburg.

Stillingen var gravet i en ler- og kalkjord, hvor siderne ikke kunne holde sig selv oppe. Til forstærkning blev de forsynet med fasciner, der blev fremstillet i hvilekvartererne.

En undtagelse udgjorde begge venstre fløjkompagnier. Kompanie "Alsterdamm" lå ved en banedæmning og behøvede i første omgang ingen grav. Poster og dækninger var gravet ind i dæmningen. Tønder, fuldt med jord, dannede beskyttelse af ryggen. Senere blev der dog anlagt en grav bag banedæmningen for at kunne sikre sig mod de franske granater, specielt dem med de ubehagelige tidsbrandrør.

Divette-åen løb gennem banedæmningen. I midten af 1915 blev gennemløbet dæmnet op så vandet foran banedæmningen samlede sig til en sø og satte den forreste franske grav under vand. Desværre holdt banedæmningen ikke tæt, og i september oversvømmedes vores stilling "Alsterdamm" med alle dens dækningsrum. Måneders arbejde gik dermed tabt.

Også stillingen "Südsee" havde overordentlig store vanskeligheder med grundvandet. Alle forsøg på at gøre graven beboelig mislykkedes indtil Oberleutnant Holm tog hånd om udbygningen. Han begyndte forfra, lod alle gamle bjælker, brædder og faskiner fjerne, og opbyggede disse dele af gravsystemet næsten til perfektion. Graven var to meter dyb. Et drænsystem sørgede for bortledning af grundvandet. Siderne af graven var beklædt med træ. Trærister, hvorunder drænrørene lå, sørgede for tørskoet trafik i stillingen. På den anden side krævede udbygningen en utrættelig arbejdsvilje og den yderste belastning af folkenes kræfter.

For ikke at forhindre trafikken i den forreste grav, blev der i hele Regimentsafsnittets brede bagved anlagt en anden grav. Senere begyndte Regimentet yderligere, i en noget større afstand, at anlægge den såkaldte "modangrebsgrav" [Wiedereroberungsgraben] hvori der blev placeret en deling fra hvert kompagni.

Til forbindelse til fronten blev der anlagt forbindelsesgrave, der i løbet af månederne blev forlænget gennem markerne og gennem Lassigny. Disse forbindelsesgrave blev døbt "Bahnhofsgang", "Schloßgang", "Syltgang" og "La Taulette-Gang".

Senere etablerede Regimentet en anden stilling mellem Dives og Cuy.

Foran forreste grav blev der gennem utrættelig natlig arbejde etableret en trefoldig gennemgående pigtrådshindring. I denne og delvist også foran var der om natten placeret lytteposter. Endnu længere fremskudt var der underofficersposter, der med en forbindelsesgrav var forbundet med hovedgraven. Foran afsnit "Nordpol" lå underofficersposten "Norderney", foran "Westerland", "Sylt", foran "Rolandseck" "Helgoland" og foran "Südsee" "Borkum".

Lassigny

Lassigny var næsten en lille by. Dens vidunderligere placering og dens herlige luft havde i fredstid forvandlet den til en badeby. Nu var vores soldater gadegæsterne. Og i et meget højt antal!

Indtil den **8. september** var der endnu en del indbyggere tilbage, delvist ret venlige overfor soldaterne, da de herfra modtog brød og andre levnedsmidler, for hvile de lavede kaffe, vaskede og formentlig også nu og da rykkede ud med en flaske vin.

Den 8. september måtte Lassigny rømmes, da franskmændene ikke holdt sig tilbage for gentagende gange at beskyde byen, hvilket kostede mange tab blandt civilbefolkningen. Borttransporten af de til dels gamle og svage indbyggere var hjerteskræende. Vores soldater hjalp efter muligheder.

Stedet blev herefter, i hele den periode Regimentet besatte afsnittet, beskudt af fjendtligt artilleri, specielt i de sidste måneder. Alle huse blev ramt, mange styrtede sammen i ruiner og mange nedbrændte. Kompagnierne forsøgte derfor at redde, hvad de anså for nødvendigt. Specielt blev de store mængder korn bragt i sikkerhed på de vogne, der om natten kørte materialer frem til fronten. Men også metaller, uld og hø blev indsamlet og transporteret væk.

I udkanten på vejen mod Dives lå bykommandanten med enkelte dækningsrum i nærheden. Bag huset lå den kirkegård *), vi havde anlagt, hvor så mangen en kammerat fandt sit sidste hvilested.

Mens i begyndelsen kompagnikøkkenerne hver nat kørte den varme mad frem til forreste linje, blev disse senere indbygget i Lassigny, så kompagnierne ved middagstid her kunne afvente deres mad. Den franske artilleriild forstyrrede imidlertid ofte udleveringen.

I landsbyens østkant, i hulvejen, der ved kommandanturet drejer fra hovedgaden, havde reservekompagnierne og skansekommandoerne bygget deres dækningsrum. Telefonfolkene havde placeret sig bag den stejle skråning i den forreste hulvej.

*) Den tyske militærkirkegård ligger der endnu.

I en afstand af mellem 200 og 400 meter foran vores forreste grav viste den mørke, opkastede jord, den franske skyttegrav. Foran Regimentets venstre fløj og foran landsbyen Plessis-de-Roye, bag hvilken der hævede sig skovdækkede bakker, lå det franske Regiment d'Infanterie 145, mens det franske Regiment d'Infanterie 16 lå foran højre fløj af regimentet foran landsbyen Canny-sur-Metz.

Til observation mod denne fjende måtte der hele dagen hver hver gruppe stå en mand på post, og om natten to mand. Under ildoverfald eller ved alarm, specielt i de storm- og regnfulde nætter i vinteren 1914/1915 hastede hele kompagniet til skydeskårene og åbnede ild mod den formodede angribende fjende, der ud over patruljer, aldrig kom.

Om dagen kunne posterne se franskmændene arbejde på deres stillinger og om natten hører dem banke pæle i jorden, synge, hoste, hans nasalkommando "Feu" eller hans hånlige grin over en såret tyskeres råb om hjælp.

Når stormen susede og regnen strømmede ned i vinternætterne, eller om sommeren uglerne tudede i træerne foran stillingen eller tusinder af frøer i Divette engene kvækkede, blev der gennemført utallige patruljer mod fjenden. Folk lå på maven foran de fjendtlige hindringer og lyttede til posternes snak, hørte den fjerne lyd af trafik på vejene, de lavmælte kommandoer, og mange gange også de afslørende æsel skryderier i barrikaderne i Lassigny.

Den **25. august** gravede Gefreiter *Beckhardt*, Reservist *Schütt* og Reservist *Eichler* fra 9. Kompanie om natten sig ned 50 meter fra fjenden, og blev her en hel dag og observerede den fjendtlige stilling, dækket af høj græs. Den følgende nat vendte de tilbage med vigtige oplysninger. Især Gefreiter *Beckhardt* var en fremragende patruljemand. Han blev indenfor 14 dage forfremmet fra Gefreiter til Unteroffizier og til Vizefeldwebel og blev tildelt Jernkorset 2. Klasse.

Den samme patrulje gennemførte den 9. oktober Gefreiter *Schmalz* og Ersatzreservisterne *Bethke* og *Boch* fra 13. Kompanie. Også franskmændene gik på patrulje. Det kom ofte til natlige sammenstød.

Den **14. maj** angreb franskmændene vores underofficerspost "Helgoland" med 50 mand. Her stod Unteroffizier *Liebhaber* og 8 mand fra 3. Kompanie på post. Franskmændene trængte ind i posten, sårede underofficeren og forsøgte at trække en mand ud af graven. Det lykkedes manden under kraftig modværge at slippe fri og komme væk. Franskmændene tog en hårdt såret med tilbage før vores kompagni kunne skride ind. De efterlod sig imidlertid to døde foran vores grav og flere geværer, der må formodes at have tilhørt sårede.

Ind i mellem kom der også overløbere ind i stillingen, herunder også en araber. Folkene var allerede krigstrætte.

Fra **7. til 19. januar** afgav Regimentet sin I. Bataillon til III. Armee-korps. Den deltog her i slaget ved Soissons (se næste afsnit). Da det aktive Regiment 86 blev angrebet ved Moulin-sous-Touvent, lagde franskmændene den **6. juni 1915** en kraftig artilleriild over vores højre fløjstilling for at forhindre, at der fra dette frontafsnit kunne sendes assistance til Moulin.

På trods af dette rykkede Feldwebelleutnant *Schulz* med et af Divisionen sammensat maskingeværkompagni derover. Med sine geværer bidrog *Schulz* på fremragende måde til genoprettelse af situationen, og bibragte de angribende franskmænd store tab. Især udmærkede sig Gefreiter *Behrmann* fra maskingeværkompagniet og Gefreiter *Carstensen*. Den **22. juni** returnerede det sammensatte kompagni til Division.

Den **19. juni** blev vores 13. Kompanie underlagt Reserve-Infanterie-Regiment 31. Den **28. juni** vendte dele af dette kompagni tilbage til Regimentet, hvor det igen blev reorganiseret som fuldt kompagni.

Starten på englændernes og franskmændenes store efterårsoffensiv ved Loretto-højderne blev af franskmændene foran afsnittet markeret ved tilråb om "Deutschland Kaput".

Den **25. september** forlod I. Bataillon under Hauptmann *Deichmann* med sit 1., 2., 3. og 11. Kompanie Regimentet og stillingen ved Lassigny for at deltage i de sidste kampe under denne offensiv. I Bataillons sidste faldne i Lassigny-stillingen var den krigsfrivillige Vizefeldwebel *Reimers* fra 4. Kompanie i en alder af 49. år.

Stillingen ved Lassigny var den bedste og roligste, Regimentet holdt under hele krigen. På den anden side var arbejdsindsatsen langs fronten og i hvilekvartererne uhyrlig. I første omgang fik Regimentet anvist hvilekvarterer i Dives, senere også i Cuy og slottet Les Essarts.

Indtil slutningen af 1914 lå brigade, senere regimentsstaben i Dives, og flyttede med den stigende beskydning af stedet til nogle huse ved slottet Les Essarts.

I hvilekvarterene blev de af hvidløg og rådne æbler stinkende huse grundigt rengjorte til forbløffelse for indbyggerne, der ikke kendte til en sådan renlighed. Herefter indrettede soldaterne sig hyggeligt og hjemligt. Gårdspladser og brønde blev rengjorte, haver anlagt, gangstier til gaden anlagt, og på enhver måde sørget for et sundt liv. Landsbyerne fik et helt andet udseende. Snavset forsvandt fra gaderne. Overalt kunne man genkende de renlige og flittige hænder fra den tyske soldat. Gaderne fik navne. Eksempelvis fandt man i Dives både "Königin", "Hindenburg" og "St. Hubertus Straße". Der blev anlagt sygestuer og badestuer, og om sommeren fribadeanstalter, sportspladser og havehuse, og i Dives endda et mindesmærke for Regimentets hidtidige faldne.

I Coy blev køer rekvireret i Lassigny samlet i et mælkehold, der leverede mælk til de syge og til køkkenerne. Under ledelse af Leutnant *Behnkes*, som havde ansvaret for hele landbruget, dyrkede folkene også de omkring-

liggende marker. Leutnant *Behnke* sørgede også for, at kornet fra Lassigny blev tørret og sendt videre til proviant-enhederne. Også et savværk blev etableret, hvor brædder og bjælker blev fremstillet til fronten og til indkvarteringerne.

Rigelige gaver hjemmefra og en rigelig forplejning hjalp soldaterne med at udholde anstrengelserne under opholdet i graven eller skansningen.

Det bragte stor glæde at Regimentet bestemte, at dagligt en mand fra hvert kompagni fra den 6. juni 1915 kunne sendes på orlov.

Eksercits og mønstringer var i hvilekvartererne nødvendigt for at opretholde disciplinen, mens der til ”underholdning” i mange fritimer et Regimentsorkester blev opstillet, der i første omgang mere skabte glæde ved deres eksistens frem for deres musik. Musikinstrumenterne var doneret af nogle officerer.

Ellers sørgede folkene selv for deres underholdning. Humor svigtede aldrig, og når en gang i mellem den alligevel ikke kunne slå igennem, var der altid folk tilstede, der med et kraftigt ordvalg eller et par velvalgte eder, men også med en lystig fortælling, igen bragte den på benene.

I begyndelsen af 1915 begyndte fjenden at beskyde Dives. Soldaterne flyttede ned i kældrene og i hulvejene, hvor imidlertid indkvarteringerne slet ikke var værst.

Den franske ild mod Cuy var derimod meget kraftig. I maj måtte den vestlige og sydlige del, i juni også den østlige del af byen rømmes. Kompagnierne begyndte herefter at indrette nye kvarterer i form af barakker og bølgeblikhuse i slotsparken og i skovene ved Les Essarts. Også slottet og de omkringliggende bygninger blev udbygget. Et mønster eksempel på disse selvfremstillede indkvarteringer var maskingeværkompagniets barakanlæg. Hestestald, kantine, mandskabs- og officersstuer og køkken var endda forsynet med selvetableret elektrisk lys og rindende vand.

Føring af Regimentet lå siden 28. oktober 1914 i hænderne på Oberstleutnant, senere Oberst *Fritsch*. Efter at midlertidigt Major *Baader* og Major *Friherr von Senden* havde stået i spidsen, overtog den 9. marts 1915 Oberstleutnant *von Loeper* kommandoen over Regimentet. Oberst *Fritsch* blev kommandør for Infanterie-Regiment 158.

Den **18. og 19. oktober 1915** blev regimentet afløst af 4 Garde-Regiment zu Fuss. Kun nødig skilte kompagnierne sig fra deres andet hjem, med landet, dens skønhed, beboernes venlighed, dets romantiske karakter og endnu mere gennem de tusinder af oplevelser, der lå dem tæt på sinde. Alle vidste, at en sådan dejlig krigstid ikke ville komme igen. På den anden side længtes Regimentet sig også efter nye opgaver. Soldaterne ville ikke kun være jordarbejdere og håndværkere, men også igen krigere.

Kanontordenen fra Les, hvor I. Bataillon allerede siden 28. september havde været indsat, bød Regimentets kompagnier velkommen. Garderegimentet beundrede den stilling, Regimentet havde skabt gennem utrætteligt arbejde dag og nat og de behagelige indkvarteringer. Vores Regiment genså aldrig dette område.

Slaget ved Soissons

I. Bataillon i slaget ved Soissons 10. til 18. januar 1915

Situationen

Allerede siden den 15. september 1914 havde den franske general Mannoury forsøgt at ryste III. Armee-Korps linje på højderne på højre Aisne bred, for at kunne fortrænge tyskerne fra denne vigtige stilling og dermed åbne vejen til Aillette dalen og mod Laon.

Imidlertid sad her tropper under III Armee-Korps, Brandenburger, i faste, beherskende skyttegrave og stenbrud, så General Mannoury var tvunget ud i en stillingskamp for at kunne sikre højderne. Skridt for skridt lykkedes det franskmændene, støttet af en mængde krumbane artilleri, og på trods af heftige modangreb fra Brandenburgerne, langsomt af vinde terræn på plateauet ved Bregny og ved Højde 132.

Månederne november og december havde været fyldt med tabsgivende småkampe, men den 8. januar gik franskmændene til angreb på vores stillinger, pulveriseret af tungt artilleri og miner. Under tre dages frem- og tilbagebølgende kamp lykkedes det ham, at ryste den ødelagte linje så meget, at sammenhængen i de sidste stykker skyttegrav, som Brandenburgerne endnu fastholdt trods den mest voldsomme beskydning, måtte gå i stykker under et nyt fransk storangreb planlagt til den 12. januar. Dermed ville franskmændene komme i besiddelse af deres strategiske mål, hvis de ikke havde noget større planlagt end blot at støde frem til Aillette dalen.

Efter at have erkendt situationen, var vores Øverste Hærledelse kommet i en meget vanskelig situation. Der var ikke længere større reserver på Vestfronten, som her kunne skride afgørende ind. Det havde været nødvendigt at indsætte de sidste reserver mod det franske stormløb siden 17. december, og i Øst var alle enheder nødvendige under slagene ved Lodz og Limanova.

III. Armee-Korps måtte hjælpe sig selv. Kun nabokorpsene kunne som forstærkning sende enkelte bataljoner, so lå i reserve.

Det var på denne baggrund af I. Bataillon den **7. januar** i skyttegraven ved Lassigny fik ordre til, at den ville blive afløst næste aften af II. Bataillon, og den skulle holde sig marchklar kl. 17 den **9. januar**.

Afmarch fandt først sted den **10. januar** kl. 0530 fra Cuy gennem den endnu sovende Noyon og Apilly. Her blev bataljonen mellem kl. 9 og 10 ladet på tog og kørte over Chauny og Coucy-le-Chateau til Landricourt, hvor stab, 3. og 4. Kompanie samt bagagen blev underbragt, mens 1. og 2. Kompanie rykkede til Jumencourt.

Sammen med II. Bataillon, Infanterie-Regiment 85 og III. Bataillon, Infanterie-Regiment 163 blev bataljonen samlet i et midlertidigt regiment under kommando af Major *Richelot*.

Kl. 17 kom befaling til at holde sig marchparat. Fra syd kunne man hører kraftig artilleriild. Bataljonen forblev i forhøjet alarmberedskab i dens kvarterer indtil den **11. januar** kl. 0500, så rykkede den ude uden bagagen, der forblev i Landricourt. Ruten førte gennem den kønne Ailette dal, og så op på bakkerne på den anden side. Regn og sne slog i storm i ansigterne på soldaterne. Bataljonen nåede Terny-Sorny kl. 0800, og stod her i to timer langs vejen og i slotsparken, før den kunne rykke ind i nye beredskabs kvarterer i en stor sandstenskule på vejen Mongarni Ferme – Terny-Sorny.

”Kompagnierne masede sig ind i hulens mørke gennem en smal indgang. Rum og gange åbnede sig for os og her og der var der runde skakte op i dagslyset, der lå omkring 50 meter over os. Under disse skakte står feltkøkkener, så røgen fra deres ild kan trække væk. Også fremmede enheder er underbragt i hulen. Artilleri og pionerer. Heste skraber i deres dunkle stalde. På grund af varmen fra de mange mennesker slår fugten fra væggene og lofter, og det begynder at dryppe. Soldaterne stiller lys på små fremspring i væggene. Nu blinker og funkler det i de underjordiske gange. Lyset spejler sig i millioner af dråber. Store skygger glider langs vægge. Folkene taler uvilkårligt en mule afdæmpet, og gennem gangene løber en uafbrudt mumleri, der af og til i det fjerne blandes med den melankolske lyd af en trækharmonika. En ejendommelig fremmedartet stemning trængte sig om kæmperne. Stammede det fra indtrykkene i hulen eller af bevidstheden om et snarløst slag? – Endnu engang får hvert ord, man siger til sine venner, en betydning. Ingen hårde kommandoer, ingen højroset tale. Soldaterne er rolige, fast besluttet på en eller anden måde at blive herre over deres egen sindsstemning. Soldaterne ligger på fugtig halm, stirre mod det mørke loft eller forsøger at sove. Der kommer en ud af mørket og spørger: ”Har du skrevet endnu en hilsen til dem derhjemme?” – ”Nej!” – ”Hvorfor?” Der er sådan, som man forsøger at bryde alle broer bag sig, eller – skulle man alligevel gøre det? –

Mange tænkte på, om han endnu ville være i live i morgen, eller om han lå et eller andet sted i en grav, skudt eller sønderrevet? Sludder! Væk med sådanne tossede tanker! Men de lader sig ikke forjage. Disse uhyggelige huler spærre alle tanker inde.

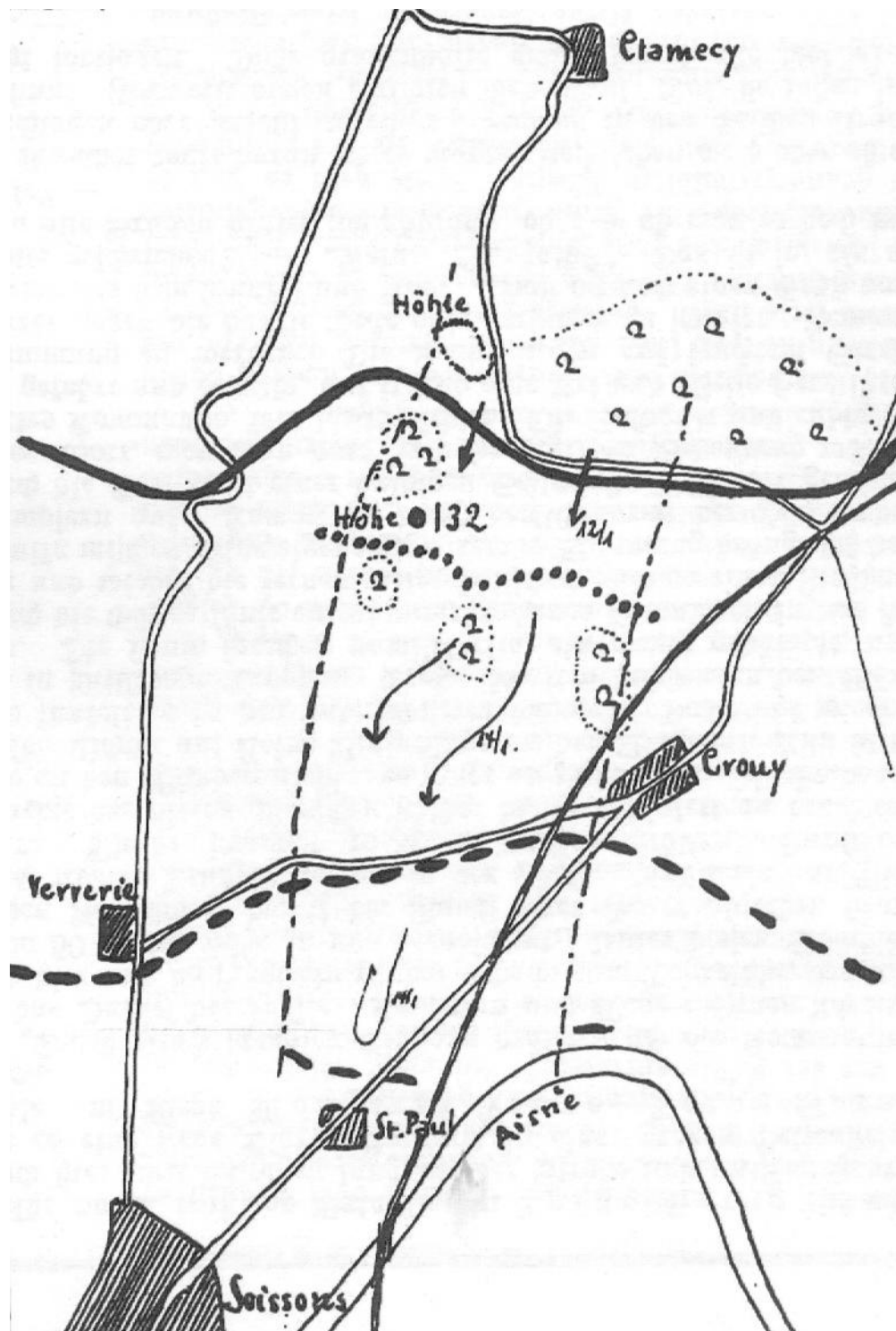
Den ene kammerat skriver et hurtigt kort, den anden optegner alle tilsendte gaver, en tredje sover med forkrampede hænder, en fjerde stirre med angstfulde øjne på loftet, men alle tænker uafbrudt på det samme

”Stormoppakning, gør færdig!” – bevægelserne bliver hastigere. Frakke og teltbane bliver rullet sammen, nødrationerne pakket ned i kogekarrene. Hurtig gennemgår alle endnu engang de ting, der skal efterlades i tornysteret. Små ting, som det sidste brev hjemmefra, en lommebog eller småting, skænket af kærlige hænder.

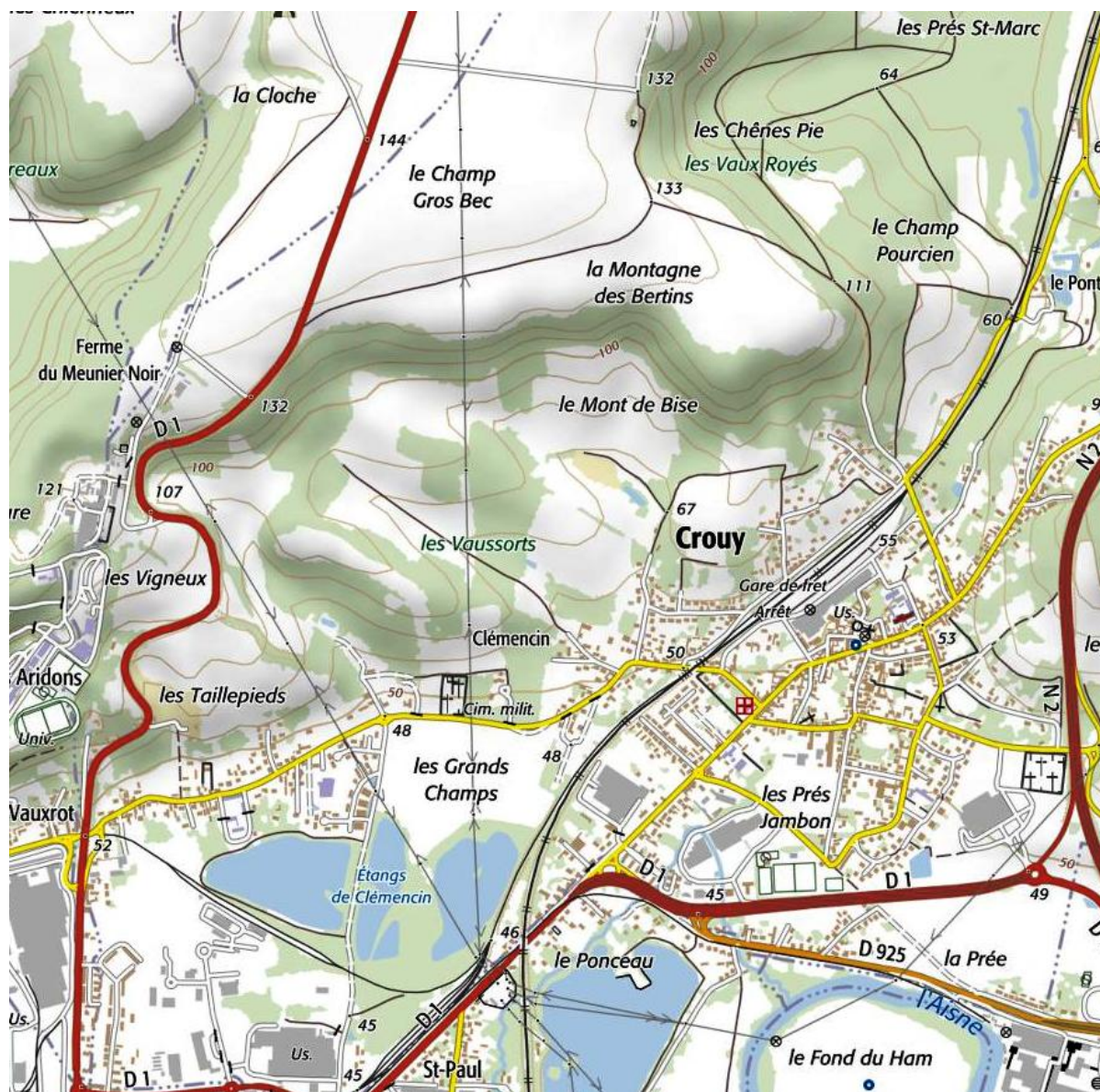
”Udenfor hulen, antrædning!” Langsomt skubber folkene sig gennem de mørke gange mod udgangen. Iskold luft slår dem i møde. Det regner, sner og stormer, og det det er midt på natten. Det tager lang tid før folkene har fundet deres pladser i lystet af afblændede lommelygter. Vejene er fulde af vand og mudder. Forbimarcherende kolonner oversprøjter kompagnierne med mudder. Hvad gør det? Soldaterne ville alligevel hurtig være gennemblødte med eller uden hjælp fra vejen. Til venstre i baggrunden brøler et haubitser batteri, og fra fronten bringer stormen lyden af maskingeværer.

Endeligt går det løs. Soldaterne holder i gåsegang fast i manden foran for ikke at blive væk. Det er så mørkt, at man dårligt kan se ryggen. Falder han i et hul, falder manden bag ved også, og ham bagved. Ved Terny-Sorny svinger kompagnierne ad den store vej mod Soissons. Ammunitionskolonner, batterier og sanitetsvogne overhaler bataljonen på dens vej mod fronten. Afmarchen må være sket omkring kl. 21. Horisonten lyner bag de kolde skove af lyskugler og eksplosioner.

Efter at kompagnierne til højre havde passeret en sukkerfabrik, svingede de til venstre på en smal vej, der førte over åben mark. Tunge batterier skød hen over den mod Soissons. Vejen smaller ind til en hulvej og bliver til sidst blot en smal sti. Så svingede spidsen til højre i retning af fronten gennem vandfyldte kratere i et sønderskudt terræn. Til venstre går det stejlt ned i en mørk sækning. Til højre rager en mur, der af og til i lyset af en luskugle viser sin nøgle klippeside.

"Stille!" lyder en lavmælt videresendt kommando. Franskændene skulle ligge oppe på skråningen, og også ovre på den modsatliggende bakke afslører små ildglimt stillingen. Skarp og skinger slår geværskuddene ind i klippen. Når lysraketter stiger op, står alle stille, så franskændene intet ser. Når over kompagnierne en skudserie hamre ind i klippen, dukker alle sig. Det er så mørkt, at ingen ser det. Fremme er en blevet såret. Man råber stille på en sanitetsmand. Fremmarchen standser, venter og frysende står folkene i vandhullerne. Forbindelsen til 4. Kompanie i spid-

sen er gået tabt. En famler sig frem. Der er sanitetsmanden. Endeligt går det videre. En endeløs række i gåsegang. Den snekler sig frem langs klippen og styre direkte mod en klippevæg, hvor den forsvinder. En ny hule. Først famler soldaterne sig gennem en mørk gang, så åbner der sig et enormt hulekammer. Lys brænder på væggene. Sårede ligger rundt i skyggerne. Genert lister folkene sig fordi de stønnende kammerater dybere ind i den mørke hule. Lyden af omverdenen bliver mere og mere stille. Man mærker kun famlen langs væggene og klappen fra skanseværktøj. Nu da indtrykkene fra verden udenfor forsvinder, dukker tankerne igen op: Hvad med i morgen? – Det hundrede meter sten virker ikke så tungt som dette spørgsmål, som kun slaget i morgen kan give svaret på.

”Læg jer ned – sov!” Jorden er kold, fugtig og beskidt. Zuaverne skal have boet her. Soldaterne kaster sig alligevel ned. Stormbasis må ikke aflægges Sove? Ikke tale om, men alligevel ligger alle tavse rundt om. Et enkelt lys blafre på væggen. Her sidder officerer med bøjede knæer langs væggen og ved siden af mand ved mand. En snakker pludseligt som i feber. Stilhed, siger med det samle flere andre. Hvorfor? Ingen ved det.”

Allerede om eftermiddagen den **11. januar** var Hauptmann *Riedel* med regimentskommandøren gået frem i stillingen, og var her blevet ramt i baghovedet af en granatsplint. Oberleutnant *Köhler* overtog føringen af bataljonen, mens Leutnant *Mallenbrein* afløste ham som fører for 2. Kompanie. Bataljonen var herefter kl. 2200 befalet frem til vest kanten af landsbyen Clamecy og herfra sendt til champignonhulen ved Højde 132. Her modtog den følgende befaling:

”Morgen, tirsdag den **12. januar**, kl. 1200 iværksættes angreb i afsnittet mellem hovedvejen til Soissons og Zuavengraben. Dette angreb slutter Jägerne sig til. (Allerede før dette iværksættes angreb længere til venstre). Til dette formål har Regiment *Randel* afsnittet: Højre fløj, venstre slutning på 2. Kompanie, Regiment 48 i nuværende stilling, venstre fløj Zuavengraben inklusiv sukke-roemark. Tilslutning har vores højre fløj med retning 150 meter til venstre mod den foranliggende lille skov. Regimentet graver sig i aften ned i fire efter hinanden liggende linjer. Så meget, at det i morgen i løbet af formiddagen, indtil begyndelsen af angrebet, har fuldstændig dækning. Forreste linje den nuværende stilling. Højre fløj tilslutning til 2/48, hvor den ligger nu, venstre fløj Zuavengraben inklusiv. Forreste linje besættes af I/R.I.R. 86, som i løbet af natten ankommer til Champignonhulen. Denne bataljon vil blive ledsaget af en rutineret, orienteret underofficer, der har ansvaret for, at I/R.I.R. 86 til venstre opretholder forbindelsen til Jägerne.

Anden linje i samme udstrækning i den bagved liggende bakkekant og så kraftigt befæstet som muligt af II/R.I.R. 36.

Tredje linje ligger omkring 200 meter bagved, indpasset i terrænet. Skal graves og befæstes af I/48, sammensat af 3. og 4. Kompanie og de dele af 1. Kompanie, der for nuværende ligger i venstre afsnit, altså til venstre for hulen; hertil underlægges ligeledes et sammensat kompagni fra Regiment 52 (rester af 9. og 10. Kompanie/52) og en deling fra Maschinengewerkskompanie I/42. 3./48 udtræder af III/R.I.R. 36.

Den fjerde linje skal ligeledes udgraves omkring 300 meter tilbage, indpasset i terrænet, etableres og befæstes af J./12. Denne formeres af 9., og sammensatte 10., 11., og 12. Kompanie under kommando af Hauptmann *Siegert*.

Så snart den forreste linje afløses, samler de enkelte kompagnier sig i respektive bataljoner, og herunder indfinder I/R.I.R. 86 og II/R.I.R. 36 sig i Champignonhulen. I/48 i Clamecy, hvor det sammensatte kompagni, Regiment 52 melder sig til I/48. F./12 samler sig ligeledes i Clamecy. Hauptmann *Siegert* skal, før han forlader hulen, anviser stillingen for I/R.I.R. 86 og II/R.I.R. 36 og orienterer disse.

Enkelte pionergrupper med håndgranater ledsager den forreste linje. Bajonet skal anlægges kort før angrebet. Der skal placeres udfaldsstiger. Angrebet gennemføres frem til sydkanten af Turko- og Zuaven skovene, og således, at højderyggen mellem begge skove er i vore hænder. Der skal medbringes flest mulige spader for øjeblikkeligt at kunne befæste bakkekanten. Bataljonerne skal medbringe de sort-hvid-røde flag og som orientering for artilleriet placeres i de erobrede stillinger. Regimentsstaben befinder sig i Clamecy”.

Som befalet rykkede kompagnierne fra I. Bataillon ud i stilling rækkefølge 3., 2., 1. og 4. Kompanie, mens staben selv forblev i hulen. Straks som de forlod hulen gav det allerede sårede.

Vejen til stillingen førte gennem skov og opblødt terræn, der specielt tæt på skoven i den grad var oversået med døde. Der var ikke mange at afløse. Den forreste grav eller der, hvor den burde være, var for største part allerede forladt af den afløste besætning. Kun 4. Kompanie fandt i en del af dens grav på højre fløj franskmænd, der i to dage havde været placeret her. Kl. 0900 stormede kompagniet denne del af graven. Kompagniføreren, Oberleutnant *Trüstedt* faldt under stormen. Graven blev indtaget og flere tyske maskingeværer generobret, delvist tildækkede med jord. Disse våben blev næste dag bjærget af efterfølgende enheder, da vores bataljon befandt sig i forreste linje.

Vores I. Bataillon forsøgte herefter at grave sig ned, men folkene stødte hurtigt på den nøgne klippe og på døde. De opnåede derved kun ringe dækning og greb til forhøjning af brystværnet med omkringliggende jord og stenblokke, tornystre og endda lig.

Præcist kl. 0800 indvarslede enkelte tunge granater den nye dag, og nu begyndte en sådan artilleriild, der mod dele af stillingen nåede omfang af trommeild.

Vore talrige batterier var placeret i sænkningen bag os, og dens granater fløjtede hen over os og ramte den franske grav så tæt på, at sprængstykker og jord fløj om ørene på os. Det franske svar var endnu kraftigere. Tunge granater hylede gennem luften og eksploderede i en malstrøm af støv, sten, ødelagt træ og afdækkede lig i og bag vores grav.

Et let fransk batteri var gået i stilling på højdedraget ved Vrégnny, hvorfra de flankerede vores grav skråt bagfra. Vi kunne tydeligt se de opstillede pjecer på en vej, hvorfra granat efter granat fløj mod vores grav og hele tiden forårsagede tab.

Lag af granater lander i skoven bag os, hvis trækroner ragede op over toppen af bakken. Granater eksploderede i træerne og overøsedes soldaterne undermed en haglbyge af splinter. En af de første granater fra det flankerende batteri slog ned i den tæt pakkede grav. Der blev råbt: Sygehjælper – sygehjælper!

Derovre står det forbandede batteri. Nu lyner det. En – to – fire jordsøjler springer op med flammende røg og sender splinter hid og did mod mennesker. Sten, splinter, jord, os og svovllugt dækker os. Igen lander fire granater et eller andet sted i nærheden. Igen skrider nogen op. Soldaterne presser sig dybt i jorden og forsøger at grave sig ind i siderne på graven, men den er hård og ubarmhertig – af sten. Spaderne bøjer. Det er nytteløst. Igen et brag, en stikflamme, svovllugt bedøver os i minutter – En slæber sig dødsens træt over vejen ved skråningen.

Enkelte kammerater presser sig tæt ind til hinanden. En anden har rullet sig tæt sammen. To mand står som post ved hver gruppe. Pludseligt indvikles gruppen i et flammehav. En blodig hjelm ruller ud af røgen. En kammerat læner sig hoved tungt og træt mod skulderen af sin sidemand. Varmt blod løber over hans skulder. Sidemanden åbner sine sodede øjne og hæver panden på den sårede. Stille siger denne: hjælp mig, kammerat, hjælp mig – Glemte er slaget og ilden. Hjælp mig, kammerat, hjælp mig! Der er et hul i hans hoved. Blodet sprøjter derfra. Hjælp mig, kammerat, hjælp mig! En ligger en forbindelse på såret, men alligevel løber blodet. Så ligger de ham tilbage mod væggen. Her sidder han helt stille. – Igen hyler et uhyre igennem luften. En tung granat. I den sidste del af dens bane, kan man se den. Der – der springer den. Stønnen og rallen svarer deres dødsskrig. Endnu engang brøler granater fra flankebatteriet, igen brøler en tung granat mod bakken. Hvad nu? Skrige? Dø? Blive sindssyg? Ved siden af lyder ordene: ”Gruppen følger min kommando!” Kort efter kravler manden forbi. Hans ryg er rød af blod. Igen suser fire granater ned i stillingen. En krop snurre flere sekunder gennem luften. Batteriet skyder os sønder og sammen. Beskyt os dog. Ordonnans til batteriet! To mand kravler over kanten på graven. Den ene gribes af en usynlig hånd og slynges ud på vejens mudder, den anden stormer ned ad bakken mod batteriet, for at underrette det.

Leutnant *Mallenbrei* falder ved brystværnet, ramt i hovedet. Oversprøjtet af kammeraternes blod og mellem de dødeligt sårede kryber soldaterne sammen og venter. På hvad? På døden eller på angrebet? På begge! Viljen er brudt, følelserne er døde. Mennesket er blevet til maskine!

Flammesøjlerne bliver hyppigere, døden fra kanonerne værre. På vejen brøler en mand. Man forbinder hans smadrede ben mens han bander og skrider: Der findes ingen gud! Der findes ingen gud! En kammerat slæber ham sidelæns under den høje skråning. Her sidder en anden, en roligere kammerat. Han holder sig på brystet med begge hænder, der er fyldt med blod. Hans læber sitrer: vand, vand. En giver ham resten af sin feltflaske. Tak! Tak!

En granat slår ned i vejmudderet, tre meter fra en soldat. Manden bliver slynget mod væggen og krummer sig sammen. Han kan se granatens blanke bund borer sig ned i mudderet – den eksploderer ikke!

Det befalede angreb kl. 12 blev vel gennemført af bataljonens højre del og dele af 4. Kompanie, om end ikke frem til den befalede krets. Den øvrige del af 1. Bataillon var bundet af artilleriild. 3. Kompanie angreb ganske vist på venstre flanke af stormen, men måtte efter tabet af fire dygtige underofficerer vende tilbage til udgangslinjen. Derimod blev der stormet længere mod venstre i og på den anden side slugten. Jægerne erobre herunder det flankerende batteri. Ganske vist bragte franskmændene et andet batteri i stilling ved landsbyen Crouy, men dette var ikke så tabsgivende som det erobrede.

Kl. 1725 blev der til enhederne til højre på ny givet ordre til storm. Som følge heraf sprang Leutnant *Krüger* med sit 1. Kompanie uden ordre også frem. De øvrige kompagnier følger øjeblikkeligt efter, og støder med voldsom kraft gennem de fire efter hinanden liggende franske grave frem til den sydlige krets. Et stort antal franskmænd, der dårligt nåede ud af deres dækninger og sætte sig til modværge, blev taget til fange. Det var omkring 200 mand. 1. Kompanie erobre en revolverkanon, 3. Kompanie en minekaster.

I løbet af natten blev den erobrede stilling udbygget.

Selvom feltkøkkenet er kørt frem til 200 meter foran champignonhulen, var det ikke muligt at forpleje tropperne med varm mad da vejen er for lang, og ingen i det herskende mørke kunne orientere sig i de mange ukendte og vidtforgrene skyttegrave og i virvaret af granathuller og hindringer. En ringe, om end utilstrækkelig erstatning finder en del af folkene i de godt udrustede franske tornystre. Brød, konserver, chokolade og lækkerier findes her, ved siden af parfumeflasker, puder og andre velduftende sager.

Selvom bataljonen også den følgende aften i timer ventede på feltkøkkenet, kom af de samme grunde ingen mad udleveres. Kun flæsk og brød blev denne nat bragt frem i front.

III. Korps angreb den **12. januar** var lykkedes. Det kom måske kun minutter før et fransk.

Den **13. januar** blev den erobrede stilling på bakketoppen yderligere udbygget. Ligeledes også den følgende nat mens der til højre for os endnu kæmpedes i den såkaldte Zuaven-skov.

Om morgenen den **14. januar** sendte vore kompagnier og Jäger-Bataillon 3 patruljer ned i den foran os liggende landsby Crouy. Det blev fastslået, at stedet var rømmet af franskmændene. Alligevel blev flere forsprængte franske soldater taget til fange.

Den **14. januar** kl. 0230 nåede følgende befaling frem til bataljonen:

”IV. Reserve-Korps angriber til højre for os. Jäger 3, I./R.I.R. 86, 12./8. og II./R.I.R. 36 støtter angrebet flankerende.

Kl. 1500 går Jäger-Bataillon 3 frem i let skyttekæde, højre fløj langs banedæmningen Crouy – Soissons. De øvrige dele slutter sig til til højre. Angrebet fortsættes frem til linjen Verrerie-Crouy”.

Straks efter modtagelse af befalingen begav bataljonsstaben med telefonlinje frem.

Kl. 1510 startede stormen. Da Turko-skoven på højre flanke stadig var besat af fjenden, måtte bataljonen regne med, at stormen ville udløse et modangreb herfra. Derfor blev to delinger indsat mod Turko-skoven, 90° på fronten

Fjenden brød ved denne bevægelse og vores to delinger tog omkring 300 fanger. I mellemtiden var skyttelinjen med dens sving til højre, nået ned ad bakken til den befalede linje mellem Verrerie og Crouy. Under stormen blev der taget andre omkring 200 franske fanger.

Nogle få af vores folk fortsatte angrebet sammen med soldater fra andre enheder, og forsøgte på trods af kraftig maskingeværlid, storm på den befæstede St.Paul, trængte ind i et hus, men måtte så vige for overmagten og gå tilbage til den befalede linje.

Mens bataljonen gravede sig ned her, blev de foranliggende sårede indsamlet og bragt tilbage. Sidst på aftenen kom der ordre til, at bataljonen igen skulle falde tilbage til linjen langs bakketoppen, men efterlade en sikring af den forreste linje og patruljerer mod Aisne. I den gamle stilling skulle bataljonen foruden eget afsnit og så besætte 12/8 og II./R.I.R. 36 afsnit.

Den udmattede bataljon faldt tilbage i buldrende mørke ad en opblødt hulvej. Kl. 0300 kunne den melde, at befalingen var udført.

Under stormen den 14. januar og den følgende nat stod bataljonen under kommando af Major *von Oertzen*.

Også denne nat ventede feltkøkkenet indtil kl. 0400 foran champignonhulen, men heller ikke denne nat kunne mad bringes frem. Folkene var af strabadserne i den grad udmattet, at de ikke længere kunne bringes til at hente maden. Da flere mundtlige anmodninger om afløsning af bataljonen fra forreste linje ikke havde givet resultat, fandt Oberstleutnant *Köhler* det nødvendig den **15. januar** skriftlig at henvise til, at bataljonen trods uhyre anstrengelser og afsavn måske nok endnu var i stand til med succes at gennemfører et angreb, men ikke længere var i stand til at udbygge en forsvarsstilling og sikre denne.

På trods af dette blev det den 15. om aftenen, efter at Major *Richelot* igen havde overtaget kommandoen, bestemt at bataljonen atter skulle bemane linjen Verrerie – Crouy og udbygge denne.

Ordren blev udført. –

På denne stilling lå den næste dag under artilleriild der kostede bataljonen døde og sårede.

Da antallet af soldater, der meldte sig syg, var stigende, blev læger sat til at undersøge enhedens sundhedsmæssige tilstand og melde denne til Afsnitskommandøren. Den **17. januar** kl. 0200 blev bataljonen afløst af 1. Kompanie, Landwehr-Regiment 12 og marcherede til hulen ved Terny-Sorny, hvor den for første gang i 6 dage fik varm mad.

Herfra returnerede bataljonen til Jumencourt og Landricourt.

Den **18. januar** stod bataljonen kl. 0745 anrådt i en åben firkant ved banegården i Landricourt. Den kommanderende general for III. Armee-Korps, *Exzellenz von Lochow* tog afsked med bataljonen med varme, anerkendende ord fra hans korps.

Slaget ved Soissons gav genlyd langt væk i Frankrig og i Tyskland. Her fejrede man en sejr og et bytte på 18 tunge, 17 lette artilleripjecer og 5.000 krigsfanger. I Paris man man forventet en sejr, og oplevede nu et sådan tilbageslag, at man frugtede for et egentlig gennembrud. Franskmændenes måned lange anstrengelse og store tab var med et slag tilintetgjort af en styrke på lidt mere end III. og IV. Korps. Vores I. Bataillon havde mere end en løves andel heri.

Den **18. januar** om eftermiddagen marcherede bataljonen igen ind i Cuy. Et kompagni præsenterede gevær. En æresport hilste ”de hjemvendte”. Ikke kun kammeraterne, men også befolkningen deltog i denne hjemkomst glæde. Også disse blev kende af det, da det blev bemærket, at mange, mange kammerater manglede.

Tabene ved Soissons: Oberleutnant *Trüstedt* og Lieutenant *Mallenbrein* og 70 mand. 8 officerer og 201 mand blev såret.

Stillingskamp ved Thelus

I. Bataillons kamp ved Thelus

mellem 26. september 1915 og 7. februar 1916

Den **26. september 1915** kl. 2300 blev I. Bataillon, bestående af 1., 3., 4. og 11. Kompanie, der lå i hvil, alarmeret. De dannede korpsreserve.

Allerede en halv time senere marcherede den til Noyon, hvor mandskabet blev indkvarteret i Dragon kasernen. Om aftenen den **27. september** blev bataljonen alarmeret på ny, og rykkede nu til station Barbeuf, hvor den med det samme indladede og transporteret væk med jernbane. Turen gik over Cambrai, hvor der blev forplejet, til Rouvroy, hvor bataljonen den **28. september** kl. 0630 ankom og holdt sig klar til ny befaling.

Situation

I et gevaldigt dobbeltslag i Champagne og ved Loretto højderne, med indsættelse af hidtil aldrig sete kræfter, forsøgte englænderne og franskmændene i efteråret 1915 at gennembryde vores linje.

Nord og syd for Loretto højderne var englændere og franskmænd gået til angreb den **25. september** efter 70 timers trommeild. Det lykkedes dem at erobre nogle tyske grave i den første storm, der imidlertid under strålende modangreb med garder og bayrere næsten fuldstændig blev generobret. Fjenden forsøgte sig ikke mere under dette slag med et storangreb, hvorimod bitre stillingskampe fortsatte indtil vinteren satte en stopper for dem.

Da disse kampe kostede store tab, blev vores I. Bataillon tilkaldt og stod altså **28. september** klar til indsættelse i Rouvroy bag den angrebne front.

Den **29. september** kl. 0830 tilgik befaling, hvorefter bataljonen midlertidigt var underlagt 12. Infanterie-Division, og med det samme skulle begynde march mod Vimy.

12. Infanterie-Division lå i Fresnois, hvor bataljonskommandøren fik sine anvisninger om, at hans kompagnier skulle afløse en bataljon fra 4. Garde-Regiment i den såkaldte A.O.K-stilling (Armeeoberkommando-Stellung) nord og vest for Vimy. Bataljonen rykkede i fuldt dagslys videre, mens kommandøren, Hauptmann *Diechmann*, og adjudanten, Leutnant *von Bülow*, drog forud til Vimy for her at sætte sig i forbindelse med 4. Garde-Regiment.

Kommandøren for Garderegimentet, Major *Reinhardt*, var meget fortørnet over bataljonens fremmarch i dagslys, da fjendtlig artilleriild derfor ville blive rettet mod de bageste stillinger, og specielt mod den banedæmning, der lå tæt ved kommandostationen. Major *Reinhardt* gav vores bataljonskommandør ordre til, at bataljonen øjeblik-

keligt skulle trække sig tilbage, selvom det forreste kompagni (11. under Hauptmann *Sieveking*) allerede i bølger havde passeret det af fjendens artilleri beherskede område.

Da der ikke blev lagt større vægt på den befaling, 12. Infanterie-Division havde udstedt, måtte bataljonen efterkomme Major *Reinhardts* ordre og – med undtagelse af 11. Kompanie, som forblev fremme – returnerer til Acheville gennem et fjendtligt observeret terræn, der hyppigt blev beskydt, hvor kompagnierne forblev indtil mørkefald. Herefter besatte bataljonen kl. 2100 A.O.K-stillingen, som den imidlertid igen måtte forlade to timer senere, for i Mericourt at gå i alarmkvarter.

Den **30. september** blev vores folk alarmeret kl. 0730 og rykkede med det samme frem til banedæmningen ved Vimy, 800 meter nord for landsbyen. Her blev bataljonen frem til den **1. oktober** kl. 1500 i sine jordhuller, indtil den på dette tidspunkt blev stillet til disposition for 22. Infanterie-Brigade i østkanten af la Folie skoven. Denne skov lå under kraftig beskydning. Da dækningerne her stadig var optaget med andre enheder, trak bataljonen sig med godkendelse fra brigade, tilbage til Petit Vimy. Om natten skansede kompagnierne på den anden linje i La Folie stillingen. Den **2. oktober** kl. 1400 indtil befaling til, at bataljonen nu var underlagt 2. Garde-Infanterie-Brigade og skulle gå i stilling i La Folie skoven.

Mens Hauptmann *Deichmann* var fremme i 2. Garde-Regiments stilling, for her at tage forbindelse til Afsnitskommandøren, blev kompagnierne alarmeret af Brigaden og øjeblikkeligt sat i march, da fjenden havde iværksat et angreb mod II. Bataillon af garde-regimentet. Kompagnierne måtte krydse det åbne terræn mellem Petit Vimy og la Folie skoven under den fjendtlige spærreild. Herunder faldt Gefreiter *Gringel* fra 1. Kompanie, en krigsfri-villig på 50 år. En indsættelse af bataljonen blev ikke nødvendig.

Hen under aften blev Leutnant *Blohm*, *Jørgensen* og *von Bülow* hårdt såret af en tidtemperet granat. Om natten stod to kompagnier til disposition til skansearbejde i hver af de to stillingsafsnit.

Tab herved: 3 officerer såret, 3 mand død og 32 såret.

Den **3. og 4. oktober** skansede kompagnierne i stillingen og afløste den **5. oktober** om aftenen en bataljon fra 2. Garde-Regiment i forreste linje.

Den **6. oktober** lagde franskmændene 4. Kompanie og den **7. oktober** 1. Kompanie under en overordentlig kraftig artilleriild, hvorunder der var betydelige tab.

Om aftenen den **7. oktober** skiftede vores bataljon med Garde-Regimentet og gik i beredskab. Allerede næste dag blev garderne afløst af 2. bayrische Infanterie-Regiment. Derved blev vores bataljon frigivet og nu tildelt den nyoprettede Division *von Hartz*, der anviste Neuville som kvarter, og hvor vore kompagnier skulle forblive i hvil indtil den 13. oktober.

Imidlertid vækkede en alarm allerede den **8. oktober** de trætte soldater. Fjenden havde rettet et angreb mod divisionens højre fløj. Under kraftig artilleribeskydning gik bataljonen i stilling langs jernbanedæmningen vest for Willerval. Det kom imidlertid ikke til nogen større kamphandling. Først den **13. oktober** gik kompagnierne i rækkefølge 4., 3., 11 og 1. Kompanie frem i forreste linje.

Denne stilling var i afsnittene 3., 11. og 1. Kompanie meget dårlig udbygget og uden dækninger. 1. og 11. Kompanie stilling lå under kraftig mineild og blev kraftig beskadiget. Udbedringer kunne, for ikke unødigt at udfordre den fjendtlige beskydning, kun gennemføres i mørke, og blev selv her bremsset af infanteriild og håndgranater.

Den **16. oktober** lå 1. og 11. Kompanies stillinger op til ”Hörnersappe” uafbrudt under voldsom mineild, fulgt kl. 18, kl. 20 og kl. 21 af kraftige angreb. Vores artilleri, håndgranater og maskingeværer trængte franskmændene tilbage til deres egne stillinger. Hovedet af ”Hörnersappe” var fuldstændig ødelagt af beskydningen, og kunne ikke om natten udbedres på grund af en uafbrudt strøm af håndgranater. Sikringsposten stod derfor omkring 10 skridt længere tilbage bag et brystværn.

Den **17. oktober** forholdt fjenden sig fuldstændig rolig, bataljonen blev afløst og lå fra **18.** til **21. oktober** i beredskab, med 3. og 4. Kompanie som regimentsreserve i A.O.K-stillingen, 1. Kompanie som Brigadereserve i Thelus og 11. Kompanie som Divisionsreserve i Willerval.

I denne periode trængte fjenden ind i hovedstillingen efter en minesprængning i nærheden af Sappe 6. Fjenden blev af gravbesætningen – 10./1612, og handlekraftig medvirkning af en deling fra 4. Kompanie under Leutnant *Halben* igen trængt tilbage. Vores folk tog 6 fanger.

Mellem **22. og 25. oktober** lå bataljonen i hvil i Oppy, men gik den 25. om aftenen tilbage i forreste linje.

Den **26. oktober** kl. 15 slog en voldsom beskydning med miner af Hörnersappe. Samtidig hævdede og åbnede sig jorden i et dumpt brøl. Franskmændene havde sprængt en mine under vores post og dermed 30 mand i luften, og trængte øjeblikkeligt gennem det rygende krater ind i vores hovedgrav. Da 3. Kompanie ved side af, og folk fra Regiment 99 så, hvad der var sket, gik de øjeblikkeligt til modangreb. Det lykkedes den lille styrke med håndgranater at kaste franskmændene ud af stillingen og krateret. Det tilkaldte 9. Kompanie, R.I.R. 31 forstærkede 3.

Kompanie og besatte krateret. To underofficerer og 24 mand savnedes ved denne sprængning. Da hele posten var ødelagt, havde alle lidt døden ved at blive begravet under jordmasserne.

Den **28. oktober 1915** blev det meldt, at der mellem minesakt 10 og 11 kunne høres støj fra fjendtlig minearbejde, og den fjendtlige tunnel var formentlig allerede fremme under vores hovedstilling. For at standse franskmændene blev Tunnel 10 og 11 den **29. oktober** morgen gjort klar til sprængning. Sprængningen var planlagt til den **31. oktober** kl. 11, på et tidspunkt, hvor vores Bataljon ikke befandt sig i forreste linje. Sprængningen blev gennemført.

Franskmændene havde indset, at deres stort planlagte gennembrudsforsøg af den tyske linje var slået fejl. Nu forsøgte han, at ryste linjen gennem underjordiske sprængninger. Da vores bataljon ankom til kampafsnittet, var det ikke erkendt, at franskmændene her arbejdede med minekrig, og at man måtte være på vagt overfor dette. Først på eget initiativ bragte folkene meldinger om, at de kunne høre lyde fra fjenden.

Vi så os derfor tvunget til at påbegyndte denne underjordiske krig med samme våben, og gravede nu med støtte fra 2. Kompanie fra bayrischen Pionier-regiment hastigt tunneler, men disse blev for de fleste vedkommende ikke anvendt til deres formål. Fjenden havde tilsyneladende flere steder fuldført deres arbejde, hvilket bevistes gennem sprængninger den 21. og 26. oktober. Forud for disse var der ikke fra undergrunden blevet hørt støj.

Den nu fastholdte forreste linje dannede, efter at den egentlige forreste grav var gået tabt under det store fjendtlige angreb den 25. september, hovedmodstandslinjen. Denne lod med hensyn til udbygning meget tilbage at ønske, og med sine frem og tilbage svingende vinkler meget ugunstigt for et forsvar. Som dækninger kunne man kun anvende de få tunnelmundinger.

Udbygningen af stillingen blev primært vanskeliggjort af den korte afstand til fjenden – 6 til 40 meter, der betød at store dele af kompagniet om natten måtte holde vagt, og da retableringen af de daglige skader efter mineilden beslaglagde tid og arbejdskraft af de få tilbageblevne folk. Pigtrådshindringer var for det meste ikke tilstede. En etablering af en sådan var på grund af fjendens nærhed og den næsten kontinuerlige geværlid uendelig vanskelig. En særlig omstændighed var de store vanskeligheder med at bringe materialer frem, da der til hele afsnittet kun var en forbindelsesgrav disponibel. Vejen fra Pionerpark til forreste linje tog, hvis der ikke undervejs opstod vanskeligheder, næsten to timer. En afløsning varede under disse omstændigheder næsten en hel nat.

Fra **29. oktober** til **2. november** lå bataljonen i beredskab og overgik herefter fra **3. til 7. november** til hvil i Oppy.

Efter endnu en periode i forreste linje gik bataljonen **14. november** i reserve, med to kompagnier i beredskab i gravene og hver et kompagni i Thelus og Willerval.

På vores side fulgte den **14. november** kl. 0700 et angreb med det sammensatte Regiment 3 på den franske linje fra "Hörnersappe" til syd for vejen Lille-Arras for herved at bringe de franske mineanlæg over på vores side.

Efter omhyggelige forberedelser – Reserve-Regiment 31 havde eksercermæssigt gennemgået angrebet på et øvelsesanlæg – blev kl. 0700 tegnet til angreb afgivet med en minekaster.

Oprindeligt havde man planlagt to minesprængninger, men minegangene var ikke blevet færdige. Ydermere måtte man grave to forbindelsesgange mellem første og anden grav, hvoraf kun den ene var påbegyndt, da dels manglen på arbejdskraft var meget stor, dels den uafbrudte regn fik graven til at skride sammen, gjorde bortledning af vandet umulig og forhindrede forskydninger.

Resultatet af dette var nu, at sammenpresningen af de mange folk i de snævre grave før stormen forårsagede megen uro og bevægelse, så franskmændene ikke blev helt så overrasket over angrebet, som de burde. Til højre angreb 9. og til venstre 10. Kompanie fra Reserve-Regiment 31, mens 11. og 14. Kompanie fulgte med mineammer, pigtrådssruller, håndgranater og skanseværktøj.

Folkene forlad præcist på tidspunktet graven via stormstiger, samtidig med at vor spærreild forsøgte at forhindre fjendtlige forstærkninger i at nå frem. Umiddelbart herefter begyndte også fjenden at sende kasteminer og granater mod vores grav. Kl. 0710 lød voldsom geværlid ved 10./R.I.R. 31, den var låst fast. 9./R.I.R. 31 derimod var det lykkedes uden større vanskeligheder at indtage den fjendtlige grav sydvest for "Hörnersappe". Her udviklede der sig imidlertid efterfølgende en heftig kamp på håndgranater. 10./R.I.R. 31 havde allerede haft vanskeligheder under passagen af egen hindring, og kunne også først efter støtte fra I./Pionier 22 nå gennem den stærke franske hindring. Under det fortsatte angreb udviklede der sig meget tavsgivende enkeltkampe da terrænet var fuldstændig uoversigtligt og de fundne skyttegrave fuldstændig anderledes end angivet på kortene. Alligevel trængte enkelte gruppe frem. Det lykkedes imidlertid ikke at nå det fastsatte mål.

Kl. 0720 var også anden bølge nået de allerede indtagne graveafsnit og begyndte med dette samme at etablere forbindelsesgrave til den gamle linje. Arbejdet skred imidlertid hverken frem ved dag eller nat, da den hele tiden blev ødelagt af håndgranater eller minekastere.

Den gamle stilling blev beat med III. Infanterie-Regiment 162. Under angrebet lå vores 11. Kompanie i Bastion A, vores 1. i beredskab IV og 3. og 4. Kompanie i A.O.K-stillingen.

Kl. 0900 blev en deling fra 1. Kompanie trukket frem for at besætte den anden grav, da foran der kom meldinger fra 10./R.I.R. 31 om franske angreb med overlegne styrker. Samtidig blev også en deling fra vores 11. Kompanie stillet til disposition for 10./R.I.R. 31.

Delingen fra 1. Kompanie blev øjeblikkeligt indsat i Stilling S.IV og i Sappe C. I en hård kamp på håndgranater blev tre mand dræbt og 9 mand såret. Kl. 1400 blev de udmattede folk afløst af en deling, trukket fra fra 11. Kompanie, der i hele periode havde opholdt sig i Krater C.

Denne deling kæmpede 24 timer i Sappen og vendte så med delingen fra 1. Kompanie tilbage i beredskab. Om aftenen kl. 22 blev de øvrige delinger fra 1. og 11. Kompanie trukket frem til skansning. De fik til opgave 40 meter fra fjenden at etablere en grav, udfoldet i åbent terræn. Efter tab på en død og fem sårede måtte arbejdet efter halvanden time indstilles, da man indså, at man kun kunne få etableret graven ved at forlænge sappen.

Den **15. november 1915** kl. 0700 vendte kompagnierne tilbage til Bastion A og Beredskab IV.

Om eftermiddagen blev 11. Kompanie endnu engang sendt frem, da et fransk angreb truede. Den blev imidlertid ikke indsat, da besætningen i graven var tilstrækkelig.

Også 3. og 4. Kompanie vendte den **15. november** tilbage til Thelus og til A.O.K-stillingen, efter at de den 14. november havde holdt beredskabsgraven besat trods kraftig beskydning.

Vores bataljon havde været indsat i forreste linje i fire dage, havde derefter tre dage i reservestillingen og endeligt haft to hårde kampdage med fjenden.

Da samtidig vejret var meget dårligt og gravene næsten uanvendelige, var kravene til folkene uendelig stor, men alligevel holdt de ud.

Specielt 1. og 11. Kompanie havde haft en meget vanskelig tid. De havde tilsammen 7 døde og 31 sårede at beklage.

Fra **16. til 19. november** lå bataljonen i hvil i Oppy. Hauptmann *Sieveling* vendte tilbage til Regimentet.

Fra **20. til 23. november** besatte den igen forreste linje. Den **22. november** kl. 1800 angreb franskmændene Stilling S III og S IV, som var besat af 1. og 11. Kompanie. Det nåede ikke vores grav. Alligevel kostede den kraftige forberedelsesild kompagnierne 9 døde og 16 sårede.

Fra **22. til 27. november** lå bataljonen i reserve.

Den **27. november** kl. 0400 skete der en minesprængning i Afsnit S II. Under kommando af Leutnant *Halben* ydede 4. Kompanie virksom assistance til 162'erne under besættelse af sprængkrateret.

Vizefeldwebel *Stolten* fra 1. Kompanie modtog for sine talrige modige handlinger, specielt under de sidste kampe, en skriftlig anerkendelse fra den kommanderende general for IV. Reserve-Korps.

Efter at bataljonen den **27. november** var gået i hvil, måtte den **1. december** om aftenen endnu engang frem i fronten.

Kompagnierne måtte bruge **otte til ni timer** i den regnfulde nat for at nå i stilling gennem de bundløse mudrede veje og sammensunkne løbegrave. Meget materiale gik tabt undervejs og mange folk måtte selv grave sig fri af mudderet, hvor de sad fast. Frosten havde gjort overfladen porøs og regnen herefter skyllet det ned i gravene.

Gennem de fire dage i graven regnede det uafbrudt, så tilstanden af graven hele tiden blev forværret. Trafik frem og tilbage til fronten kostede ubeskrivelige vanskeligheder, og måtte i sidste ende gennemføres udenfor gravene, da bevægelser i disse var umulig. Risikoen for at synke i mudder- eller vandhuller var stor, og forbundet med direkte livsfare. Transport af tungere materiel var udelukket, men selv de nødvendige sandsække og lyspatroner kunne kun i forsvindende ringe antal bringes med frem.

Det var ganske enkelt umuligt for folk at bære de tunge madspande og brødposer frem til kammeraterne. Der opstod derfor en mangel på levnedsmidler i forreste linje.

En reel mulighed for udbygning af stillingen var ganske enkelt ikke eksisterende, og anlæggene kunne ikke længere bringes i forsvarsmæssig stand.

Afløsningen af bataljonen den **5. december** med III. Bataillon Infanterie-Regiment 163 fandt sted uden tab udenfor graven. Efter at kompagnierne frem til **9. december** havde ligget i beredskab, hvor gravenes tilstand ikke var stort bedre, kunne de indtil **13. december 1915** rykke i hvilekvarter i Oppy.

Før bataljonen den **13. december** endnu engang rykkede frem til fronten, inspicerede Korpskommandøren kompagnierne og udtalte her sin glæde over, at folkene havde udholdt så store anstrengelser på en fremragende måde. Afløsning fandt endnu engang stede udenfor graven, der efterhånden dårligt kunne genkendes. Franskmændene havde det tilsyneladende på samme måde i deres grav. De havde ikke stor lyst til kamp, svor og bandede, og forsøgte at nå på venskabelig basis med vores folk.

Den **17. december** gik bataljonen i beredskab og den **21. december** i ro i Oppy.

De havde været i denne stilling for sidste gang, da Division *von Hartz* den **23. december** blev afløst. Bataljonen returnerede nu til eget Regiment og marcherede til Auby. Her var kvartererne gode. Julen blev fejret og gaver fra hjemstavnen fordelt. Det blev uddelt mange velfortjente Jernkors og mange dygtige folk blev forfremmet.

Den **30. december** bød den fungerende Korpskommandør, Generalmajor *Wellmann*, bataljonen velkommen tilbage til korpset.

Hvileperioden blev udnyttet til det yderste. Mangen en eftermiddag spillede Regimentsmusikken i kvartererne. Kompagnifester og udflugter vekslede med hinanden og med det intensive arbejde med at bringe bataljonen tilbage til fuld kampkraft.

Stillingskamp ved Angres

fra 18. oktober 1915 til 7. februar 1916

Armebefaling fra 17. 9. 1915.

Armee-Oberkommando II:

Fra i dag overgår IX. Reserve-Korps under kommando af II. Armee. Det giver mig ære at dette ærværdige, krigsprøvede Armeekorps indtræder under min kommando. Den vil, er jeg sikker på, også i II. Armee række vide at knytte sejren til dens fane.

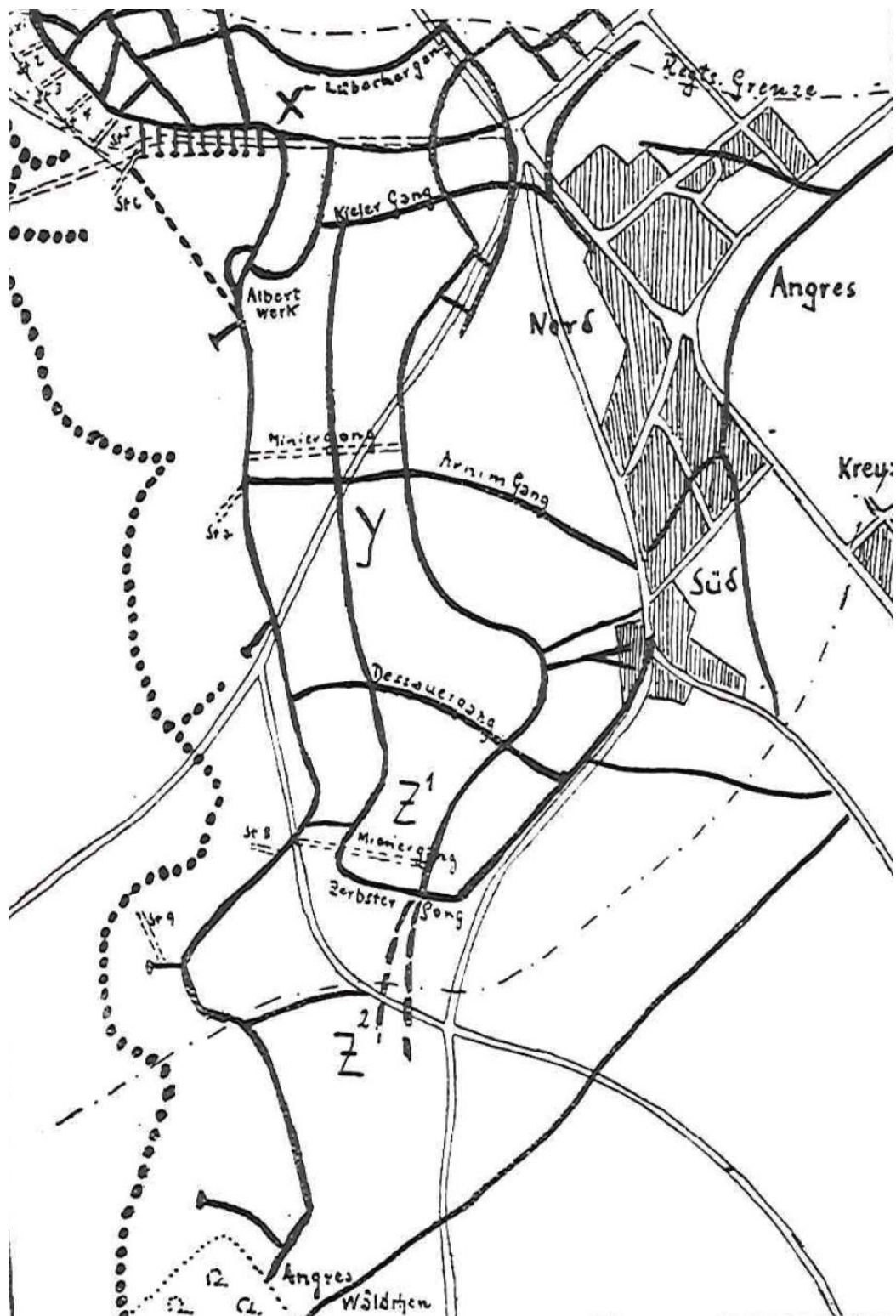
Efter at Regimentet den **18. og 19. oktober** ved Lassigny var blevet afløst af 4. Garde-Regiment z.F., blev det **20. oktober** med regimentsmusik i spidsen indladet i Apilly. Om aftenen nåede den jernbanestationen i Rouvroy og marcherede efter losning til Lens.

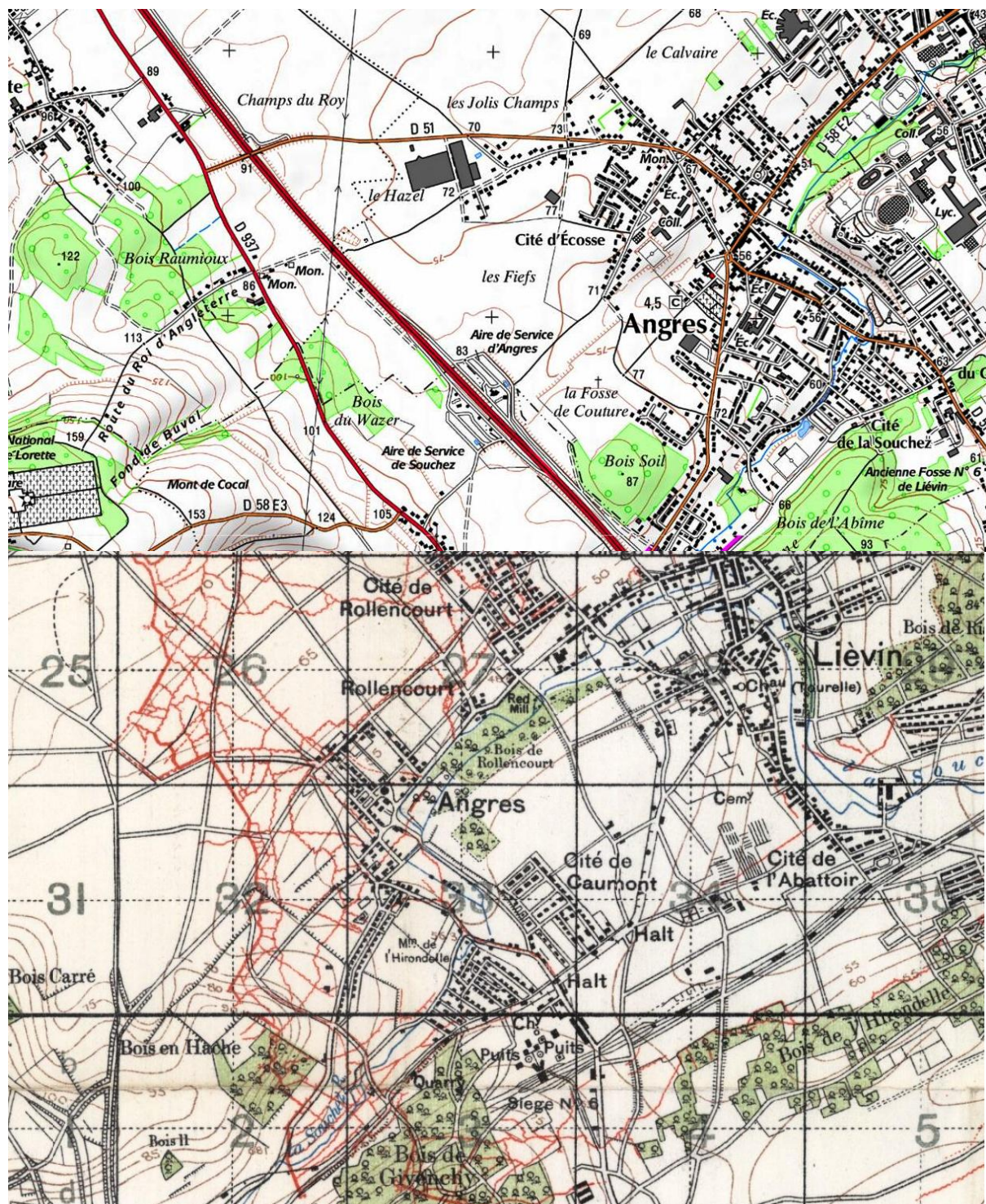
Lyden af artilleri rullede fra højderne og dalene vest for byen. Soldaterne kunne fornemme, at der her begyndte et nyt kapitel af krigen. Den dejlige tid, som foran Lassigny, var for altid slut. Også landskabet havde her et helt andet udseende. Overalt ragede minernes elevatorår og skorstene op. Arbejderbebyggelserne med deres røg sodede gader smeltede sammen overalt så byer og landsbyer smeltede sammen. Imellem hævede kæmpe slaggebjerger sig og jernbaner og kanaler spændte deres omfangsrige net. Regn og tåge gjorde i disse efterårsdage området særlig uvenlig.

Den **21. oktober** fik regimentet befaling til at afløse Garde-Regiment "Alexander" [1 Garde-Grenadier-Regiment] i stillingen foran Angres. Afløsningen gik glat, på trods af store vanskeligheder, da Regimentet ikke var fortrolig med de herskende forhold i graven.

Ved Lassigny havde man været vænnet til tre efter hinanden liggende grave, hvorimod der her var en stor forvirring af gamle og nye grave, af tilmudrede og ødelagte anlæg, løbegrave og dækningsrum, der i begyndelsen gjorde det svært for folkene at finde sig til rette.

II. Bataillon gik som den første frem i første linje. Den besatte Afsnittene X, Y, Z1 og Z2 og den bagvedliggende reserve stilling, mens III. Bataillon blev placeret som reserve i Lievin.

Håndgranater, lange spader, ruller med pigtråd, byggematerialer til dækningsrum, levnedsmidler og gasbeskyttelse udrustning måtte med det samme medtages i linjen, for med det samme at være rustet til kommende kampe og til udbygning af stillingen.

Selve stillingen befandt sig endnu i en temmelig midlertidig tilstand, da en del af hovedstillingen var gået tabt under den sidste offensiv, og hidtil kun en nødtørftig grav, der tidligere havde været forbindelsen til vores venstre nabo, Reserve-Regiment 31, havde dannet forreste linje. Kun på venstre fløj eksisterede endnu dele af den

godt udbyggede tidligere hovedstilling. Arbejdet blev sat i gang med det samme. Dækninger blev gravet ind i gravens forvæg, hvor den oprindelige jordbund forblev som ovenpå som beskyttelse. Dækninger, som vi havde kunnet bygget ved Lassigny, viste sig her fuldstændig umulig. Også her lærte Regimentes øvrige bataljoner den nye frygtelige kampform at kende, den underjordiske minekrig. Franskmandene minerede særlig ivrigt foran Stilling Z2, hvor man tydeligt kunne hører dem arbejde under jorden.

Regimentet rekvirerede nu straks et pionerkommando til iværksættelse af modforholdsregler, da vore kompagnier havde rigeligt at gøre med at udbygge stillingen. Til forstærkning af arbejdet fik Regimentet stillet et landstormkompagni til disposition.

Den heftige artilleri- og mineskydning, der uafbrudt dag og nat foruroligede vores folk, ødelagde mange gange igen det påbegyndte arbejde. Fjendens øvrige kampaktivitet – heftige luftkampe, en kraftig beskydning, håndgranatkampe mod den tæt liggende fjendtlige grav og vedvarende infanteri forstyrrelsesild tydede i retning af et truende angreb. Regimentet holdt derfor sine kompagnier i et kraftigt observationsberedskab. Og med rette, da der hos naboregimenterne hele tiden fandt mindre kampe sted, og følgende befaling fra IX. Reserve-Korps fra 26. oktober 1915 viser os den fare og det ansvar, vores Regiment bar.

Den tyske stilling nord for Arras gik ved årets begyndelse omtrent i linjen Mineskakt 5 øst for Grenay - Chateau Noulette – N.D. de Loretto – vestkant Ablain – vestkant Carency – vest la Targette – Leurie – vest Loclincourt.

De hårde angreb i maj dette år tvang os til at opgive Ablain, Carency og en del af Loretto højderne. Gennembrudsforsøget i september trykkede fronten tilbage til den nyværende linje. Souchez og Neuville faldt til fjenden. Særlig vanskeligt blev vores situation, da artilleri observations punkterne nu var på franske hænder.

Kun ved Angres skoven og på Lorettohøjden holder vi endnu de sidste udløbere af bakkerne. Lykkes det fjenden at fordrive os herfra ligger det åbne sletter åben til ham helt til Douai. Han har en så overlegen batteristilling og observation, at der kun kan tænkes på etableres en vedvarende front mindst 8 kilometer fra højderyggen. Da også englænderne nord for Loos er trængt frem, måtte 7. Infanterie-Division rømme dens stilling og overlade Lens i fjendens hænder.

Af dette fremgår, at modstanderen vil sætte alt ind på at sikre sig Angres-skoven (langs vejen Angres - Souchez) og Giessler højden, og heraf følger endvidere, at vi må fastholde hver eneste meter af vores stilling. Skulle fjenden trænge ind på ét sted, må han straks hensynsløst angribes og kastes ud igen. Udbygningen af den forreste stilling mod ske med største energi.

Vil vil under kampene til fastholdelse af stillingen og ligeledes under udbygningen af stillingen få tab. De vil imidlertid kun være en brøkdel af de tab, vi vil lide, hvis det lykkes fjenden at fordrive os fra bakkerne.

Med Angres-skoven og Giessler højderne holder IX. Reserve-Korps nøglepunktet til hele stillingen mellem Loos og Arras i deres hænder. Det ved fjenden, det ved også vore nabokorps, hvis stilling står og falder med vores.

Vi vil vise dem, at det godt uddannede, udhvilede IX. Reserve-Korps vil yde det samme, som det efter månedlange, tabsgivende angreb udmattede Garde-Korps.

Jeg anmoder indtrængende alle kommandører, underlagte officerer, underofficerer og mandskab at gøre sig situationens alvor og det tunge ansvar, der hviler på alle, meget klart.

Von Boehn

General der Infanterie

Om tilstand og udbygning af stillingen beretter Regimentet den **27. oktober 1915**:

Regimentets stilling ligger for størstedelen i kalksten, højre fløj i ler, den venstre i grus. Sidstnævnte er meget udsat for fjendtlig ild, og vil blive medindraget i fjendtlige angreb fra Angres skoven. Afstanden til den fjendtlige grav varierer gennemsnitlig fra 80 til 120 meter. Afstanden til de fjendtlige Sappe 60, 20 og 15 meter. Tilsyneladende arbejde fjenden i sær på vores venstre fløj med minegange. Gravene på venstre fløj er meget sammenskudte, til dels fuldstændig jævnet, selvom der med afstivning og sandsække er gjort forsøg på at etablere en holdbar gravvæg. En forbindelse til Reserve-Regiment 31 er ikke eksisterende, men etablering påbegyndt for et par dage siden. Pigtrådshindringen er næsten fuldstændig forsvundet. Forbindelsesgange er for en dels vedkommende endnu ikke udbyggede, til dels igen sammenskudte.

Det fremgår heraf, at i første omgang skyttegravsnettet inklusiv forbindelsesgange bagud på venstre fløj af Regimentet skal udbygges, hvilket allerede er påbegyndt. Ydermere må en pigrådshindring etableres af pionerer, startende fra højre fløj og næsten langs hele stillingen. På venstre fløj må der af pionerer graves lytte og mineskakte for at komme en fjendtlig minesprængning i forkøbet. Dette allerede påbegyndte arbejde synes meget hastende (gravelyde). Først når dette arbejde er afsluttet, kan man påbegynde etableringen af dækningsrum. De eksisterende er for det meste meget små og ubeboelige, delvis på grund af sammenstyrtningsrisiko i indgangene end ikke sikre at anvende. Efter dækningsrum påbegyndes observationsposter (især med spejlobservation), dækkede skyttestillinger, maskingevær dækningsrum og ammunitionsdepoter, herefter etableringen af sanitetsdækningsrum i Angres-Nord. I Afsnit Z er der overhovedet ingen dækningsrum. En forlæggelse af stillingen gennem angreb kommer ikke på tale på grund af dens fremskudte placering i det overordnede skyttegravsnet, og heller ikke nedkæmpelsen af franske modstandspunkter. En unødvendig forstyrrelse af fjenden under arbejdsperioden synes ikke ønskværdig, da en gengældelse af ilden vil forstyrre vores arbejde, og på grund af de i det åbne terræn arbejdende tropper, afstedkomme store tab.

En beskydning af fjendens linje med artilleri og minekastere og tilsvarende kan kun finde sted i Stilling Z, da man herigennem kan forstyrre franskmændenes forarbejde og derigennem skaffer vores pionerer tid til at gennemfører de nødvendige modforanstaltninger. I stillingen udlægges depoter med lysmidler, opvarmnings- og pionermateriel og af levnedsmidler.

Kampaktiviteten forblev meget livlig. Den fjendtlige infanteriild fortsatte uafbrudt dagen igennem.

Den **27. oktober** lå der et særlig voldsomt artilleri og mineild over stillingen. Et svagt angreb fulgte hen under aften mod venstre fløj, men kunne uden særlig store vanskeligheder afvises. Også ved naboregimenterne steg de røde signallys med anmodning om spærreild op over røg og os.

På vores venstre fløj var op holdet i de ubeskyttede grave ret ubehagelig på grund af mine- og artilleriild, og kostede tab.

I de næste uger fandt der flere gange til højre og venstre for os delangreb sted, hvis medfølgende artilleriild hele tiden også gik ud over vores stilling og ødelagde værdifuldt arbejde. Franskmændene arbejdede sig uafbrudt nærmere vores stilling med sappe. Vi imødegik dette arbejde med egne sappe, men blev af artilleriild og specielt af tunge minekastere, væsentligt forstyrret.

Bemærkede vores poster bevægelser i den franske grav, blev der altid anmodet om ødelæggelsesild, da man hele tiden måtte forvente et angreb – en ild franskmændene regelmæssigt gengældte fra alle gravafsnit.

I det hele taget sparede modstanderen ikke på ammunitionen. Der faldt gennemsnitlig 800-900 granater over vore stillinger daglig, hvortil kom miner. Hver nat måtte man udbedre talrige skader på graven før man kunne gå i gang med forbedringer, hvortil der oftest manglede mandskab til at kunne klares på én nat. Specielt flankebatterierne ved Loos kostede store skader.

Fjenden blev holdt under skarp observation. Foruden poster i graven og de øvrige observationsposter havde en af Regimentets officerer til opgave i mindste detalje at kontrollere den fjendtlige stilling.

Pionerne lyttede efter fjendens minegravning. Alle var i højeste beredskab til forsvar. Til støtte havde vi talrige lette og tunge batterier og minekastere. Også vores flyvere var meget aktive, selvom de ikke kunne fordrive massen af fjendtlige flyvere over vores stilling – ofte i antal af 8 og 10.

Forskellige sappe-sprængninger fandt sted, og utallige patruljer blev gennemført over et særdeles vanskeligt terræn af tapre folk. Herunder trådte den 20. november Unteroffizier *Behmke* fra 5. Kompanie på en trædemine og sprang i luften.

Under november og decembers regnvejr var opholdet i graven på grund af vandet næsten blevet uerholdelig. Selvom Oberleutnant *Holm* med sit dræningskommando ydede det utrolige, lod naturen sig ikke overvinde.

Mange af de af beskydning svækkede skyttegravssider styrtede sammen. Dækninger fyldtes med mudder eller endda begravet under mudderskred, så én gang folk måtte graves fri. Vandet steg. Mudder, kalk, ler trængte gennem uniformerne helt ind på den nøgne hud. Det var umuligt at gennemføre arbejdet. Transport af materiel var udelukket, da en mand dårligt var i stand til selv at komme fremad. Franskmændenes situation var ikke stort anderledes. De viste også her, som overfor I. Bataillon ved Vimy, stor interesse i forsøgene på forbrødring. Vi afviste det. Alligevel lykkedes det folk i Reserve-Regiment 31 at overtale forskellige franskmænd til at løber over.

Som erstatning for den bortkommanderede I. Bataillon blev der opstillet en erstatningsbataljon E. I, for bedre at kunne organisere afløsningen. Den **18. december** formeredes af samme grund et 15. Kompanie.

Regimentets organisation var nu følgende:

- I. Bataillon (Hauptmann *Deichmann*) med 1., 3., 4. og 11. Kompanie stod ved Vimy under Division von *Hartz*.
- II. Bataillon (Major *Baader*), 5., 6., 7. og 8. Kompanie
- III. Bataillon (Hauptmann *Wittekind*), 2., 9., 13 og 14. Kompanie
- IV. Bataillon (Hauptmann *Sieveking*), 15., 10., og 12. Kompanie.

Den **12. januar 1916** blev Regimentet afløst af Reserve-Regiment 31. Regimentsstaben forskød til Douai, II. Bataillon til Roost, III. Bataillon til Auby, IV. Bataillon til Pont-de-la-Deule, maskingeværkompagniet til Dorignies. En inspektion den **24. januar** af vores Korpskommandør, Hans Exzellenz General der Infanterie von Boehn skete med stor tilfredshed.

Mellem den **14. oktober 1914 og 7. februar 1916** havde Regimentet af tab:

Officerer: 5 døde og 18 sårede

Mandskab: 203 døde, 724 sårede og 34 savnede

Tabene mellem den 24. august 1914 og 7. februar 1916 var derfor steget til 20 døde, 57 sårede og 1 savnet officer og til 563 døde, 2.045 sårede og 235 savnede af mandskabet.

Regimentet officerer pr. 15. april 1916

Regimentskommandør: Oberst von Loeper

Regiments adjutant: Hauptmann *Schweers*

Ordonnansofficer: Oberleutnant Baron von *Löwenstern*

Fører for Store bagage: Offizierstellvertreter *Gondesen*

I. Bataillon: Kommandør: Hauptmann *Deichmann*

Bataljonsadjutant: Leutnant d.R. *Plett*,

Forplejningsofficer: Leutnant d.R. *Behncke*

Bataillonslæge: Oberstabsarzt Dr. *Albrand*

Feldunterarzt *Göller*

Bataillonsindtendant: Zahlmeister *Scharff*

1. Kompanie: Leutnant d.R. *Thalemann*

Leutnant d.R. *Splettstösser*

Leutnant d.R. *Mau*

Leutnant d.R. *Seiffe*

2. Kompanie: Hauptmann d.R. *Koehler*

Leutnant d.R. *Grabow*

Leutnant d.R. *Margraf*

Leutnant d.R. *Adolpf*

3. Kompanie: Leutnant d.R. *Sachse*

Leutnant d.R. *Quast*

Leutnant d.R. *Hagenah*

Offizierstellvertreter *Betien*

Offizierstellvertreter *Strathmeiser*

Oberleutnant d.R. *Thomsen*

4. Kompanie: Leutnant d.R. *Halden*

Leutnant d.R. *Blath*

Leutnant d.R. *Schmidt (Emil)*

Leutnant d.R. *Stolke*

Leutnant d.R. *Langbehn*

MG-Kompanie: Hauptmann d.R. *Freiherr von Liliencron*

Leutnant d.R. *Hemtze*,

Leutnant d.R. *Sierig*

Offizierstellvertreter *Petersen*

Offizierstellvertreter *Schultz*

Offizierstellvertreter Schulze

II. Bataillon: Kommandør: Hauptmann d.R. *Liedke*

Bataljonsadjutant: Leutnant d.L. *Franke*

Forplejningsofficer: Leutnant d.L. *Herzfeld*

Bataillonslæge: Stabsarzt Dr. *Berger*

Unterarzt *Wesemann*

Bataillonsindtendant: Zahlmeister *Opitz*

5. Kompanie: Leutnant d.R. *Behrens*

Leutnant d.R. *von Andersen*

Leutnant d.R. *Schmidt*

Feldwebelleutnant *Johannsen*

Offizierstellvertreter *Kniefall*

6. Kompanie: Oberleutnant d. R. *Hollm*

Leutnant d.R. *Marwitz*

Leutnant d.R. *Tittel*

Leutnant d.R. *Schmid*

Leutnant d.R. *Kaiserhagen*

Leutnant d.R. *Briz*

7. Kompanie: Hauptmann d. L. *Paulsen*

Leutnant d.R. *Benjamin*

Leutnant d.R. *Heskjer*

Leutnant d.R. *Ruscheweyl*

Leutnant d.R. *Arkenoe*

8. Kompanie: Leutnant d.R. *Behrend*

Leutnant d.R. de *Blieger*

Leutnant d.R. *Stier*

Feldwebelleutnant *Krohne*

Leutnant d.L. *Wolzen*

Leutnant d.R. *Agatz*

III. Bataillon: Kommandør: Major a.D. von Grawert

Bataljonsadjutant: Oberleutnant d.R. *Flos*

Forplejningsofficer: Leutnant d.R. *Michaelis*

Bataillonslæge: Stabsarzt Dr. *Schierning*

Assistentenarzt *Meyer*

Bataillonsindtendant: Zahlmeisterstellvertreter *Gerdas*

9. Kompanie: Hauptmann d.L. *Stoelken*

Leutnant d.R. *Kupfer*

Leutnant d.R. *Mühlbach*

Leutnant d.R. *Assmus*

Offizierstellvertreter *Rehse*

10. Kompanie: Leutnant d.R. *von Ahn*

Leutnant d.R. *Schmülling*

Leutnant d.R. *Jürgens*

Feldwebelleutnant *Friedrich*

Offizierstellvertreter *Schröder*

11. Kompanie: Leutnant d.R. *Groeper*

Leutnant d.R. *Winter*

Leutnant d.L. *Jürgensen*

Offizierstellvertreter *Schmid*

12. Kompanie: Leutnant d.R. *Hübner*

Leutnant d.R. *Rickert*

Leutnant d.R. *Abel*

Leutnant d.R *Linck*
Offizierstellvertreter *Hansen*
Offizierstellvertreter *Mallgraf*

- IV. Bataillon: Kommandør Hauptmann *Sieveling*
Bataljonsadjutant: Leutnant d.R. *Hübener*
Forplejningsofficer: Leutnant d.R. *Feulgen*
Bataillonslæge: Feldarzt Dr. *Wollenweber*
Bataillonsindtendant: Zahlmeisterstellvertreter *Galuschinsky*
13. Kompanie: Leutnant d.R *Wirckau*
Leutnant d.R *Sommer*
Leutnant d.R *Weise*
Leutnant d.R *Zentner*
Leutnant d.R *Sympfer*
14. Kompanie: Leutnant d.R *Martin*
Leutnant d.R *Hoppe*
Leutnant d.R *Thomsen*
Feldwebelleutnant *Schulz*
Offizierstellvertreter *Thor*
15. Kompanie: Leutnant d.L *Nahmacher*
Leutnant d.R *Ohl*
Leutnant d.R *Nielsen*
Leutnant d.R *Gerken*

Stillingskamp ved Givenchy

29. februar 1916 til 19. juni 1916

Stillingskrigen viste os her foran Givenchy sin frygtelige rædsler. Da fjenden over jorden ikke kunne opnå resultater, da alle gemte sig bag stål og jordvolde og beskyttet af tusinder mundinge, bragte man krigen ned under jorden. Dybt under jorden – 20, 30 meter og stedvist endnu dybere – kæmpede soldaterne under jorden.

Minearbejdet i langt frembragte tunneler med dårlig, forbrugt luft, den stærkt hastede ladning for at komme englænderne, om det så blot var få sekunder, i forkøbet, ensomme lytteposter under jorden, sprængning af tunneler, storm på de opstående kratere, fremskaffelsen af materialer i de mørke, kraftigt beskudte nætter - alt dette krævede af officer og mandskab det yderste, den fuldkomne selvovervindelse. Her blev udførte heltegerninger som historien aldrig vil hører et ord til.

En stilling så tæt på fjenden, som vores ved Givenchy, kræver en konstant anspændelse af alle sanser. Hertil kom bevidstheden som tærede på nerverne, at man sad på en fjendtlig mine og hver øjeblik kunne sprænge i luften.

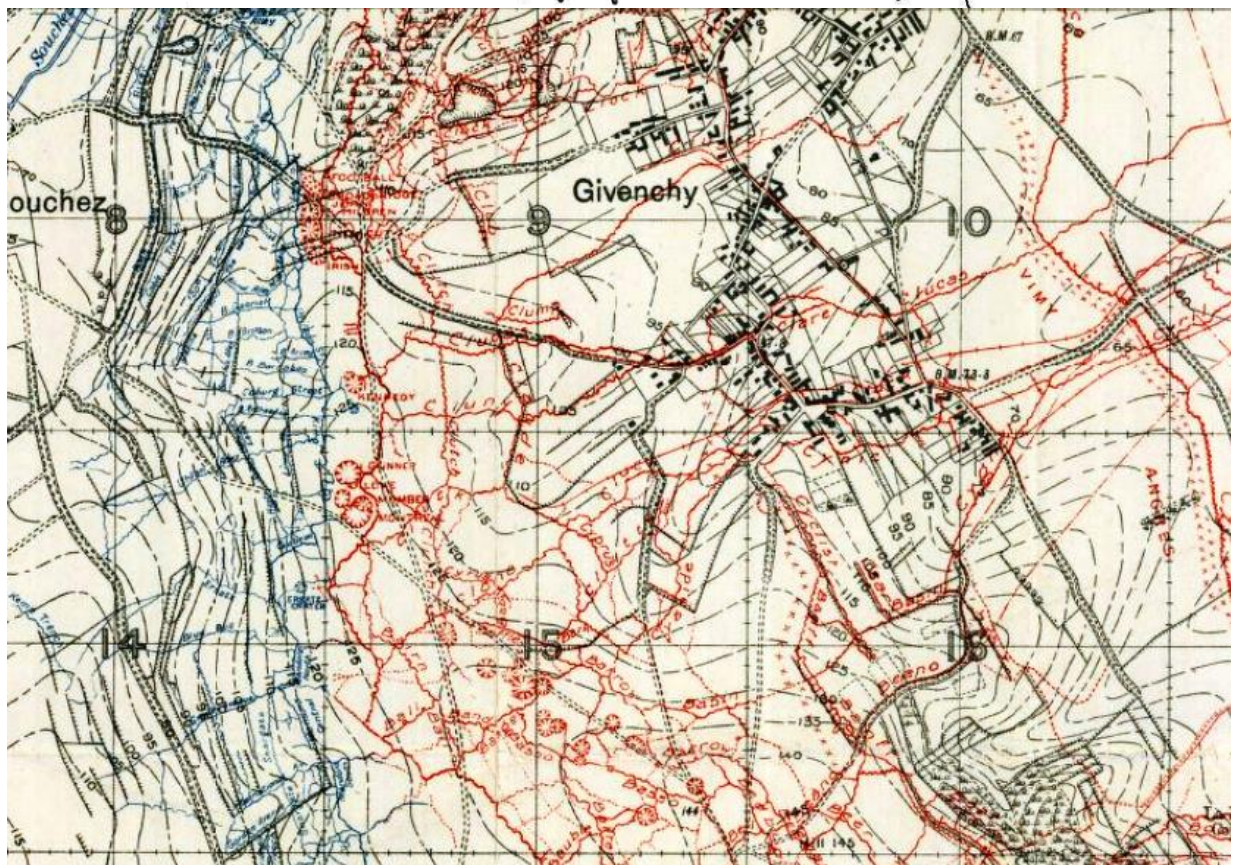
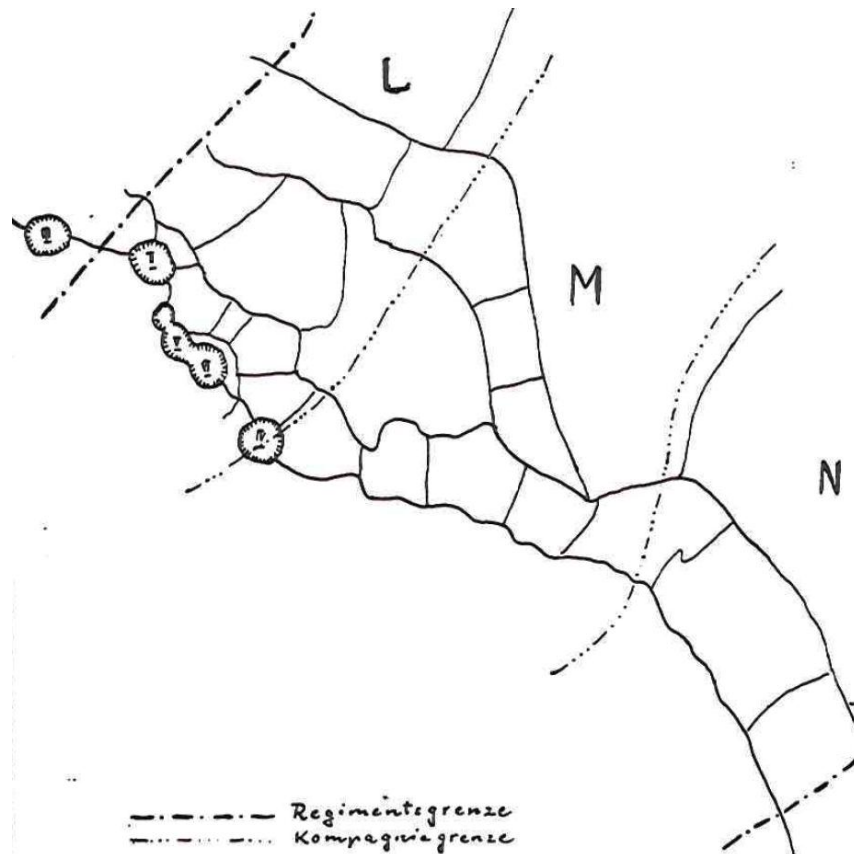
Vores Regiment holdt ud. Hvilken uhyre præstation og ydelse dette var, kan man måske læse mellem linjerne.

Fra den **12. januar** lå Regimentet i hvil i og omkring Douai. En bataljon måtte dog hele tiden afgives til skansning ved fronten. De øvrige bataljoner bestræbte sig på at gøre kompagnierne kampklare efter tilgangen af frisk personelerstatninger. Dette arbejde fyldte det meste tiden, men de få frie timer benyttede kompagnierne til se sig om i den gamle døde by Douai.

Den **21. februar** blev der gennemført et angreb med flere regimenter ved Giesseler højderne. Vores III. Bataillon, der netop var fremme ved fronten til skansning, blev trukket frem til materieltransport og oprødningsarbejde, og led herunder tab.

Den **24. februar** marcherede IV. Bataillon i stærk frost til Aubry. I. Bataillon forskød med jernbane til Billy-Montigny, mens II. med 15. Kompanie blev i Pont-de-la-Deule. Her blev Hauptmann *Liedtke* kommandør for bataljonen, mens Major *Baader* overgik som kommandør for Infanterie-Regiment 229.

Sundhedstilstanden var på grund af kulden og regnen dårlig. Alligevel blev natten til **2. marts** det 1 og 2. bayrische Infanterie-Regiment afløst på Vimy højen. Afløsningen gik glat.

Ved besættelse af stillingen ved Givenchy var Regimentets organisation som følger:

Forreste stilling, Afsnit K, L, M og N: 1., 2., 3. og 4. Kompanie, Staben i Givenchy.

Beredskab: 11. Kompanie i Müllerschucht, 1. Kompanie i hulvej, 9. og 10. Kompanie i Avion-West, hvor også beredskabsstaben befandt sig.

Korpsreserve: 5., 6., 7. og 8. Kompanie var placeret i Billy-Montigny.

Afløsning var almindeligvis hver fjerde dag indtil de store kampe i marts og april ødelagde alle regelmæssigheder. Stillingen bestod af tre bag hinanden liggende linjer. Den forreste grav var erobret af franskmændene i januar, og den nuværende forreste grav var den daværende anden. Den var den bedst udbyggede. Flere dybe dækningsrum ydede rigelig beskyttelse. på steder havde de etablerede lytteposter i minegangene fastslået, at fjenden med sine tunneler var nået faretruende tæt på vores forreste grav. Dækningsrummene i dette stillingsafsnit måtte derfor rømmes.

Den anden og tredje grav var som løbegravene: ”Arminiusgraben”, Bayerngraben” og ”Max-Joseph-Graben” i en meget dårlig tilstand. Fjendtligt artilleri, regn og frost havde løsnet jordoverfladen. Det begyndte at skride. Hverken fasciner eller anden form for afstivning kunne forhindre jordskredene. Indgange til dækninger styrtede sammen, andre blev fyldt med mudder og vand og måtte opgives.

Den daglige artilleriild og den grundige franske vinterregn sørgede for så store ødelæggelser, at gravkompagnerne ikke længere kunne udbedre dem. Der for derfor opstillet talrige kommandoer, der skulle udbygge og vedligeholde stillingen. Yderligere kom minørafdelinger, der skulle assistere pionerne med at grave tunneler. Andre afdelinger skulle etablere dræn i gravene, mens andre igen byggede dækninger og betontårne til maskingeværerne. Bag fronten opstod værksteder, hvor materiel til fronten blev fremstillet. Enkelte kommandoer havde ingen anden opgave end hver nat at bringe materiale frem til fronten.

Allerede før vores periode i stillingen var der fra begge sider gennemført flere underjordiske sprængninger, og snart skulle også vi lære denne frygtelige krig at kende.

Den **5. marts 1916** sendte det franske Regiment d’Infanterie 90, der lå overfor os, en hilsen – efter en haglbyge af granater og miner – med en underjordisk sprængning. Det ødelagde en tunnel i Afsnit K. Jorden rystede en smule. Kompagnerne ilede til deres alarmeringsposter. Snart var alt igen roligt, da der ikke var opstået større tab eller skader.

Denne hilsen fra franskmændene gengældte vi den **8. marts** i nærheden af Skakt 1 i højre fløj kompagnis afsnit (K) havde lytteposten i omkring 8 dage hørt lyden af det franske gravearbejde. Den stille brug af hammer, afbrækning af kalkstykker og folkenes mumlen og snak havde afsløret, at den franske tunnel var nået kun 20 meter foran vores stilling. Denne tunnel skulle nu knuses, det vil sige anvende en sprængladning stor nok til at knuse den franske tunnel, men uden at efterlade sig et krater på oversiden. Da imidlertid både Skakt 1 og den franske tunnel befandt sig i et område, hvor tidligere sprængninger allerede havde løsnet jorden, måtte ladningen gå lidt ud over det sædvanlige.

Da forberedelserne var tilendebragt, blev den forreste grav rømmet. Et tryk på en udløser. Jorden rystede voldsomt. Damp og røg kom op af sprækker, bjælker og brædder i dækningerne knagede og gav sig. Franskmændene påkaldt i nervøsitet spærreild. Vores kompagnier strømmede øjeblikkeligt tilbage i forreste linje, hvor højre fløjkompagni fandt gaven delvist trykket ind.

Den næste sprængning havde bedre resultater.

I Skakt 8 i Afsnit L i venstre fløjkompagni havde minørerne hørt franskmændene arbejde over sig. En sidetunnel blev hurtigt ladet med sprængstoffer og den **11. marts** kl. 1800 blev den fjendtlige tunnel trykket sammen. Endnu engang rystede jorden. Der opstod ingen krater. Da støvskyen havde lagt sig, var den overfor liggende franske sappepost forsvundet. Dybt under jorden kunne man høre de begravedes stønnen.

Dag og nat blev der arbejdet på en udbygning af stillingen. I de smalle tunneler arbejdede pionerne og de tilføjede folk fra vores regiment med sveddryppende kroppe da luften var varm og iltfattig. Kalkstykker blev revet af væggene, fanget med hænderne for ikke at lave støj, og transporten af fyldte sandsække fra hånd til hånd til udgangen. Utrættelig, dag og nat. Af og til blev arbejdet afbrudt for at tage sig i agt for støjen fra fjenden, der kun få meter under ned eller oven over arbejdede lige så hemmelighedsfuld. Små lamper blafrede i luften. Beskeder bliver viskende videregivet, da væggene giver genlyd. Et højt ord eller en faldende sten kan betyde døden. Udmattede kammerater kravler nogle få minutter op i graven, for så snart efter igen at vende tilbage til det tunge arbejde. Utrætteligt fortsætter arbejdet, dag og nat. Dump, dump lyder det gennem kalkstenen. Oppe i graven arbejder kammeraterne lige så utrætteligt. Det aldrig besejrede mudder og vand bekæmpes med alle mid-

ler, de sammenstyrtende vægge afstives med fasciner og træ, materiel bæres gennem regnen og mørket frem til stillingen, hindringer bygget og poster bemandet. skud sendes gennem stålskydeskårene, bag hvilke posterne i de fremskudte sappe står. Granater og miner falder bragende ned. Maskingeværssalver får kalkstykker til at springe op. Lyskugler lyser op, i nogle sekunder standser alt arbejde over jorden, under nedden går det med sammenbidte miner videre.

Mange balloner og fly står som store rovfugle over stillingen, så ingen forandringer, ingen bevægelser forbliver uopdaget af deres skarp øjne.

Spændingen og kampaktiviteten stiger dag for dag, som vi ikke kun i ordets egentlige betydning sidder på en mine.

Den kontinuerlige anstrengelse i kalk, ler og mudder på og under jorden, manglen på ro og søvn og den evige anspændte vagtsomhed nedsled efterhånden kæmperne, så for de fleste - ud over egen vandede vittigheder - kun mad spillede en rolle. Er det så underligt? Udleveringen af mad var dagens, og endnu mere nattens, største afveksling. Mennesker, der ellers i fredstid ikke sætter gule ærter særligt højt, diskuterede nu allerede i timevis før udleveringen med kammeraterne, om det nu i dag ville være denne ret, der stod på menuen. Der herskede dog i nogen grad sikkerhed for dette, da muligheden begrænsede sig til hvidkålssuppe, Dörrgemüse [”grønsagsgryde”] hvidkålssuppe, havregrød, hvidkålssuppe og endnu engang hvidkålssuppe, og måske om søndagen suppe fremstillet af tørrede frugter [Backobstsuppe]. Lykkelig var den, der i bunden af sit kokekar fandt en kartoffel. Kammeraterne stirrede misundelig på ham, men når det så ved første forsigtige bid viste sig at være en klup ler, brølede latteren igennem dækningsrummet. Til det hele hørte, eller hørte tilsyneladende, oksekød i egen saft. Nogen gange var det godt, andre gange næsten ikke spiselig, men spist blev det altid. Som fedtstof modtog soldaterne det såkaldte ”Zuavefedt” eller marmelade og hele tiden marmelade, og når man overhovedet ikke længere forventede noget andet, gav det endnu engang marmelade fremstillet af roer.

Den belastende fronttjeneste kunne ikke opvejes af de få hviledage, men alligevel blev de anvendt efter muligheder. Regimentsmusikken spillede om eftermiddagene foran kvartererne, væddeløb og turneringer blev foranstaltet, og yderligere sørgede kompagnifester og biografforestillinger for, at fronten for nogle timer blev glemt. Især biografen var en meget stor glæde. Når billederne viste sig på et lærred i en eller anden lade, fløj vittige bemærkninger fra mørket og sørgede for at de stumme billeder blev levende. Der blev sunget sange, og når en skøn pige dukkede op, eller kærlighed blev vist, kom længslen over folkene for det, der var så uendeligt langt væk. Så måtte filmoperatøren igen og igen spole filmen tilbage indtil alle havde set sig mætte og var færdige med tilråb. Det gik måske lidt jovialt for sig, men der var jo heller ikke damer tilstede.

Også for studenterne blev der sørget, da disse jo helt var trukket ud af deres vante omgivelser. For dem blev der i byerne afholdt kurser, hvor virkelige professorer med langt skæg sørgede for åndelig føde.

Imidlertid var hvileperioderne meget korte, da kammeraterne langs fronten længtes efter afløsning.

Med en gennemsnitlig styrke på 4 officerer, 12 underofficerer og 100 soldater drog kompagnierne til fronten. Ilden rev daglig huller i rækkerne af kammerater. Til de døde anlagde Regimentet en kirkegård i Billy-Montigny, hvis lange rækker kun alt for hurtigt blev fyldt op.

Der var også mange syge og udmattede på grund af de undertiden umenneskelige anstrengelser under fronttjenesten. For at give disse folk tid til at komme sig, blev de overført til IX. Reserve-Korps skånekompani [schoonungskompanie], hvor de udførte let tjeneste bag fronten.

Foran blev der ændret noget på forsvarsafsnittene, da de enkelte regimentsafsnit på grund af den store trussel blev forkortet, for derigennem at kunne forstærke dem.

Regimentets fordeling var som eksempel den **1. april**: Fremme: 6., 7. og 8. Kompanie. Beredskab: ½5. Kompanie i Bayernlager, ½5. Kompanie i tredje grav, 2. og 3. Kompanie i hulvejen, 4. Kompanie i mellemstillingen og 1. Kompanie i Avion.

III. Bataillon dannede korpsreserve i Billy-Montigny. IV. Bataillon, formeret med 13., 14. og 15. Kompanie, afløste i turnus med Reseve-Jäger 9 i venstre afsnit.

Den **29. marts** havde vores poster foran stillingen fastslået englændere i graven overfor. Fjenden opførte sig meget urolig, og overøste graven og landsbyen Givenchy med granater fra sine talrige batterier, og sendte dem endda så langt ind i baglandet som Lens og Salomines. På trods af heftig modstand fra folk som Immelmann og Boelke, kom hans fly hen over os. Alt sammen blev af vores føring taget som tegn på et forestående angreb.

Fjendens hensigter syntes klare. Han ville fortrænge os fra højderne syd for Lens. Byen og alle observationsposterne var dermed på hans hænder, og hele sletten til Douai i hans magt. Imidlertid havde vores stilling allerede én gang kostet ham meget blod, og for ham var prisen for en krig over jorden for store. Nu ville han med under- og overjordiske sappe, med granater og miner, og med tonsvis af sprængstoffer ville han fordrive os fra bakken. Vi arbejdede med samme våben. Denne kamp var en voldelig masse af kræfter. Umenneskelige anstrengelser og stålsatte nerver hørte hertil. Det var en kamp uden egentlige sejre og uden afslutning. Da stillingerne på grund af

sapperne efterhånden ligger tæt overfor hinanden, på steder kun 20 meter, bliver kompagnierne uddannet og udrustet til nærkamp. Knive, håndgranater og køller med jernsøm blev tilføjet den hidtidige udrustning.

Da fjenden med apparater kunne aflytte telefonsamtaler, blev de gennemført med kodeord. Når en kompagnifører på den måde afgav sin morgenmelding, sagde han nogenlunde således: "En melsæk, tre spinkle duer, et får, ellers hvidkålssuppe, rendesten også hvidkålssuppe, Minna 5 sludder, dårlige æg, tilkald politi". Oversat til et fornuftigt sprog: "En død, tre let sårede, en begravet, ellers alt ved det normale (Hvidkålssuppe). graven ligeledes i orden, i Skakt 5 kan man hører fjendtlige minører snakke, tunnel bliver tilsyneladende ladet, under alle omstændigheder mistænkelig. Underret pionerofficer".

De anvendte kodeord var i begyndelsen vilkårlige og førte ofte til sjove misforståelser, og tit blev afsenderen rasende over en langsomme opfattende modtager, og råbte så hele meldingen igennem uden kodeord. Senere blev kodeordene fastlagt af Regiment, senere af Division og til sidst af Armee. Til sidst kom der hver dag nye kodeord, hvis ind- og udkodning kostede meget arbejde og besvær, og kostede ordonnansofficererne så megen sved, at mange tit helt undlod at anvende telefonen.

Langs fronten arbejdede kompagnierne utrætteligt videre. Det er til deres egen beskyttelse, for de sikrede sig mod sprængningsoverfald og får gennem udbyggede grave en reel sikkerhed mod granater. Depoter af ammunition og forplejning blev oplagt i gravene med henblik på den kommende kamp, så man i tilfælde af afbrydelse af forbindelsen bagud, råder over det mest nødvendige. Regimentskommandør og også den højere føring, herunder korpskommandør *von Boehn*, inspicerede gentagende gange stillingen og roste soldaternes utrættelige arbejde.

Da naboenhederne til venstre var bagud med udbygning af stillingen, måtte vores regiment afgive 14. Kompanie til skansning under det bayriske korps.

Også minekrigen fortsatte dag og nat. Vore underjordiske gange bredte sig i første omgang som en vifte og derefter i lige linje mod fjenden. Mange steder lå vores og englændernes tunneler over eller under hinanden. Ikke altid opdagede vi ham eller ham os. Tit måtte vores forreste grav rømmes på grund af sprængningsrisiko.

Den **20. april 1916** knuste vi en fjendtlig tunnel først på aftenen. Kl. 2330 sprængte fjenden som gengæld tæt foran vores højre fløj. Mellem "Preussengang" og "Lübeckergang", og omkring 20 meter syd herfor blev vores forreste grav tildækket med de opslængede jordmasser. Elleve mand blev begravet. Fra højre og venstre rykkede fores folk frem og besatte under fjendtlig maskingeværild østkanten af det rygende krater, der havde en diameter på 25 meter. Endnu i lang tid eksploderede håndgranater her og der, og maskingeværerne skød til langt ind i natten. Leutnant *Mau* blev hårdt såret bragt tilbage fra graven. Et arbejdskommando begyndte øjeblikkeligt med genopbygning af graven. Det opståede krater fik Nummer II.

Den **26. april** blev der fra vores side planlagt en større operation. I nærheden af Skakt 3 var der konstateret underjordiske aktiviteter på flere steder, og også her formodede man, at fjenden allerede havde lagt ladninger på plads. Vores Skakt 3 skulle derfor sprænges, og derved ødelægge alle de omkringliggende fjendtlige tunneler. Samtidig skulle fra Skakt 5 ødelægges en fjendtlig arbejdsplads. Da ladningen i Skakt 3 var beregnet så stor, at der måtte forventes et krater, måtte til en besættelse af denne gøres et stormkommando klar fra III. Bataillon.

Kl. 1610 blev der planmæssigt af de tre kompagnier i Afsnit L, M og N påbegyndt et bombardement af den fjendtlige grav med håndgranater og minekastere, for at lokke ham frem i hans forreste grav. Ti minutter senere rømmede vore kompagnier den forreste linje, samtidig indsatte en spærreskydning for at forhindre fjenden i at følge efter. Kl. 1625 rystede jorden. Sprængning. Damp, støv, opkastet jord og kalkblokke. Med det samme lagde vores artilleri deres ild længere frem for at gøre vejen fri til vores stormkommando. Stormtroppen springer op. Det gamle angrebssignal lyder pludseligt fra graven.

Den gamle angrebsiver vågner i den stivnede grav og driver soldaterne gennem røg og ild over dækningen til det nye krater. Der var kun forventet et krater, men gennem sprængning af Skakt 5 var der også opstået et krater. Disse kratre V og VI lå 30 til 40 meter foran vores linje. Englænderne forsøgte på deres side at nå krateret. Håndgranaterne fløj frem og tilbage. Vores folk trænger imidlertid fremad, og snart er de to kratere på vore hænder. Døde englændere ligger omkring på den ødelagte jord.

Den forreste engelske grav var fuldstændig ødelagt af sprængningen. Dybt under den opkastede jord kom jamren og halvkvalte råb om hjælp fra de begravede. Folk, der ikke var strengt nødvendigt i forsvaret, begynder at grave og bringer her og der en englænder frem i dagslyset.

Kanten af de opståede kratere indrettes med det samme til forsvar, men mange af folkene bedøves af krudtgasser. 9. Kompanie måtte bringes frem til forstærkning. Kommandoen over krateret overtages af Leutnant *von Ahn*. Overalt griber han ind og ansporer folkene til deres yderste. Offizierstellvertreter *Schulz* fra maskingeværkompaniet har under store vanskeligheder bragt et gevær med frem, og indsætter det ny flankerende og tvinger englænderne til at flygte fra deres ødelagte grav. Også den fremrykkende engelske forstærkning må vige for ilden. Hele den lange nat igennem flyver håndgranaterne og minekasternes granater. Maskingeværer brager og

forsøger at forstyrre vores folks arbejde med at grave sig ned langs kraterkanten. Otte englænder blev taget til fange og to maskingeværer blev erobret. Prisen for os var 6 døde og 28 sårede.

Vores IV. Bataillon deltog den **28. april 1916** i en kratersprængning i Reserve-Jäger-Bataillon 9 afsnit. Om dette beretter denne bataljons dagsbefaling fra 1. maj:

”Den 28. april kl. 2030 sprængtes en ladning på 6.000 kg i venstre gren af Tunnel 12, samtidig med en tunnel ladet med 2.500 kg på højre fløj af nabokorpset (bayrische Infanterie-Regiment 24). Herved opstod 12 meter foran Sappe 3 et krater på 52 meter i diameter og en dybde på det dybeste sted på 11 meter med stejle sider. Afstand fra det nordligste nabokrater var 13 meter. Det samtidig sprængte krater i naboafsnittet var omkring 32 meter i diameter og 8 meter dyb.

Mens fjenden tilsyneladende blev overrasket over sprængningen den 25., og muligvis formodede at det drejede sig om en utilsigtet udløsning af deres egen forberedte sprængning, syntes modstanderen ikke at være blevet overrasket over den sidste sprængning, da de iværksatte en kraftig infanteri- og maskingeværskydning mod hele afsnittet og på selve sprængningstidspunktet lagde en kraftig spærreild over Afsnit O og P, mens naboafsnittene kun modtog en ringe og kort beskydning. Besætningen af Afsnit P var stillet af 15. Kompanie, Reserve-Regiment 86 og to maskingeværer fra Reserve-Jäger 9. Rigelige mængder af håndgranater, hvide lyskugler, spanske ryttere, spader og minetræ var lagt parat. På trods af den kraftige ild besluttede Leutnant *Nahmacher*, fører for 15. Kompanie at udfører hans klare instruktion. Med en eksemplarisk dristighed, uden hensyn til den kraftige ild, passerede Lieutenant *Nielsen*, fulgt af en gruppe med håndgranater, østkanten af krateret. Endnu en gruppe med håndgranater fulgte. Ved at kravle langs den stejle nordlige og sydlige kant af krateret, nåede disse tapre den vestlige kant af krateret, hvor de med håndgranater forhindrede en allerede fremsendt fjendtlig enhed at sætte sig fast. Mens denne kraterbesætning og besætningen i den forreste grav kæmpede med fjenden, udbyggede andre grupper krateret. Arbejdet var på grund af den hårde stenjord meget vanskelig. Kampene varede indtil kl. 22 om aftenen, så døde ilden langsomt ud. Nu blev arbejdet fortsat uden pause og var om morgenen den 29. så langt, at det nyvundne krater var forbundet med det gamle krater og med Sappe 3 i den gamle grav.

Under kampene i krateret ydede den middeltunge minekaster ”Hecktor” under Lieutenant *Grelck* den allerbedste indsats. Det skyldtes dens indsats, at den fjendtlige infanteri- og maskingevær øjeblikkeligt mindskedes. Den 29. april kl. 1530 iværksatte fjenden en virkningsskydning mod begge kraterer, mod Grav P og løbegravene og lagde samtidig ild over terrænet syd for ”Transfeldkrateret” og mod nord til Stilling O. Flere batterier, mest tunge, og flere tunge minekastere deltog heri. Denne ild fortsatte indtil kl. 1845. Det vestlige og østlige kraterkant, adgangen til kraterne, Gravafsnit P øst for kraterne og løbegravene til ”Göben”- og ”Fischergang” led betydelige skader, ligesom anden grav. Infanteri- og maskingeværild er indtil nu ikke iværksat. Da 15. Kompanie på dette tidspunkt havde haft betydelige tab, blev det forstærket af en deling fra 3./Reserve-Jäger 9, som overtog krateret kl. 20. Samtidig overgik alle til højeste alarmberedskab. Kl. 21 iværksattes igen kraftig virkningsskydning mod O og P, hvor der på samme måde kl. 2130, 24 og 0300 fulgte heftige håndgranatangreb. Alle angreb blev uden problemer afvist. Fjenden faldt tilbage til egen første grav, som han med undtagelse af enkelte poster, rømmede ved mørkefald. Mod virkningen af det tunge fjendtlige artilleri kunne vi kun indsætte feltartilleri og et haubitsbatteri på det sydlige korpsafsnit. Opkaldt spærreild lå gunstigt selvom den vanskelige linjeføring ikke kunne forhindre tab på egen side, men alligevel forhindrede et godt sagkendskab hos officererne at grønne lyskugler måtte sendes op. Omkring kl. 0330 indtraf fuldstændig ro.

Dagens tab er vanskelig at fastlægge. På trods af alt lykkedes det de tapre 15. Kompanie at gennemfører en heltegerning med besættelsen af kraterne, og under store tab og handlekraftig bistand fra dele af 2. og 3. Reserve-Jäger 9 at fastholde det vundne. Kompagnifører, Leutnant *Nahmacher* og Leutnant *Nielsen* forholdt sig fremragende. De forstød med mønstergyldig tapperhed, energi og sejhed at rive deres undergivne med og anspore til energisk handling. Den endelige erobring og fastholdelsen af kraterne under voldsom beskydning er Leutnant *Nielsens* fortjeneste. Ydermere tegner sig under alle disse kamphandlinger hos følgende medlemmer af 15. Kompanie et billede af uforfærdethed, tapperhed og yderste pligtfølelse: Leutnant d.R. *Gerken*, Leutnant d.R. *Ohl*, Vizefeldwebel *Thomsen*, Musketier *Georgi*, *Peppler*, *Walser*, *Kaltenschmidt*, *Rogge*, *Schulz*, *Simonsen*, *Nielsen*, *Mitgard*, Gefreiter *Kaehler*, *Mischke*, *Wehmeyer* og Krankenträger *Stalling*.

Heller ikke må den kammeratlige, handlekraftige støtte fra maskingeværbesætninger og 13. Kompanie glemmes, den modtog fra Stilling O. Som besætning i krater, ordonnanser og som frivillig

støtte var der fremragende eksempler på en dødsforagtende tapperhed og udholdenhed trods alvorlig sår: Unteroffizier *Siebe*, desuden Unteroffizier *Becker*, Gefreiter *Gündel*, *Brauer*, Reservist *Dems*, Musketier *Daus*, *Höpfner*, *Bade* og Krankenträger *Brodersen*, alle fra 13. Kompanie. Som Afsnitskommandør virkede med sikkerhed, ro og overblik Hauptmann *Nissom*, som også flere gange under kampen uforfærdet gik frem i stillingen.”

Da man så og hørte englænderne havde fornyet sin mineaktiviteter i forhøjet grad, og tilsyneladende havde tilkaldt særlig assistance fra sin udtømmelige reserve, begyndte også vi arbejdet med eftertryk for ikke at lade fjenden få overhånd. Derfor blev Pionier-Minier-Kompanie 298 stillet til vores disposition. Uafbrudt blev tunnellerne drevet frem, blev der lyttet og udlagt miner, sprængt og de opståede kraterer stormet. Kampen øgedes til en sådan bitterhed, man aldrig tidligere havde erfaret, da det nu kom an på få meget jord.

Den **2. maj 1916** sprængte vi kl. 10 i Afsnit M Tunnel 4. Under dække af egen spærreskydning trængte Leutnant *Heskjer* med fire grupper fra 7. Kompanie ind i det nye krater og besatte vestkanten. Andre grupper bragte materialer og ammunition efter. Egne tab: 4 døde, 17 sårede og 7 gassyge.

Den **5. maj** forsøgte englænderne, efter en kraftig artilleriild, at erobre krateret i en storm. Angrebet brød sammen under vores ild.

Virkningen af det fjendtlige artilleri øgedes dag for dag. Fjendtlige granater landede dybt inde i baglandet og hjemsøgte landsbyer og hvilekvarterer. Da den forreste stilling også havde lidt hårdt under vejrliget, måtte hvilekompagnierne hver nat bringes frem til skansning. Ofte kunne kun den mest nødvendige udbedring gennemføres af det, der i dagens løb var blevet ødelagt eller var styrtet sammen. Fjenden havde bragt meget tunge batterier frem, som kunne ødelægge vores dækninger, selvom de delvist havde fire til fem meters overdækning. Vi havde herunder 6 døde, 2 alvorligt og 9 lettere sårede. Redningsmandskabet led meget om de udstrømmende gasser.

Den **12. maj** fandt en udsendt patrulje en sprængladt tunnel i en gammel engelsk grav. Sappen blev øjeblikkeligt besat af os, tunnelen tømt og gravstykket sprængt. Om aftenen den **13. maj** sprængte vi i tunnel 6 i 11. Kompanies afsnit. Straks efter sprængningen stormede Leutnant *Schmülling* med to grupper gennem støvet og røgen ind i det nye krater og besatte det. Styrken var dog næppe nået frem, før englænderne stormede med en meget stærk styrke. Der opstod en meget bitter kamp om kraterkanten som standsede begge sider. Endnu engang forsøgte fjenden at besætte krateret, men også denne gang blev forsøget afvist af forstærkninger, der i mellemtiden var nået frem. Kl. 23 fulgte et tredje angreb. Efter en kamp frem og tilbage på håndgranater lykkedes det englænderne at trænge frem til kraterets østkant, da håndgranaterne var sluppet op på vores side. Heller ikke vores artilleri kunne gribe ind i kampen uden at bringe egne styrker i fare. Langs østsiden af krateret blev der øjeblikkeligt gravet en forsvarsstilling.

Hele jorden foran vores stilling var efterhånden blevet så løs på grund af de mange sprængninger, at tunnelgravning gik meget hurtig og let for sig. Alligevel kom englænderne os i forkøbet, da han var i besiddelse af betydeligt flere og friske kræfter. Desuden disponerede han over et stort antal elektriske boremaskiner, mens alt arbejde hos os måtte udføres manuelt.

Den **15. maj** kl. 22 om aftenen rystede tre jordskælv kort efter hinanden hele stillingen, mens samtidig en kraftig artilleriild faldt over os.

Modstanderen havde foran og under vores kraterer sprængt tre nye meget store kraterer. De engelske stormtropper dukkede op over en bred front. Få minutter efter trængte de gennem røgen ind i den stærkt ødelagte kraterstilling. Det lykkedes dem næsten uden modstand at trænge ind, da i 10. Kompanie næsten alle poster var begravede under den opkastede jord. Vores spærreild blev øjeblikkeligt påkaldt, og reserven fra anden grav ilede frem. Det udviklede sig til forbitrede nærkampe. Ved 10. Kompanie forsøgte omkring to grupper under føring af Leutnant *Moll*, *Vizefeldwebel Kaden* og *Vizefeldwebel Wesemann* at nå den højt opkastede vestkant af krateret. I en haglbyge af håndgranater blev denne tapre, men talmæssig underlegne styrke hurtigt gjort ukampdygtig. Enkelte andre, der igen og igen trængte frem, var stadig i god behold. Imidlertid slap håndgranaterne op, da depoterne var begravede. De lettere sårede begyndte at slæbe nye forsyninger frem fra anden grav, så de få folk fremme kunne fastholde stillingen. I 10. Kompanie var samtlige officerer og delingsførere blevet begravet eller hårdt såret under englændernes første storm. De få folk fremme var derfor overladt til sig selv. Da kompagniet netop havde modtaget personelerstatninger, der var blevet efterladt i anden grav, kunne disse førerløse, uerfarne soldater ikke gribe hjælpende ind. Først efter at Leutnant *Winter* havde hentet dem ud af deres dækninger og havde ført dem frem, fandt de ud af, hvad det drejede sig om og bestod deres prøve. Krateret vestkant kunne imidlertid ikke fastholdes. Det kostede endda megen blod og vanskeligheder at fastholde østsiden og her indrette sig til forsvar. At gennemføre et angreb med de få kræfter var umulig. Forstærkning efter forstærkning bliver påkaldt. Da alle maskingeværer var begravet, blev englændernes pres stadig mere mærkbar. Kort efter dukkede de første

englændere op ved østsiden af krateret. Så lykkedes det MG-fører *Heesch* med stor koldblodighed og dristighed at bringe et gevær i stilling og bestrøg hermed den angribende fjende. Specielt var hans ild rettet mod den flade vestkant af Krater II, der næsten fuldstændigt var blevet fyldt op af den opslængede jord. Fjenden måtte trække sig tilbage bag den vestlige kant af det nye krater. Nu kunne enkelte modige folk igen arbejde sig frem og nå vestkanten af Krater V og VI, hvorfra de med kontinuerlig håndgranatkast kunne holde englænderne i skak. To grupper under Leutnant *Winter* forstærkede her linjen, der nu kunne holdes. I hele perioden lå en kraftig ild over terrænet mellem opholdsgraven og kraterne. Denne ildzone måtte alle tilkaldte forstærkninger passere. I den flade kant af Krater II var der revet særligt store huller i vore rækker, da her under nærkampen de fleste tab var opstået. Her blev en deling af 6. Kompanie sat ind. Det kostede kompagniføreren, Leutnant *Marwitz* store vanskeligheder at bringe sine folk gennem spærreilden, for mellemtiden var maskingeværet blevet sat ud af spillet af et sprængstykke, og fjenden derfor blevet dristigere. Da Lieutnant *Marwitz* endeligt havde fået bragt sine folk ind langs kraterkanten, blev han ramt af en dødbringende geværkugle.

Angrebene på Krater XI og XVI blev afvist af 5. og 7. Kompanie. De kunne selv standse englænderne. 8. Kompanie blev sendt frem fra "Hansalager", for at genskabe forreste linje. Afvandskommandoen slæbte ammunition og materialer frem. Ved midnat var den gamle stilling igen på vore hænder, dog i en fuldstændig ødelagt tilstand. Særlig beslutsomt havde Lieutnant *Moll*, Leutnant *Marwitz*, Feldwebelleutnant *Friedrich* og Vizefeldwebel *Kaden* vist sig. De tre sidstnævnte faldt. Særlig fremragende var også ordonnanserne, der igen og igen måtte passere gennem den kraftige ild mellem gravene da alle andre signalmuligheder var forsvundet.

Dagen kostede os 3 officerer og 20 mand faldne, 52 sårede og desuden blev 40 mand begravet af eksplosionerne. For at kunne evakuere de mange sårede, blev to mand fra et sanitetskompagni i Avion trukket frem.

Den **16. maj 1916** blev der igen indsat en heftig beskydning. Hele dagen blev der kæmpet om vestkanten af Krater XVI.

Den **17. maj** udviklede denne kamp om kraterne sig truende. Omkring kl. 0100 havde Leutnant *Arkenoe* med en gruppe besat vestkanten af krateret gennem den udgravede Sappe. Da han gik tilbage for at afgive melding, rykkede englænderne pludseligt efter. En stor del af folkene blev såret og faldt ud. Resten kunne ikke længere holde stand og blev kastet tilbage til østkanten. Omkring kl. 1020 ankom Leutnant *de Vlieger* og førte kl. 2 to grupper frem til modangreb. Der udviklede sig en hård nærkamp, hvor vi havde store tab. Leutnant *Arkenoe* blev såret. Alligevel lykkedes det vores folk igen at erobre krateret. Nu blev der af alle kræfter begyndt en udbygning af kraterkanten. Endnu fire gange i løbet af natten angreb englænderne, og hver gang måtte vores folk smide spaderne og gribe håndgranater. Da englænderne indså, at krateret ikke uden videre lod sig erobre, begyndte de at kaste tunge miner og granater over den. Vores folk arbejdede videre under beskydningen indtil de nødtørftig kunne finde dækning i sappen.

Den **18. maj** angreb englænderne efter en times trommeild endnu engang Krater XVI. Sønderrevet og slået måtte angriberne falde tilbage til egen grav.

Nu startede fjenden med at forstyrre vores arbejde gennem voldsom, vedvarende beskydning. Alt vores møjsommelige arbejde blev ødelagt, men kompagnierne afgav ikke en meget jord. Hele tiden forsøgte man at retablere det ødelagte, dag efter dag, nat efter nat.

Operation "Schleswig-Holstein"

Vore kompagnier havde haft store tab af de engelske sprængninger. Da man gik ud fra, at yderligere store del af vores gravsystem var undermineret og hvert øjeblik kunne flyve i luften, måtte der træffes en eller anden modforholdsregel. Vi kunne ikke længere slå ham med samme våben, da han var os overlegen i mandskab og materiel. For os var situationen vanskelig, da vi måtte holde højen og ikke kunne afgive det mindste terræn. Det blev derfor af føringen besluttet at storme den forreste engelske grav for at komme i besiddelse af indgangene til tunnelerne og dermed bringe den underjordiske krig til afslutning gennem en længere periode.

Stormen skulle gennemføres af I. Bataillon under Hauptmann *Deichmann*, II. Bataillon under Hauptmann *Sieveling* havde ansvaret for transporten af materiel og ammunition. Opstillingen var følgende:

Fra Afsnit L skulle 1. Kompanie gå frem med 6. Kompanie til materieltransport. 3. Kompanie skulle storme fra Afsnit M fuldt af 5. og 2. Kompanie fra Afsnit N med 4. Kompanie tilknyttet.

Som stormtrop var tildelt halvdelen af 1. Kompanie, Reserve-Pionier 9 i L og halvdelen af 1. Bayrischen Pioniere 12 i hver af Afsnittene M og N.

Tidligt den **20. maj 1916** faldt under en opklaring før angrebet Kompagniføreren for 8. Kompanie, Leutnant *Behrend*, observationsofficer, Leutnant *Tittel* og Feldwebelleutnant *Krohne*. Unteroffizier *Petersen* fra 8. Kompanie beretter:

Den 20. gik Leutnant *Behrend*, Leutnant *Tittel* og Feldwebelleutnant *Krohne* frem i en fremdrevet grav, der skulle forbinde vores stilling med jægernes. De ville formentlig tage den engelske stilling nærmere i øjesyn, og havde herunder vist sig for meget, så de påkaldte sig en kraftig artilleriild. De

sprang ned i en 10 trin dyb dækning, Feldwebelleutnant *Krohne* nederst, Leutnant *Tittel* lidt højre og Leutnant *Behrend* i bunden af graven med fødderne på andet trin. En fuldræffer ramte dem alle. Leutnant *Behrend*, der kun sad fast med benene, kunne endnu råbe om hjælp. Nogle jægere ilede til, men måtte igen indstille deres arbejde på grund af den kraftige beskydning. Derfor døde Lieutnant *Behrend* af smerter og lufttrykket fra nedslagene. Som løbeild gik det gennem kompagniet, at de tre var faldet. Kompagniet havde allerede fået ordren til stormen. En ny kompagnifører nåede frem, men kendte intet til situationen. De gamle folk samlede sig herfor og sendte Unteroffizier *Winkel* til bataljonen med ønsket om at få tildelt en anden kompagnifører. Leutnant *de Vlieger* kom herefter frem. Den 21. om aftenen, efter at storm var gennemført og alt var lykkedes, modtog jeg ordre til med min gruppe at grave officererne fri. Efter omkring tre timers arbejde havde vi bjerget Leutnant *Behrend* og Leutnant *Tittel*, så var det blevet dag, og arbejdet måtte indstilles. Herefter måtte vi holde stillingen i tre dage og blev den 24. afløst og den 25. placeret i hvil i Douai. Den 26. lod Leutnant *de Vlieger* kompagniet opstille på kasernegården og spurgte mig, om jeg havde luft til at rykke tilbage til Givenchy og bjerge Lieutnant *Krohne*. Jeg sagde ja, men kun med frivilligt mandskab. Det lød derfor: Frivillig, træd frem! Der meldte sig tilstrækkelig, herunder hans oppasser *Hans Kroll*. Vi tog af sted med rigelig proviant og med en skrivelse til stillingsbataljonen med hensyn til støtte. Allerede den første nat begyndte arbejdet. Vi fik med stort besvær ham gravet så meget fri, at vi kunne komme til hans ejendele, kun hans ben sad endnu fast. Så blev det lyst, og vi måtte tilbage og sove. Næste aften gik vi tilbage til arbejdet. Englænderne havde imidlertid skoret en fuldræffer, og havde fuldstændigt splintret forskallingen og vores Feldwebelleutnant fuldstændig begravet så det var os umuligt at frigøre ham. Af det splintrede træ lavede vi, så godt det gik, et kors med hans navn.

Den **21. maj 1916** kl. 18 begyndte vores artilleri deres virkningsskydning. Englænderne svarede øjeblikkeligt igen og belagde krater og grave med en kraftig ild, men vores tab er tålelige. Kl. 2145 gav føreren for 2. Kompagnie, Hauptmann *Koehler* signal med en trillefløjte. Kompagnierne sprang frem fra deres beredskabsstilling og banede sig møjsommelig vej gennem virvaret af hindringer foran den fjendtlige stilling. Her lå kontinuerligt røgen fra vores artilleriild, der langsomt drev mod vores linje og fik indflydelse på sigtbarheden i den tiltagende skumring.

Et minut før stormen slog en af vore egne tunge granater ned i Krater XVI, og ned blandt de tætpakkede, klargjorde folk. Tre mand var død, fire var begravet og et stort antal såret.

Angrebet fra Afsnit L blev vanskeliggjort af de mange kratere foran. 1. Kompanie måtte bryde gennem en omkring 25 meter bred sti mellem Krater XVII og XVIII før de kunne folde ud. Foran dette pas lå en fjendtlig stilling, der efter observationer fra vores poster ikke var blevet ramt særligt meget af ildforberedelsen. Derfor blev der i spidsen for den første stormbølge indsat en håndgranatgruppe fra 1. Kompanie under Vizefeldwebel *Stolten*. Han stormer med nogle få folk og falder voldsomt over englænderne, tager fem mand til fange, nedkæmper resten og baner vejen for sit kompagni. I første grav ydede fjenden kun svag modstand, enkelt skud og enkelte håndgranater falder. Den største del af besætningen i den første grav kom vore folk i møde med hænderne oppe. I fjendens hovedgrav møder vores folk overhovedet ingen modstand, da besætningen endnu sidder i dækningerne, hvorfra de bliver hentet ud før de overhovedet har opdaget, hvad der var i gang. Kun fra nogle få dækninger bliver der skudt, men et par indkastede håndgranater skaffer øjeblikkelig evig ro. Det begynder nu hurtigt at blive mørkt. Hauptmann *Koehler* mener at have nået den befalede linje. Den ringe modstand blev brudt og den største del af englænderne taget til fange, men kun få lykkes at undslippe i hastig flugt. Den erobrede grav er stærkt ødelagt af vores artilleri. Under den nødtørftige udbedring blev fire maskingeværer gravet fri af kalken.

Som 3. Kompanie nåede på højde med første grav, kom den under flankerende maskingeværild fra venstre flanke. Den har tab til denne, men det lykkes alligevel at nedkæmpe maskingeværet. Derudover blev der heller ikke her mødt særlig modstand i første grav. Vores stødtrop er her så hurtig fremme i anden engelske grav, at fjenden ikke fik tid til at komme ud af dens dækningsrum. Blødgjort af trusler overgiver de fleste sig. Andre må på grund af modstand, nedkæmpes. Også her blev der erobret fire maskingeværer. I det tiltagende mørke blev denne grav imidlertid ikke af kompagniføreren erkendt som det fastsatte mål.

De sidste angrebsbølger havde dårligt forladt Afsnit L, før graven fløj i luften på grund af to engelske miner, der efterlod et krater på 15 meter i diameter og 8 meter i dybden. Lykkeligvis blev ikke en af vores folk begravet under de opslængede jordmasser. Som de førte stormbølger satte kurs mod den fjendtlige hovedgrav, blev de beskudt af det samme maskingevær, der havde ramt 3. Kompanie i flanken. Vores folk faldt øjeblikkeligt over betjeningsmandskabet, der rev våbnet ned fra dækningen og flygtede. Imidlertid blev englænderne fanget af Hauptmann *Koehler* og hans ordonnans og maskingeværer erobret. Den øvrige besætning faldt under nærkamp.

Heller ikke her blev den fuldstændigt ødelagte hovedgrav genkendt som hovedmålet. Da kompagnierne til højre og venstre fortsatte fremad sluttede Hauptmann Kohler og hans stødtrop sig til for ikke at falde ud af linjen.

Endeligt standsede Infanterie-Regiment 163 og som konsekvens også vores tre forreste kompagnier. Der var på dette sted en nogenlunde anvendelig grav, som vores folk tog for angrebets mål og besatte. Der var ingen dækningsrum. Der var intet at se til fjenden, og angrebet kunne være fortsat fremad.

Et resultat af, at angrebet rykkede for langt frem, var at vores eget artilleri nu slog ned i egne rækker. Også enkelte minekaster granater eksploderede langs gravkanten. Først senere på natten blev den korrekte linje fastlagt og hele fronten trukket tilbage hertil. 3. Kompanie havde i den først nåede grav erobret tre fjendtlige minekaster. En af disse blev taget med, de øvrige ødelagt.

Der blev nu øjeblikkeligt påbegyndt udbygning af den nye stilling. Da den fundne engelske grav var alt for ødelagt og en istandsættelse ville have kostet langt mere tid end udgravningen af en helt ny, blev en sådan påbegyndt fem meter foran den gamle.

Nu slæbte reservekompagnierne materialer gennem den mørke nat over ukendt terræn. Spader og hakker rev jord og kalk op, og hen under morgen var første linje forsvundet under jorden. I løbet af natten kl. 22, 23 og 24 ramte engelske modangreb vores venstre fløj, men kunne hurtigt afvises af vores folk, der hurtigt smed graveredskaberne og fattede deres våben.

Sammen med anden stormbølge blev også maskingeværer under føring af Leutnant *Hentze* bragt frem. De blev nu indsat i forsvaret. Særlig omtale fortjener indsatsen fra Unteroffizier *Heesch* fra maskingeværkompagniet. Han blev kort før stormen to gange lettere såret i hovedet. Efter at han hver gang var blevet forbundet af en sanitetsunderofficer, tog han tilbage til sit våben. Under stormen blev han for tredje gang såret af en granatsplint i brystet. Efter igen at være blevet forbundet, vendte han tilbage til sit våben, og det krævede en direkte ordre fra hans kompagnifører, før han lod sig bringe til anden linje. Også Unteroffizier *Blaas* fra maskingeværkompagniet udmærkede sig. Under stormen befandt han sig med sit våben i anden grav. Gennem sin kikkert så han, at fremme føreren af et andet gevær faldt. På trods af ordre til at forblive i anden grav, sprang han frem for ikke at lade våbnet uden fører falde i hænderne på fjenden. Det lykkedes han at nå frem til geværet. På trods af hans hurtige indgriben kunne de stormende kammerater understøttes på fremragende måde. Han ramte fjenden i flanken og tvang dem til hurtig flugt.

Mens nu kompagnierne fremme i fronten anstrengte sig for at få sig gravet ned, søgte bærerhold at famle sig vej frem gennem mørket med de nødvendige materialer. Natten er mørk og terrænet ukendt. Enkelte grupper farer vild og ved til sidst ikke, hvor de var. Ved 2. Kompanie forklares dette ved at kompagniføreren for 4. Kompanie, Leutnant Halben var hårdt såret. Hans kompagni skulle stille bæreholdene til 2. Kompanie. Han var gået frem sammen med stormbølgerne for at fastslå sit kompagnis indsats. Hans ordonnans blev dræbt af den granat, der sårede ham hårdt og derfor erfarer kompagniet ikke om hændelsen, og venter i lang tid på ordre indtil den ældste officer overtog kommandoen og satte kompagniet i gang med arbejdet.

Til signalformidling var kabler lagt ud, som imidlertid på kort tid så ødelagte af den engelske granatregn, at en retablering var umulig. Derfor udlagde telefonfolkene luftledninger, der hurtigere lod sig reparere. De blev imidlertid hele tiden ødelagte, men hele tiden løb folk frem og tilbage, og det lykkedes at holde forbindelserne i gang indtil kl. 22, hvor telefonfolkene ikke længere kunne finde enderne på de overrevne kabler i mørket og måtte indstille arbejdet. I stedet trådte så ordonnanser.

Ordonnanserne opretholdt fra nu af frem og tilbage til fronten i to kæder. Under dette blev der udrettet det utroligste. Gennem ild og den mørke nat ilede ordonnanserne gennem ukendt terræn hele tiden frem og tilbage. Musketier Müller fra 6. Kompanie gjorde turen tre gange frem og tilbage mellem forreste linje og beredskabskommandøren.

Offizierstellvertreter Betien fra 3. Kompanie gjorde stormen med på trods af en ødelagt højre underarm. Som hans kræfter var ved at ebbe ud, tog han 50 fanger med tilbage. Som morgenlyset begyndte at falde over det ødelagte, nyerobrede terræn, måtte arbejdet indstilles, for ikke at afslører den nye stilling for englænderne.

Først om eftermiddagen den **22. maj**, da en tysk artillerigranat faldt for kort, og grønne lyskugler derfor måtte sendes op for at forhindre yderligere beskydning, opdagede fjenden vores linje og lagde den nu uafbrudt under kraftig beskydning.

Også vores gamle stilling blev lagt under kraftig beskydning. Den gamle grav og løbegravene blev næsten jævnet med jorden. En retablering under denne beskydning, der fortsatte natten igennem, var utænkelig.

Af meldinger til Regimentsstaben viste det sig, at Regimentet stadig lå foran de fastsatte mål for angrebet, og tysk artilleri derfor også flere gange ramte det. Der blev derfor givet ordre til, at det kl. 15 skulle trække sig tilbage til det præcise stormmål. Kompagniførerne kunne imidlertid af bedste vilje ikke finde den på kortet angivne linje, da terrænet fuldstændigt var oprodet og de indtegnede skyttegrave forsvundet. Samtidig var artilleriilden så kraftig, at man måtte tage afstand fra en udførelse af ordren i dagslys.

Tunge granater, herunder 38-cm, slår med tordenbrag ned i jorden og river store jordfontainer højt til vejrs. Andre granater med forsinkelsestændere blev systematisk sendt mod vores dækninger i første og anden grav og ødelagde disse. Baglandet blev om aftenen indhyllet i gasskyer og gav kun ringe håb om en rolig nat, hvor man kunne arbejde for at komme i sikkerhed.

Efter meldinger fra en overløber ville fjenden angribe samme aften. Angrebet kom kl. 1900 mod 163'erne.

Den **23. maj** kl. 0200 angreb englænderne overraskende ruinerne af vores stilling. Spærreild blev påkaldt og lå præcist foran vores linje. Fjenden forvandt lige så spøgelsesartig som de var kommet, tilbage i mørket uden at have opnået resultater.

Da I. Bataillon havde haft store tab skulle den om natten afløses af III. Bataillon. For at nå frem til fronten, måtte III. Bataillon udfoldet passere det åbne terræn. Schrapnell og maskingeværild kostede så store tab, at sanitetsfolkene ved kompagnierne ikke alene kunne klare opgaven. Sanitetsfolkene selv havde store tab, og da en stor sanitetspatrolje blev begravet i et dækningsrum, standsede arbejdet fuldstændig.

Man måtte tilkalde et sanitetskompagni, der først ankom i morgenskumringen, men heller ikke dette kunne hjælpe alle sårede, så mange måtte en hel dag blive liggende under ild med deres sår og smerter.

De i mellemtiden indsatte 9. og 11. Kompanie kom i løbet af natten i deres stilling under kraftig flankerild. 12. Kompanies stilling, der lå i den gamle grav, var fuldstændig skudt sammen, og alle dækningsrum rystede og brød sammen under de enorme granaters voldsomhed.

Artilleriilden hamrede med skæbnsvanger regelmæssighed hele dagen som et urværk ned i de døende skyttegrave. Om aftenen kl. 2200 dukkede fjenden op fra deres grave for at fratage os det vundne. Sigtbarheden var generet af røg og støv fra granaterne, og det lykkedes englænderne hurtigt at trænge frem til en foran os liggende gammel grav, hvorfra de overødede vores udmattede kompagnier med en haglbyge af håndgranater. Et signal! De springer op! De stormer vores grav. Vores folk havde imidlertid bidt sig fast. Ilden har forvandlet deres vrede til stædighed. Med tre grupper dukker englænderne op tæt på vores munding. Vores ild slår som ind i en mur. Unteroffizier *Rehder* fra maskingeværkompagniet river sit gevær op fra dækningen og strør sin ild ind i hoben af englændere. De kaster sig ned og gengælder ilden. Trods flere gange såret holder *Rehder* med en enkelt hjælper, Musketier *Pzyzibilski*, ud ved sit gevær. Angrebet går i stå. Et kvarter senere forsøger fjenden endnu engang sit held, men nu sætter vores spærreild ind med en sådan præcision, at englænderne ikke har andet valg end hurtigst muligt at vende tilbage til egen grav. Kl. 0300 bliver spærreild igen påkaldt. Modstanderen har endnu engang angrebet 6. og 7. Kompanie efter en forberedelse med håndgranater. Der opstod en forbitret kamp i nattens mørke, der kun oplyses af lynene fra de eksploderende håndgranater og opsendte lyskugler. Leutnant *Brix* blev såret, men fører endnu i seks timer sit kompagni indtil en erstatning for ham når frem.

I mellemtiden var ilden med en sådan kraft begyndt at ramme skillelinjen mellem 9. og 11. Kompanie, at deres tab steg alarmerende. Kompagniførerne besluttede sig derfor til for at undgå yderligere tab, kun at besætte den stærkt sammenskudte stilling med enkelte poster. Melding om dette nåede tilbage til Division, men desværre ikke, at hullet kunne lukkes med flankerende maskingeværild. Divisionen beordrede derfor, at dette hul øjeblikkeligt skulle lukkes med tropper. 10. Kompanie blev indsat i denne opgave. De rykker frem over åbent terræn da samtlige grave var totalt ødelagte og en bevægelse gennem disse umulig, ligesom de heller længere kunne anvendes til at finde vej.

Hele natten igennem og endnu den **24. maj** ruller den voldsomme artilleriild uafbrudt over højdetrænet.

Om natten til den **25. maj** blev vores Regiment trukket ud af linjen. Under afløsningen opstår yderligere store tab. Blandt de faldne er Leutnant *Hansen*, som på trods af sår ikke ville afgive kommandoen over sit kompagni, da der ikke længere var andre officerer.

Da regimentet efter afløsning talte sine rækker, gav det et resultat i tab i tiden 20. til 25. maj på 7 officerer og 68 mand faldne, 8 officerer og 456 mand såret og savnede efter sammenstyrtninger på 25 mand.

Den **26. og 27. maj** nåede Regimentet til Douai, hvor det samlet blev indkvarteret på kasernen.

Regimentskommandøren, Oberst *von Loeper*, blev forsat til Armeens officerer. Den foreløbige kommando blev overtaget af Major *Ritter*.

Den **31. maj** blev der i Douai afholdt en stor parade, hvor H.K. Højhed Kronprins *Rupprecht* af Bayern, korpskommandøren, Exz. *von Boehn*, divisionskommandøren, Exz. *Wellmann* og brigadekommandøren *Freiherr von Ende* deltog.

Regimentet for udtalt taknemmelighed og anerkendelse for sin fremragende indsats under de sidste dages kampe.

Den **1. juni 1916** overtog Oberstleutnant *Burmester* fra Infanterie-Regiment 23 føringen af vores Regiment. Efter tilgang af erstatningspersonel udgør Regimentet en kampstyrke på 54 officerer og 2.655 mand.

Frem til den **12. juni** anvendes dagene til at genvinde Regimentets kampkraft. Exz. *von Boehn* uddelte i den sidste periode flere fortjente Jernkors I. Klasse til forskellige officerer og mandskab.

Til Regimentes næste indsats blev der for at kunne gennemføre en regelmæssig afløsning, formeret i fire taktiske bataljoner. I. Bataillon under Hauptmann *Deichmann* bestod af 1., 2. og 3. Kompanie, II. under Hauptmann *Sieveling* bestod af 5., 6. og 7. Kompanie, III. under Major *von Gramert* af 9., 10. og 11. Kompanie og IV. under Hauptmann *Rissom* af 4., 8. og 12. Kompanie.

Om natten til **12. juni** afløste Regimentet dele af Jäger-Bataillon 27, Infanterie-Regiment 163 og 153 i en stilling til højre og venstre for Souchez åen. Regimentsstaben placeredes i Billy-Montigny. En bataljon var hele tiden i front, en i beredskab og en i hvil. Stillingen er i modsætning til den tidligere meget rolig. Gravene er dybe og forsynet med faste dækningsrum. Et net på 23 underjordiske tunneler, med en længde på 55 meter og en dybde på indtil 27 meter, beskytter stillingen mod underjordiske angreb.

Starten på slager om Somme udløste også her en omfattende kampaktivitet. På begge sider bliver man mere nervøs og mistænkelig. Patruljeoverfald og ildkampe gør nætterne urolige. Om natten mellem **18. og 19. juli** afløses regimentet af det bayriske Infanterie-Regiment 118.

Slaget om Somme

Regimentets første indsættelse

20. juli til 13. august 1916

Sommenot

Granaten sind wie schwerer Regen
Sieben Tage lang vom Himmel gefallen.
Die Erde stöhnt und bebt.
Und knirscht von tausender Soldaten Händekrallen.
Angst und Grauen,
Die furchtbaren Frauen,
Spielen hinter den Verhauen
zwischen Draht und Grabenwall
Fangball
Mit flatternden Herzen.
Nur der Tod läßt sich nicht stören,
Wandert zwischen Schulterwehren,
Löscht letztes Aufbegehren,
Legt über tiefend Wunden Verband,
- den kühlen – mit seiner Knochenhand.
Bruder Tod! - -

Siegen Tagen lang raste das Ungewitter.
Tod wurde sich selbst zum Leichenbitter.
Nun hockt er mit den beiden des Spiels müden Frauen,
Angst und Grauen,
Fest in die Deckung hineingepreßt,
Als suchten sie Schutz vor dem Eisernen West.

Am Achten Tage in dunstgelber Frühe –
Gellender Kriegschrei! –
Auffahren die drei! –
Erde ist unter Granaten und Bränden zersprungen,
Die drei haben Tücher und Hippe geschwungen,
Sind in der Feinde Reihen gegangen
Und haben wieder mit Herzen gefangen.
Sie haben gelacht, getanzt und getobt,
Von Sperrfeuersäulen brandüberloht.
Graukrieger aber standen, starrten und schossen.
Tod und seine milden Genossen
haben das Land wie aus Eimern
Mit dampfendem Blut gegossen
Land an der Somme.

Dann sind die drei vom Spielen und Worden
Müde geworden.
Sie steigen in die Trichterketten,
Wollen sich nun
An warme, schlagende Herzen betten,
Um auszuruh'n,
Die drei Genossen der Sommenot:
Angst, Grauen und Tod.

Indledning

Allerede siden de sidste dage i juni havde den fjerne buldren fra kæmpeslagmarken ved Somme bragt uro dag og nat, som vi skiftede mellem tid i graven og i hvil. Den råbte så højt imod os, at vi måtte marcherer. Vi kom og stod på pludseligt i slagets hvirvelstorm. Vi oplevede for første gang denne voldsomme trommeild, der nogle gange svagere, nogle gange stærkere og nogle gange som en orkan susede over grave og kratere, over over sænkninger, hulveje, veje og landsbyer, sønder slog alt og malede det til støv, og for at skjule sit grusomme værk, trak et slør af brand og støv over markerne.

En alarmbefaling kastede vores Regiment ind i Somme-hvirvelstormen. Den ramte os, sønderrev os og malede regimentet i ”møllen på Somme”.

Soldaterne marcherede i disse dage, hvor gas og støv skjulte solen, listede i natten med røde lyskugler og brændende ammunition, med stor menneskelig frygt i hjertet, men samtidig med urokkelig i viljen til handling. Regimentet blev ikke indsat samlet, men blev med det samme revet ud af sit sammenhæng. Bataljoner, kompagnier, ja delinger og enkelt grupper blev indsat overalt, hvor situationen krævede det.

Så blev kampformationerne igen sammensat, fremmede troppelementer tildelt, og indsat her og der i små gravstykker eller krater kæder, under maskingeværerne fra sværme af fjendtlige flys maskingeværer eller tilkaldte granater til udslettelse.

Et uhyre antal fjendtlige batterier sendte deres granater mod vores front, opgravede og sønderhakkede landskabet til dybt inde i stabskvartererne. Efter jern og gas fulgte menneskefloden af englændere, franskmænd og fremmede folk. Her brød de sammen foran vores våben som brændingen mod et bolværk, men alligevel brød stormfloden ind.

Tit gik dele af Regimentet i modangreb i flæsket på modstanderen og trængte ham, der ofte med talmæssig overlegenhed, ud af egen grav i i nådesløs nærkamp. Så greb fjenden igen fulde af raseri til trommeild, for at knække vores kæmpere, som havde bidt sig fast i de befalede stillinger.

Så lå de sønderslåede kompagnier tørstende og sultne, uden forbindelse bagud, uden eller kun med ringe artilleristøtte, om natten i kold dug, om dagen under brændende sol, i stanken af deres rådende kammerater, i de nerveødelæggende eksploderende granater og miner, jaget af maskingeværild og nedslidt af de hårdt såredes klageråb, som ingen kunne bringe tilbage til forbindepladserne.

Men de tapre holdt ud. De bed tænderne sammen indtil de blev indhentet af de flestes skæbne – de faldt, blev såret eller fik et nervechok ved at blive levende begravet.

Blev de kummerlige rester af usårede endeligt afløst, slæbte de sig ramt på liv og sjæl til hvilekvartererne og kastede sig et tilfældigt sted ned for at sove. Men i landsbyerne landede den langtrækkende, tunge ild og tvang de dødsens trætte ud på åben mark. Dårligt var de her gået til ro før en alarmering igen sendte de udmattede gennem spærreild ind i slaget, for endnu engang at yde modstand mod den gennembrydende modstander. Mere end alle ordner og æresbevisninger ærer dig, tyske soldat, som ordet ”Somme-kæmper”.

Som Somme-slagets hvirvelstorm endeligt frigav resterne af Regimentet, og kæmperne lette var på vej tilbage, var det alligevel med bevidstheden om, at de efter en hvileperiode endnu engang måtte tilbage i dette uhyre, og hvis de holdt sig i live, igen og igen måtte gennemlide dette slag i vest. Krigernes blikke blev stive og fjerne. Uhyggelig og stort på samme tid – udtryk af den højeste viljestyrke og pligtfølelse. Og selvom, alligevel – ”De kommer ikke igennem!”

Den 19. juli 1916

Efter afløsning i Givenchy-stillingen marcherede I. Bataillon til Beaumont, II. til Royelles-Goudaule, III. og MG-kompagniet til Billy-Montigny.

Slaget ved Somme kaster helt hertil sine lange arme. Syngende fremmede regiment, lange kolonner trækker nat og dag gennem landsbyerne. Fremme ved fronten arbejder artilleriet på højeste tryk, talrige luftkampe, bombenedkastninger og tunge granater i nærheden af Billy tyder på store begivenheder.

Efter et kort ophold i disse byer marcherede kompagnierne videre til banegården i Hénin-Lietard. Den brændende sommerson gjorde marchen betydeligt vanskeligere. Sangene blev hurtigt kvalt i støvskyer. Den lange periode i skyttegravene gjorde marchen dobbelt svær. Ved middagstid blev de tre bataljoner lastet på tog i Hénin-Lietard og og nåede efter en bogstaveligt ”sveddryppende” transport frem til stationen Sancourt nord for Cambrai. Her blev togene losset og indkvarteret. Regimentsstaben og 4. Kompanie drog til Cuvillers, I. Bataillon minus 4. Kompanie til Bautigny, II. Bataillon til Abancourt, mens III. Bataillon, der fandt sin tildelte indkvartering i Fres-sains belagt med fremmede enheder, først sidst på aftenen kom til ro i Fressies. Maskingeværkompagniet nåede Abancourt til fods fra Billy-Montigny.

Den uafbrudte artilleriskudning, der her syntes særlig kraftig, forsøgte at ødelægge de trætte soldaters søvn og fremkalde de modstridende tanker om, hvad de næste dage ville bringe.

Den 20. juli 1916

Regimentet forblev i de tildelte kvarterer. Folkene gør sig til glæde med det smør og de æg, der endnu ad visse omveje stadig var til at skaffe hos lokalbefolkningen. Sommersolen brændte, og fik mange af soldaterne til at "forfriske" sig med et bad i de grønne vand i kanaler og grøfter.

Slaget fortsætter bag den vestlige horisont og sender Regimentet den første velkomst. Bomber, kastet af dristige engelske flyvere, falder på banegården og banestrækningen Cambrai – Sancourt og på landsbyer og veje.

I den lange sommeraften synger soldaterne i deres kvarterer, mens fronten lyder som et fjernt tordenvejr.

Den 21. juli 1916

I. Bataillon marcherede fra Sancourt til Graincourt, II. og III. Bataillon blev med bane flyttet fra Gancourt til Hermies, hvor de kom i nødkvarter i Moevres og Boursies. MG-Kompaniet nåede i march Moevres, Regimentsstaben når Graincourt. Fly sender endnu engang deres hilsener. Bomber rammer landsbyer, veje og jernbaner. Kompagnierne ligger i højeste alarmberedskab. Bragene fra de tunge kanoner og nedslagene hæver sig tydeligt over den dumpe, ensformige buldren fra artilleriet.

Fremmede enheder komme fra slaget og andre marcherer dertil. Kolonner af lastbiler med alarmerede tropper, hyllet i støvskyer, kører deres blodige skæbne i møde. Igen er nattehimmelen mod vest et flammende brandskær.

Den 22. juli 1916

Med en kampstyrke på 69 officerer og 2.795 mand og 17 maskingeværer rykker Regimentet nærmere fronten.

I. Bataillon, Regimentsstab og MG-kompagni forskød til Sapigny, II. Bataillon til Favreul og Beaugnatre, III. til Behagnies, mens den store bagage nåede Lebuquiere. Kompagnierne ligger igen i beredskab. På grund af den store belægning i landsbyerne kan ikke alle indkvarteres i huse, og må derfor indrette sig i haver og gårde.

Langs fronten fortsætter slaget.

Sønderskudte og sammensmeltede regimenter drager forbi. Vores folk står langs vejene og spørger: "hvordan ser der ud ved fronten?" De returnerende fortæller kun lidt, men netop dette tyder på oplevelser, der oversteg alt tidligere. "Vi holdt fast", sagde andre. "Slip I dem heller ikke igennem!" – "Lad dem ikke igennem!" – Endnu engang råber Regimentskommandøren, Oberstleutnant *Burmeister*, officererne sammen og taler til dem:

"Mine herrer, de næste timer kan kalde os til fronten. Hvilket omfang, det har fået der fremme, kan I selv vurdere af skydningen. Udsigterne for os er ikke gode. Fremme er der ingen eller kun sammenskudte grave, ingen adgangsveje, ingen dækningsrum, mange gange overmagt, umådelig artilleriild, kun ringe egen artilleristøtte, da vores batterier øjeblikkeligt bliver opdaget, ingen flyverdækning, fjernild mod de bageste stillinger og underbringelse, kontinuerlige spærreskydninger og gas over indfaldsterrænet, over sænkninger, landsbyer og veje. . . Dette slag vil af os kræve mere end de to års krig, vi har gennemlevet. For mange af os, mine herrer, kan det blive vores tur, men det kommer virkeligt ikke an på, i hvilken alder i livet man dør; hvis alle her blot gør deres pligt, så har han opfyldt sin livsopgave som ung eller som gammel officer.

Kræv den yderste pligtfølelse af jeres folk. Vist dem, hvordan man må dø. Vi vil bevise, at en preussisk officers liv ikke betyder andet end opfyldelse af pligt. Fjenden må ikke slippe igennem. Ham må ikke trænge os længere tilbage, så bryder buen. Hver eneste fodsbred jord skal holdes. Mister et Kompagni et stykke land, gør jeg den aktuelle kompagnifører personlig ansvarlig for, at stykket igen kommer på vore hænder."

Med denne lidet skønne udsigt, men besjælet af en grænseløs vilje til at sætte sig ind, går førerne tilbage til deres kompagnier, overfor hvem, de ikke helt kan skjule disse nyheder. Artillerikampens buldren og de tilbagevendende tropper har allerede afsløret meget.

Alligevel lyder her og der en sang. Den bliver fulgt op, og nu lyder det fra skuer og haver – tyske hjemstavns-sange.

Den 23. juli 1916

II. Bataillon blev alarmeret i løbet af natten, og rykker kl. 0350 frem i linjen. Den besætter den bageste stilling ved le Sars, syd for vejen Bapaume – Albert indtil Aucourt l'Abbaye. Svovlos og gaslugt kommer fra området ved Pozières hen over graven, hvor de fleste af folkene gemmer sig i de såkaldte kaninhuller i gravens forkant,

da kun de her og der påbegyndte dækningsrum kunne give nogle få folk beskyttelse mod de granater og schrapnells, der ind i mellem rammer stillingen. Tunge og middeltunge lander under nattens fyrværkeri i nærheden af stillingen. Med et drøn vokser eksplosionen med dens ildskær i den sitrende nat. Det er sårede, så døde –

Slaget er begyndt for vores Regiment.

Tungt krumbaneild, herunder brisantgranater, falder med voldsomme drøn i landsbyerne, tunge, klirrende schrapnells ligger over den store poppelkransede landevej Bapaume – Albert, hvor ammunitions- og sanitetskolonner jager frem og tilbage. Ødelagte og brændende ammunitionsvogne, lig, hestekadaver og kæmpekratere spærre vejen. Vognene, trukket af heste, der fornemmer faren, skrumples hen over. Schrapnell lyner og søger med dens blykugler efter mænd, heste og vogne.

Foran raser slaget. Først hen mod morgen falder der endeligt ro over fronten som et fedt rovdyr.

II. Bataillon bliver med en bataljon fra Reserve-Regiment 75 bliver indtil videre underlagt et regiment under Major *Schleven* fra I. Bataillon, Reserve-Regiment 75. III. Bataillon marcherede om aftenen frem og besatte ligeledes en bagvedliggende stilling foran landsbyen Pys, der var tom og forladt, ødelagt af granater, lå på en bakke, hvorfra kompagnierne i det fjerne kunne se røg og gasskyer på den gnistrende nattehimmel. Kompagnierne overnatter under åben himmel i en friskgravet grav uden dækninger. Som ly for den kolde jord bruger de nyhøstet korn. I. Bataillon og Regimentsstaben, der skulle i kvarter i Ligny-Tilloy, blev efter ny befaling trukket frem til Warlencourt samme med MG-kompaniet. I. Bataillon og MG-kompagniet blev i løbet af natten underlagt 117 Infanterie-Division, og straks efter ankomsten til Warlencourt alarmeret og sendt frem, tæt øst for landsbyen Corcelette. Her graver 2. og 4. Kompanie sig ned i hulvejen Courcelette-Pys, og 3. og 1. Kompanie langs landevejen Courcelette-Warlencourt i skyttehuller, da der også her ligger spredt beskydning med tunge schrapnells.

De fire kompagnier blev underlagt Infanterie-Regiment 157, for sammen med dette at deltage i et planlagt modangreb den **22. juli** mod det af englænderne erobrede Pozières. Dette angreb blev af ukendte årsager imidlertid aflyst. På grund af en misforstået befaling, rykkede I. Bataillon i løbet af natten endnu engang til Warlencourt, for herfra tidligt den **24. juli** igen at vende tilbage til dens tidligere placering øst for Courcelette. Langs fronten hævdede slaget sig i flammesøjler op til skyerne.

Den 24. juli 1916

Med en divisionsbefaling fra 24. juli blev en afløsning af IV. Armeekorps med IX. Reservekorps bekendtgjort, specielt en afløsning af 7. Infanterie-Division med 18. Reserve-Division, der samtidig fik til opgave at generobre Pozières.

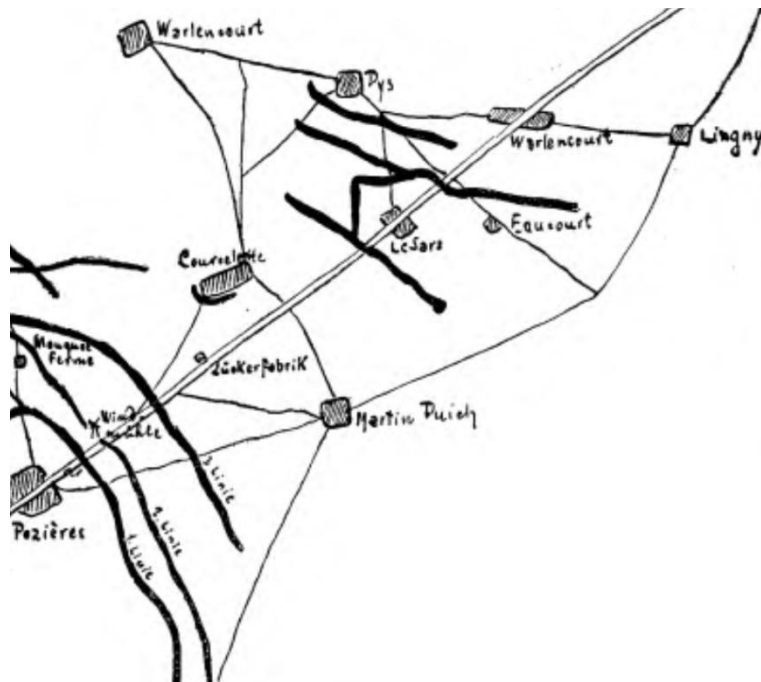
Vores regiment skulle i første omgang afløse Infanterie-Regiment om natten **24. til 25. juli** i stillingen nord og syd for den store vej Bapaume-Albert foran Pozières med ansvarsoverdragelse den **26. juli kl. 0800**. Taktisk blev Regimentet indtil dette tidspunkt underlagt 81. Infanterie-Brigade, der var placeret i Warlencourt.

Kl. 1700 modtog Regimentet fra Division følgende befaling:

Til generobring af Pozières får 18. Reserve-Division Reserve-Regiment 86 og Infanterie-Regiment 157 stillet til disposition. Tidspunkt for angrebet vil blive befalet. Res. 86 overtager om natten fra **24. til 15. juli** stillingen i nordkanten af Pozières fra vejen Pozières – Courcelette til 500 meter sydøst for vejen Albert-Bapaume (tilslutning til den nuværende første stilling af I. Bataillon 27.) 35. Reserve-infanterie-Brigade fastlægger i forståelse med 14. Infanterie-Brigade afløsningen efter de af 7. Infanterie-Division dertil udgivne retningslinjer.

Til indsættelse står II. Bataillon Res. 86 til disposition, III. Bataillon af dette Regiment skal trækkes frem til Eaucourt-l'Abbaye. For tilslutning i forreste linje er Reserve-Regiment 84 ansvarlig.

På denne baggrund udgav Regimentet kl. 18 følgende befaling: II. Bataillon skulle afløse i nord kanten af Pozières 1./IR 167, II./IR 27 og 9./IR 62. III. Bataillon rykkede til afløsning af II. Bataillon frem til stillingen

ved le Sars. MG-Kompagniet skulle indsætte 10 geværer fremme og efterlade 7 geværer i reserve ved III. Bataillon. I. Bataillon var, som allerede nævnt, underlagt Infanterie-Regiment 157.

Da yderligere ordre til angreb ikke tilgik, forskød Regimentsstaben sig kort før midnat til Martinpuich, hvorfra den bedre ville være i stand til at føre kamphandlingerne.

Fra kl. 1800 havde hele fronten været dækket af en gevaldig trommeild. Også Martinpuich, Courcellette, le Sars, Eaucourt, veje, hulveje, sænkninger og stillinger let voldsomt under bombardementet med de tungeste kalibre. Regimentsstaben snoede sig med besvær gennem den natlige beskydning og opsøgte så i Martinpuich kommandostationen for Infanterie-Regiment 27, for her at aftale de nærmere anvisninger for en afløsning; alle forsøg på at komme telefonisk i kontakt med kommandostationen havde været forgæves.

Det lykkedes til sidst officererne at finde den ønskede kommandostation i landsbyens rygende ruiner. I indgangen, på trapperne i indgangstunnelen og i selve dækningen krøb sårede, ordonnanser, officerer og staben sammen. Alle signalmidler var ødelagte. Ved lyset af elendige tællelys udarbejdede officererne deres befalinger midt mellem de omkringliggende såredes stønnen, den voldsomme lyd af slaget og posters råb: "Gas, Gas!! Alle i stabene havde kraftige bekymringer over forløbet af føringen.

De enkelte bataljoners indsats fra 25. juli til tidligt 27. juli

Infanterie-Regiment 157 havde kastet sine sidste enheder ind i fronten foran Pozières, hvorfor vores I. Bataillon var tildelt den som forstærkning. I.R. 157 havde fået ordre til at generobre Pozières i et bestemt afsnit. Til dette formål trak den vores I. Bataillon frem. Da den ankom til Courcellette modtog den ordre til med det samme at støtte angrebet vest for byen.

1. Kompanie modtog den **25. juli** kl. 0700 ordre til at rykke frem til en hulvej sydvest for Courcellette. Sønder-skudt jord, store kratere, døde, kadaver og ødelagt krigsmateriel stirrede fra den brune lerjord folkene i møde. Tunge granater faldt overalt og jagede kompagniet fra krater til krater, fra en fordybning til den næste. Kæmpe søjler af jord flyver fra de nedslående kæmpegranaterne og overdænger alle med granatsplinter og jordklumper. Hvide schrapnell kugler og sorte stykker af granater pisker ind i siderne på hulvejen. Et længere ophold er nytteløst. Leutnant *Thalemann* melder sig til bataljonen og får her meddelelse om, at den præcise befaling til angreb endnu ikke er modtaget. Han skal derfor falde tilbage til et lille stykke grav i syd kanten af Courcellette. Men også her springer brisantgranater og schrapnells. Og tæt bag graven hyler de over 100 kg tunge granater ned i landsbyen. Røg, os, murstøv og træsplinter hvirvler gennem luften. Endeligt modtager bataljonen sin ordre til angreb, hvorefter 1. Kompanie som støtte til regimentet skal gå frem mod kirkegården i Pozières og herunder holde sig øst for den store vej [Pozières – Thiepval]. Imidlertid havde englænderne formentlig opdaget forberedelserne til angrebet, for hans ild voksede med en usædvanlig vildskab.

Netop det stykke terræn, kompagniet skulle passere, blev overordentligt beskudt. Det er her en flad mark uden grave, sænkninger eller hulveje, der kunne give dækning mod observation. Schrapnells og granater suser hen over og tunge granater pløjer meter for meter. I baggrunden står 40 engelske balloner, der stirrede end på det flade terræn og som ikke misser én eneste bevægelse. Kompagniføreren vil ikke nytteløst lade sine folk skyde ned. Han indser, at kun få folk vil kunne overleve denne ild, og at disse få inden indflydelse ville have på kampen i den forreste linje. Han meddeler bataljonen om situationen. Infanterie-Regiment 157 trækker ordren tilbage, da også den formentlig har indset, at et angreb under disse omstændigheder var nytteløst. Angrebet udsættes til aftentimerne. Omkring kl. 10 kommer melding om, at II. Bataillon lå i hård kamp med fjenden. Der var truen-de udsigt til, at den ville løbe tør for ammunition. Leutnant *Seiffe* satte sig øjeblikkelig i bevægelse med en de-ling. Det lykkedes ham med sine folk at snige sig gennem beskydningen. Under nærkampen havde II. Bataillon opbrug sine håndgranater. Nu kaster kæmperne sig over den fremskaffede ammunition, som igen er tilstrækkelig for en tid. En nu indsættende særlig voldsom trommeild tvinger Leutnant *Seiffe* til at blive fremme med sin de-ling. En tilbagegang gennem beskydningen er ikke mulig. Jorden ryster og bæver, hæver sig som under hammer-slagene fra en urtids smed.

Om eftermiddagen blev 1. Kompanie igen trukket frem til hulvejen vest for Courcellette med henblik på det kommende angreb. Hele tiden lander granaterne med ubarmhjertig voldsomhed. De kaster de små skyttehuller til, hvor de tilsmudsede soldater kryber sammen. Med uhyre voldsomhed lander krumbane granaterne. Opkastet jord begraver mange kammerater, så springer andre til og graver dem fri igen. Tit ser ingen kammeraternes ulyk-ker, og kun støvler, der stikker op af jorden, vidner om en mands død. Og ofte er der ikke tid til at konstaterer, hvem den ulykkelige var.

Angrebet på Pozières blev fastsat til formentlig sidst på aftenen, men som følge af dagens forbitrede kampe, og den voldsomme beskydning, der forhindrede enhver form for signalformidling, var situationen ved fronten uklar,

og der manglede derfor et præcist grundlag for angrebsforberedelserne. Natten kom og den planmæssige engelske trommeild forvandlede sig til en urolig, omfattende forstyrrelsesild.

Tidligt den **26. juli** nåede Leutnant Seiffe tilbage til kompagniet, der endeligt efter endnu en dag under regnen af granater, den **27. juli** vendte tilbage til den bagvedliggende stilling ved le Sars.

2. Kompanie var i mellemtiden den **25. juli** omkring kl. 0900, efter at den ligeledes havde fået ordre til at støtte angrebet på Pozières, delingsvis trukket frem til vest kanten af Courcelette. Som allerede nævnt, blev angrebet opgivet. Så kom melding om, at englænderne under vores II. Bataillons afløsning i forreste linje, havde angrebet denne i flanken, og delvist var i gang med at trænge videre frem. 2. og 3. Kompanie blev øjeblikkeligt indsat i et modangreb i retning af Pozières. To delinger fra 2. Kompanie foldede ud vest for vejen Courcelette – Pozières, en deling øst herfor. Lige så snart de var kommet fri af kanten på landsbyen, blev linjen opdaget af englænderne, og lagt under uafbrudte lag af piskende schrapnells. Der var døde og sårede. Kompagnifører, Hauptmann *Köhler* blev båret blødende væk. Leutnant *Margraff* kunne først to timer senere overtage kompagniet, da han med sin deling er gået i forvejen, og ingen melding kunne nå ham gennem beskydningen.

Slaget fortsatte. Døden gik frem og tilbage og kastede med ensartede, ubarmhjertige tusinder af granater mod den oprodede jord. Højrode og svovlgule skyer af røg indhyller den. Mennesker sætter sig imod, rykker sammen, dør. Deres kvaler og nødsrig forsvinder i bulderet. Grusomhed, raseri og skæbne er sjælen i kampen.

Anden deling snor sig frem indtil den såkaldte tredje stilling, mens den tredje, i første omgang under kommando af Leutnant *Gerwig*, som dog kort efter starten på angrebet faldt efter at være ramt i hovedet, løber frem mod Pozières vindmølle på Højde 161. Her tvinger det voldsomme artilleri delingen til at falde ned. Nødtørftig søgte folkene dækning i de store kratere.

Da delingen er gået frem over anden linje, modtog den ordre til at falde tilbage til kraterkæden i den tidligere stilling, og her at yde modstand mod den angribende fjende indtil sidste mand. Her blev kompagniet. Granater ruller hen over den dag og nat. Forbindelsen frem og tilbage bliver afbrudt. Enhver trafik er umulig. Ammunition og forplejning når ikke frem. Mellem de levende ligger de døde og de sårede, som ingen kan hjælpe tilbage. Det er forandrede mennesker den tidligt den 27. juli får ordre til at samle sig i stillingen ved le Sars.

Sammen med 2. Kompanie er samtidig **3. Kompanie** gået frem den 25. juli, for at gribe ind mod den gennem-brydende englænder. Kompagniet kom i nær kontakt med fjendtligt infanteri, der imidlertid viger for modangrebet indtil den forreste linje. Englænderne overlader hovedarbejdet til artilleri og minekastere, der nu i et voldsomt bombardement sønderdeler og udmatter 3. Kompanie på samme måde som de øvrige. Tabene er overordentlig store. Samtidig er kampen nedslående, da man får fornemmelsen af, at vi hverken råder over artilleri eller fly. Man hører og ser kun meget lidt til begge. Vore batterier måtte rationere ammunitionen til spærreskydninger, der hyppigt bliver påkaldt med lyskugler gennem røg og os. Hvert eneste skud fra batterierne gengældes hundredfold. Når de tilsødede artillerister ved pjecerne indser, at de må hjælpe, koste hvad det vil, smider de jakken og arbejder på liv og død ved deres uerstattelige rør indtil de sammen med deres tunge pjecer bliver kastet omkuld eller falder blødende ned over lavetterne. Over deres indsats flammer blodrød op i himmelen brandene fra deres sammenskudte ammunition.

Føreren for 3. Kompanie, Oberleutnant *Schwebel*, blev såret af et geværskud. For ham overtager Leutnant Nielsen kommandoen og lader det falde omkring 200 meter tilbage til en grav, så de kan beskyttes en smule mod den forfærdende fjendtlige ildvirkning. På maven eller i korte, hurtige spring, når de overlevende tilbage i graven.

Imens er det lykkedes 20 mand til højre for Reserve-Regiment 84 stilling at fordrive fjenden fra den forreste grav, og her sætte sig fast. Det koster de tapre folk store tab. De holder imidlertid ud uden søvn og uden forplejning i en haglbyge af håndgranater.

Denne håndfuld mænd ligger meget i vejen for englænderne. Den 26. juli angriber en større patrulje de sammensmeltede grupper, men de bryder ikke. I et modangreb tager de endda lederen – en engelsk officer – til fange. Men så falder granater og miner over det lille stykke skyttegrav, slider og jager de udmattede soldater fra krater til krater, og nedbryder derigennem om aftenen deres modstand som det begynder at blive mørkt. Leutnant Hagenah blev hårdt såret. Modige folk slæber ham til forbindepladsen, men forgæves. Leutnant Hagenah dør.

Den 27. juli om morgenen vender kompagniet tilbage til le Sars.

Også **4. Kompanie** blev 25. juli trukket frem til vejen Courcelette – Pozières til støtte for angrebet. Også den blev mødt af voldsom beskydning. Døde og sårede danner et spor bag den. Da tabene blev for store, valgte kompagniet en omvej gennem den tredje grav, gennem Infanterie-Regiment 26 og 157 afsnit. Da de nåede frem til 157 Stormkommando, var der ikke længere brug for dem, da ordre til angreb i mellemtiden var trukket tilbage. Kompagniet returnerede derfor samme vej tilbage til en sammenskudt grav 250 meter sydvest for Courcelette, gravede sig her ned, og skjuler sig her i deres huller for granatilden indtil de tidligt den 27. juli befales tilbage til le Sars.

I. Bataillon mistede næsten alle sine officerer i løbet af disse to dage. Også bataljonskommandøren, Hauptmann *Deichmann* var blevet såret, og blev i første omgang afløst af Leutnant *Thalemann*, senere af Hauptmann *Stölken*.

En af folkene i II. Bataillon har fortalt om følgende oplevelse:

Jeg blev såret i benet af en granatsplint. Da jeg kom til bevidsthed var min første tanke: Så har du gjort din del, nu kommer du helt hjem igen! Uden først at forbinde mig, tog jeg hånd om benet og løb så hurtigt jeg kunne, tilbage af den store poppelvej. Schrapnells landede ubehageligt tæt på, og en gang tvang lufttrykket af en granat mig i knæ. Viljekraften til endeligt at komme ud af dette helvede gjorde, at jeg hverken mærkede smerte eller blodtab. Så opdagede jeg folk fra I. Bataillon dække sig i grøften, og pludseligt stod en officer over mig med en revolver i hånden og holdt mig fast. ”Stop, hvor vil De hen?”, råbte han. Det var Papa *Deichmann*. Jeg pegede på mit sår. Så sagde han mildt: ”Mine folk kommer derhen. Få Dem forbundet der.” Selv stod han oprejst og afsøgte området med sin kikkert. Mens jeg blev forbundet af en sanitetsmand så jeg, at en schrapnell landede i nærheden af kaptajnen. Kaptajnen drejede nogle gange omkring sig selv og faldt så sammen. Hans folk var øjeblikkeligt fremme ved ham. Han var ramt i armen.

II. Bataillon

Den **24. juli 1916** fik II. Bataillon hen under aften fået ordre til i løbet af natten at afløse 1. Kompanie Infanterie-Regiment 157, II. Bataillon Infanterie-Regiment 27 og 9. Kompanie Infanterie-Regiment 62 i stillingen foran Pozières. Bataljonen marcherede i nattens kamplarm frem mod fronten. 5. og 6. Kompanie skulle afløse i første, 8. og 7. Kompanie i anden linje.

Den **25. juli** kl. 0400 nåede 5. Kompanie fronten. Under afløsningen fik folkene at vide, at englænderne var brudt gennem til venstre i Infanterie-Regiment 62 afsnit. Der var første linje faldet og englænderne delvist også fremme ved anden grav. Denne melding blev hurtigt bekræftet. Englændernes indbrud havde kun været muligt, da afløsningen fandt sted under ved nattevilde, under kraftig beskydning og i et ukendt terræn. De få afløste soldater fra de fremmede regiment, der i så mange dage havde kæmpet i timevis under trommeild, var i den grad udmattede, at de kun tænkte på hurtigst muligt at slippe tilbage, og ikke altid ventede til afløsningen var nået helt på plads. Vores kompagnier gjorde øjeblikkeligt klar til modangreb for ikke at give englænderne tid til at indrette sig til forvar i de erobrede grave.

Vores folk angreb over fuldstændig ukendt terræn og nåede hurtigt fjenden. Håndgranater eksploderer i den disede morgenstund. Englænderne blev presset sammen i anden grav, og springer så, jagtet af vores geværild, tilbage i første grav. Rensningen af første grav er betydelig vanskeligere. Leutnant *Wirkau* og Leutnant *Schmidt* (Säbel) går i spidsen på 5. Kompanie og trænger englænderne, der var ved at grave sig ned, tilbage meter for meter.

Kampen bliver hele tiden mere forbitret. Leutnant *Schmidt* blev såret i hovedet. I hans sted træder Leutnant *Zentner* og Leutnant *Martin*. Håndgranater springer, maskingeværer bliver nogle sekunder trukket op over dækningen for at sende deres ild ind i graven og så igen trukket tilbage, så det ikke bliver ødelagt. Fjenden forsvarer sig hårdnakket. Igen og igen forsøger han at sikre det erobrede stykke land. Forstærkninger kravler frem. Englænderne gør igen kraftig fremskud. Enkelte minekastere skulle støtte ham, men vores folk har den stærkere vilje, alle kræfter bliver samlet og gået i flæsket på englænderne med en sådan energi, at hele den forreste grav endeligt til 300 meter over regimentsgrænsen igen er på vore hænder. Leutnant *Zentner* og Leutnant *Wirkau* ansporer hele tiden ved deres dristighed til angreb og udholdenhed, men modstanden bliver hele tiden kraftigere. Mens håndgranaterne slap os på vores side og vores artilleri ikke lod sig meget bemærke, bringer englænderne hele tiden forstærkninger frem. Nye minekastere dukkede op og tunge batterier sender deres granater ledet af flyvemaskiner, ned over den generobrede grav. Leutnant *Zentner* faldt og med ham mange tapre fra 5. Kompanie, der til det sidste holdt ud i denne tilintetgørende kamp. Manglen på håndgranater forhindrede en fuldstændig tilbageerobring af den besatte skyttegravsline eller dens genbesættelse. Omkring 100 meter til venstre for regimentsgrænsen blev den blokeret, og englændernes øjeblikkeligt forsøg på at trænge ind i graven blev afvist med geværild og de få fra højre hentede håndgranater.

Under forsvaret under angrebet på denne nyindrettede Sappehoved deltog på fremragende måde Hauptmann *Schweers*. Siddende halvt oppe på brystværnet skød kaptajnen med gevær mod ethvert opdukkende mål, hovedsageligt mod den fjendtlige minekaster, der havde placeret sig overfor. Men så indhentede skæbnen den gamle helt fra kampene ved Carlepoint i dette ødelagte månelandskab. En granatsplint sårede ham dødeligt. Hans sørgende folk bjærgede under utrolig besvær hans lig, som siden blev stedt til hvile i Villers-au-Flos. Mange sørgmodige tanker fulgte Regimentets bedste kompagnifører. Hans lig blev senere overført til Lübeck. Her står i dag

også et enkelt mindesmærke. Der kendes kun alt for lidt til denne mands gerninger, som var et stort forbillede for sine kammerater og for hans folk, der indtil døden ville følge ham i kamp og nød.

Den generelle situation langs fronten var fuldstændig uklar. Førerne vidste ikke, om de havde erobret de fastsatte afsnit eller ej. På grund af de dårlige skitseangivelser kunne der heller ikke etableres forbindelse til Reserve-Regiment 84.

Kort tid efter håndgranatkampen begyndte omkring kl. 0600 trommeild ind langs hele stillingen, der med uformindsket styrke fortsatte gennem alle 20 timer indtil bataljonen igen blev afløst, og bogstaveligt talt jævnedes graven med jorden.

Bataljonskommandøren, Hauptmann *Sieveking* fik fra Infanterie-Regiment 157 signal, at englænderne angreb til højre i tætte formationer. 8. Kompanie fik øjeblikkeligt ordre til at forstærke kompagnierne fremme i fronten. Ligeledes 7. Kompanie blev trukket frem.

Delingsvis arbejdede de sig frem til hovedvejen, og stormede så over åbent terræn gennem en hvirvelstorm af jord, jern os og gas. Bataljonsstaben gik frem med første bølge af 7. Kompanie og nåede frem til forreste linje. De efterfølgende folk blev fanget af granat og maskingeværild, hvorunder samtlige officerer i det efterfølgende 8. Kompanie blev sat ud af spillet.

Rolig og koldblodig, som var det hjemme på øvelsespladsen, orienterede Hauptmann *Rissom* stående udenfor graven, sine delingsførere, mens trommeilden rasede omkring ham og den udviklede røg næsten gjorde det umuligt at orientere sig i terrænet. Som Hauptmann *Rissom* i spidsen for 8. Kompanie under fremrykningen, tog et lille pusterum, blev han ramt i benet, og straks efter, mens han var ved at blive forbundet, ramt i hovedet af et rikochetskud. Han var en af de mest afholdte officerer ved Regimentet. Hans folk tilbad ham.

Langt de fleste tab skyldtes den flankerende maskingeværild, som regelmæssigt bestrøg hele området. På trods af flere meldinger, der af modige folk blev bragt tilbage, kunne vores artilleri ikke bekæmpe dem. Resterne af kompagnierne sprang fra granatkrater til granatkrater, udnyttede de korte pauser, mens englænderne satte nye ammunitionstromler på maskingeværerne, og nåede endeligt gennem trommeilden frem til første og anden linje.

Fra 7. Kompanie var der foruden Hauptmann *Paulsen* og Leutnant *Trumpf* endnu 19 mand. Offizierstellvertreter *Thor* blev hårdt såret under vejen frem. Dele af 7. Kompanie var under fremgangen svinget til venstre mod fjenden, og kunne herfra virke flankerende mod de englændere, der i løbet af natten var trængt ind. Resterne af 8. Kompanie blev blandet med bataljonens øvrige kompagnier.

Omkring kl. 1330 startede vores artilleri en virkningsskydning, hvorunder også den fjendtlige trommeild nåede sit højdepunkt. Den ødelagde de sidste rester af skyttegrave og kæden af skyttehuller. Der var ikke meget tilbage af den gamle stilling. Her og der viste kun fodspor mellem de enkelte kraterer retningen af den oprindelige grav.

Igen og igen forsøgte vores folk at bringe deres granatkratere i forsvarsmæssig stand eller gravede tildækkede dækninger fri, for herfra at redde de begravede sårede. Officererne observerede kontinuerligt den fjendtlige linje og holder ud sammen med det øvrige mandskab, som arbejder i den vanvittige ild indtil den ene eller anden falder ud, død, såret eller chokeret.

Specielt er tabene blandt ordonnanserne store, der igen og igen må løbe gennem spærreilden, og på trods af deres udmattelse og mange trods deres blødende sår, af urokkelig pligtfølelse stadig bringer meldingerne frem og tilbage.

Samarbejdet mellem det engelske artilleri og flyene var overordentlig godt organiseret. Helt systematisk blev de endnu intakte stykker grav langt under ild, så hele graven til sidst er totalt ødelagt. Specielt havde flyene øje for dækningerne, hvoraf ikke en eneste forblev intakt, men for de flestes vedkommende fuldstændig blev ødelagte. Mens himmelen vrimlede med fjendtlige fly, var der af tyske ikke et eneste at se.

Tabene steg fra time til time. Af usårede officerer var der om aftenen den 25. juli kun Hauptmann *Sieveking*, Leutnant *Hübner*, Hauptmann *Paulsen*, Oberleutnant *Holm*, Leutnant *Stolke* og Leutnant *Hoppe* tilstede i kraterlinjen og 90 usårede mand, der forsvarede en linje på 900 meter.

II. Bataillon befandt sig i denne tilstand, da der om eftermiddagen kl. 16 indløb ordre til at generobre Pozières med angrebsstart kl. 1730.

Denne angrebsbefaling var allerede blevet udsendt af Divisionen den 24. juli. Den havde først nået Regimentets kommandostation i Martinpuich den 25. juli kl. 0300.

Landsbyen lå under stadig kraftigere beskydning, og om aftenen trængte gas ind. Samtlige signalmidler var knust og ødelagt. Et fagligt arbejde ved Regimentet var ikke længere mulig på grund af overbelægningen af dækningen, hvorfor den flyttede tilbage til Warlencourt, hvor den ankom kl. 0500.

På grund af underretning om, at englænderne skulle være trængt ind i vores grav foran Pozières, modtog Regimentet ordre til, sammen med Infanterie-Regiment 157, der havde fået tildelt vores I. Bataillon, at gennemføre et angreb til generobring af stillingen. III. Bataillon blev med det samme alarmeret i stillingen ved le Sars, for her at standse en gennembrydende fjende. Imidlertid kom der kort efter meldinger om, at der nok fandt mindre kampe sted i II. Bataillons forreste grav, og at fjenden var trængt ind i venstre nabodivision, men at disse kampe

ikke betød fjendtligt gennembrud. Et modangreb blev derfor aflyst med henblik på det planlagte, større angreb. Om I. og specielt II. Bataillons vanskelige situation, modtog Regimentet kun utilstrækkelige informationer. Den træffer derfor sine angrebsforberedelser og giver befalingen til ordonnanserne, der bragte dem videre til kommandostationerne. Regimentsstaben kunne ganske vist ikke vide, hvor hårdt II. Bataillon var indviklet i kamp, og hvilke tab, den allerede havde haft, men den kunne under alle omstændigheder med en officerspatulje have ladet sig orientere om begivenhederne og situationen fremme i fronten, inden den udsendte sine detaljerede befalinger for angrebet.

Modsat ville en sådan opklaring have været uden værdi, for i den korte disponible tid og med de totalt manglende signalmidler, ville resultaterne være kommet for sent. Regimentskommandøren var altså tvunget til at handle med det samme.

Stormen skulle iværksættes af II. Bataillon i tre løse bølger efter en fire timers artilleriforberedelse. Tidspunkt kl. 1730.

Første bølge: 4 delinger infanteri med 4 maskingeværer.

Anden bølge: 3 delinger infanteri med 3 maskingeværer, ¼ pionerkompagni 62 og flammekastere.

Tredje bølge: 3 delinger infanteri og ¼ pionerkompagni 62 som specialgruppe.

III. Bataillon skulle med syv maskingeværer nå hulvejen på østsiden af Courcellette og herfra klargøre som reserve. Alle nødvendige materialer, som skanseværktøj, håndgranater, minertræ og vand skulle modtages i Pionerparken og medbringes.

Kl. 1515 fik Regimentet underlagt seks kompagnier fra Reserve-Regiment 84. Der måtte i største hast udarbejdes nye befalinger og bringe disse frem.

Regimentsstaben begav sig herefter frem og nåede gennem spærreilden Courcellette, hvor de indrettede en interimistisk kommandostation i den eneste disponible dækning under den gamle Kommandantur.

Også her var stabe, reserver, sårede og gassyge klempt sammen. Med største hast blev telefonforbindelser udlagt, men hele tiden overrevet og ødelagt, så ordonnanser igen måtte løbe frem med de sidste meldinger og forordninger.

I sidste sekund blev angrebsmålet ændret af 81. Infanterie-Brigade, der i mellemtiden var nået frem til Warlencourt. Det nye angrebsmål var vejen Contalmaison – Pozières - Thiepval.

Endnu engang bliver ordonnanser og officerer sendt frem i uvisheden med de ændrede befalinger. Forberedelserne til angrebet er de mest tænkelige ugunstige. Endnu var der ikke kommet meldinger fra II. Bataillon, der havde afgørelsen, om at den havde forstået ordren til angreb.

Efter at vores artilleris ødelæggelsesild var begyndt, øgedes den fjendtlige trommeild til et sådant omfang, at vores ild kom til at virke som et brøl mod stormen. Himlen er ladet med schrapnells, og af den gule sky, der ligger over den kogende jord, og kun lader solen skinne igennem som en mat gul skive. Brændende ammunition og brændende husruiner trækker lange røgfaner over landet.

Nu havde Regimentet ikke længere nogen indflydelse, befalingerne var udsendt, og måtte nu udføres langs fronten. Hvor må slagmarker i tidligere krige været herlige, hvor Regimentskommandøren højt til hest med klingende musik kunne følge sit Regiment i kamp. I dag hørtes kun den grusomme musik fra artilleriet. Her kunne ingen ordre gives fra hesteryg, her jager ingen adjudanter rundt, her er alt gråt i gråt, alt fuld af røg, os og gas. Langs fronten er i dette øjeblik hver eneste Musketier sin egen feltherre. Han må vide, hvad det drejer sig om, han må kunne beslutte sig. Og han gør det.

Kommandøren er bundet til sin kommandostation i Courcellette, så ordonnanser og officerer kan finde ham. Lysene slukkes hele tiden i dækningen på grund af lufttrykkene fra de eksploderende granater. Kommandøren er fyldt med tunge sorger. Han ved, at alle nok så godt udarbejdede befalinger langs fronten og under ild altid vil vise sig utilstrækkelige. Han ved at alle ordrerne er blevet udgivet i for stor hast og ufærdige. Sådan er det bare under Somme slaget.

Omkring kl. 18 modtager Regimentet dels gennem Infanterie-Regiment 157, dels gennem sårede, meddelelse om, at det befalede angreb på Pozières ikke er kommet til udførelse. I mellemtiden er også meldingen fra Hauptmann *Sieveling* nået frem efter at have været undervejs i flere timer. Meldingen lyder:

”II. Bataillon kan af følgende grunde ikke udfører den befalede storm: 1. Siden kl. 0300 heftig kamp med fjenden. 2. Der mangler enhver form for materiel. 3. Hverken pionerer eller flammekastere har meldt sig fremme. 4. Ingen håndgranater længere, ingen maskingeværer. Selv stillingen kan endnu kun under yderste anstrengelser fastholdes. 5. Under indsættelsen af kompagnierne er disse i deres sammenhæng fuldstændig revet fra hinanden, svækket af store tab, reorganisation ikke mulig. 6. Angrebsbefaling først modtaget kl. 1550”.

Oberstleutnant *Burmeister* ville på trods af dette alligevel gennemføre den tildelte opgave. Kl. 1915 udsender han en ny befaling til angreb. Det skal gennemføres af III. Bataillon Reserve-Regiment 84, der er os tildelt. Alle egne enheder skulle under udfoldelse af deres sidste kræfter deltage i angrebet. Angrebsstart kl. 2130 efter en gentagelse af den timelange artilleriforberedelse fra vores artilleri.

Dette angreb blev imidlertid aflyst i sidste øjeblik efter ordre fra divisionen. Enhederne graver sig ned på de steder, hvor de står. På grund af meldingen fra Hauptmann *Sievekling* om udmattelsen blandt de få ikke sårede og de store tab, blev det indsat, at II. Bataillon ikke længere var i stand til at garantere en fastholdelse af stillingen. Den blev derfor i løbet af natten afløst af III./Reserve-Regiment 84. De i mellemtiden indtrufne pionerer og flammekastere blev trukket med tilbage, og de tildelte kompagnier fra Reserve-Regiment 84 frigjort tilbage til eget Regiment.

III. Bataillon

III. Bataillon, som om natten til **25. juli** var gået i stilling ved le Sars, alarmeredes her om morgenen den **25. juli**. Det handlede sig om det allerede flere gange omtalte engelske indbrud på flanken af II. Bataillon. Da man imidlertid i den almindelige nervøsitet frygtede, at det drejede sig om et større fjendtligt gennembrud, blev III. Bataillon sat i march. 10. Kompanie blev sendt frem i spids mod Vindmølle-bakken, hvor vores 2. og 3. Kompanie formodedes at kæmpe hårdt et stykke længere fremme.

De tre andre af bataljonens kompagnier fulgte udfoldet syd for hovedvejen. Først 12, bag denne 9. og sidst 11. Kompanie. I hulvejen ved Martinpuich – Courcelette kom kompagnierne under kraftig artilleribeskydning. I forsøget på at komme i dækning, løb de ind i hinanden og snart var de store kraterer fyldt i tætte skarer. Folkene forsøgte øjeblikkeligt at grave sig ned for at få bedre beskyttelse mod de fjendtlige flyvere og granaterne. De blev imidlertid hurtigt opdaget. De engelske fly ledte deres artilleri mod hulvejen. På kort tid var skråninger og dækninger i hulvejen pløjet op af de tunge granater og store schrapnells. Så godt de kunne vej kompagnierne væk fra ilden, men denne fulgte dem og faldt over dem med en sådan voldsomhed, at kompagnierne mistede deres sammenhæng. Der var store tab. Alligevel lykkedes det at samle bataljonen i en mindre beskudt sækning nord for hovedvejen og fik her reorganiseret enhederne.

Her nåede angrebsbefalingen på Pozières frem til bataljonskommandøren, Major *von Grawert*.

Materiel skulle forberedes, men dette var kun i fuldstændig utilstrækkelige mængder disponibel i Pionerparken. Alt brugbart er ødelagt af artilleri. Jagten på vand og håndgranater kostede megen tid så opstilling af bataljonen før fremmarch først kunne ske i sidste øjeblik.

Bataljonen havde fået tildelt to kompagnier fra Reserve-Infanterie-Regiment 84, der imidlertid ikke nåede frem i tide. Bataljonen rykkede derfor frem i tre løse bølger uden 10. Kompanie, der lå ved Vindmølle-bakken. Mange dele af terrænet kunne ikke passeres. Sorte røgskyer rejser sig her, hvorfra af og til enkelte folk løber ud eller slæber sårede væk på bårer eller i teltbaner. Landsbyerne er igen indhyllet i knaldrøde støvskyer. Himlen er på trods af det dejlige julevejr fuld af gule skyer. Heden kvæler os og de omkringliggende sårede, hvis tørst ingen kan stille da brøndene i landsbyerne er ødelagte eller vandet ubrugelig, da der ligger døde og kadaver i det. Selvom der bliver bragt mineralvand frem, men meget går tabt under transporten gennem spærreilden. Soldaterne er derfor glade, hvis det blot kunne få en halv flaske vand om dagen.

Når fjendtlige fly kommer for tæt på, kastede hele bataljonen sig ned for ikke at afslører deres fremmarch. En halv time efter starten ankom en ordonnans med ændringerne til angrebsbefalingen. Denne befaling var ikke helt forståelig, men der var ikke tid til at indhente supplerende oplysninger. Befalingen bliver udført som forstået. Ifølge denne skal bataljonen nord for Pozières følge II. Bataillons angreb som anden bølge, og herefter støde frem over vejen Contalmaison-Pozieres-Thiepval.

Bataljonen drejer nu mod nord for at nå det afsnit, der skal angribes. Ved at undvige artilleriilden og ved at udnytte terrænet for at skjule fremmarchen og med mindst mulige tab bringe enhederne frem til stormen, mister føreren orienteringen, men finder så igen vejen, netop som en ordonnansofficer når frem fra Regimentet med befaling til at afbryde angrebet.

Kompagnierne samledes og nåede uden yderligere tab hulvejen øst og nord kanten af Courcelette, hvor de graver sig ned for natten med undtagelse af enkelte delinger, der under vanskelige omstændigheder skaffer forplejning og materiel frem, for her at hjælpe deres betrængte kammerater.

Tidligt den **26. juli** var Regimentet fordelt på følgende måde: 10. og 12. Kompanie, Reserve-Regiment 84, der var tildelt, lå i forreste linje. 2. og 3. Kompanie fra vores Regiment lå i anden linje ved sukkerfabrikken. 1. og 4. Kompanie lå som reserve i hulvejen ved Courcelette. 9. og 11. Kompanie, Reserve-Regiment 84 i tredje linie foran Martinpuich, vores III. Bataillon nord for Courcelette og II. Bataillon i stilling ved le Sars. Regimentsstaben befandt sig i Courcelette.

I løbet af formiddagen den **26. juli** indgik der til Regimentet melding om, at III. Bataillon Reserve-Regiment 84, som var underlagt, ikke længere havde forbindelse til Reserve-Regiment 84 til venstre. Der var opstået et hul på 300 meter, som imidlertid ved dagslys ikke kunne lukkes, men foreløbig blev spærret med flankerende maskingeværlid og patruljer, hvoraf imidlertid en ikke var vendt tilbage. Det drejede sig om en del af den forreste linje, der dagen i forvejen ikke havde kunnet tilbageerobres af vores II. Bataillon, og nu var blevet rømmet af englænderne. Fjenden syntes dog at have til hensigt, at anvende dette hul i vores frontlinje som springbræt for yderligere angreb, for om eftermiddagen kom den alarmerende melding, at der var observeret en større fjendtlig styrke på vej i retning af hullet, og at et større angreb tilsyneladende forestod. Spærreild blev øjeblikkeligt påkaldt, og 10. Kompanie under Leutnant *von Ahn* sendt mod det angivne sted. Kompagniet efterkom øjeblikkeligt ordren og gik fra hulvejen Martinpuich – Courcellette udfoldet frem over det ødelagte terræn. Undervejs ankom ordonnanser fra Reserve-Regiment 84 med oplysninger om, at dens højre fløj, hvis åbne flanker stødte op til hullet, var stærkt truet, og at englænderne allerede her havde sat sig fast. På højre fløj af Reserve-Regiment 84 lå 1. Kompanie, hvortil Leutnant *von Ahn* meldte sig med sine folk og forstærkede fronten med tre delinger. Kompagniet var på 30 minutter, fra modtagelse af ordren, ankommet til fronten. Sandelig et skønt eksempel på virkelig pligtfølelse.

Efterfølgende blev frontkompagnerne forsynet med håndgranater, og den allerede stærkt svækkede fløj afløst med vores folk. Englænderne viste virkelig angrebshensigt. Talrige miner falder med nervedbrydende hyl ned over stillingen. Enkelte håndgranatgrupper havde under dække af ilden arbejdet sig frem, og overøsedes fløjposten med en haglbyge af kasteskud. Samtidig forsøgte de at trænge ind i vores grav over det ødelagte brystværn. Her står imidlertid vores folk, der afviser alle forsøg.

Mange gode kammerater sank blødende mod de lerede vægge, andre måtte ved benene rives ud af skrækkens grav. Håndgranaterne bliver færre. Tit blev de tapre af detonationerne fra kugleminer kastet her og der, mistede under trykket en tid evnen til at tale og besindelsen, tog sig så igen sammen, og styrter på ny i kampen. Ved mørkefald blev vores folk igen en times tid afløst af Reserve-84'ere. Timen går hurtig, igen møder Kompagniet en frisk stormende fjende, englænderne havde udtømmelige reserver. Men også disse må til sidst, med blodige hoveder vende om, og i mørket opgive at trænge ind i vores grav. Vores tab var store. Med blødende hjerte gik føreren gennem graven og leder efter folkene, som døden havde revet fra ham, trøstede de sårede, og hilste på dem, der med varme blikke, stirrede på deres afholdte fører. Englænderne havde gravet sig ned i indbrudsstedet. Derfor blev en deling fra 10. Kompanie med et af vore maskingeværer holdt i beredskab i hulvejen Martinpuich – Pozières, for herfra med det samme at kunne standse et engelsk frontalangreb fra hullet.

Poster og patruljer sneg sig frem og lagde sig tæt op af fjenden for øjeblikkeligt at kunne melde om enhver bevægelse. Omkring kl. 22 kom posterne hastigt kravlende tilbage. Englænderne forberedte et natligt fremstød. Maskingeværet under Offizierstellvertreter *Schulz* forhindre angrebet endnu før det er kommet til udførelse. Gennem natten kunne man hører skrigene fra de sårede og de døende. Imidlertid havde geværet hermed afsløret dens placering, og hurtigt landede tunge miner og rev den ene dødeligt sårede efter den anden fra det stadig skydende våben. Englænderne kom ikke fremad.

Kl. 23 skulle englænderne kastes ud af hullet. Dette angreb blev gennemført af tre delinger fra hver af 1. og 11. Kompanie, Reserve-Regiment 84. Desuden deltog de nævnte 2½ gruppe fra 3. Kompanie fra vores I. Bataillons område, der allerede hele dagene alene havde ført krig mod fjenden.

I mellemtiden havde 10. Kompanie bragt forplejning og ammunition frem. Præcist kl. 23 stormede delingerne frem uden nogen form for ildforberedelse. Dette havde englænderne ikke ventet. Ganske vist blev vores folk modtaget af håndgranater, men disse var kastet i blinde. Så flygter han og efterlader os de døde og sårede. For at reorganisere enhederne blev 10. Kompanie og de få folk fra 3. Kompanie afløst. Reserve-Regiment 84 overtager hele afsnittet. De afløste trak sig udmattet og trætte tilbage til le Sars, så på den måde hele Regimentet den **27. juli**, efter at Regimentsstaben om aftenen havde forskudt til Warlencourt, var trukket ud af forreste linje.

Natten går tungt over de blodtørstige marker langs Somme. De udmattede bataljoners søvn er urolig. På forbindelseslinjerne arbejder lægerne ved lyset fra stearinlys. Her kommer smerte og skræk først med nattens skygger. Sort går døden omkring og høster sit store bytte, og sår i hjerterne gru og forfærdelse. Som spejler alt den spildte blod sig i nattehimmelen, gløder denne blodrød af flammeskæret af brændende ammunition. Bag fronten strømmer endeløse kolonner, der forsyner fronten med livsgivende og livstagende materiel. Lyskugler går i kønne buer gennem disen. Fra urolig søvn jages artillerister ved vagtbatterierne til deres pjecer. Spærreild! Brølende flyver granaterne ind i natten, hundreder følger efter. Englænderne svarer igen. Kolonnerne går i trav. Her slår de ned. Der styrter en hårdt såret fra vognen, vognen kører hen over ham. Videre – videre! Fronten mangler ammunition.

Om morgenen er vejen indenfor den engelske spærreild oversået med ødelagte og sønderskudte vogne. Heste vrider sig på jorden eller skrider blødende mod de stalde, de aldrig vil nå. Også døde og lemlæstede soldater ligger ved siden af de friske kæmpekratere, hvorfra jernet kom, der ramte dem. Mange et råb om hjælp lyder gennem natten, men kolonnerne raser videre med døde ører.

Den tidlige morgenbrise, stinkende af frisk jord, sød gas og forrådnelse, forstenede mange. Den opgående sol river brutalt masken af nattens slør. Mens duggen sætter sig på de grå uniformer tier underligt for nogle timer kanoner og geværer. Døde og levende ligner hinanden i det svage morgenlys. Men snart viser den klare sol og med brølet fra tunge granater indvarsles den nye dags slag.

Efter den **27. juli** tidligt, morgentågen var brændt væk af solen, begyndte artilleriets paukeslag igen. Igen begyndte tusinder af kanoner og hundredtusinder af mennesker kampen om deres nationers skæbne. Her døde tyskere, englændere og franskmænd den samme død, heraf ville mødre i alle lande i verden græde og være stolt. Endnu engang drog muren af stål over det landet. Dagen skred frem med tunge skridt.

Luftkampe fandt sted på den glasklare himmel. Man ser kun de styrtende, ødelagte fly og hører kun knaldene fra geværer over slagets skrig.

Om aftenen rykkede 10. og 12. Kompanie gennem det schrapnell oplyste mørke som reserve i "Zollerngraben" på bakkerne nordøst for Pozières. 9. og 11. Kompanie blev underlagt Infanterie-Regiment 162.

Den 28. og den 29. juli 1916

Om aftenen den 27. juli skulle III. Bataillon rykke frem til den forreste stilling foran Mouquet Ferme, hvor den ved mørkefald skulle afløse den fuldstændig udmattede I. Bataillon, Infanterie-Regiment 162. Der opstod imidlertid en forsinkelse i afløsningen, da 9. og 11. Kompanie ikke rettidigt nåede frem, da de var beordret i reserve til Infanterie-Regiment 162 og først sidst på aftenen fik ordren til afløsning.

Der skulle to kompagnier i første grav (Neuer Ganterweg), et kompagni i Gierichweg som anden linje og et kompagni i Bayern-Riegel som tredje linje. Også I. Bataillon blev trukket frem for at kunne lægge et kompagni i Zollerngraben, mens de andre kunne blive i graven foran Pys. II. Bataillon forskød til Ligny-Tilloy. Her ramte tunge fladbane granater de tætliggende huse og lader. Vi havde herunder store tab.

Til afløsning nåede 9. og 11. Kompanie endeligt frem til III. Bataillon, så indrykning i stillingen kunne begynde. 10. Kompanie rykkede ud som det første. Under en uhyggelig stilhed langs fronten klatrede kompagniet gennem den ødelagte løbegrav frem til anden linje. 12. Kompanie fulgte efter, og sidste man var dårligt nået frem til graven, før en med et slag en voldsom artilleriild startede. Lyskugler stiger til himmel. Klokken er 0115. Pludseligt lyder den skarpe klang af maskingeværer gennem det dumpe brøl fra natten. Røde lyskugler stiger højt op gennem støvet og skrider om artilleristøtte. Altså et storangreb. Den engelske ild sender sine byer langt mod nord og syd, overalt danser de røde flammetygner på et storangreb i virvaret af ild. Kompagnierne trænger nu hurtigere frem mod fronten for at komme deres trængte kammerater til hjælp. Der fører en lang, smal grav frem i en spids vinkel til forreste grav. Herigennem løber folkene. Granater laver store huller i graven, og soldaterne må springe over de dampende kratere for at komme fremad. Schrapnells sender sine stråler over den smalle rende i jorden. Så trykker de hastende soldater sig mod siderne af graven, men disse yder kun en kummerlig beskyttelse. Mange synker sammen og under fødderne på de øvrige, der ikke har tid til først at kaste de døde ud af graven, da de hurtigst muligt må frem i linjen. På en gang er graven slut. Foran hober det sig op, bag ved løber de efterfølgende på hinanden og står tæt pakket. Blyklumper slår ind. Man skrider: "Videre! Videre!" Et sted danner bjælker, lagt hen over graven, som en bro. Den bliver i soldatermund kaldt for "Schrapnell-brücke". Under denne hober de sårede sig op og spærre vejen for de andre.

Den mørke, røgfyldte nat oplyses kun af lynene fra granaterne, der nogle sekunder viser de blege og blodige ansigter på de sammenpressede. Tung og hårdt lander en granat i nærheden af broen. Bjælkerne hvirvler mellem hinanden. De sårede løber derfra. Der er igen plads. – Kompagnierne løber videre – Holdt! – Graven er slut. – En vej – klirrende raser ilden fra schrapnells og maskingeværer henover. Skærver rives op, spreder gnister og splinter. – Delingsfører frem! – Giv Agt! Ser De den sorte jordbunke derovre? Ikke! – Kik efter ved næste eksplosion. – Der! Set? – Javel! Derovre må graven være. Der er vores retningspunkt. Delingsvis spring over vejen. Natten er fuld af bidende røg, fuld af ødelæggende schrapnells, fuld af eksploderende granater. Nu hurtigt frem, inden englænderne kommer. En kæmpe schrapnell suser ned over vejen. Et halvt sekund senere springer den første gruppe op, over vejen og forsvinder i mørket i det ødelagte terræn. Så endnu en gruppe. Så eksploderer håndgranater længere fremme. Råbene bliver kraftigere: "Tommy kommer!". Nu er der ingen stop mere. I et spring løber de øvrige grupper langs vejen, der fører direkte ind i den forreste grav. Her ligger en stønnende såret. En af de

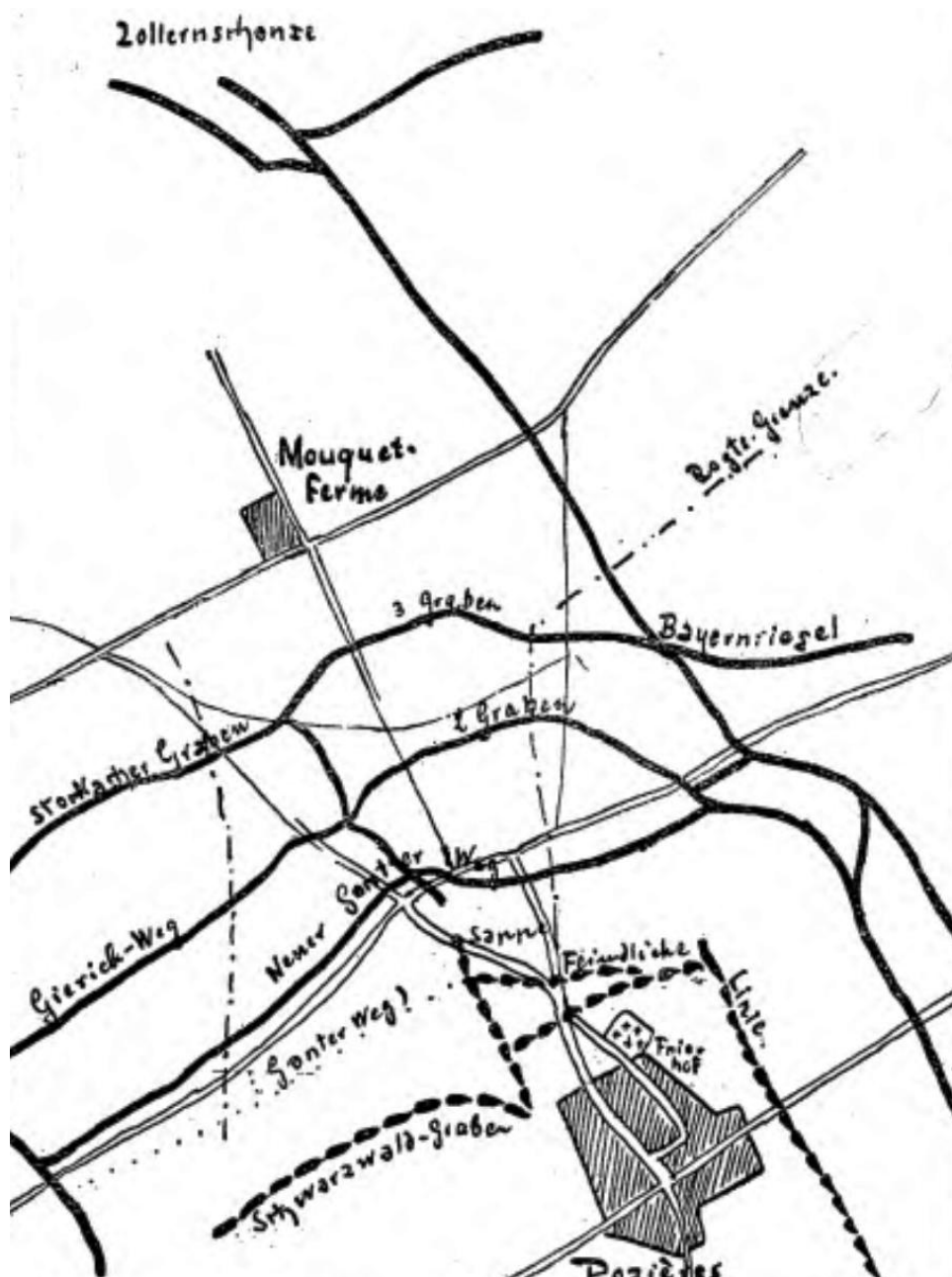
fremadstormende griber ham i kraven og slæber ham ud af farezonen. Kompagniet er nået frem. Alle puster tungt. Englænderne angriber.

Leutnant *Hübener* må forklare folkene fra Infanterie-Regiment 162, at han ikke er kommet som afløsning, men som forstærkning for at forhindre en afløsning på samme tid som et angreb.

Lyskugler gør nat til dag. Ud af støv og røg fra artilleriilden dukker englænderne op i masse. Det synes at være ikke fronterfarne tropper. Som skyggebilleder rykker de frem i tætte kolonner. Hvor de finder små forhindringer på deres vej, klumper de sammen. I disse skærer vores maskingeværild. De grå skygger falder om, hæver hænderne højt, bryder sammen, klamre sig i dødsangst til hinanden, river hinanden gensidigt ned. Kontinuerlig ild. Der er mange funktioneringsfejl. Disse pauser bruger englænderne til at bryde ind i vores svagt besatte forreste postkæde. De overlevende fra disse poster kommer springende tilbage i vores grav. Møre og glødende rumler de mod væggene. På trods af dette, bringer de enkelte engelske fanger med. Disse er så forvirrede, at de afslører angrebsplanerne for os. To engelske divisioner står angrebsklare foran os. Efter to timers uafbrudte stormløb trænger fjenden endeligt i skjul af dens ligdynger på begge sider af vejen fra Pozières til Mouquet Ferme ind i vores forreste linje. På den øvrige front nåede han ikke engang forreste stilling, men synker udmattet og sønder-skudt 50 meter foran ned i kraterne. En deling fra 10. Kompanie holdt indbrudsstedet under kontinuerlig beskydning, så fjenden ikke kan trænge yderligere frem.

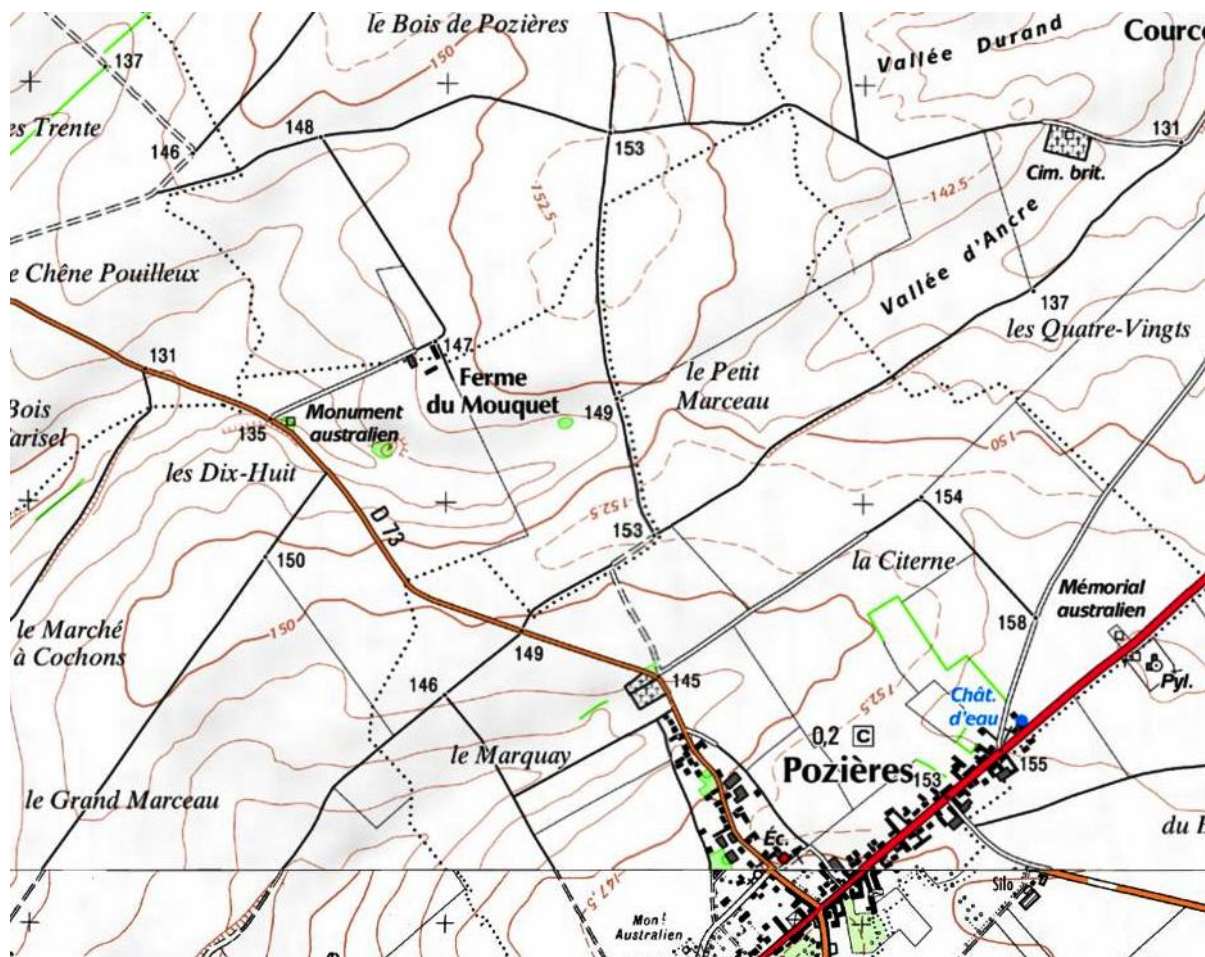
11. Kompanie havde til opgave at besætte forpoststillingen. Som den nu nærmede sig i mørket, er den besat af englændere. Da kompagniet intet kendskab har til terrænet, og er fuldstændig ubekendt med forløbet af egen linje, har de ikke mulighed for foreløbig at gøre noget. Først da trommeilden omkring kl. 0515 mindskes, kan bataljonen begynde at orientere sig og bringe sin stilling i orden. Bataljonen ligger i en ret vinkel. En del har forskanses sig i den tidligere anden stilling, en anden del har indtaget en gammel forbindelsesgrav til den tidligere første stilling.

Denne smalle rende i jorden er opstået ved at forbinde store kraterer med hinanden. Fra det blev lyst, hele dagen og hele den følgende nat ligger den under en planmæssig virkningsskydning af en sådan voldsomhed, at renden fuldstændig forsvinder. Tunge krumbane granater, der langsomt med en uhyggelig brummen falder ned fra himmelen og efterlader sig kraterer med en diameter på 10 meter, følges af sværme af tunge schrapnells, da englænderne korrekt tænker, at vores folk vil undviger de tunge granater ud i åben terræn, og hermed må løbe ind i de eksploderende schrapnells. Et blik over graven viser med grusom tydelighed virkningen af ilden og natangrebet. Igen krummer folkene sig sammen i deres kaninhuller med undtagelse af posterne. For mange bliver de samme huller til deres egen grav. Jordmasser falder ned over dem i hullerne og kvæler kammeraterne. Igen bemærker det under beskydningen og ingen kan hjælpe dem. Et stykke papir bliver hæftet på et stykke træ. Det blafrer hjælpeløst i vinden. Den næste granat blæser den fuldstændig væk – det eneste spor om, at der her under den brune lerjord ligger en død kammerat. Når man løber videre støder man ind i udstrakte ben, der ligger i graven. Man bander og råber til den sovende, at han skal flytte sine ben af vejen. Han hører intet, man ryster ham, han er død. I en lille sænkning bag jordrenden har man samlet nogle få døde fra nattens kampe. Nu, da det er blevet lyst, kan ingen længere nå dertil, da englænderne beskyder de døde med maskingeværer så heftigt, at de bevæger sig som var de levende. Længere oppe i graven tæt på vejen til Fermen står en ung soldat. Han graver sig med en lille stikgrav fremad. Hvorfor? ”Min bror faldt i nat. Han ligger der borte 10 meter fra graven, men det er umuligt at hente ham ind i dagslys. Han vogtes af englænderne”. En byge af maskingeværild, der rammer kanten af graven, bekræfter det. Næste dag lagde vi dem begge ned i en grav. I 12. Kompanies afsnit lå to dækningsrum. De ligger imidlertid kun seks trin dybt og har indgange, der vender mod fjenden. I den ene har Leut-

nant *Hübner* taget ophold. I den anden har seks mand haft ophold, da en håndgranat blev kastet ind. Nu ligger de alle mellem hinanden, ødelagt til ukendelighed. Man har sat en teltbane op foran indgangen og hæftet en seddel på: Her hviler seks kære kammerater. Vil man videre, må man klatre over tre døde ved siden af hinanden. En kæmpe granatsplint er gået igennem alle tre og i kroppene revet et så stort hul, at man kan se gennem alle tre.

Artilleriilden brølede ned over stillingen hele dagen. Nok svarede enkelte tapre tyske batterier igen, men det hjalp ikke meget. Uundgåeligt og med grusom regelmæssighed slår de tunge granater ned i den rystende jord, ufravigeligt fulgt af sværme af schrapnells. Foran vores stilling skriger engelske sårede. Efter mørkefald kommer de kravlende, også usårede imellem, som skrækken har gjort vanvittige. Natten falder på. Forposter kravler ud i fortærrænet. Der møder dem et rystende billede. I et krater sidder en endnu levende engelsk major, som vores kugler natten i forvejen havde ramt i maven. Med begge hænder holder han tarmene på plads. Stivnede døde med håndgranater i de kramp artige hænder, begravede og af granater igen opgravede og forrevne mennesker ligger omkring i hobetal og viser os, med hvilke tab fjenden har måttet betale deres storm mod os.

I nattens løb stoppede artilleriilden mod vores forreste stilling. I stedet falder stille gennem luften susende små miner i vores grav og kraterfelt. Englænderne har også anbragt skjulte maskingeværer, som de anvender til indirekte ild mod vores grave. Folkene presser sig mod gravvæggen og lader de sprøjtende kugler slå ind i lervæggen få centimeter fra dem. Mange bliver ramt. Mest med skud i hoved og hals. Forgæves bliver der i natten ventet på madbærerne. Soldaterne må spise, hvad de kan finde på de døde englændere, og det er ikke meget. Frem for alt mangler der vand.

Regimentets fordeling den 29. juli var som følger:

9. og 11. Kompanie i forpoststillinger

12. Kompanie i anden grav, 10. Kompanie i tredje grav, 4. Kompanie i Zollernwerk, 1., 2. og 3 Kompanie i stilling ved Pys, II. Bataillon ved Ligny-Tilloy.

Om eftermiddagen omkring kl. 1330 steg artilleriskydningen sig igen til en trommeild. denne gang dog ikke mod den forreste linje, men i stedet mod det bagvedliggende terræn, specielt Mouquet Ferme.

Efterhånden forvandlede den klare dag til en halvdunkelt tristhed. Solen havde vanskeligt ved at trænge gennem røgen. I sænkningerne dannede der sig kunstig tåge. Fra denne sprang pludseligt omkring kl. 15 frisk ankomne australske troppe til angreb. Disse tropper var imidlertid ikke orienteret om forløbet af vores stillinger, og løber frem så vor maskingeværer kan virke flankerende. Den første række splittes herved og bliver som tinsoldater væltet omkuld. Først efter at vores ild har afsløret stillingerne, kommer de til fornyet storm. Ydermere dygtigt ledet, bryder de ind i vores 11. Kompanies linje. Enkelte englændere udnytter øjeblikkeligt den opståede forvirring og dukker sågar op i Ganterweg. Alligevel lod vores folk sig ikke bringe ud af fatning. Som en stormvind kastede de sig over de indbrydende modstandere. Håndgranater brager. Revolverskud knalder, spader flyver,

svunget som våben. Australierne løb for en dels vedkommende tilbage til deres stilling. Andre bliver overvældet og taget til fange. 26 mand falder i vore hænder.

Vores tropper havde stadig ikke modtaget forplejninger. Derfor gik patruljer nu frem for ved de døde englændere at indsamle levnedsmidler. Forbindelsen bagud er stadig forbundet med uhyre vanskeligheder, og det lykkes kun nogle få enkeltpersoner at slippe igennem. Efter det mislykkede angreb bragte fjenden maskingeværer i stilling, hvormed de begyndte at nedbryde kanten på vores stillinger. Særlig ubehageligt er endnu engang de våben, der skyder indirekte. Vi har til disse betydelige tab, mens vi ikke kunne bekæmpe dem. Artilleriilden, der var blevet svagere under angrebet, øgedes fra kl. 23 igen til trommeild, og varede nu uafbrudt til tidligt den 31. juli. Flere gange forsøgte fjenden at lægge deres linje frem, men hver gang sendte vores maskingeværer dem tilbage i dækning. Ved at kaste reb frem, forsøgte han senere at trække de foran liggende sårede tilbage i graven.

Om natten til **1. august** afløste vores I. Bataillon III. under de mest vanskelige omstændigheder. Trommeild, angreb til venstre, små sammenstød natten igennem. Afløsningen måtte ofte indstilles, og var først endeligt færdig lig før daggry.

Den 1. august havde Regimentet følgende organisation: 2. og 3. Kompanie i forreste grav, 4. Kompanie i anden grav, 1. Kompanie i tredje grav. III. Bataillon lå i beredskab, heraf 12. Kompanie i Zollernwerk, 9., 10. og 11. Kompanie ved Pys. II. Bataillon og Regimentsstab og den underlagte Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung 127 i Ligny-Tilloy.

I Pys blev der under Hauptmann *Paulsen* opstillet et skanse-kompagni, der dog igen blev opløst den 4. august.

Om aftenen den **3. august** forsøgte en stærk fjendtlig styrke at nærme sig vores grav, men blev hurtigt afvist af vores I. Bataillon. Herefter døde artilleribeskydningen noget ud, så afløsningen den følgende nat kunne gennemføres uden særlige episoder.

Efter dette lå den **4. august** om morgenen I. Bataillon i Haplincourt, III. Bataillon i Ligny, II. minus 6. Kompanie i Zollernschanze, i Pys. Foran i vores afsnit stod Reserve-Jäger 9.

Vores Regimentsstab blev fra 4. til 9. august uden regiment først i Warlencourt, herefter i Villers-au-Flos.

Om natten til **5. august** iværksatte englænderne et angreb på venstre fløj af Reserve-Regiment 84, og kunne på begge sider af hovedvejen Bapaume – Albert sætte sig fast i forreste linje. Da forskellige modangreb var mislykkedes, var der for de følgende kampdage opstået en fuldstændig ny situation. Efter anstrengelserne og tabene i de sidste julidage havde vores folk håbet på at komme i hvil, men blev skuffet. Englændernes gennembrudsforsøg havde i den grad ændret situationen, at alle disponible troppeenheder endnu engang måtte kastes ind i kampen.

Da bataljoner og kompagnier også i de følgende kampdage separat blev indsat, blev deres indsat også her beskrevet enkeltvis.

I. Bataillon

dagene 5. til 10. august 1916

Efter de alarmerende meldinger om englændernes fornyede angreb og gennembrud, blev vores I. Bataillon den 5. august kl. 1030 øjeblikkeligt sat i march mod Ligny-Tilloy, hvortil den ankom kl. 1330. Samme aften kl. 22 besatte den Gallwitz-Riegel foran Warlencourt. Den **6. august** blev bataljonen kl. 0300 lagt frem i stillingen ved le Sars, hvor den forblev frem til den **7. august**. Her dannede 2. Kompanie Brigade- og 3. Kompanie Divisionsreserve, mens 4. Kompanie om aftenen den 7. august blev underlagt III. Bataillon, der igen var stillet til disposition for Reserve-Regiment 84.

4. Kompanie lukkede med andre

i natten til **8. august** indbrudsstedet nord for sukkerfabrikken, og blev her til **9. august**, hvor den blev afløst af 11. Kompanie, Infanterie-Regiment 139.

1. Kompanie fik den **7. august** kl. 0630 befaling til at besætte Pys-riegel, og her holde sig til disposition for Reserve-Jäger 9.

Den var dårligt ankommet hertil før den blev sendt frem til Zollernwerke.

Med en kampstyrke på 3 officerer, 18 underofficerer og 161 mand efter at den i Haplincourt havde fået personel-erstatninger,

begav den sig nu gennem en alt for godt kendt sænkning, modtog undervejs håndgranater, og kunne kl. 1300 melde sig til føreren for jægerne i Zollernwerk. Her fik Leutnant *Thalemann* til sin overraskelse opgaven at storme 400 meter af Gierichwege, som englænderne havde indtaget aftenen i forvejen. Kompagniet var på ingen måde forberedt på en sådan opgave. Mandskabet havde sidst fået varm mad 14 timer i forvejen, og havde ikke anden forsyning med sig end deres nødrationer. Feltflaskerne var tomme. Ganske vist modtog man fra jægerne 25 flasker vand og en smule kødkonserves, men det var til 181 mand!? – Ydermere var folkene efter den foregående kamp ved Somme stærkt udmattet og det tilgæede erstatningspersonel havde ingen kamperfaring. Alligevel

rykkede kompagniet som befalet frem i udgangsstillingen. Kl. 0330 begyndte vores artilleriforberedelse. Kl. 0340 blev den lagt frem. Så rykkede tildelte flammekastere frem, dækket af to grupper, mod den engelske stilling. En tæt sort røg breder sig fra deres hvæssende ildstråle. Alligevel forsvarede modstanderne sig tappert. Håndgranater flyver frem. Så trænger grupper fra 1. Kompanie frontalt frem mod graven. Englænderne flygtede flugtarstig og overlod vores folk en stor del af graven. Kompagnier fra Infanterie-Regiment 157 skulle samtidig angribe fra Stockachergraben, og i tilslutning hertil også dele af Infanterie-Regiment 11.

Disse tropper gik også delvist frem. De kom imidlertid ind i engelsk flankelid, gik i stå og vendte så en smule hastigt tilbage til egen grav. Da englænderne opdagede deres succes, fattede mod, hentede forstærkninger til, og trængte herefter frem mod de dele af vores 1. Kompanie, der sad i den erobrede stilling. Der blev indtrængende anmodet om forstærkninger, men da disse ikke kom, måtte vores folk hårdt presset igen opgive det erobrede mod den store overmagt. Det var i mellemtiden blevet kl. 0400.

Englænderne havde bragt minekastere frem og sendte nu granater i hurtig rækkefølge mod den tyske grave, hvor folkene sammenpresset søgte dækning. Alligevel lykkedes det 1. Kompanie at reorganisere angrebsstyrken og danne særlige håndgranatgrupper, mens modige ordonnanser bragte meldinger om situationen gennem de sønderskudte grave.

Kl. 0445 iværksatte 1. Kompanie et nyt angreb. Pligtfølelse, raseri og en jernhård selvdisciplin drev folkene frem. Englænderne kunne ikke standse angrebet. Fra den fjendtlige sappe blev hans grav rullet op af håndgranatgrupperne indtil omkring 400 meter af Gierichwege var på vore hænder. Øjeblikkeligt blev den sønderskudte grav indrettet til forsvar. Soldaterne arbejder med vildt hastværk, for englændernes modangreb må forventes hvert øjeblik. Da daggryet trods den usigtbare luft igen gjorde det muligt at få et overblik, kom Leutnant *Thalemann* til den overbevisning, at han stod i risiko for at blive omringet, for efter endnu et resultatløst forsøg, havde kompagnierne fra Infanterie-Regiment 157 og 11 ikke forladt deres grave. Nu hang den erobrede stilling i luften. Leutnant *Thalemann* lagde som resultat heraf kl. 0700 sit kompagni 200 meter tilbage. Graven, Kompagniet nu bemandede, var præcist 150 meter lang.

Frem til kl. 15 forholdt fjenden sig mærkværdig rolig. Kun et stort antal fjendtlige rekognosceringsfly kredsede over stillingen. Tyske fly lod sig ikke se.

Efter kl. 1500 begyndte tungt artilleri og minekastere at skyde sig ind mod gravene. Langsomt blev beskydningen kraftigere, indtil den omkring kl. 1830 havde forvandlet sig til en trommeild. Ilden ligger præcist over stillingen, hvor den forårsager forfærdende tab blandt vores folk, der forsvarsløst trykker sig til de lerede gravvægge. Leutnant *Thalemann* sender melding om, at graven ville være umulig at holde hvis trommeilden fortsatte. En time senere kom ordonnansen blødende og med svirrende ansigt tilbage til Kompagniføreren. Bataljonen havde givet ordre til, at stillingen skulle holdes til sidste mand. I signalet fik Kompagniet lovning på to tunge batterier til bekæmpelse af de fjendtlige minekastere, men alligevel kunne vores poster ikke fastslå egne granaters nedslag i den fjendtlige stilling. Uhindret fortsatte ilden med at lægge vores grav i ruiner. Der ligger en fuldstændig sønderrevet kammerat. Der ligger tre andre og stønner efter at være ramt af jernstykkerne. En post falder lydløst sammen. Med en selvfølgelighed træder en anden over liget ved væggen og overtager vagten. Der jamrer en begravet under de store jordmasser. Nogle få kammerater forsøger at hjælpe, men en mine slår ned og dræber både dem over og under jorden.

Omkring kl. 20 er den sidste af det utrætteligt pligtopfyldende sanitetsmandskab faldet. Kompagniet må nu også afgive en del af sit mandskab til at bære de hårdtsårede bort, da de ubetinget må bringes væk for at gøre graven passerbar og fortsat forsvarsdygtig.

Kl. 2115 når den fjendtlige trommeild et højdepunkt. Så vandre den pludseligt længere tilbage med de her liggende grave. Englænderne angriber. De begravede våben rives fri af jorden. Sårede og ikke sårede springer frem til kanten af graven og krateret, lader deres sår bløde og skyder, indtil de døds udmattet synker sammen. Den påkaldte spærreskydning er for langsom. Ydermere lander en af vore egne tunge granater i vores stilling, hvor den dræber tre mand, såre andre tre alvorligt og mange flere lettere.

Omkring kl. 2200 er hele besætningen i graven på nær tre lettere såret enten faldet eller hårdt såret.

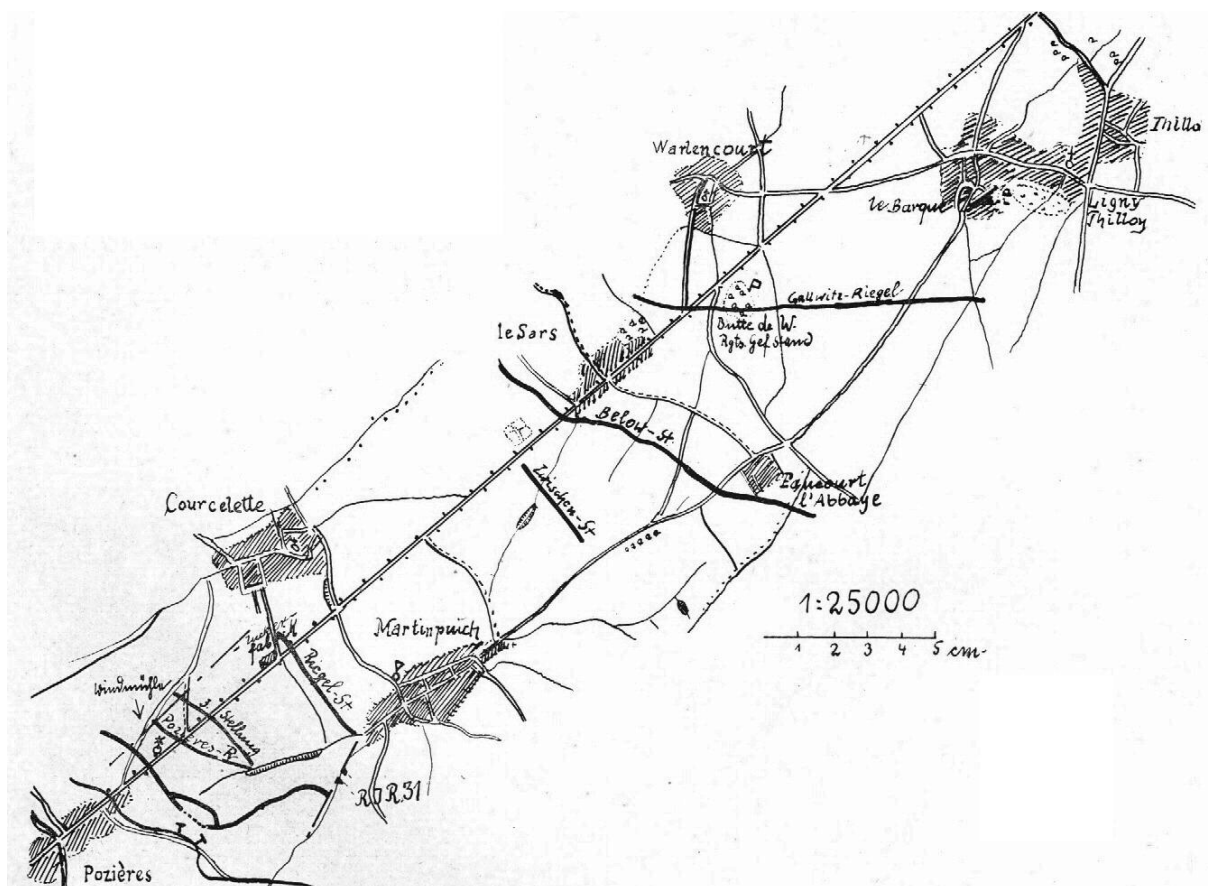
Flere gange er forstærkninger sendt frem til graven, men også disse folk er uden undtagelse dræbt eller såret. Efter det afviste angreb fortsatte trommeilden igen indtil midnat. Så falder der en smule ro. En patrulje, der omkring kl. 0130 sendes frem til graven, konstaterer at englænderne sidder i den. Flere fjendtlige forsøg på at trænge videre frem, afvises blodigt.

Gierichweg graven blev ikke forladt af en eneste usåret mand fra 1. Kompanie. Besætningen havde som befalet holdt ud til det sidste.

Foruden de, der blev sat til at være de hårdt sårede væk, havde Leutnant *Thalemann* om morgenen den **9. august** af 181 mand kun 12 delvist usårede mand tilbage.

Efter aftale med det i forreste grav liggende 6. Kompanie, Infanterie-Regiment 157, forlader resten af folkene den 9. august om morgenen området og begav sig tilbage til bataljonen.

Det manglende resultat af stormen skyldtes mangel på forberedelse og aftaler. Desuden var folkenes udmattelse efter de store anstrengelser så udbredt, at deres kræfter ikke længere slog til. 1. Kompanie havde trods alt (medregnet de sidste dage ved Lens) i 43 dage været indsat i graven med en enkelt afbrydelse på 20 timers hvil.

2. og 3. Kompanie var i mellemtiden den **7. august** om aftenen blevet trukket frem i mellemstillingen ved Martinpuich, hvor de kom under en ødelæggende artilleriild. For at undgå unødige tab blev de tidligt den **8. august** trukket tilbage til Below-stillingen, hvor de skiftevis lå i Brigade- og Divisionsreserve. Den **9. august** måtte kompagnierne igen frem, hvor de blev underlagt Infanterie-Regiment 162 som modangrebsstyrke. Om aftenen kl. 18 sendte en alarmmelding dem tilbage i helvede. Fremme i Courcellette blev de dog kaldt tilbage, og rykkede nu trætte til Warlencourt.

Den nu igen samlede bataljon, hvis føring den 4. august var overtaget af Hauptmann *Engels* og den 6. august af Hauptmann *Potel*, danne nu frem til den **10. august** om aftenen Divisionsreserve i Warlencourt, hele tiden med den nervødelæggende uvished om, endnu engang at måtte ind i heksekedlen. Den 10. august trådte tre bataljoner fra divisionens regiment, blandt andet vores I. Bataillon, under føring af vores Regimentsstab, sammen til et skanseregiment og blev indkvarteret i Ligny-Tillo. Denne landsby lå under fjernild fra de engelske skibsskanner, og blev desuden flere gange dagligt hjemsoget af bombeeskadriller. Vi havde herunder flere tab. Sommeslaget lod dem ikke så let slippe ud af klørene.

II. Bataillon

i kampdagene 3. til 9. august 1916

Om natten til den 4. august afløste II. Bataillon III. og rykkede med 5., 7. og 8. Kompanie ind i Below-stillingen og med 6. Kompanie ind i Zollerngraben.

Herfra blev hvert kompagni endnu engang sendt til hver sin specialopgave.

6. Kompanie sad indtil den **6. august** sammenkrøbet i de selvavede dækninger og kaninhuller i Zollern-graben, og bar om natten ammunition og forplejning frem. Om natten til den **7. august** afløste de med 98 geværer 1./Reserve-Jäger 9 i forreste stilling til højre og venstre for vejen mellem Pozières og Mouquet Ferme. Til højre lå Infanterie-Regiment 157, til venstre Reserve-Jäger 9. Endnu engang vendte englænderne deres haubitser og kanoner og sendte deres granater og miner ned over de tyske stillinger med en regelmæssighed som et urværk. Om aftenen den **8. august** landede ilden som en haglbyge over landet – Trommeild – Kl. 22 gik ildvalsens langsomt videre. Englænderne angreb til højre og lidt senere også os. En effektiv ildåbning blev forhindret af råb fra nogle folk, at de skråt angribende fjender ikke var englændere, men vores egne soldater. Da sigtbarheden var meget dårlig, blev der desværre taget hensyn til disse råb. Derved lykkedes det englænderne at bryde frem på begge sider af vejen. Pludseligt blev der på venstre fløj af kompagniet observeret et ildskær, der formentlig stammede fra en engelsk flammekaster. Næsten samtidig strømmede en stor del af folkene, frem for alt dem fra sidste personelerstatning mod højre med råbene: ”Vi er omringet, Tommy kommer!” Folkene i den sidste personelerstatning, der først for tre dage siden er ankommet, og endnu aldrig havde været under ild, begyndte i blinde at kaste håndgranater i alle retninger, og bragte derved deres egne kammerater i fare. For det meste havde de dog i deres ophidselse glemt at afsikre håndgranaterne.

Oberleutnant *Holm* gik herefter de panikslagne i møde med pistol i hånden, og pressede dem, sammen med en energisk delingsfører, tilbage på deres poster. Indbrudsstedet blev forseglet. Vizefeldwebel *Borges* overtog den venstre fløj og skaffede her orden. Også de andre delingsfører *Bruns* og *Stolke* lykkedes det, at bibringe folkene den rigtige opfattelse. En del af venstre fløj var, da våben og ammunition under trommeilden var blevet begravet under jord, faldet på engelske hænder. Efter en halv time stormede Reserve-Jægerne deres mistede stilling og befriede herved også flere af vores folk. Disse greb nogle af de omkringliggende engelske geværer og sluttede sig under føring af Gefreiter *Callsen* og Landsturmann *Wiese* øjeblikkeligt til de angribende jægere.

I løbet af morgenen blev indbrudsstedet i 6. Kompanie beskudt med granatkastere, så stormede vores håndgranatgrupper frem. Englænderne var imidlertid seje. Først efter en times hård kamp lykkes det som den første gruppe Gefreiter *Misko* at trænge ind hos englænderne. *Misko* nedkæmper personligt to maskingeværer. De andre grupper følger efter, og snart var den gamle gravlinje tilbage på vores hænder. Flere englændere bliver taget til fange. Om aftenen blev kompagniet, hvis kampstyrke var reduceret til 40 mand, i små grupper afløst af 1. og 2. Kompanie, Infanterie-Regiment 69.

7. Kompanie havde om natten til **5. august** besat tredje linie i stedet for 3. Kompanie, Reserve-Jäger 9. I løbet af dagen forvandler en voldsom beskydning graven til ukendelighed. Kompagniet kamp kunne ikke længere overses. Leutnant *Hilpert* falder. Om aftenen omkring kl. 19 må graven opgives.

Den **6. august** besætter kompagniet i første omgang en forbindelsesgrav mellem Fabeck og Bayern-Riegel, men også denne bliver 8. august jævnet med jorden. Ved en fuldræffer faldet Hauptmann *Paulsen*, Leutnant *Trumpf*, Vizefeldwebel *Wange*, en underofficer og tre mand. Føringen overtages i første omgang af Unteroffizier *Kastendick*, da samtlige højere befalingsmænd var faldet. Om aftenen blev kompagniet underlagt 6. Kompanie. Den 8. august første trommeilden endnu engang til, at alle dele af Fabeckgraben måtte rømmes, da ophold her kun ville føre til store unødvendige tab. Resterne af 7. Kompanie rykkede til Zollernschanze.

8. Kompanie udførte om natten til **5. august** materiel transporter for Reserve-Jäger 9. Efter gennemførelse af dette anstrengende arbejde, gik kompagniet sammen med 5. Kompanie i stilling i mellemstillingen øst for Martinpuich, hvor de blev stillet til disposition for 84 Reserve-Regiment. Den **6. august** besatte kompagniet en grav i anden linje under Reserve-Regiment 31. Beskydningen af denne blev i løbet af eftermiddagen så voldsom, at kompagniet for at undgå unødvendige tab flyttede til hulvejen Martinpuich – Courcellette, hvor den **8. august** kl. 0100 blev afløst.

Også **5. Kompanie** var den 5. august sendt frem til hulvejsstillingen øst for Martinpuich, hvor den forblev om natten. Den 6., 7. og 8. august bemandede den Le Sars-stillingen i reserve, indtil den endeligt den **9. august** blev afløst af Infanterie-Regiment 139.

Efter at også staben fra II. Bataillon vendte tilbage til Warlencourt, var hele bataljonen trukket ud af den egentlige kampfront.

III. Bataillon

i tiden 1. til 10. august 1916

III. Bataillon lå fra **1. til 3. august** med 9., 10. og 11. Kompanie foran Pys og med 12. Kompanie i Zollernschanze, sidstnævnte i mellemtiden blevet anden linje.

Den **3. august** blev bataljonen afløst af II. Bataillon og gik i hvil i Ligny-Tilloy. De havde dårligt indrettet sig for natten, da tunge skibsgranater landede i landsbyen. En tung granat ramte en trækrone og sendte herfra sine sprængstykker gennem taget på en tæt belagt lade. 9 døde og mange sårede blev herved revet ud af den netop ankomne personelerstatning. Det tunge artilleri drev kompagnierne ud af landsbyen. Man indrettede sig i den foranliggende hulvej. I landsbyen faldt bataljons adjudanten Leutnant *Hübner*. Soldaterne håbede på snart at blive sendt i virkelig hvil længere tilbage. I stedet kom den **5. august** kl. 0500 en alarmbefaling.

Befaling:

1. Fjenden trængt ind i forreste grav ved 162 og Reserve 84.
2. Bataljonen er underlagt Reserve-Regiment 84.
3. Det drejer sig om indtil i aften at forhindre fjenden i yderligere fremtrængen.
4. Bataljonen sender øjeblikkeligt tre kompagnier i Bayern-Riegel og et i Riegel-Stellung

I tavs opgivenhed samles kompagnierne og rykkede så i hurtigmarch endnu engang frem mod det brølende slag. Der spejder allerede igen 40 lænkeballoner over landet. Af samme grund marcherer kompagnierne om muligt udenfor synsvidde i gåsegang gennem de høje kornmarker. Alligevel blev de øst for Courcellette opdaget af englænderne. Tunge kæmpegranater brølede frem og slog ned tæt ved marchkolonnen i den rystende jord. Ufortrøden fortsatte folkene fremad. Klatrede over landsbyens ruinhob og foldede ud bag landsbyens vest kant.

Som delingerne nu kom ud i åbent terræn, blev de hurtigt lagt under indskudt artilleri. Igen falder enkelte sammen og sanitetspersonel kommer på arbejde. Alligevel skal det gå hurtigt fremad. Kompagnierne gør holdt i en lille stikgrav. Her sidder også enkelte folk fra andre regimente i granatkratere. De hævder at være i forreste linje. De blev ikke troet, da vores kompagnifører mener, at den forreste linje stadig må være tre kilometer længere fremme, hvor vi havde forladt den. Langsomt trænger rygterne dog igennem, at englænderne virkelig er brudt igennem, og den nåede linje virkelig var forreste grav. Da der tilgår befaling om, at der mellem Bayern-Riegel og Vindmøllen skal graves en ny skyttegrav, går det op for folkene, at de virkelig ligger tæt på fjenden. Der blev her midt under artilleri- og maskingeværbeskydning etableret forbindelse med egne enheder på fløjene. Under dette arbejde blev Leutnant *Hübener* hårdt såret og båret væk af sine folk. Schrapnells pløjer terrænet op. Vores folk gør sig de kraftigste anstrengelser for skaffe sig beskyttelse i den hårde, kalkstensjord. Spaderne bukker og hænderne bliver blodige. Brølet fra tusind kanoner hilser nattens kommen, så sænkede der sig et blegt og gas overtrukket klæde af tavshed over den bloddrukne slagmark. Kun tid til anden bliver den skæbnesvangre stilhed brudt af den tumlende lyd af gasgranater, der med deres lave brag gik i stykker i nærheden af de udmattede krigerne, trænger ned i jordrenderne, og her gjorde mangan en udmattet søvn til den evige hvile.

I det tidlige morgengry passerede skyttekæder fra Infanterie-Regiment 63 vores linje. De haster videre over graven indtil de kommer ind i englændernes ild. Her graver de sig ned. Vores folk dannede herefter anden linje.

Besættelsen af fronten var herefter følgende: 1. linje: to kompagnier fra Infanterie-Regiment 63 og to kompagnier, Infanterie-Regiment 163. 2. Linje: enkelte grupper fra vores regiment, enkelte grupper fra Reserve-Regiment 84 og to kompagnier fra Infanterie-Regiment 163. 3. Linje: tre kompagnier fra vores regiment og to kompagnier fra Reserve-Regiment 84. 4. Linje: to kompagnier fra Infanterie-Regiment 63.

Imidlertid blev der fastslået et hul i linjen vest for Vindmøllen. En patrulje under Leutnant *Linsen*, der blev såret, fastlagde hullet størrelse og udbredelse. Denne blev sikret af patruljer, da en besættelse ved dagslys var umulig. Der var enkelte flade, udjævnede grave, men disse kunne umuligt anvendes i dagslys.

Om aftenen den **6. august** var indbrudsstedet fuldstændig inddæmmet. Det syntes ubegribelig, at englænderne ikke fulgte deres succes op. De kunne være trængt dybt ind i baglandet, uden at de var stødt på væsentlig modstand, for de alarmerede enheder var endnu ikke nået frem. De var næppe blevet afskrækket af deres uhyre store tab, da der næsten dagligt blev bragt nye regimente frem, som endnu ikke kendte Sommeslaget. Grunden må findes i den engelske førers og soldats opdragelse.

Mens vores førere igen og igen forklarede folkene, at skulle udsende befalinger og direktiver i alvorssituationer vise sig utilstrækkelige, da situationen ændrede sig hvert øjeblik, og mulighed for succes åbne sig, skulle den ubetinget udnyttes. I situationen skulle der, om det krævedes, øjeblikkeligt træffes andre dispositioner. Her viser sig vores officerer og folk som egne strateger. De handler indenfor den store ramme af den gældende befaling og retningslinjer, men ofte viste selvstændige indgreb fra officerer og også fra menige sig at være udslagsgivende. Havde man først indhentet accept ved de højere kommandomyndigheder, ville det gunstige øjeblik for længst passeret. Det engelske system var stift og bygget på masse. Ved uforudsete situationer gjorde Tommy ganske enkelt holdt og afventede.

Også de højere engelske stabe indhentede efterretninger før de udsendte befalinger. Vi ved af erfaring, at megen tid herunder går tabt. Ordonnanser er ofte timer undervejs for at trænge gennem artilleriild og det ødelagte terræn.

Samtidig stolede englænderne for meget på virkningen af deres artilleri. Det syntes ham umuligt, at den tyske linje efter trommeild på nogen måde stadig var i stand til at yde modstand. Forbavset og uforstående så de fremstormende, at mennesker dukkede op af den ødelagte jord, hentede maskingeværer frem og at en dødsforagtende modstander stod foran dem. Den enkelte engelske soldat var tapper og sej, men måtte igen og igen bøje sig for vores folks foragtende raseri.

Havde vi tyskere haft englændernes materialer og menneskemasser til rådighed, havde vi afsluttet Somme-slaget på én dag.

Fejlen ved vores taktik langs Somme var, at vi i for høj grad klæbede til et stykke skyttegrav. Dette kostede os meget store tab, og vi måtte først betale voldsomme lærepenge før vi lærte andre kampformer. På den anden side var fastholdelsen af linjerne været en stor styrke, for herigennem lykkedes det kun fjenden i løbet af det månedlange slag, at trænge nogle få kilometer frem. I modsat fald havde vi formentlig stået ved den belgiske grænse.

Om aftenen den 7. august blev Bayern-Riegel som forreste grav kraftigt besat, og bag ved stod en indgrebsreserve. Da de i hast sammenkastede troppedele nu endeligt kunne disponeres i enhedsramme, blev afsnittet med de heri indsatte elementer opdelt i tre underafsnit. Major von Grawert overtog det første afsnit. Englænderne vidste ikke præcist, hvor vores forreste linje gik, hvorfor den heller ikke led væsentligt under den planmæssige artilleriild. Mange fly ledte efter den nye stilling. Vores folk havde imidlertid rullet sig ind i deres teltpaner og ligger som døde i deres små fordybninger og kratere. I baglandet landede stadig skibsgranater og tunge krumbane granater. Sommeslaget rasede fortsat, men blev holdt på afstand af Bapaume og Peronne.

Om natten til **9. august** blev vores III. Bataillon afløst af Infanterie-Regiment 139 og marcherede til Warlancourt, og herfra den **10. august** videre til Haplincourt.

Maskingeværkompagniet blev den **4. august** afløst i forreste linje af Reserve-Jäger 9 og gik med 11 geværer i bivak i Tilloy. Seks geværer forblev ved Warlencourt i reserve for jægerne. Af disse blev to geværer kl. 2300 sendt frem i anden stilling og fire andre indsat foran Pys, hvorfra de den **7. august** blev trukket frem til Zollerngraben.

Efter englændernes fremstød 8. august, der nåede jægerens anden linje, forsvandt begge de her indsatte geværer efter at deres besætning var faldet ud døde eller sårede. De øvrige geværer blev tidligt den **10. august** trukket ud. De i Tilloy blevne geværer blev 5. august som korpsreserve sendt til Haplincourt, og den 6. august igen kastet frem. Her blev de underlagt Reserve-Regiment 84, der indsatte tre geværer i første grav mellem Pozières og Courcellette og fire i anden grav foran Courcellette. Endeligt blev også disse om natten til **9. august** afløst af Infanterie-Regiment 139.

I. Bataillon stod endnu mellem 11. og 14. august med regimentsstaben under skansning i Ligny-Tilloy. Så blev de fra Frémicourt med jernbane transporteret over Solesmes og kom i kvarter i Vendegies. II. Bataillon blev ligeledes med bane bragt fra Frémicourt til Marcoing, hvorfra de under march nåede Noyelles-sur-Cambrai. Den 12. august blev den transporteret videre til Solesmes og nåede den 13. august om natten frem til dens hvilekvarter i Vendegies. III. Bataillon rykkede ligeledes med jernbane og march til Preux-sur-Bois, mens 11. og MG-kompagnierne blev indkvarteret i Poix-du-Nord.

Regimentet havde dermed foreløbig vendt ryggen til Somme-slaget. Helt i det fjerne buldrede det ofte i natten. Vores folk rystede skrækken og gysede fra hukommelsen, sov, spiste og glædede sig over deres genvundne liv. Her langt bag fronten var der stadig mennesker, her var dejlige skove hvor fuglene sang, her var der træer, der ikke var ødelagte af artilleri, og her herskede fred. Post fra hjemmet nåede igen frem, og med den lød igen om aftenen sangene gennem de åbentstående vinduer. Erstatningspersonel nåede frem, der endnu ikke kendte til skrækken, ikke til død og elendighed.

Kun de folk, der udfærdigede tabslisterne blev endnu engang grebet til hjertet af den første Somme-indsættelses voldsomhed, hvor Regimentet havde efterladt 42 officerer og 1.630 mand. Heraf var 9 officerer og 335 mand faldet, 31 officerer og 1.149 mand såret og 1 officer og 137 mand savnet, mens 1 officer og 9 mand var evakueret som syge.

Generalkommando
IX. Reserve-Korps

K.H.Qu, den 14. 8. 1916

Korpsbefaling

Jeg udtaler min tak og anerkendelse til samtlige enheder i mit tapre IX. Reserve-Korps for deres heltemodige udholdenhed under de sidste dages vanskelige kampe. På trods af den store fjendtlige overlegenhed er stillingerne sejrrigt blevet fastholdt, og hvor et stykke terræn gik tabt, besegle forsvarerne deres trofasthed med døden.

Jeg er stolt over mit tapre armekorps.

Sign. von Boehn
General der Infanterie

Stillingskamp ved Loos

fra 24. august til 26. september 1916

Den dejlige hvileperiode var slut. Tungt om hjertet tog kompagnierne afsked med de dejlige landsbyer og deres indbyggere, der stod i vinduerne og tog afsked med deres tyske indkvarterede soldater, som var det deres egne franske mænd, der drog af sted mod fronten.

Den **23. august** marcherede Regimentet til Landrecies, hvor de med undtagelse af den store bagage blev lastet på tog og bragt til området nord for linjen Lens-Douai. Den store bagage måtte gøre turen til fods, hvilket af troppe-erne grinende blev undt det runde mandskab ved bagagen.

Efter ankomst til Liebercourt gik II. og III. Bataillon i kvarter i Orgnies, mens resten af regimentet kom til Courrières. I stillingen foran Loos skulle 4. bayrische Infanterie-Division afløses af 18. Reserve-Division.

Allerede samme aften gik II. og III. Bataillon i stilling og afløste her ved midnatstid 9. bayrische Infanterie-Regiment uden episoder.

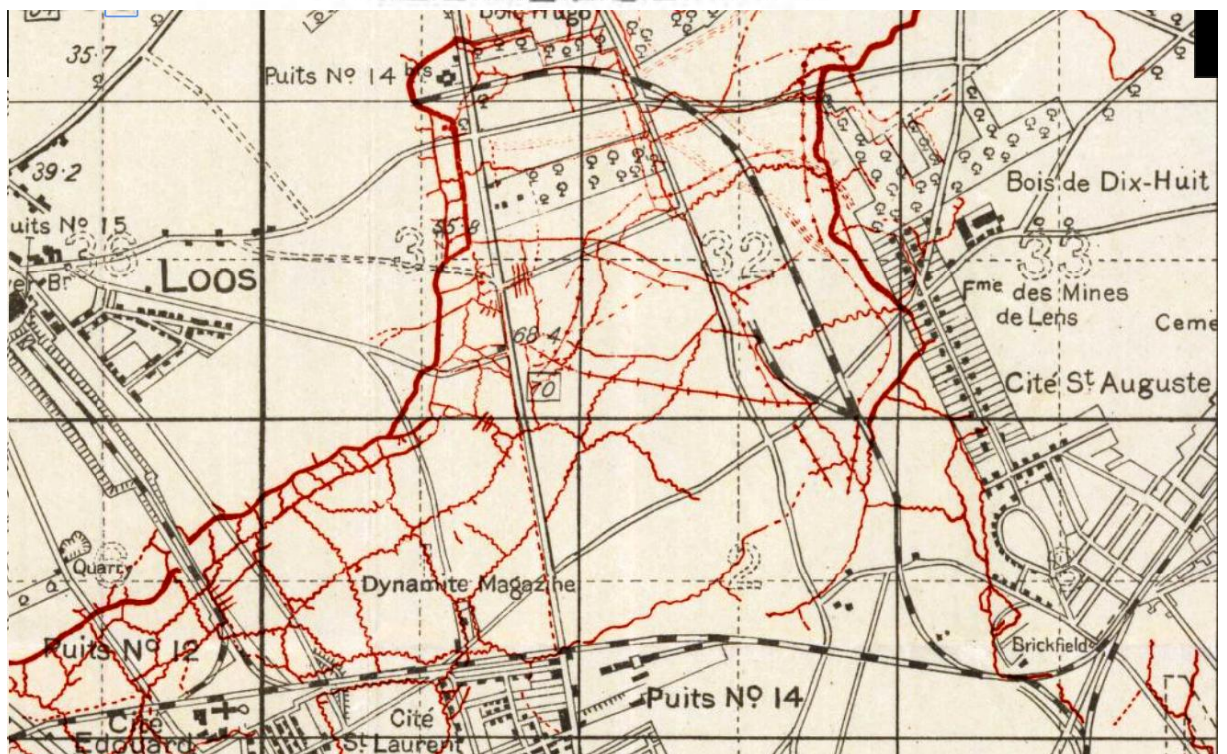
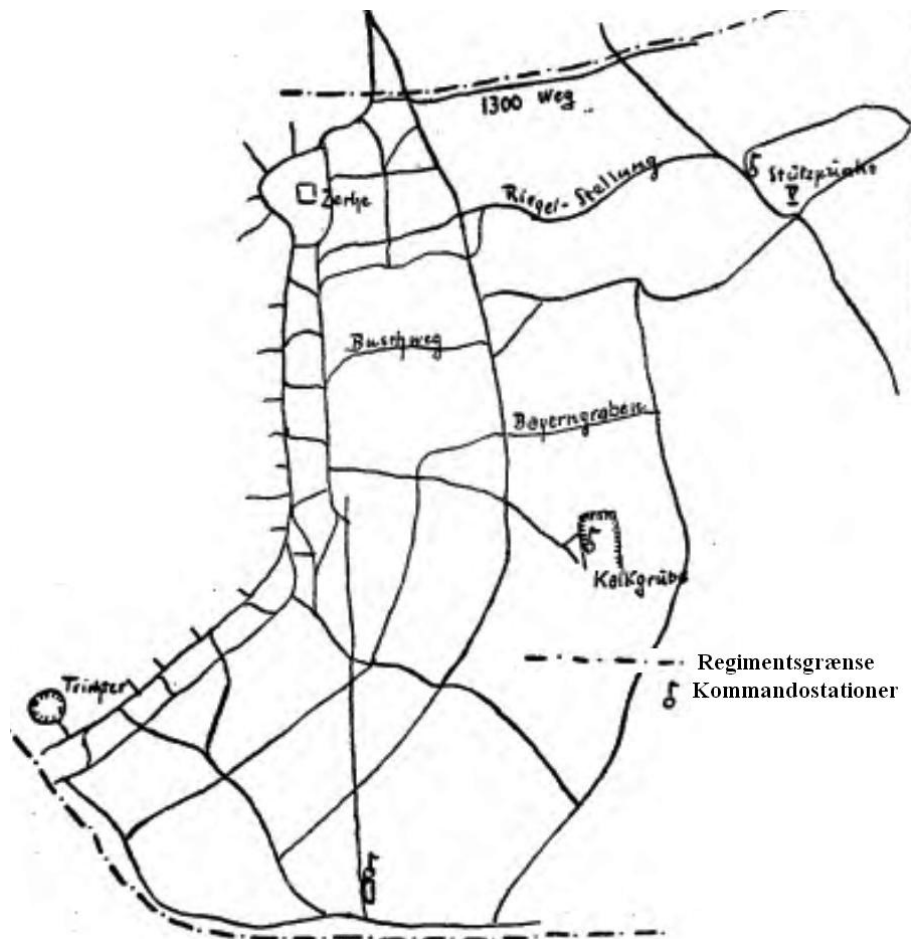
Fordelingen i graven var følgende:

I forreste grav lå fem kompagnier i afsnit A, B, C, D og E.

Bag ved i anden stilling to kompagnier i afsnit F og G.

I tredje stilling lå et kompagni i afsnit H og J. Regimentsstaben indrettede sig i St. August.

Denne stilling på den berigtigede Højde 70, som under englændernes og indernes efterårsoffensiv 1915 havde fået sit store ry, var fæstningsmæssigt gravet ned i kalksten og kulminernes slaggebjerger. De indtil to meter dybe grave strakte sig som et net over bakken, og vis der ikke overalt havde været opsat vejvisere, kunne man let fare vild. Den forreste kampstilling, der var opdelt i den såkaldte kampgrav og i opholdsgrav, var så dyb, at der til poster og til skytter i mandshøjde var lavet særlige trin og dephuller. Under disse trin lå indgangene til tunnellerne, som som skakt førte indtil 30 meter ned i jorden. De var underjordisk forbundet og strakte sig helt ind under den fjendtlige stilling. Stiger vi nu ned i en af disse tunneler. Luften er tung, men bliver bedre, jo dybere man kommer, for her bliver der pumpet luft ind via tykke rør, der hænger i loftet. Klart elektrisk lys viser os vejen. Væggene er dækket af brædder. På gulvet løber skinner, hvor små vogne bringer den udgravede jord og kalk væk. Der er brystværn og rotunder til en kamp under jorden, der meget let kan udvikle sig, da englænderne også udgraver deres tunneler, og til dels sidder både over og under os. Der bliver lyttet. Også vi må forholde os

stille, for gennem jorden forplanter støj sig med stor tydelighed. For enden af tunnelen er der et kammer, beregnet på at modtage sprængammuniton. Der er imidlertid for øjeblikket ingen anledning til at foretage sprængninger. Englænderne forholder sig rolig og det samme gør vi. Ikke alle tunneler er så godt udbyggede; der er også nogle, som man kun kravlende kan passerer. De største befinder sig imidlertid under Loos slaggebjerger, og der arbejdes fortsat på disse. De skal i sidste ende sprænge hele bjerget og de engelsk besatte bygninger, i luften. Tæt bag forreste grav ligger opholdsgraven, hvor opholdstunnelerne ligger. De er 10 til 20 trin dybe, har køjer med trådbund, små borde og bænke. Disse dækningsrum har 7 til 10 meter jord over sig, men er alligevel i den sidste tid blevet gennembrudt af tunge granater. Midt i september har englænderne bragt et tungt skibsbatteri frem, med hvilket den ganske langsomt og systematisk ødelægger vores dækningsrum og minekaster-stillinger, der uden vanskeligheder kan genkendes på luftfoto.

Generelt var stillingen meget rolig. Kun på højre fløj, hvor graven snoede sig omkring og gennem en mineskakt (Fosse), blev ofte om aftenen beskydt med kugleminer.

Regimentets observationsofficer havde fået til opgave, specielt at holde øje med de fjendtlige minekaster stillinger. Følger vi denne officer frem til observationsposten i B, fører en lille stikgrav frem mod fjenden fra hovedgraven. Det går nogle få trin op, så stikker man hovedet op i en ring af tykt stål, hvor der er et stativ til en observationskikkert. Vi kikker igennem. Der ligger indenfor rækkevidde landsbyen Loos, bagved fører vejen til bakkerne ved Vermelles. Enkelte tommyer kommer over bakken og trasker frem ad vejen. De ser meget tæt på, selvom de i virkeligheden er tre kilometer væk. Helt i det fjerne ryger minernes skorstene, og hvid damp stiger op fra de kørende lokomotiver, som var det fredstid. Vi har ingen kanoner, der kan skyde så langt, de er alle på Somme. Længst væk til venstre skimtes Loretto-højene. Mens vi overvejer, om vi næste morgen skal benytte den skorsten, som 300 meter bag vores grav, 38 meter høj, tilbyder en gunstig observationspost, eller vil bruge minens elevatorstårn, opdager vi lige, at Tommierne fra før pludseligt dukker op i et vejkryds, forsvinder et øjeblik, og igen kommer til syne med en kuglemine på ryggen. Altså er det et depot. Nu kan vi se folkene med vore almindelige kikkerter. Snart forsvinder de i en løbegrav, men også her kan vi også følge dem, da minerne af og til dukker op over kanten af graven. Nu standser de. Der lægger de minerne, og der også. Vi noterer os stederne, og fastlægger deres præcise placering på plankortet. Punkterne blev anført som mistænkelige. Før kl. 17 vil de ikke begynde at skyde, for først efter dette tidspunkt står solen gunstig for dem. Vi vender i mellemtiden tilbage til vores dækning, og udarbejder vores kortvinkler og skydetabeller. Præcist kl. 17 brager de første miner ned. Vi hører posten advare: "Pas På! Mine! Afsnit F!" Så forsvinder alle folk i dette afsnit i dækning indtil minen er eksploderet. Det går ikke altid hurtig nok. Mange bliver ramt af splinter eller trykket fra minen.

Nu ligger vi på lur i forreste grav. Ganske vist blænder solen os og vanskeliggør vores observation, men det kan ikke være anderledes. Der! Der var et afskud! Minen var allerede i en høj bue på vej mod vores grav. Bum! Kalk og støv hvirvles højt. Vores kort er præcist orienteret efter Loos minens skorsten. En tråd er spændt ud over den som sigtelinje. Vi observerer mod det mistænkelige hjørne. Der! – Der stiger en lille røgfane i vejret, hurtigt bliver tråden rettet mod den, før den igen forsvinder. Så, nu har vi dig! Nu skal vi over til højre for herfra at gentage manøvren. Det lykkes. Der hvor de to tråde på kortet mødes, er der indbygget en fjendtlig minekaster. Aha, kun gå meter fra det sted, hvor Tommierne tidligere på dagen havde lagt deres miner. Nu har vi dig. Som det bliver mørkt har vi fastlagt placeringen af syv fjendtlige minekastere. Svaret på vores melding til bataljon lyder, at vi næste morgen af mangel på bedre vil få tildelt et 9-cm kanonbatteri til beskyddning af disse minekaster stillinger.

Det dukker også snart op i form af en tyk bayrisk løjtnant. Efter at vi har hilst på hinanden med likør, starter vi. Målet bliver vist. Han udmåler afstanden og afgiver over telefonen sine skudordre til batteriet. Så, nu kan jeres dansk med tommyerne begynde. Skud! lyder kommandoen. Vi stirrer som gale ud i terrænet, i fem lange minutter. – Intet. – Så kikker vi på hinanden! – Den tykke spørger sit batteri, om skuddet nu også har forladt røret, de må hellere kikke efter. Nej, røret er tomt. Nå, men så må de forlægge 1000 meter frem. Skud! – Vi stirre gennem kikkerten – flere minutter – så kikker vi igen på hinanden – hvor er granaten blevet af? – Den tykke bander på ægte bayrisk gennem telefonen. Batteriet skulle se at få fundet granaten! Mens vi endnu var i gang med at løse gåden, ringede bataljonen til os fra stenbruddet. Vi skulle se at lære den lille tabel og lade vores beregninger kontrollerer af en enårig. De blev nemlig 1000 meter bag vores forreste linje beskydt af vores eget batteri. Det gjorde ikke så meget, for granaterne sagde kun ”god dag” og lagde sig herefter roligt ned, men nu alligevel. Kom der en fuldtræffer, ville de være færdig. Noget bestyrtet regner den tykke efter – nej, beregningerne passer. Granaterne burde endda lande 1000 bag den fjendtlige linje. Et eller andet passer ikke. Batteriet får sine instrukser fra løjtnanten ned til sidst skytte. Altså endnu 1000 meter frem. Skud! Skud kommer! – Hvad nu? – Så kan vi allerede høre granaten. Ørene spidses. Så lander tingesten kun fire meter fra vores hule og kaster kalk og jord i hovedet. Nu kan det være nok! Ud med den tykke! Han lunter med hængende hoved af sted! Vi betakker os for vores søndagskanoner! Selvmordsbatteri!

De undskylder sig med, at deres kanoner havde deltaget i krigen 1870, og de ikke havde vænnet sig til de nye forhold.

Om eftermiddagen dukkede så et let haubitzer batteri op, som i løbet af en time havde skudt samtlige minekastere sønder og sammen og desuden havde sendt deres ammunition i himlen. Nu havde vores folk ro – indtil englænderne havde fået bragt nye minekastere frem.

Små skræmmende episoder sker også langs en sådan front. Engang var der en let, mistænkelig vestenvind. Hvor let ville det være for englænderne at udnytte denne til frigørelse af gas – Den ene sagde det, den anden beordrede gasberedskab, en tredje kunne pludselig lugte Landsturmmann *Jensens* bøgeløvstobak, som han sindigt sugede på sin pibe, glad for livet og uanende stod på post. Gas!!! Gasalarm!!! Klokken, den ophængte jerngryde og jernstangen blev slået som en vild, så alle folk, og frem for alt de fast sovende i dækningsrummene, kan vågne op, gribe deres gasmasker og haste til deres alarmposter. – De styrter alle på alarmerne ud af dækningerne, snuser engang til luften, gas? Ikke et spor! Men ordre er ordre, måske er det lugtefri gas. Også englænderne har hørt alarmerne. Da han ikke forstår tyskernes opførsel, skyder han et stykke tid. Nu er det bare at komme frem. Fjenden må have et eller andet i ærmet, han skyder! Alle lytter i højeste alarmberedskab på trinnene til dækningerne. Madhold, der kommer forbi fra bataljon, har ingen anelse om historien, men bliver hurtigt fanget og river gasmaskerne frem, som det har livet kært! Du milde himmel! Gas?

Også vores kanoner griber ind, for at skyde gasflaskerne derovre i stykker. – En efter den anden snuser, om det stadig lugter kraftigt. Intet! – Lidt efter lidt afkøler vinden, som forårsagede den store ophidselse, igen gemytterne. Ordren ”Gasalarm” bliver tøvende ophævet en time senere.

Da englænderne med sine underjordiske gange kom for nær, knuste vi dem den **3. september** i Afsnit D. Herved forsvandt den forreste engelske grav over en strækning på 30 meter, da den styrtede sammen. Efterfølgende udviklede der sig i de kommende måneder flere patruljesammenstød.

Den **14. september** angreb englænderne om natten med et helt kompagni frem mod vores 8. Kompanies stilling, men måtte for sit letsind betale med flere døde og sårede. Småkrigen blev ellers kun udkæmpet foran Sappen, der på venstre fløj var ført frem til det store krater. Her eksploderede tit om natten håndgranater og minekaster granater. Specielt ubehagelig var de små geværgranater. Et forsøg fra Leutnant *Hildebrand* for at nedkæmpe den engelske post i krateret mislykkedes. Hildebrand blev hårdt såret.

Hver bataljon havde deres egne hvilekvarterer. I. Bataillon lå i Pont-Maubit, II. Bataillon i Vendin-Brücke, III. Bataillon i Eftevelle og senere i Epinoy og Carvin. Alle kvarterer var fremragende udbyggede, men specielt Epinoy og Carvin led ofte under de fjendtlige flyverbomber, der kostede både vores III. Bataillon og civilbefolkningen tab.

I hvileperioden blev der ofte ekserceret, så tropperne, der på grund af den store tilgang af erstatningspersonel hjemmefra, var blevet uens, kunne smedes sammen til en sammenhængende kampenhed. Om natten til den **26. september** blev vi afløst af Infanterie-Regiment 246.

Slaget på Somme Anden indsættelse

fra 26. september til 18. oktober 1916

Indledning

Somme-slaget rasede videre. Det var også vores Regiment blevet tur til for anden gang at springe ind i slagets kværn. De udkæmpede tropper fortalte os igen den gamle historie om de forfærdende vilde kampe fremme ved fronten. Men adfærden bag fronten gjorde et andet indtryk end den første gang på Somme. Den var blevet mere stolt. Forsvaret overgik angrebet. Man fortalte os, at vores artilleri og også vores flyvere var blevet englænderne jævnbyrdige. Der syntes derfor en chance for, at det denne gang ville gå os en smule bedre overfor det brølende uhyre.

Den **26. september** marcherede bataljonerne til Meurchin, hvorfra de med tog blev bragt til Caudry, hvortil de ankom i løbet af natten og i march herfra nåede deres kvarterer i Wambaix (I.) og Esnes (resten af Regimentet). Efter at Regimentet sammen med Infanterie-Regiment 163 den **27. september** en kort tid blev underlagt 81. Infanterie-Brigade, modtog den om eftermiddagen fra 18. Reserve-Division marchbefaling til Neuville. Kompagniførerne red i forvejen for at orienterer sig, fuldt af mandskabet uden oppakning, der blev transporteret. Da der ikke kunne skaffes kvarterer i Neuville, bivakkerede Regimentet indtil den **28. september** i den nordlige del af skoven ved Gouzeaucourt. Længere fremme, navnlig i omegnen af St.Pierre-Vast skoven tordnede trommeilden.

I øsende regn marcherede Regimentet den **28. september** nærmere fronten. Regimentsstab og I. Bataillon forskød til Ytres. Da der igen var overbelagt, gik I. Bataillon i skov bivuak sydøst for landsbyen, mens III. Bataillon straks efter ankomsten blev alarmeret og med seks maskingeværer blev lagt frem i en beredskabsstilling ved Lechelle. Ved Ytres blev der om eftermiddagen nord for landsbyen skudt et tysk ammunitionstog i brand. Det regnede i landsbyen med blinde granater af alle kalibre på alle de opkørte veje og i tage og mure på de halvruddne franske huse. I mellemtiden indrettede II. Bataillon sig i Neuville og skansede i Ytres-stillingen.

Forkommandoer blev sendt frem til Infanterie-Regiment 239, der i de følgende dage skulle afløses af os, og blev frem til Bus transporteret med lastbiler. Også den store bagage var ankommet og måtte i Neuville opstille deres telte mellem huse og lader.

Den **29. september** bemærkede man en kraftig kanontorden. Regimentsstaben søgte frem til Roquigny, hvor de tog forbindelse til staben ved 239. Landsbyen lå under kraftig fjernild. Da 239's stab endeligt blev fundet, vidste

denne ikke præcist situationen ved dens enheder i fronten. De sidste meldinger havde lydt på kraftig indbrud i flankerne.

Også III. Bataillon forskød fremad i mindre elementer. De gik gennem terrænet forbi de kraftigt beskudte egne artilleribatterier, hvis mandskab bandende sidder i deres flyverdækninger for ikke at afslører stillingen. Folkene er ærgerlige over, at ild på grund af vores forskydninger blev lagt over området. I beredskabet blev en bataljon fra IR 239 afløst. Det blev aftalt, at vores kompagnier fra I. Bataillon skulle afløse i forreste linje samtidig med fløjkompagniet fra det afløsende Infanterie-Regiment 394 til venstre for os, for derigennem at sikre forbindelsen. Man skulle møde i Roquigny kl. 2100. Vores folk ventede forgæves indtil de til sidst alene den **30. september** kl. 0230 gik frem for at kunne gennemføre afløsningen før det blev lyst.

Kl. 0700 skete overdragelsen mellem stabene, der på ingen måde kan betegnes som ordensmæssig. Der manglede en præcis angivelse af forreste linje, planer for kompagniernes forsvar, for maskingeværerne, signalforbindelserne og alt andet nødvendigt.

Efter afløsningen lå 2. og 3. Kompanie i forreste stilling, mens 1. Kompanie var trukket 800 meter sydligere i Regiment 394 afsnit, da det natlige pres fra englænderne her var det farligste. 4. Kompanie indrettede sig i Sailly-riegel stillingen, der var oversået med granatkratere. III. Bataillon lå i beredskab: 11. Kompanie tæt bag hovedvejen Bapaume – Peronne, 9. og 12. Kompanie i Roquigny, 10. Kompanie i Lechelle-stillingen.

Den forreste linje lå lykkeligvis ikke under artilleriild, da denne endnu ikke var erkendt af englænderne og af franskmændene, der begge lå overfor os. Regiment 239 skulle her have haft store tab. En bataljon skulle være blevet afskåret foran Morval, og de afløste 239'ere fortalte os, at hvis der stadig faldt skud bag den fjendtlige linje, kunne det være deres folk. Vi skulle ved dette, hente dem ud. Vi hørte imidlertid intet.

Da meldinger om afløsningen og om situationen ved fronten tilgik Regimentet, blev det med det samme indset, at kompagnierne var skubbet en regimentsbredde for langt til venstre. Der var heller til kompagnierne blevet overladt skitser over stillingen, så derfor vidste ingen med sikkerhed, hvor de burde være. I bestræbelserne for at nå tilslutning med hinanden, var de så kommet for langt til venstre. Der var herved opstået et hul mellem vores højre og venstre fløj af Reserve-Regiment 31, der af officersopklaring blev fastlagt til at være 650 meter.

Bataljoner og kompagnier ved starten af anden periode ved Somme:

Regimentskommandør: Oberstleutnant *Burmeister*

Regiments adjutant: Oberleutnant *Baron von Löwenstern*

Ordonnansofficer: Leutnant d.R. *Weise*

I. Bataillon: Hauptmann *Potel*

1. Kompanie: Leutnant d.R. *Thalemann*

2. Kompanie: Leutnant d.R. *Molzen*

3. Kompanie: Leutnant d.R. *Sachse*

4. Kompanie: Leutnant d.R. *Grabow*

II. Bataillon: Hauptmann *Sieveling*

5. Kompanie: Leutnant d.R. *Wirkau*

6. Kompanie: Oberleutnant d.R. *Holm*

7. Kompanie: Leutnant d.R. *Assmus*

8. Kompanie: Leutnant d.R. *Rickert*

III. Bataillon: Major von *Grawert*

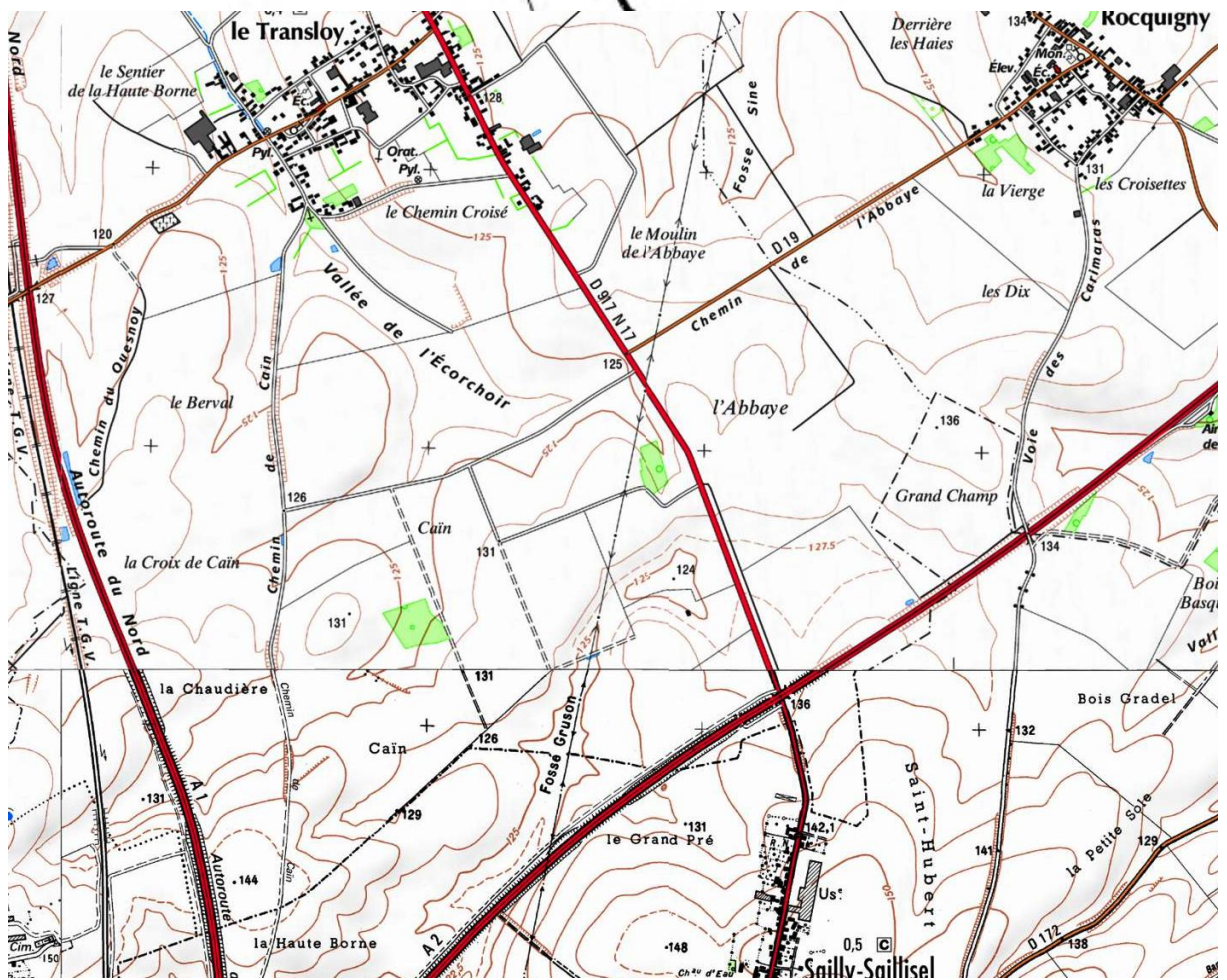
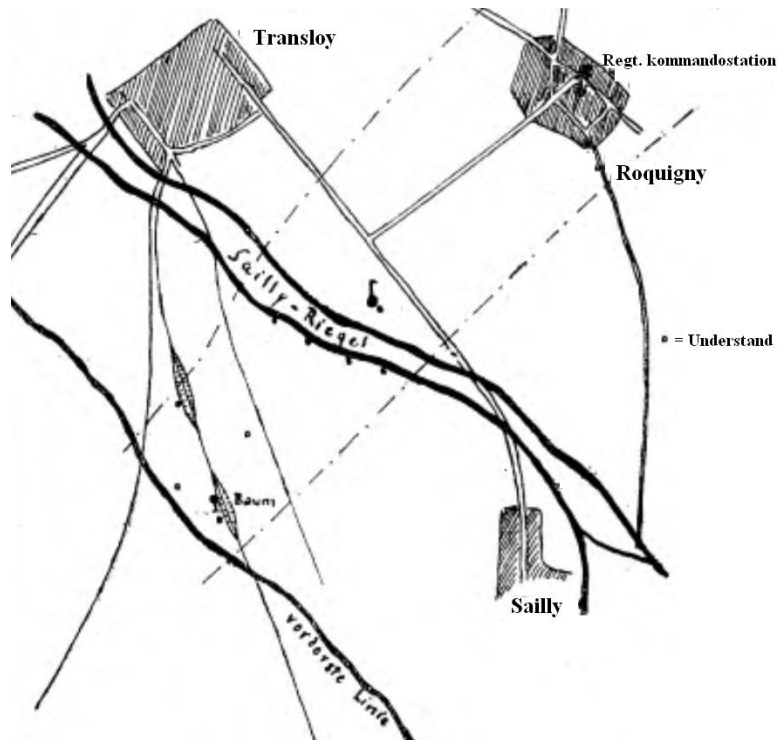
9. Kompanie: Leutnant d.R. *Martin*

10. Kompanie: Leutnant d.R. *von Ahn*

11. Kompanie: Leutnant d.R. *Groeper*

12. Kompanie: Leutnant d.L. *Franke*

MG-Kompanie: Leutnant d.R. *Hentze*

Den 1. oktober var en ægte kampdag på Somme.

Da vores føring og selv Regimentsstaben, trods omfattende opklaring, ikke havde opnået et præcis kendskab til forløbet af forreste linje, ville situationen i tilfælde af et fjendtligt angreb blive meget kritisk. Derfor begav Regimentskommandøren sig personligt frem i forreste linje. Her modtog han kompagniførernes og opklaringsofficerers meldinger om situationen, og om hullet på højre fløj. Da en lukning af hullet ved dagslys var fuldstændig udelukket, bliver den planlagt til den kommende nat. Efter at 1. Kompanie var afløst i 294'ernes afsnit, lagde den sig 300 meter bag den forreste linje, og gravede sig ned her, da der ikke i forvejen fandtes nogen grav. Kl. 0930 opklarede vore egne fly forløbet af den forreste stilling. Kl. 1030 startede en fransk-engelsk trommeild, specielt mod de bageste stillinger, Sailly-Riegel, sænkninger, veje og mod landsbyerne Roquigny, Sailly og Transloy, mens tung skibsartilleri hjemsøgte mere tilbagetrukne landsbyer og jernbaner. Særlig voldsomt fik det ud over vores højre nabo, og skråt til venstre vores stilling foran landsbyen Sailly. Forbindelserne bagud bliver afbrudt. 25 fjendtlige lænkeballoner og en sværm af fjendtlige fly overvåger de tyske stillinger og leder artilleriet med fantastisk præcision, og var eksempelvis så godt indskudt mod de synlige dele af Sailly-Riegel, at de lignede et månelandskab. Kun ringe ild faldt over den forreste linje. Den er ikke erkendt. Folkene havde kun gravet små huller, og havde skjult sig under teltbaner og græs.

Kamptroppekommandøren befandt sig vest for den store vej tæt bag Sailly-Riegel i en forladt batteristilling, hvor pjecerne var fordrevet. I to ikke færdige tunneler var bataljonskommandøren, adjudanten, ordonnansofficeren, opklaringsofficeren og en mængde ordonnanser presset sammen. Englænderne sendte på forskellige, men altid upassende tidspunkter granater hertil, som forstyrrede kommandørens arbejde betydeligt.

Kl. 1845 steg fra eget afsnit røde lysraketter til himmels som tegn på, at fjenden angreb. Opklaringsofficeren blev sendt frem for at fastslå situationen med særlig opmærksomhed på hullet på højre fløj. Med sine folk gik officeren gennem halvmørket. Fremme danser de røde lyskugler stadig på den støvede himmel. Slaget ror igen på den store trommel. Med stålhjelm på hovedet, gasmasken løst overhængt, stok i hånden kommer officeren og hans folk ud af batteristillingen. Men lad ham selv fortælle:

”Vi går med en afstand på 20 meter, som en granat ikke kan ramme os alle på en gang. Fra de lavthængende skyer falder let regn ned på den blå gaståge i sænkningen. Næppe havde vi passeret den sønderskudte hindring foran Sailly-Riegel før tunge granater lander i mudderet bag os. Granater med forsinkelse. Tunnelbrydere. Det gælder dækningsrummene i Sailly-Riegel. Store jordklumper regner ned over os. Vi arbejder os længere frem. Det lugter af rådne æbler. Gas! Det nytter ikke at tage gasmasker på, så kommer vi ingen vegne. En smule gas skader ikke, vi har allerede vænnet os til den. På markvejen, der fra Sailly-Riegel fører frem mod fronten, er der rygende, friske og dybe kraterer med stejle sider. Falder man i, kommer man ikke op igen uden hjælp. Så fører en sti gennem den store sænkning mod den store forladte artilleridækning på næste skråning. Der er endnu 200 meter dertil. I indgangen til dækningen står folk, der gennem vink forsøger at gøre os et eller andet klart. Så rumler på en gang derovre et engelsk feltbatteri. Rasende falder spærreskydningen ned omkring os. På et splitsekund er alle indhyllet i røg, sprøjtende jord, dødbringende sprængstykker, glimt og brag. Ophidset presser man sig til siderne på det krater, man er sprunget ned i. Intet er at se af de andre, som også er krøbet sammen et eller andet sted. Alligevel er det vanvittigt at blive siddende her, det gælder om hurtigst muligt at komme væk fra ildzonen. Altså videre! Tykke skyer af røg og gas slår én i møde, og gør det svært at ånde. Der slår en tung granat ned. Det dybe brøl fra den store klump jern tager al opmærksomhed. Trykket rammer os og kaster os på knæ. Vi rejser os – videre, videre! Der ligger dækningsrummet. Få minutter senere står jernmuren over i hulvejen ved 31'erne, mens det øvrige terræn oversås med schrapnells. Der kommer de andre folk allerede. De er halvt bedøvede af den giftige røg fra de engelske granater, en mand er helt grøn. Videre! Endnu engang passerer muren af jern her over os før vi når hulvejen til 31'erne, for her at få frem til den venstre kompagnifører fra dette Regiment. De sidste 25 meter kravler vi på maven frem i forreste linje, da folkene råber til os, at vi ikke må afsløre deres stilling ved at komme til syne. Siddende i sit hul meddeler kompagniføreren, at et angreb på hullet ikke er observeret, men at et angreb mod midten og højre del af regimentet er blevet afvist. Sanitetspersonale måtte gerne komme frem for at afhente de mange hårdt sårede, der ligger stønnende rundt om i kraterne. Den varme røg og sødt lugtende gas har udtørret halsen. De beder om vand.

Mod sydøst kan man i kikkerten lige netop se det træ, hvor kompagniføreren for vores højre fløj-kompagni opholder sig. Det er det 3. I den retning må vi holde os. Nu bare ikke komme til at svinge til højre, så løber vi i armene på englænderne. Frem med kompasset og så fremad! Efter 150 skridt, som for at fastslå bredden på hullet, bliver talte, kommer vi pludseligt under maskingevær-

ild. Som piskesmæld lyder kuglerne, som de suser forbi os eller rammer jorden. Igen ligger vi øjeblikkeligt i et krater og presser os mod siderne. Vi må først have fundet ud af, hvad der sker. 200 meter til højre stiger sænkningen til en lille bakke. Herfra kom ilden. Hver gang en af os viser os, for at springe frem til et andet krater, starter knalderiet igen. På alle fire når vi endeligt en lav hulvej. 3. Kompanies træ kan ikke længere ses. Nu må vi rette os efter kompasset. Endnu engang indpræger vi os retningen. – Hvor uhyggeligt en sådan slagmark ser ud. Ud over os er intet levende at se, og alligevel ved vi at tusinder skjuler sig i kraterne. Vi ser imidlertid kun enkelte gråklædte døde og ved siden af en ødelagt ammunitionsvogn ligger døde heste med benene strittende op i luften. En blank kæmpe forsager ligger ved siden af.

Et par af folkene bliver syge af gassen En slurk af snapsflasken hjælper. Så går det videre. Vi må skynde os. Sidste man havde endnu ikke forladt hulvejen før granater igen slog ned. Sekunder senere sidder vi igen inde i stålsaksen. En af folkene vælter baglæns på grund af lufttrykket fra en eksplosion. En anden bryder sammen. Et sprængstykke har ødelagt hans revolverhylster. Han kommer hurtigt til sig. De næste uger vel der være et blodunderløbent trykmærke på hoften. I luften og på jorden tordner jernhøsten. Vi løber! Fra et krater damper frisk gas. Vi mister luften under løbet. Den er klæbrig og smager og lugter af svovl og sødlig gift.

Vi holder hurtigt op med at løbe. Det har alligevel ingen betydning. Nu rolig! Først vil vi tænde os en cigaret. Endnu engang bliver skridt talt og området taget i øjesyn. Så dukker den mørke skråning på en hulvej op foran os. Vi er snart ved målet. Et eller andet sted brager geværskud og håndgranater. Så blafre en lille flamme i hulvejen, og med et sender den en mægtig ildsøjle mod himlen. Skyen gløder blodrød. Brændende ammunition. Brandvarm slår røgen os i møde. Krudtsækene springer spring med kønne ildhaler mellem hinanden. Og der skal vi forbi! Fra højre skriger en kammerat: ”Nå, hvad er der så løst?”. Nerveschok. Det er en ordonnans, der skal finde 3. Kompanie, men som her er blevet overrasket af den brændende ammunition. En cigaret beroliger ham. Hans melding overtager vi. Så klatre vi forbi bålgløderne. Hurtig og kvikt, da jorden er så varm, at man dårligt kan træde på den. Intet sted er der mennesker at se. Der er et træ. Få øjeblikke senere kravler vi ind i den dunkle skakt, der fører til kommandostationen. Leutnant *Sachse* er netop faldet. Leutnant *Margraf* har kommandoen over 3. Kompanie. De er to gange blevet angrebet, men fjenden kunne ikke trænge gennem vores ild. Hans maskingeværer hamre fra en sænkning foran vores front. Man ved intet til situationen hos venstre nabokompagnie. De synes at have trukket venstre fløj en smule tilbage. En forbindelse til 2. Kompanie syntes umulig, da den korte sænkning, som skal passeres, ligger under englændernes observation. En ordonnans blev ramt halvvejs ovre. I lyset af lyskugler kan man se hans krop. En anden, der ville hente ham ind, blev ramt i maven. Stønnende ligger han i kompagnitunnelen. Vi skal imidlertid over for at kunne fuldføre vores opgave. Man advarer os. Som vi er 20 meter fra den beskyttende hulvej begynder de fjendtlige maskingeværer deres raslen. I nærheden af den faldne ordonnans, der stadig er varm, må vi helt stille vente et kvarters tid. Hver gang vi sætter af til et spring, raser kugler omkring os. Bag os ligger en hvid kalkvæg; det er derfor, at de derovre kan følge vores bevægelser. Fra krater til krater arbejder vi os videre, mens vi mellem de enkelte krater holder os til de tynde volde for på den måde at komme væk fra det farlige område.

Endeligt når vi frem til 2. Kompanie i hulvejen. Også her er angrebet blevet afvist selvom venstre fløj måtte lægges noget tilbage, mens den til venstre for os liggende Infanterie-Regiment 394 måtte lave en spærring mod franskmændene, der var trængt frem mod Sailly. Foreløbig ville der ikke være mulighed for forbindelse mellem de to, men modsat havde patruljer allerede fastlagt placering og retning på naboens linje, således at ankomne forstærkninger ville være i stand til med det samme retablerer linjen. Foran Sailly bølgede kampen frem og tilbage hele natten. Hos os blev kampens puls roligere og roligere, og kun engang i mellem bliver vi vækket i vore tunge drømme.

I løbet af natten blev hullet på højre fløj lukket af 11. Kompanie.

Den **2. oktober** regnede det hele dagen. Det ødelagte terræn, kraterne, vejene og stierne forvandlede sig til mudder. Leret er så sejt og klæbrig, at man ikke kan ryste klumperne af benene.

Om morgenen var alt forholdsmæssigt roligt langs fronten. Kl. 1045 nødlandede et tysk fly i vores linje. Besætningen var uskadt. Vores artilleri indskyder sig mod de fjendtlige beredskabsstillinger. De første skud ligger imidlertid alt for kort, endda for nogles vedkommende bag vores forreste linje. Omkring middagstid begyndte englænderne igen med deres virkningsskydning, der omkring kl. 16 øgedes til en trommeild. Vi havde imidlertid

udnyttet vores erfaringer fra den første indsættelse på Somme, og fastholdt kun forreste linje med en ganske lille besætning, hvorimod besættelsen i dybden var desto kraftigere, for på denne måde at sikre os mod alt for store tab under trommeilden. Regimentets forreste linje har en bredde på 1.600 meter. På meldinger om, at den fjendtlige grav var ved at blive fyldt med stormtropper, blev ødelæggelsesild påkaldt, der også straks og med stor voldsomhed begyndte. Med stor glæde konstaterer vi, at vores artilleri er på plads. Der lader sig ikke mere, som det skete under første Somme indsats, bringe til tavshed. Også vores fly og vores balloner er, på trods af det dårlige vejr, steget til himmels, og leder skydningen. Hele forsvaret er godt organiseret. Vi har i forreste linje igen tillid og tiltro til vores føring, og vi har en opfattelse af, at det går englænderne derovre rigtigt dårligt. Artilleriilden fortsætter hele natten og også næste dag, den **3. oktober**. Det er reserven og ordonnanserne, der lider mest, da de må bevæge sig gennem bagterrænet. Ofte er forbindelsen frem og tilbage til fronten afbrudt på trods af dobbelte relækæder.

Fejlagtig påkaldt spærreskydning fra 11. Kompanie, slår ned i egen grav og forårsager tab.

Om natten til **4. oktober** afløser II. Bataillon I. under vanskelige omstændigheder. Trommeild og forstyrrelsesild jager folkene ad de mudrede veje og marker. I de formiddagstimer, skulle der være gennemført en omorganisering af Regimentsafsnittet, men dette opgives, da franskmændene kontinuerligt angriber ved Saily. Artilleribeskydningen steg igen ved daggry og valser med sine tunge granater frem og tilbage langs vores stilling. Også den forreste linje rammes af en del heraf, men englænderne lod det specielt gå ud over landsbyen Roquigny. Han får sikker ud fra, at der er placeret stabe, og at vigtige veje til vores front går gennem stedet. Tunge granater regner ned og laver her og der så store kratere, at vejene på steder ikke er fremkommelige. For ikke at fjenden kan bruge den til måludpegning, sprænges kirketårnet af os den 4. oktober. Alligevel fortsætte beskydningen med uformindsket styrke. Særligt om natten, hvor kolonnerne trænges på vejene, forstyrre de tunge granater strømmen af ammunition og forplejning, og borttransporten af de sårede. III. Bataillons kommandostation bliver to gange sammenskudt.

Den **5. og 6. oktober** fortsatte beskydningen med uformindsket styrke. Landsbyerne dampede under mængden af eksploderende franske og engelske granater.

Om morgenen den **6. oktober** var der planlagt en forskydning af Regimentets afsnit mod højre. Imidlertid var dette endnu engang umuligt under den kraftige ild. Om aftenen omkring kl. 18 fulgtes beskydningen op af angreb langs hele fronten, der imidlertid overalt kunne afvises. Føringen var på grund af de ødelagte signalforbindelser ikke klar over situationen langs fronten. For at skaffe sig efterretninger styrtede ordonnanser og telefonfolk sig utrætteligt ud i gastågen og spærreskydningen, for at genoprette forbindelserne, for alle ved, hvad det drejer sig om. Måske hundrede gange blev ledningerne skudt over. Igen og igen bliver de sat sammen. Dag for dag, nat for nat. Det er kun heldigt, hvis ledningerne forbliver intakte blot nogle få minutter. Og de klare arbejdet. I natten hersker der en mistænkelig stilhed efter angrebet. Men allerede tidligt den **7. oktober** begynder englænderne med utrolig vildskab at kaste stål og gasbeholdere mod vores stillinger. Lige så langt mod nord og syd tågebankerne gør det muligt, står røgskyer med flammende ild over linjen.

KL. 1450 overgår englænderne sig selv med denne ild. Granater lander som hagl over den forreste linje, over hulvejen og over landsbyerne bagved. Alt oversåes med virrende stålstykker. Det lyder som trommebanken på en trædør, man lægger øret til. Kl. 1445 lyder meldingerne på, at man må forvente et storangreb, da de fjendtlige beredskabsstillinger bliver fyldt med tropper, og vores flyvere har fastslået opmarch af reserver. Omkring kl. 16 angriber englændere og franskmænd over en bred front. I samme øjeblik, de dukket op fra deres overfor liggende jordvolde, sætter vores maskingeværer ind. Men hele tiden trænger nye menneskemasser frem. Tæt pakkede kolonner dukker op på bakken. Vores ild slår som en stor le ind i rækkerne, så de ikke ramte springer til siden. Sammenhængen går tabt. Kun enkelte grupper forsøger at komme nærmere. De bliver i sænkningen foran vores stilling sønderslået af vores fremragende skydende minekastere og geværild. Enkelte meget dristige englændere sniger sig i en blind vinkel frem til vores forreste stilling, men bryder så i den sidste storm sammen under vores håndgranater.

Allerede kl. 0550 tilgår der Regimentet meldinger om, at angrebet uden problemer er afvist i hele afsnittet. Derimod er fjenden til venstre for os brudt ind i Saily. Tilsyneladende er han ved Regimenterne 394 og 163 allerede fremme i anden linje. Der er ikke længere forbindelse. 8. Kompanie spærre mod venstre. Også de øvrige kompagnier må forskyde en smule mod venstre, da tyngdepunktet i kampen ligger her. Da pionerdepotet i Roquigny kl. 15 sprang i luften, gør der sig en mærkbar mangel på håndgranater sig gældende. Under kampen styrter et engelsk fly ned i vores forreste linje.

Med mørkefald aftager den fjendtlige ild og dermed også vores forsvarsild, hvorimod kampen foran Saily fortsætter natten igennem og fylder luften med larm.

Om morgenen den **8. oktober** bliver situationen en smule mere klar. Det bliver gjort bekendt, at franskmændene er trængt frem til kanten af Saily. Her blev de standset af Reserve-Regiment 84. Imidlertid er den sønderrevne linje fra gårdsdagens kampe på ingen måde retablerede. Patruljer fastslår, at der mellem Saily og Regiment 394 er opstået et hul på 800 meter. For i det mindste at lukke en del af dette, blev 7. Kompanie indsat på vores venstre fløj og forlængede dermed 8. Kompanies tilbagebuede linje. Alligevel var der stadig mellem os og 394'erne et bredt frirum. Efter yderligere 300 meter ligger 20 mand fra Regiment 394 tæt på fjenden, hvorefter hullet igen springer til få delinger af 84'erne, der på sin side ikke har tilslutning til venstre. I løbet af formiddagen blev to kompagnier fra Infanterie-Regiment 163 sat ind mod hullet. Dette forsøg mislykkes imidlertid fuldstændig. Modsat lykkes det senere vores 10. Kompanie i Infanterie-Regiment 394 afsnit at etablerer en nye linje helt tæt på fjenden. Den bagved liggende mellemstilling bliver besat af vores 11. Kompanie.

Da med dette indbrud, tyngden i kampen var flyttet til divisionens venstre, blev vores 6. og 7. Kompanie underlagt Reserve-31. Man sender dem til Saily-Riegel. Alle disse forskydninger gennemføres under den mest voldsomme artilleri- og gasskydning, der om aftenen igen nåede niveau af en trommeild. Ved mørkefald fulgte overalt korte, men kraftige engelske og franske angreb, der atter engang blev afvist, men kostede os alvorlige tab. To af vores bedste kompagniførere faldet: Leutnant *von Ahn* og Leutnant *Wirkau*.

Også den **9. oktober** fortsætter beskydningen uformindsket.

Vores artilleri svarede igen af bedste evne og bringer mangel et fjendtligt batteri til tavshed. Ved middag bliver det meldt, at linjen af kratere ved Lesboeuvs fyldes med stormtropper. Vores artilleri lagde gas over området og standsede opmarchen. Da imidlertid gassen drev ind over vore egne linjer, måtte der befales gasalarm.

Vores Korpskommandør og Armeoverkommandoen takkede Regimentet i en dagsbefaling for det succesfulde forsvar under de sidste storangreb.

Om aftenen blev ændringerne af Regiments afsnit gennemført. Regimentet fik desuden underlagt 1. og 2. Kompanie fra Infanterie-Regiment 389. Vores 10. Kompanie lå fortsat i Infanterie-Regiment 29 afsnit, der er blevet vores venstre nabo i stedet for Infanterie-Regiment 394.

10. Kompanie meldte, at de på grund af de uafbrudte angreb var stærkt udmattede. Alligevel var det ikke muligt foreløbig at afløse det, da også de øvrige dele af Regimentet havde brugt det yderste af deres kræfter.

Vores artilleri, der meget kraftigt blev dækket ind af fjenden, ydede det utroligste. Vi infanterister er taknemmelige for deres støtte under anden Somme-periode, for de bragte os under store ofre aflastning og hjælp. Selvom de måske nok ikke kunne undertrykke massen af fjendtligt artilleri, slog de dog fjenden med tydelige resultater. Også vores fly var i alle vejrforhold og ved enhver lejlighed på himlen, hvor de tappert stredes med den talmæssigt overlegne fjende.

Den **11. oktober** hamrede den sædvanlige artilleriild mod det mishandlede område. Fjendtlige fly assisterede under indskydningen af tunge batterier, men blev snart fordrevet af vore kampfly. Luften sitrede af rystelserne fra afskydning og nedslag. Til venstre for os kastede fjenden sine infanterimasser mod den tyske linje. Alle angrebene brød sammen mod vores ildfront til langt ind i natten. Vores 10. Kompanie blev to gange angrebet af franskmændene, men angrebene brød sammen foran vore geværer, og han måtte gave sig ned foran forreste linje. Den urolige nat til **12. oktober** begyndte trist og hård.

Den 12. oktober 1916!

"Omkring kl. 10 vendte jeg efter min opklaringstur til Saily, hvor jeg blev forstyrret af en fjendtlig skarpskytte, tilbage til min dækning i en forladt batteristilling, 15 meter bag den forreste linje. På det allersidste stykke var det nær gået galt for mig og min oppasser. Vi stod oppe på kanten af hulvejen i 3. Kompanie, for at orienterer os om den rette vej, da pludseligt en tung granat slog ned i kanten ved siden af os, gravede sig ned i jorden og sendte klumper af jord rundt om os. Så blev der stille. Den eksploderede ikke. Så det gik altså godt endnu engang, og vi tog kun notits af den for så vidt, at vi skyndte lidt mere for at komme væk fra denne ubehagelige egn, da en sådan bæst sjældent kom alene. Snart kan vi se indgangen til vores dækningsrum. Så rammer præcist halvvejs endnu en granat dybt ned i jorden. Eksplosionen er dæmpet og ryster jorden en smule. Der er ingen sprængstykker. En tunnelødelægger ["stollenbrecher"]. Nu tager vi benene på nakken og løber fordi det rygende krater frem til dækningsrummet. Egentlig er der to. Ved siden af ligger endnu en skakt. Her huserer Leutnant *Thalemann*. De to tunneler er imidlertid ikke forbundet med hinanden. Dækningsrummet var ikke blevet færdig, og bestod derfor kun af to tunneler, der i 8 meters dybde når en lille tværtunnel. Sammen med mig var her Leutnant *Wieter* og enkelte af hans granatkaster folk, nogle få reserver fra 1. Kompanie og en såret kammerat, ramt i brystet, der afventer borttransport. Han ligger på en af briksene og stønner svagt.

Kl. 1330 hører vi pludseligt gennem dækningens vægge en rullen og rumlen, så en hylen fra granaterne i luften, og så kommer lyden af de mange granatsplinter gennem luften. Trommeild. Udenfor brager det så meget, at

dækningen hele tiden ryster. De må stearinlys, som er vores eneste lyskilde, blæses hele tiden ud af lufttrykkene. Når vi skal tale til hinanden, må vi råbe højt.

Jeg klatre op gennem indgangen, løber på oversiden gennem batterigangen, hvor der stadig ligger ammunition til de 21-cm pjecer, der stod her, til den anden ende af batteriet. Herfra har jeg overblik over hele kampterrænet. Overalt står røgfaner og jordfontainer fra eksploderende granater. Himlen er mørk og røgen fra slaget ligger under skyerne og ligner tunge tordenskyer. Lavningen bag os er en rigtig heksekeddel.

Vidt spredt løber et reservekompagni, flere steder dækket af røg og os, frem mod fronten. Så kaster de sig ned. De graver sig ned. Hvor går det hurtigt. Nu er folkene forsvundet. Så sprænger enkelte granater i linjen. Der syntes at være sket et eller andet. Fra nabohullerne løber tre, fire mand frem til sprængningsstedet. Nu flyver jorden der op i luften af kraftige skadestik, altså er en eller andet blevet begravet. Nu trækker de ham op. De lægger ham til side, altså død.

Røg skjuler igen alt. Til fjenden kan man endnu intet se. Derovre står også en mur af røg fra vores granater, der slår ned i beredskabsstillingen. En flyver, ramt af lufttrykket fra de flyvende granater, styrter til jorden og stiler sig på hovedet. Fra dens lodrette vinger kan man se de fjendtlige kokarder. Nu slår granater med forsinkelse ned i batteristillingen. Jeg løber gennem gangen, hvor nogle få hårdtsårede er blevet placeret, tilbage til dækningsrummet. En af de lettere sårede vil forsøge at slå sig tilbage til forbindepladsen. Han skal tage en melding med tilbage. Efter at han forlod os, har han været savnet.

Næppe var jeg nået halvvejs ned ad tunnelindgangen før trykket af en granat, der eksploderede ved indgangen, sendte mig noget ublindt resten af vejen i dybet. Støv, røg og stank fyldte det lille dystre rum, hvor lysene naturligvis igen var blæst ud. Endnu en granat landet ved siden af indgangen og trænger dybt ned i jorden, hvor dens eksplosion voldsomt ryster os alle. Bekymret kikker vi på den smalle indgangstunnel. Hvis den bliver ramt, og hvis luften slipper op inden vi får os gravet fri, vil dette kammer blive vores grav. To mand forsøger yderligere at forstærke indgangen med trærammer, mens min oppasser kravlede op gennem den smalle kalkskakt, der skulle danne en forbindelse til naboskakten. Der var imidlertid stadig over to meter kalksten imellem. Vi vil hverken kunne bryde igennem på en eller to dage, og så ville det være for sent. Det virkede imidlertid beroligende på folkene, når der blev arbejdet på gangen.

Bum! En granat slår ned tæt på tunnelen. Rammerne i indgangen går knagende fra hinanden. Enkelte folk skrider af skræk og angst. Træforskalling, kalk og brandlugt hvirvler ned gennem indgangen. Alle bliver dog hurtigt roligere, da indgangen stadig var intakt, om end noget skæv. Udenfor bliver nedslagene fra trommeilden stadig kraftigere. Vi er blevet stille og venter spændt på enhver ændring. Af og til kravler en op til overladen for at se, hvor ilden ligger, og om Tommy er på vej. På briksen stønner den sårede. Der vil være nogen tid, før vi kunne bringe ham væk. En tung blindgænger begraver sig dybt i jorden tæt på os. Vi kunne mærke dens bevægelser, og ventede på, at den skulle kaste os rundt mellem hinanden. Men den forblev stille. Hvis nu blot ikke en granat ikke rammer krudtposerne og granaterne deroppe, for så vil vi hernede blive røget som sild. Et skud mod bagvæggen i dækningen kaster os omkuld, så vi dårligt ved, hvor vi er. Det er som giver den os det råd, godvilligt at forlade dækningen. Næppe har vi truffet beslutningen før en granat rammer direkte ind i indgangen. Ild, sten, støv og ødelagt træ flyver os om ørene! Lukket inde! Men så skrider jorden sammen og efterlader en lille fri åbning. Nu er det bare med at lukke ud! Vi trækker først den skrigende sårede ud. Så klatre vi møjsommeligt efter. Også fra nabo dækningen er alle flygtet. Nu kryber vi sammen i batterigangen og i de friske kratere og forsøger at overleve, hvad end der måtte komme. Klokken er blevet 1435. Trommeilden fortsætter ufortrødent. Tunge skyer af støv forhindre udsynet. Det lugter også af gas. Så fanger vores øre råbet efter sanitetspersonel. Til højre for batterigangen er en granat landet i en gruppe af folk. Vi iler derhen. To begravede graves fri og bæres til de andre i batteriet, der fyldes med elendighed. Sanitetsfolk iler med blodige hænder til arbejdet.

Vore halse er tørret ud af røgen. Vi har ikke modtaget forplejning siden i går aftes, og da var der til hver af os kun et halvt kogekar med kold, sur bønnesuppe og en halv flaske vand. Vi har intet mere at drikke, og kun nogle få kan stadig glæde sig til de tørre brødstumper i deres lommer. Bærerne kunne virkeligt ikke bringe mere frem i år. Tak til de få, der nåede frem gennem ilden.

Kl. 1530 ruller ilden væk fra den forreste linje og ligger som en spærreild i bagterrænet. Vi ånder op. Nu må angrebet komme. Fra kratere og jordhuller kommer de usårede og de lettere sårede kravlende frem. Næppe har de fået tørret støvet af øjnene før der bliver råbt: ”Tommy kommer!” Og han kommer virkelig. Over den foran os liggende jordvold kommer tætte sværme af de gul uniformerede englændere og de blå franske. Grænsen imellem dem ligger præcist overfor os. Vores lyskugler sigter op i den disede himmel og anmoder om spærreild fra vores eget artilleri. Det starter kort efter, for artilleristerne har kun ventet på dette øjeblik. Kort efter rammer det fjenden. Helt langsomt begynder så geværilden, støttet af maskingeværer, for at stige kraftigt. Vi har gode mål. Der åbner sig hurtigt store huller i første bølge, der så opløses. Men der er en anden og bag den en tredje og endda

endnu flere. Der er endda en stab til hest. Ned med dem! Væk er de! Nu vender franskmændene sig hovedsageligt mod vores front, mens englænderne mere drejer mod højre. Nogle få maskingeværer er sat i stilling foran os og begynder at beskyde vores højder. De koster os store huller, som man i slagerregningen ikke i første omgang bemærker. Men også franskmændene må opløse deres linie på grund af vores ild. De arbejder sig nu frem i må afdelinger. Vi er glade for, at angrebet er sat i gang, for det har befriet os fra artilleriilden, der nu ligger så kraftig over terrænet bag os, at hverken sårede eller ordonnanser kan slippe igennem.

De forreste dele af det franske angreb befinder sig nu i den døde vinkel foran fronten. Vores folk må kravle frem eller skyde stående. Som vi går gennem 1. og 3. Kompanie kan vi se, at trommeilden har ramt os ret voldsomt. Næsten ingen steder er der skyttegrave og hele området er gennemrodet.

Næsten alle folk har på et eller andet tidspunkt været begravet. Mange døde og sårede, som venter på sanitetspatrolierne, ligger i kraterne. De let sårede befinder sig i skyttelinjen, hvor deres geværer behøves.

Omkring kl. 16 indstiller franskmændene deres angreb mod vores front. De få grupper, der nåede ind under vores ild, ligger gemt i krater og generer os med deres maskingeværer. Vi har imidlertid hårde ved dem og gør dem møre ved, at Leutnant *Wieter* uafbrudt kaster sine håndgranater ned i de besatte krater. For at undgå at blive ramt, springer franskmændene fra krater til krater, men bliver herunder skudt ned.

En fransk sanitetspatrolje lader vi i fred under deres vanskelige arbejde.

Nu flammer trommeilden igen ned over den forreste linje, da franskmændene har indsat, at deres første ildforberedelse ikke havde været tilstrækkelig. En tæt spærreild skiller os fra forbindelser bagud. Et reservekompagni skal forstærke forreste linje. De nærmer sig i vidt spredt formation, klæber sig til terrænets form og omgår spærreilden, hvor det er muligt, spreder sig og samles så igen. Kompagniet når hulvejen ved højre naboregiment. Herfra må de passere det frie, dækningsløse terræn. Her bliver de indhentet af den engelske spærreild. Det ser så mærkeligt ud, når folkene vælter omkuld eller går i knæ under ilden, der rammer dem fra de hvide, uskyldigt udseende røgkugler over dem.

Kl. 1620 kommer nye franske stormlinjer over bakken, og også de spredte omkringliggende fjendtlige grupper forsøger at gå frem. Igen påkalder vores lyskugler en spærreskydning. Den suser hen over os og brager ned i fortærrænet.

Der er ikke længere tale om et organiseret angreb. Kl. 1630 synker fjenden igen udmattet ned i deres krater. Småkampene fortsatte og kostede tab overalt. Alligevel er stemningen blandt vores folk udmærket. Enkelte grupper fra os arbejder sig fra krater til krater frem mod de forreste englændere og bringer 11 fanger med tilbage. I et af kraterne blev der på en død fransk officer fundet vigtige befalinger og meldinger. Trimferende slæber en anden patrolje et erobret maskingevær med tilbage. Igen andre havde fundet mad og vin.

En såret engelsk korporal, der ligger i batterigangen, råber til mig: "Kammerat, kammerat!" Jeg samler mine få engelske brokker sammen og spørger ham, hvad han mangler. "Jeg har et skud gennem låret, desuden er jeg syg af kolik. Jeg er bange for, at der kommer skidt i mit sår, kan du ikke forbinde mig?" Jeg forbinder ham og anbringer ham i en mere bekvem stilling, mens jeg trøster ham med, at han nok snart vil blive båret væk. Imidlertid fortsætter granaterne med at suse hen over os, så det kan have lange udsigter. Efter det andet angreb bærer jeg endnu en såret kammerat ind i batteristillingen. Den sårede englænder råber igen til mig, om jeg ikke har et stykke ost, kan kan spise. Ost? Min kære mand, hvorfra skulle jeg skaffe ost fra? Jeg bliver noget forgavset, da en af folkene giver ham det sidste, han har at spise – et stykke ost.

Til venstre synes franskmændene at være gået frem, da han herfra beskyder os i flanken med maskingeværer, som splintre træbjælkerne i batteristillingen. Det kunne blive livsfarlig. I mellemtiden er også vores reserver nået frem. 7. Kompanie har fra Saily-Riegel sendt en deling til forstærkning af 2. Kompanie, mens 4. Kompanie har sendt en deling til 1. Kompanie. 10. Kompanie var allerede om morgenen blevet frigjort fra deres ubehagelige stilling under Infanterie-Regiment 29, men besatte nu en ikke mindre ubehagelig mellemstilling.

Leutnant *Hillmann* skulle, efter hvad de ankomne reserver oplyser, undervejs være hårdt såret i hovedet. Sammen med en sanitetsmand går jeg ud for at lede efter ham, men kan i det ødelagte månelandskab ikke finde ham.

Kl. 18 ankommer en anden sanitetsmand og fortæller, at Leutnant *Hillmann* nu er død.

1. Kompanie sender atter engang en ordonnans gennem spærreilden til Kamptroppekommandøren med en melding om, at også andet angreb uden problemer er afvist. Modsat skal han melde, at soldaterne af mangel på levnedsmidler er stærkt udmattede.

Ovre ved landsbyen Morval er der stadig stærk fjendtlig aktivitet. Man ser også kørende batterier. Det er formentlig ikke indsatte ledsagebatterier til de fjendtlige stormtropper.

Som det bliver aften overgår den fjendtlige artilleriild endnu engang til vedholdende forstyrrelsesild. Bag os fyldes sænkninger med den natlige gas.

Endeligt kommer det længe ventede sanitetskompagni. Et stort Røde Kors flag bæres med. Fjenden skyder ikke på kompagniet selvom det kan ses langt væk. Men kun en brøkdel af de hårdt sårede kan bæres væk på samme tid. Kompagniet må uafbrudt arbejde helt frem til daggry. Også min englænder med kolik må blive liggende.

Han skælder og smælder: ”I svin lader de sårede omkomme. I lader mig bare ligge her indtil jeg er død. Jeg!” Jeg kunne stikke han en ved side af hovedet, men manden ved ikke, hvad han siger, han er i febevildelse. Senere på natten blev også han bragt tilbage.

Kl. 2030 lander et kraftigt ildoverfald over vores geværer. Endnu engang danser de røde lyskugler på himmelen. Spærreilden brager ned foran stillingen. Men der kommer intet angreb. Muligvis ville ville fjenden kun hente sine sårede, og vi havde opdaget dem.

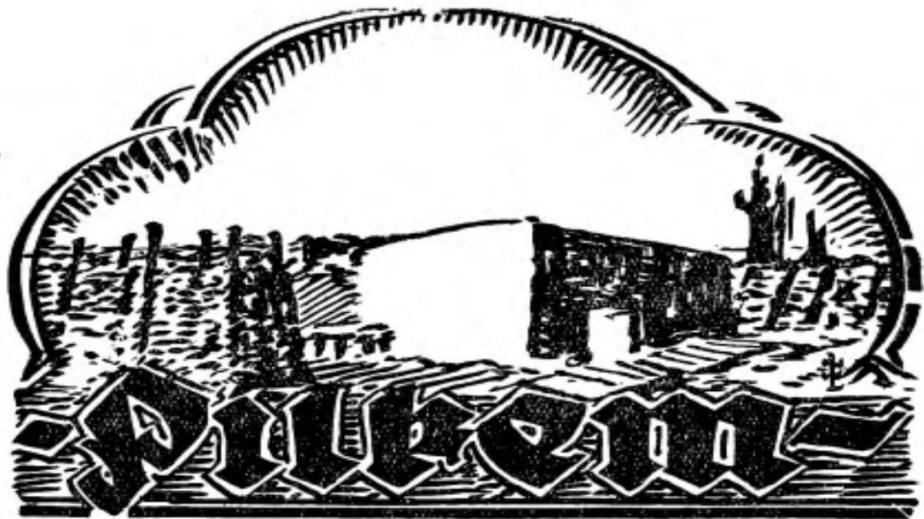
Kl. 2300 konstaterede en patrulje fra 2. Kompanie, at fjenden var ved at grave sig ned 150 meter foran vores stilling. Enkelte englændere og franskmænd, de stadig sad i kratere, blev indsamlet og taget til fange.

Den **13. og 14. oktober** sendte fjenden en regn af brisant og gasgranater gennem regnvejret uafbrudt ned over os fra morgen til aften og fra aften til morgen.

Mad- og ammunitionshold, ordonnanser og løbere måtte frem og tilbage gennem det ødelagte og opblødte terræn. Alle var trætte, forjagede og ødelagte.

Efter den **14. oktober** kl. 1930, efter en kraftig artilleriforberedelse, endnu engang at have afvist et angreb mod vores linje, kunne Regimentet denne nat uden særlige episoder lade sig afløse af det bayriske Infanterie-Regiment 20. Den følgende nat rykkede vores beredskab ud og den **16. oktober** blev bataljonerne med lastbiler transporteret til nærheden af Caudry.

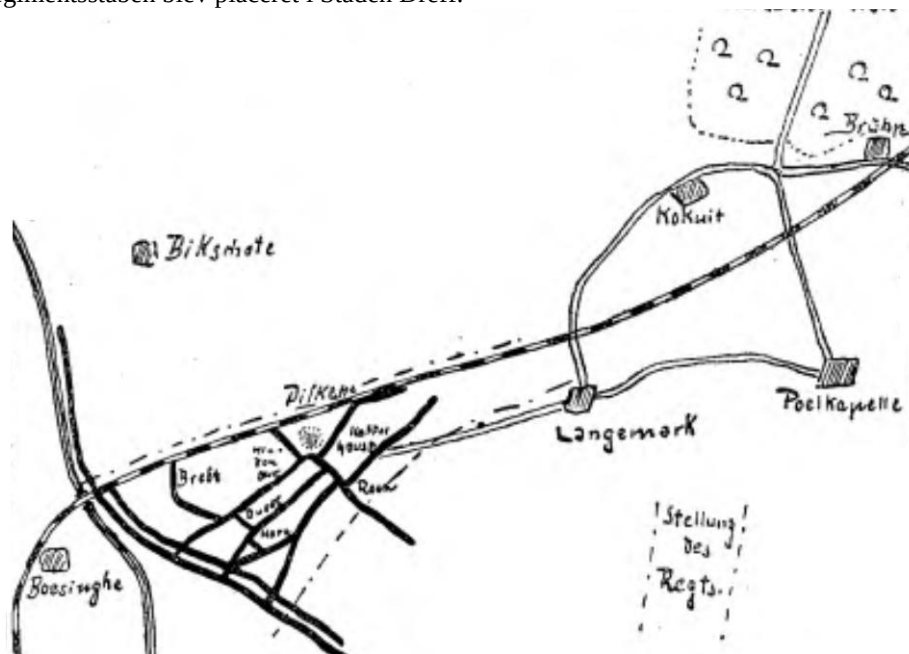
Stillingskamp ved Pilkem (Flandern)

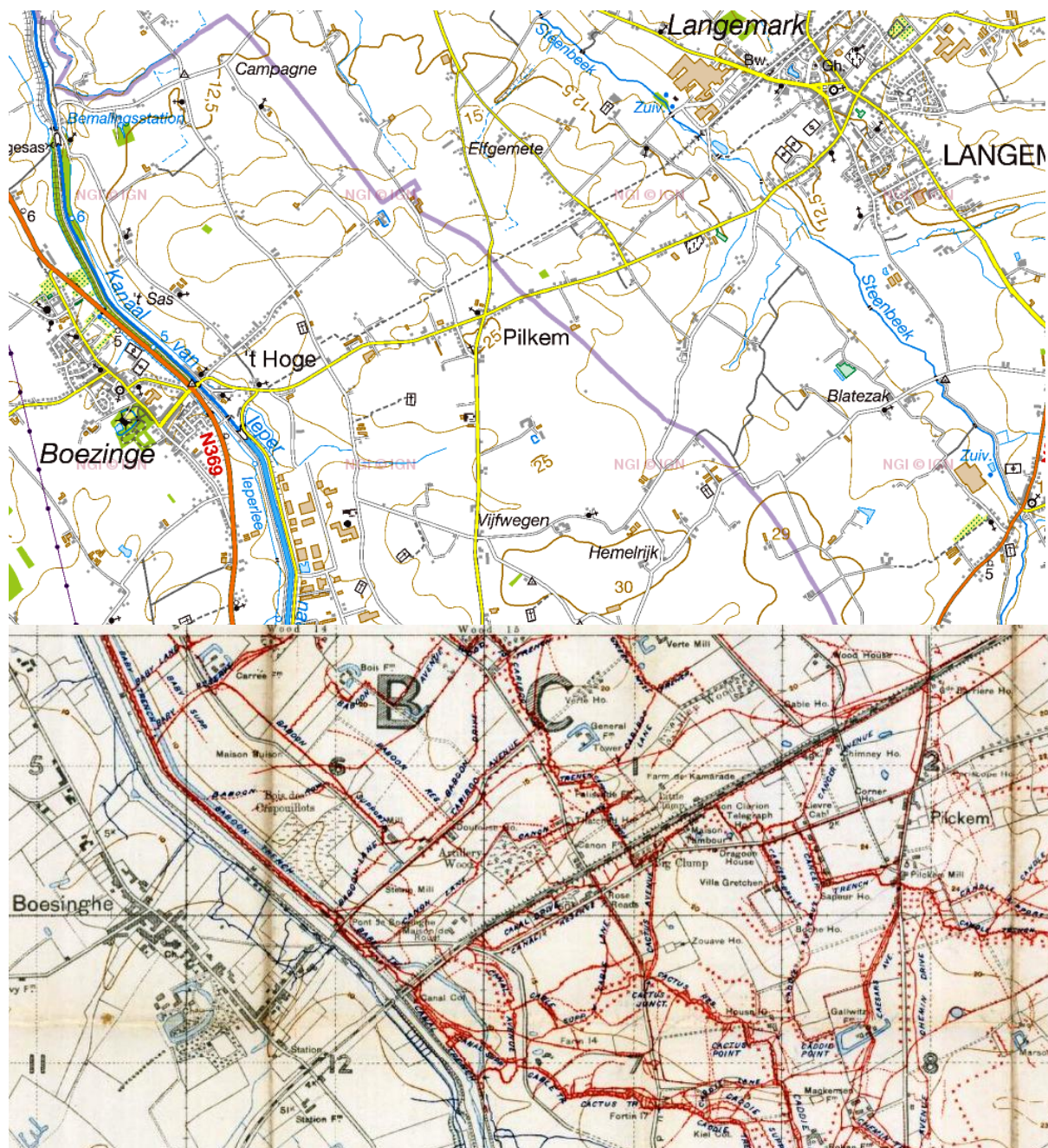
19. oktober 1916 til maj 1917

Efter nogle få hviledage i den overfyldte Caudry bragte jernbane Regimentet til Flandern i nærheden af Roulers. Midt på natten blev der losset på banegården Ardoye-Coolschamp [Ardoioie-Koolskamp], og herfra rykket i kvarter. Rene kvarterer, venlige beboere, hertil god forplejning, for der er her meget, der kan købes, gør de få dages ophold til et godt minde.

Den **20. oktober** blev der afholdt parade for Kejseren i slotsparken ved Ardoioie.

Den **24. oktober** begyndte afløsningen af 1. Garde-Reserve-Regiment foran Pilkem. II. Bataillon rykkede til Hooglede, I. til Lager Bruhn ved Houthulst skoven og III. Bataillon indrettede sig i huse og barakker i Kokuit [Koekuit]. Regimentsstaben blev placeret i Staden Dreff.

En tur gennem stillingen

Vi er kørt med feltbanen til Landemark. Det er nat. Den sønderkudte kirke truer med at bryde sammen og i slotsparken stikker de ødelagte træer op af jorden som gevirer. Her i Langemark og på markerne rundt om ligger grave med tusinder af frivillige der her døde i november 1914 med sang på læberne. Når det bliver lyst kan vi se skoven af kors på markerne.

To veje fører frem til fronten. Den ene går langs jernbanelinjen Langemark – Pilkem, den anden forbi ruinerne af Langemark Mølle til de bageste stillinger. Vi vælger at følge jernbanen. Her er der bygget kunstige høje hække for at skjule vejen for observation i dagslys.

Efter et kvarters tid går til venstre en løbegrav fra. Denne går vi ind i og når snart *Kaffehuset*, opkaldt efter det kaffekøkken og den kantine, gravbesætningen har indrettet her. Graven fører videre og udmunder i de bageste reservestillinger "*Hindenburg*", "*Bismarck*", "*Moltke*" og "*Roon*". Disse stillinger havde i de første måneder

været meget rolige og idylliske, men fra begyndelsen af det nye år begyndte englænderne at beskyde dem med tungt artilleri. Specielt var det gået ud over *Hindenburg* og *Bismarck* og de herfra udmundende løbegrave, der første frem til fronten. Ofte måtte nat efter nat gravene igen etableres, for bare en enkelt af de svære granater kunne fuldstændig ødelægge dem, da de var anlagt oven på jorden og kun var beskyttet af opkastet jord. Andre konstruktionsmetoder var udelukket på grund af det høje grundvand.

”*Vorbeweg*” bringer os til næste kæde af stillinger. *Bredt*, *Busse* og *Horn*. Også ”*Lebensader*” ville bringes os derhen, men den er på enkelte steder ødelagt og kan derfor kun anvendes med besvær. Her foran *Horn* ligger K.T.K. (Kampftruppenkommandeur). Det ser helt beboeligt ud, men også her ryster tunge granater dækningen. En granat ramte mandskabsdækningen og dræbte flere ordonnanser fra I. Bataillon.

Vi går videre. Er ligger *Grosse Stern*. Her løber anden og tredje stilling sammen med nogle løbegrave. Da jorden her i de kraftige frostdage i januar og februar var dybtfrosset, slog tunge krumbane- og skibsgranater ned, rev bunden og gravene op og kastede den frosne jord op i cirkler, så hele området så ud som et månelandskab. I anden grav kan vi beundre den kunstfærdigt byggede stilling til en tung minekaster, og tæt ved et kæmpekrater, der nu er fyldt med mudder og vand. Her sprang hele ammunitionsdepotet til en tung minekaster i luften. Endeligt er vi fremme. I en stor bunker af beton med to meter tykke vægge og gulv modtager en kompagnifører os og byder os på en snaps. Han beretter om det arbejde, der koster hver aften at bringe stillingen i orden igen, da jorden ikke er særlig fast, og væggene hele tiden synker sammen, når det igen har regnet. Vi kravler gennem et hul ud igen. Kompagniet laver morgentoilette, det vil sige, de jager lus. Lus og rotter behersker i virkeligheden stillingen. Vi kommer til Stilling C. Her brød englænderne efter en kort artilleriforberedelse med 20 mand ind i stillingen og tog tre af vore folk med sig. En englænder, der ville kaste en håndgranat gennem den mørke dør til en dækning, som han troede stod åben, blev liggende død i graven. Han havde hverken mærker eller papirer på sig, som han i tilfælde af tilfangetagelse ikke kunne afslører hans troppeenhed.

Også vi gennemfører større patruljer for at kunne fastslå, hvilke troppeenheder, der ligger overfor os. Under Leutnant *Thalemann* bliver en større operation forberedt til natten mellem **1. og 2. december**.

Natten falder på, det regler let. En officer og 16 mand fra 1. Kompanie og fire artillerister med telefonforbindelse til deres batteri gør i graven klar kl. 0045. Så kravler de ud i mørket og lægger sig 80 meter foran stillingen i en mudret rende. Et minut over 0100 begynder artilleriets virkningsskydning, so de et par dage i forvejen ubemærket har indskudt. Granaterne suser tæt hen over de liggende. Lyskugler sendes op. Maskingeværer knitre. Høje råb. Stykker af egne granater sprøjter ned i muddret. En granat lander for kort og oversprøjter alle med mudder og vand.

Kl. 0114 springer de mørke skikkelser op og er på få sekunder inde i den engelske grav. 15 døde englænderne ligger her. En anden trykker sig mod siden af graven i håbet om at blive overset. Men de har ham allerede. Nu opdager englænderne længere tilbage på grund af vores ild, at vi har folk i deres grav. Han rykker frem med forstærkninger fra alle sider. Håndgranater brager i mørket. Skrig fra de ramte, skud og råb. En patrulje bliver nedkæmpet. Føreren, en engelsk officer, blev taget med. Kl. 0150 kommer vores folk med sønderrevne uniformer og blødende hænder tilbage i vores forreste stilling.

Samtidig med denne patrulje, rykker en anden fra 3. Kompanie frem under Vizefeldwebel *Gau*. Den bliver imidlertid sønderrevet af en granat, der lander for kort. Føreren når alligevel den engelske grav, finder imidlertid kun fire døde englændere, hvis sager han tager med. Først efter timer når hans folk tilbage. I alt kostede operationen imidlertid kun fire let sårede. Leutnant *Thalemann* har for denne og for hans indsats på Somme modtaget ”Hau-sorden der Hohenzollern”.

Lad os kikke lidt på den fjendtlige stilling før vi fortsætter vores gåtur. Den lille bakke af sandsække der ovre er den forreste fjendtlige linje. Der kan man også se de runde hjelme fra de fjendtlige poster. Der skærer træ rækken langs Yser-Kanalen gennem terrænet og skjuler til dels med den på den anden side liggende bevoksning landsbyen Boesinghe. Til venstre i horisonten rejser sig stadig enkelte tårne og hustage i Ypres. Højest rager vores målepunkt og engelske observationspost, den gamle katedral. Røg stiger op fra gravene på den anden side. Englænderne fyre op og koger deres morgenkaffe.

Engelske observationsfly svæver i mørket over stillingen. Den indskyder tunge batterier. Den ene tunge granat efter den anden slår ned i de let byggede første og anden stilling. Flydækning påkaldes. Snart vil englænderen blive fordrevet af vores Fokkere Vi får igen et øjebliks ro.

Så begynder vores artilleri. Tæt hen over vores stilling suser granaterne forbi og slår ned i den fjendtlige minekasterstilling. Englændere løber væk oven på kanten af graven, ammunition brænder med dumpe knald og en kæmpe røgsøjle danner sig. Stilhed – episoden er forbi. Nu skyder minekasterne. Tungt tumler vores tunge miner gennem luften og med tordenbrag kaster de derovre jorden op. Mindre miner suser bagefter. Vi har indbygget ti forskellige typer af minekaster i vores stilling. For at skabe sammenhæng blev et Minekasterkompagni opstillet af Regimentet.

Oberleutnant *Holm* samler dette kompagni i Kokuit og senere får hver bataljon tildelt en minekaster deling. Også våbnet bliver standardiseret, og alle enheder udrustes med den lette, trukne minekaster.

Går vi videre i graven kommer vi til det sted, hvor der på trods af grundvandet bliver travet tunneler. Når man først er nået igennem grundvandszonen, når man fast blå ler, hvor der let kan graves tunneler. Den udgravede blåler blev transporteret længst muligt væk fra arbejdsstedet, for ikke at forråde denne for fjenden. Alligevel må han have opdaget det, for den **18. februar** trængte han frem med en stærk patrulje for at ødelægge denne mineskakt. Her er 3. Kompanies beretning:

I morges kl. 0425 begyndte pludseligt en kraftig minekasterild mod vores forreste grav på samme tid som schrapnell skydninger. Fjenden beskød med flere 15-cm batterier Afsnit G, jernbanesænkningen og tredje grav. Posterne stod på deres pladser og observerede i lyset af schrapnells og lyskugler. De opdagede en lang kæde af englændere, der stod i en kæde i forterrænet og for en dels vedkommende allerede var klatret over hindringen. Spærreild blev påkaldt. Den begyndte også øjeblikkeligt og lå udmærket. Mandskabet i 3. Kompanie blev nu alarmeret, men var allerede af sig selv gået på post. Alligevel lykkedes det englænderne med 20 til 30 mand at trænge ind i graven. Han blev øjeblikkeligt fra højre og venstre af folk i dækning af skulderværnene bombarderet med håndgranater. Herved opstod forvirring blandt englænderne. Så angreb den her liggende Unteroffizier *Wichern* indbrudsstedet, og fra begge sider hastede gravbesætningen frem. Fjenden rømmede nu hastigt slagmarken. Han efterlod 6 døde og 3 sårede og en usåret i vores grav. Yderligere et maskingevær, håndgranater, gasmasker, oliekanne og andre genstande, der skulle bruges til at sætte tunnelen i brand.

Angrebet blev gennemført af 14. Welsch-Reserve-Füsilier-Bataillon fra 38. Division. Vores stødtrop fra anden grav gik ligeledes øjeblikkeligt frem. Det flankerende maskingevær fik funktionsfejl efter 110 skud, da det blev overdænget med skidt fra et minenedslag. Der ligger stadig døde og sårede i mellemterrænet. Vi havde tab på en død og fire sårede. Udmærket har af befalingsmandsgruppen Unteroffizier *Weichern* og Gefreiter *Bobsin*, og af mandskabet *Ehmke*, *Feindt*, *Brockmann* og *Holdach*.

Nu forlader vi stillingen samme vej, som kom. Vi går til Poelkapelle, tager herfra feltbanen og kører gennem det kønne landskab i Flandern til Roulers. Her sætter vi os til glade soldater i kantine og synger sammen med dem til øl og snaps: *Argonnerwald*, *Im Feldquartier* og også *Brommelbeerlied*.

Fra **27. februar** blev Regimentet afløst af Landwehr-Infanterie-Regiment 20. Vores minekastere måtte blive i stillingen, da landwehr-regimentet ingen havde.

Tab ved Pilkem: tre officerer såret, 30 mand døde og 110 såret. Desuden blev tre mand taget til fange af englænderne.

Grænsebevogtning langs den belgisk-hollandske grænse

1. marts 1917 til 28. marts 1917

Bataljonerne var fordelt mellem Ardoye [Ardooye], Coolscamp [Koolskamp] og Meulebeke, hvor også Regimentets stab var placeret. Her kunne kompagnierne få sig rigtigt udhvilet. Dejlige udflugter i det herlige Flandern til de gamle ærværdige byer Gent, Brügge og Ostende, vekslende med eksercits, marchøvelser og større manøvre. Officererne modtog ride undervisning. Overalt blev der med fornyet iver uddannet, så tropperne igen kunne blive første klasser. Ånden i Regimentet kom til live igen, og man så glade ansigter i gaderne. Der blev sunget sange og afholdt fester. Nonnerne i Klostrene så med hovedrystende på vores aktiviteter. Der blev knyttet venskabsbånd med befolkningen. Der var meget hjemligt over området. De talte jo et sprog, der nærmede sig vores plattysk. Overalt hørte man det venlige: "As 'tu believe".

Den **28. og 29. marts** blev Regimentet flyttet til nærheden af Douai, hvor den placeredes i landsbyerne Wallers, Bellaing og Haveluy vest for Valenciennes.

Forårsslaget ved Arras

3. april til 13. juni 1917

Den **30. marts** blev Regimentet sat til disposition for den Øverste Hærledelse. Denne omstændighed var grobund for et utal af rygter. Alle soldater fra officerer til musketer vidste noget nyt, alle håbede på det usædvanlige. Efter rygterne skulle Regimentet til Rusland, til Vogeserne, til Flandern, til Italien og sågar til rekreation i fire uger på Sylt. Det blev imidlertid til Arras fronten!

Vestarmeens store tilbagegangs operation "Alberich" til linjen Laon, St.Quentin, Arras for at komme af vejen for den store fransk-britiske fællesoffensiv og for at forkorte fronten, var endnu ikke bragt helt til ende. Naturligt var ankerpunkterne, hvor fronten drejede ved Arras og ved Laon, de mest udsatte.

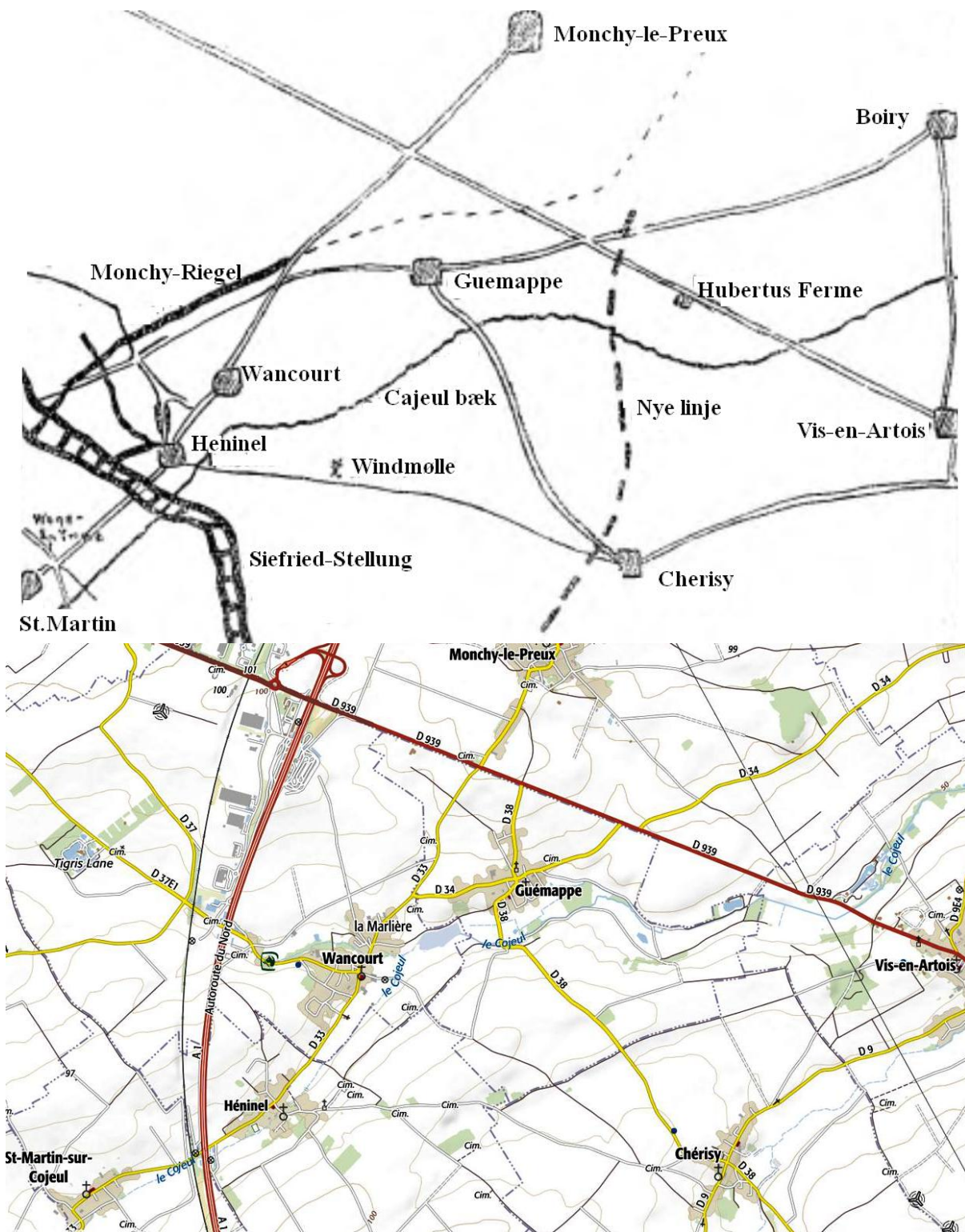
Det var derfor at den på tidspunktet stillingsløse 18. Reserve-Division blev skubbet ind for at forstærke fronten foran Arras. Man talte om, at Regimentet ville komme ind den nye, mønsterartigt udbyggede "Siegfriedstellung". Til et forestående slag vidste formentlig kun den højere føring, men alligevel gjorde den hast, hvormed vi blev kastet ind i fronten, os mistænkeligt og mistroiske.

Den **3. april** skulle Regimentsstaben, II. og III. Bataillon nå Arleux og I. Bataillon Erchin inden kl. 1800. Stabe og kompagnier blev her nødtørftigt indkvarteret og ventede spændt i alarmberedskab på marchbefaling.

Den **4. april** blev III. Bataillon transporteret til Remi-Haucourt og Vis-en-Artois. Bataljonsstab og MG-Kompanie marcherede hertil ad landevejen.

Langs fronten begyndte den af os alt for kendte torden af artilleriild. 9. og 11. Kompanie kunne ikke rykke ind i deres kvarterer i Vis-en-Artois, da landsbyen blev beskudt. Først da englænderne hen under midnat indstillede deres skydninger, rykkede kompagnierne ind i byen. Ved daggry begyndte tungt artilleri igen at ramme stedet. For ikke at tage unødvendige tab, forskød kompagnierne til Haucourt, hvor de samledes med bataljonens øvrige kompagnier.

Langs fronten herskede en mærkelig uro. Fjernilden mod landsbyer og de mange troppeforskydninger gav os vished for et snarligt slag. "Hvor der er noget i gang, kommer vi hen". "Vi skal igen bringe et eller andet i orden". "Det er den gamle historie", sagde folkene. Deres krigsbegejstring er blokeret af skrækbillederne fra Somme slaget. Et forbitret raseri æder derfor deres hjerter og får dem til at knytte næverne. Ve den englænder, der falder i vores hænder!

Om morgenen den **5. april** blev et forkommando fra III. Bataillon sendt frem i Siegfried-Stillingen Afsnit F Süd foran landsbyerne Hénel og Wancourt.

Den **6. april** fulgte så bataljonen via Guemappe og afløste Infanterie-Regiment 162 i forreste linje med 9., 10. og 11. Kompanie og med 12. Kompanie i anden grav.

Bataljonsstab indrettede sig i en stor bunker i en hulvej på bakken vest for Wancourt.

Fra retning af Arras buldrede i høje buer tykke granater ned over stillingen. Med et urværks præcision slår de ned i den uberørte jord og bragte med voldsomheden i nedslag og kraften fra eksplosionen den hvide kalksten til syne, som havde foråret, trods dens varme vinde, endnu ikke kunnet tømme vinterens sne.

Siegfried-stillingen var fejlfrit udbygget i første og anden linje, forbundet med hinanden gennem tunneler, med maskingeværstillinger i beton og en stærk, tæt pigtrådshindring giver folkene sikkerhed og tillid. Modsat førte kun en enkelt forbindelsesgang bagud – *Potsdamer Weg* – og artilleri beskyttelsesstillingerne i tredje grav var delvist kun udgrave i knædybde, og endda visse steder kun angivet med en kalklinje i terrænet. Det var heller ikke gunstigt, at hele stillingen var anlagt på en bakke, på trods af de udmærkede observations- og skudfelter. Den opkastede brede, hvide kalkstribe var på lang afstand et tydeligt mål for englænderne, som de ikke kunne ønske sig det bedre. På forskellige steder var graven allerede skudt sammen. De ødelagte områder bredte sig i de næste dage undre den engelske virkningsskydning så meget, at de egentlig til forbedringer indsatte 1. og 2. Kompanie, Reserve-Pionier 9, udelukkende måtte anvendes til udbedring af skaderne.

Den **6. april** overtog Regimentskommandøren kommandoen over Afsnittet med kommandostation i *Hubertus Ferme* på hovedvejen mellem Arras og Cambrai.

En mur af røg fra de eksploderende granater lagde sig over gravenes hvide linje. Regn og snebyger går over landet og gjorde vejene bundløse. Englænderne har endnu ikke arbejdet sig frem til vores stillinger, men fjendtlige patruljer kredsede allerede omkring vores fremskudte poster og feltvagter.

Om aftenen den **7. april** blev II. Bataillon indsat i beredskabet, med 5. Kompanie i anden grav for 12. som var trukket ind i første linje, mens 6., 7. og 8. Kompanie gravede sig ned i artilleri beskyttelsesstillingen. I. Bataillon blev forlagt til Saily-en-Ostrevent. Kampen om feltvagten i St. Martin skildres af Unteroffizier *Jöhnc* fra 11. Kompanie.

Feltvagt St. Martin

11. Kompanie efter en hård march om natten mellem Skærtorsdag og Langfredag endeligt ankommet til kampstillingen ved Wancourt og Heninel. Anden og Tredje Deling gik i forreste grav, mens Første Deling fik tildelt en særlig opgave. Den skulle indrette en feltvagt langt foran stillingen. Omkring to til tre kilometer foran forreste grav lå landsbyen St. Martin ved Cojeul-bækken. I denne landsby havde Infanterie-Regiment 162 en feltvagt, som første deling skulle afløse.

Det gik frem over forreste grav. Oh, hvilken besværlig march. Træerne var fældede. Telefonpælene lå på vejen. Alle sad fast i telefontrådene. Møjsommelig måtte man befri sig. Ind i mellem dybe kratere. Med fuld oppakning faldt man deri, fordi man i mørket ikke så dem. En sludregn pisker en i ansigtet. Artilleriild ligger over vejene. Området bliver beskudt med engelske maskingeværer. Hvert andet øjeblik lå man, om man ville eller ej, på maven på de opblødte veje.

Turen tog måske $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$ time. Endeligt fremme ved målet. Feltvagten skulle da ligge i landsbyen? Det hele er en stor ruin. Ikke et hus er helt, ikke en sten ligger ovenpå den anden. Hvad er der sket her?

St. Martin var blevet sprængt af tyskerne.

I den vestlige udkant af landsbyen stod seks dobbeltposter. De stirrede og lyttede ud i den mørke nat. Det var folk fra Infanterie-Regiment 162. Vi fra 1. Deling skulle afløse dem. Det tog sin tid, før afløsningen var taget af sted. Instrukserne til de enkelte poster skal være meget præcise. Af delingen gik 12 på post. Vi var overladt til os selv. Resten af mandskabet sad på ruinerne med gevær i armene, parat til øjeblikkeligt at gribe ind. Feltvagten bestod af en officer og tre grupper. Officer, underofficerer og gefreiter patruljerede hele natten mellem posterne. En total stilhed herskede både hos os og i landsbyen. Desto højere var lyden i området, og bag forreste linje bagede det fortsat. Oh, hvilken lang nat. Alle sanser var spændt til det yderste. Og alligevel trængte billederne om dem derhjemme sig frem.

Endeligt, endeligt begyndte det at lysne mod øst. Solen meldte igen sin ankomst. Det var samtidig tegnet til at inddrage posterne. Tre grupper gik tilbage til netop af grave. Første gruppe måtte også ved dag blive i St. Martin. Misundt blev de ikke. Anden og tredje gruppe fortsatte til tredje grav. Efter to timers søgning fandt vi vores dækningsrum. Det var natten mellem Skærtorsdag og Langfredag.

Langfredag kunne vi nogle få timer slappe af i vores dækningsrum, men aftenen kom alt for hurtig. Anden, tredje og fjerde gruppe skulle den aften endnu engang besætte feltvagten i St. Martin. Det var ved at blive mørkt. Trommeild lå over hele stillingen. Vi skulle igennem! Videre over den forreste grav. Frem til feltvagten. Vejen var ikke blevet bedre, man snublede endnu oftere over kratere. Og disse var ikke små. Vi nåede St. Martin. Den tilbageblevne gruppe havde nødtørftigt besat

posterne. Afløsningen skete hurtigst mulig. Efter afløsning var de også hurtigt forsvundet – de ilede tilbage i tredje grav.

Igen begyndte den lange, lange nat. Det havde sat ind med snebyger. Uden en lyd stirrede posterne ud i den mørke nat. Ikke et skud kunne høres. Bag os lynede granaternes nedslag. Det susede og hylede i luften. Sultne og trætte stirrede posterne i retning af fjenden. Er det dog ikke snart morgen? Uret syntes at gå langsommere end normalt. I det fjerne østen skumrede det endeligt. Tredje og fjerde gruppe rykker ud. De er glade for at kunne forsvinde fra feltposten. Vi arme fra anden gruppe skulle forblive her hele dagen som underofficerspost. Endnu før daggry blev der bragt os mad og drikkevarer. For første gang i dagevis endeligt igen levnedsmidler. Vi fik middagsmad. Gule ærter. De var nået at blive kolde på den lange vej, men alligevel spiser vi ærgerrig den kolde suppe. De smager alligevel skønt. Der er naturligvis forbud mod at tænde bål. Der gik madhenterne tilbage. Ensomme og forladte må vi blive.

Midt i landsbyen var nogle mure ikke helt styrtet sammen. Her havde man lagt nogle få brædder so skjul for flyene. Dette rum dannede underofficersposten. Ni mand kan dårligt finde plads her. Vi lå som sardiner i en dåse. Og her skal vi blive hele den lange dag. Bare det dog snart var aften. Nogle enkelte sten var taget ud. Hullerne blev brugt som udkik for posterne. Med den nye dag vågnede også artilleriilden op til sin sædvanlige vildskab. Vi efterladte ville sove. Ja, et par timer gik det, så var det slut. Lemmerne blev lamme, man kunne hverken sidde eller ligge. Oh, hvilke kvaler. Gå udenfor? Udelukket. Så ville Tommy have os i kraven. Altså roligt blive siddende eller liggende til det bliver aften. Hvilken lang, lang dag. Er urene gået helt i stå? Hvad går der ikke af tanker gennem hovedet. Slægtninge og bekendte vandre gennem sindet. Med dem den kære hjemstavns kære steder med alle sine egenarter. Bare vi kunne være hos jer. I kære alle, i skal vide, at i er i vore tanker. I disse dage kan heller ikke i hjælpe. I mødre og koner. I ville have grædt bitre tårer, havde i kendt vores situation. Men krigeren er hård, må være hård.

Dagen gik på hæld. Der! – Hvad var det, posten havde set? Englændere! Over bakken vest for St. Martin kommer en skyttelinje frem mod os. Skal de erobre St. Martin? En ulige kamp. Vi har kun ni geværer til forsvar. Kampen har ingen udsigter. Nu har Tommierne nået toppen af bakken. De stopper op og ligger sig ned. Skal den fjendtlige ild først gøre os mørre? Granaterne flyver hen over os. Slår ned omkring os. Bare de ikke blæser taget af vores hule. Så vil flyverne kunne se ind. Fjenden bevæger armene, de graver sig ned. De vil tilsyneladende ikke nærmere. Eller er de bange for os 9 mand. Nå, hvis de ikke kommer nu, kommer de nok i aften. Når det er blevet mørkere. Med vores forsvar vil det så være lige så slemt. Hvornår kommer forstærkningen? Langsomt bliver det mørkere. Med 8 mand bliver dobbeltposterne besat. Hvordan vil det gå? Vil vi i morgen være fanger eller frie soldater?

Posterne stirre og lytter med allerstørste opmærksomhed ud i den dunkle nat. Minut efter minut, time efter time. Vi er stadig alene. Der kommer ikke ordre til os. Foran os er alt stille. Lange, bange timer er det. Hvornår kommer englænderne? Kold ligegyldighed rammer os. Timer forvandler sig til evigheder.

Det er blev kl. 23. Siden kl. 6 har vi holdt landsbyen. Lyt! Støj! Skridt! Hvorfra kommer de? Afløsningen er fremme! Vi lykkelige! 12. Kompanie afløser os. Hurtig overdrage poster og instruktioner og så tilbage. Vi skynder os. Men forreste grav ligger under kraftig beskyddning. Tunge granater. De kommer helt fra højre, fra Arras. Ind i graven og tilbage.

I den beskyttende dækning i tredje grav vil vi drømme natten væk. Spise, sove, ryge. Hvilet skal begynde. – Geværild fra St. Martin. Hvad sker der? Det tager et stykke tid, så bliver der igen stille. Skæbnen. Englænderne sidder i St. Martin. Delingen fra 12. Kompanie er blevet overfaldet og taget til fange. Nu sidder vi der. Vi 9 mand har bare haft held. Hvad kan der stilles os? Der var omkring midnat natten mellem lørdag og Påskesøndag. Det tegner til at blive en skøn Påske! Snart kommer befalingen: III. Bataillon skal med 8 grupper generobre St. Martin. Hvert kompagni stiller to grupper. Storm finder sted kl. 0400. Denne nyhed har intet med søvn at gøre. Nå, men hvem er så ulykkesfuglene, der skal storme? Den første gruppe var udpeget. Anden gruppe, 11. Kompanie blev den anden. Klokken 0400 skal vi være i den forreste grav. Det var snart såvidt. Vi havde godt overstået feltvagten, skule vi nu generobre St. Martin i storm? Udsigterne til succes syntes os ikke særlig store. Trommeilden var steget til største vildskab. Begge stormgrupper skulle netop til at gå frem, da artilleriet pludseligt holdt op og geværild lød fra forreste grab. Englænderne angriber III. Bataillon. Vi besætter tredje grav for at forsvare den i tilfælde af et fjendtligt indbrud. Det var blevet Påskemorgen kl. 4. Glædelig Påske.

St. Martin var gået tabt. Fjenden lå 150 meter foran forreste grav. Der var ikke blevet noget af stormen på landsbyen med 8 grupper. Nu vidste vi, at denne dag ville bringe hårde kampe. Hvor hårde de i virkeligheden ville blive, og hvor mange ofre vi endnu måtte bringe, anede ingen. St. Martin er gået tabt, vi har aldrig set den siden.

Vore rækker var tyndet ud og vi var smeltet sammen med 11. Kompanie da vi efter slaget blev trukket ud.

Den lille feltvagt i St. Martin var altså i de tidlige morgentimer efter kraftig beskydning blevet overrumplet af overlegne kræfter og taget til fange. Den nogle få timer senere beordrede operation til generobring af stedet, kom ikke til gennemførelse, da englænderne havde udnyttet mørket til med stærke styrker at komme på stormafstand af vores stillinger. Allerede kl. 4 om morgenen opdagede posterne i graven englændernes stærke skyttekæder i halvmørket. Som det blev lysere havde fjenden gravet sig ned 150 meter foran vores grav.

Næppe var den hellige Påskesøndag gryet gennem de tunge og dystre sneskyer før englænderne begyndte at overøse hele vores front fra de fjerne skråninger på Vimy-højderne med en trommeild, der som en kæmpebølge med et brøl slog mod de tyske stillinger. Igen og igen gentog spillet sig indtil en buldrende sort mur, brudt af kraftige ildglimt, stod over det tyske stillingssystem. De lavt hængende, brudte skyer glimtede, trods dagslyset, blødd fra de flammende nedslag af kæmpegranater og brændende ammunition. Også over det bagved liggende terræn ligger et bredt bælte af kraftig fjernild. Selvom ilden kostede store tab på højre fløj af den forreste linje og i artilleristillingen, syntes den i det store billede alligevel ikke så planmæssigt og gennemført. Også de batterier, englænderne havde bragt frem lige foran stillingen til direkte skydning, skød spredt. En indskydning var umulig, da de ikke kunne skelne egne granaters nedslag i mængden af andre. Imidlertid gjorde massen af fjendtlige artilleriild skader. Mange dele af graven blev jævnet med jorden, mange indgange skudt i stykker, mange poster begravet, selv Beredskabskommandørens kommandostation blev flere gange ramt. Den moralske virkning af trommeilden var imidlertid større end de fysiske skader. Slagets torden gav tusindfold genlyd i de snetunge skyer. Vi havde heller ikke kunnet forberede os på slaget, da det kom så overraskende. Men man vænner sig hurtigt til forholdene, når man nu engang er inde i det. Som følge af beskydningen var telefonledningerne, på trods af det utrættelige forsøg på at holde dem åbne, hurtigt afbrudt. Derimod opretholdt blinkstationerne mellem der forreste kommandostationer deres direkte forbindelse med Regimentsstaben fra det øjeblik, vejret klarede op, og sparede herved talløse menneskeliv. For det meste hyllede dog en uigennemtrængelig snestorm slagmarken i en natdunkel skær. Med vilde, dumpe trommeslag fortsatte i mellemtiden artillerislaget.

Omkring kl. 10 døde ilden pludseligt ud. Det blev mærkeligt stille. Kun fra nord kom fortsat af og til lyden dæmpet gennem snestormen at kanonernes hidsige gøen og enkelte geværer. Som kl. 11 solen trængte igennem snebygerne, kom der høje forbavsende råb. Hvad sker der? Fingrene peger mod nord! Her valser en sort kolonne sig gennem de hvide snemarker frem mod Siegfried-stillingen – nej, hen over! – Hvordan kan det være muligt? Det er jo engelske stormkolonner! **Englænderne er brudt igennem!**

De er allerede trængt frem gennem Neuville-Vitasse og har her opsat et let batteri, der skyder flankerende ind i vores højre fløj. Foran vores højre fløj står fortsat en Feltvagt fra 10. Kompanie. Den blev, før snestormen lagde sig, totalt overrasket. Tæt foran vores front marcherer tætte fjendtlige kolonner parallel med pigtrådshindringen, som søgte de efter åbninger. Vores lyskugler skrider efter artilleristøtte. Ordonnanser jager af sted. Alligevel falder kun få granater fra vores side, dårligt en granat rammer masserne foran os, og endnu færre længere til højre. Vores maskingeværer blev revet frem, men et maskingevær ved 9. Kompanie, som er mest truet, kan ikke skyde på grund af en ødelagt fjeder i dækslet. Nu slår vores infanteriild ind i englændernes rækker. Hans angreb bryder sammen foran os. Han bliver endda tvunget til at efterlade døde og sårede og flade op til 600 meter tilbage, hvor han graver sig ned med stor hast.

Men hvad sker der til højre for os? Her strømmer englænderne stadig hen over den tyske stilling! Vores maskingeværer skyder med højeste visir i den retning, men rammer dårligt englænderne. Afstanden er for stor. Der falder der ingen artilleri, intet maskingevær bjæffer og der lyder ikke geværskud. Uhindret folder de massive rækker ud i tætte skyttekæder, og bag ved kommer sluttede formationer forbi vores højre flanke. Efter infanteriet kommer kanoner og ammunitionsvogne med forspand på 6 heste. Forskellige steder kaster man graven til, andre ødelægger hindringerne og skaffer veje til køretøjer og stabe til hest. Figurerne viser sig tydeligt mod den hvide baggrund.

Hvad er der egentlig løs? – Ordonnanser styrter frem til artilleriet! Skyd dog! For satan, Skyd dog! Men kun enkelte granater, måske de sidste, farer hen over os. Artilleriet til højre for os er vel allerede faldet i fjendens hænder, og ved os er batterierne sønderslået og ødelagte. De få intakte pjecer er løbet tør for ammunition!

Enkelte grupper af mennesker kommer her og der op fra de tyske grave. De går tilbage mod det fjendtlige område. Gennem kikkert kan man se, at det er tyske kammerater. De er blevet taget til fange. De dybe dækningsrum i

forreste linje er skyld, og snestormen. Før folkene kunne komme de 30 trin op fra dybet, var englænderne allerede fremme i graven. Endnu engang forsøgte englænderne at nærme os frontalt, men vores maskingeværer kæmper jorden indtil de igen forsvinder i jordhuller.

Bag Neuville rasler enkelte maskingeværer, men så er der hurtigt igen ro, som snebygernes tætte slør igen indhyller fronten.

Da endeligt ved middagstid solen brød igennem skyerne, dukkede englænderne pludseligt op foran vores hindring og angriber os og til venstre for os. To gange forsøger de, men bryder sammen i hindringen. Maskingeværer og minekastere udfører et godt arbejde. Til højre for St. Martin kører fem engelske batterier frem fuldt synligt, da ingen jo bekæmper dem. Også nye kolonner bevæger sig uforstyrret frem gennem terrænet, kun fulgt af vores magtesløse, rasende blikke. To pjecer nærmer sig langsomt vores front. Englænderne får hele tiden nye forstærkninger, hele tiden skrider vores lyskugler efter spærreskydninger! Skyd dog, skyd dog! Til sidst løber vi tør for røde lyspatroner og må i stedet anvende grønne, hvid og gule i råber om artilleristøtte. På et eller andet tidspunkt må førerne dog indse, hvad der er ved at ske her hos os. Ordonnans efter ordonnans er sendt af sted med den skrækelige nyhed, at englænderne er brudt igennem til højre for os. Intet sker. Hvad mod os? Vil englænderne omringe os? Vil han rulle os op? Hvor langt er han brudt igennem? Vil han endeligt støde på modstand? Eller der dette afslutningen?

Mens englænderne til højre marcherer og til venstre angriber helt til mørkefald, blev der foran vores afsnit roligt frem til sidst på eftermiddagen. Så angriber engelske stormtropper gennem de erobrede grave i Siegfriedstillingen frem mod vores højre flanke. Det lykkes ham at trænge ind i 9. Kompanie med stærke håndgranatter.

Da storangrebet har revet front i stykker til højre for os, så vores flanke dermed ligger ubeskyttet hen, blev II. Bataillon allerede i formiddagstimerne indsat til at blokerer denne. Det vil sige forlænge vores front i en bue tilbage til højre. De forsøgte endda igen at sætte sig i besiddelse af en del af den grav, vores naboregiment havde mistet. Imidlertid mislykkedes de to indsatte modangreb af mangel på artilleristøtte og flankesikring. Kompagnierne måtte falde tilbage til Monchau-Riegel.

I mellemtiden blev I. Bataillon i Divisions-Reserve trukket frem til Boiry-Notre-Dame, hvorfra om aftenen 1. og senere også 2. Kompanie blev underlagt II. Bataillon.

Da englænderne brød ind ved 9. Kompanie blev 1. Kompanie af Hauptmann *Witthoe* stillet til rådighed for III. Bataillon til en tilbageerobring af linjen. Imidlertid var det lykkedes 9. Kompanie selv at fordrive englænderne med hjælp af håndgranater.

Om aften standser artilleriilden næsten fuldstændig. Kun et tungt batteri skyder ind i mellem på stillingen, mens enkelte langtrækkende pjecer beskyder foruroligelsesskydninger mod veje og landsbyer.

Den 10. april 1917

Kl. 0200 blev den store bagage alarmeret og sat i march mod Cantin for dermed at komme på afstand af det truede frontafsnit.

Med det gryende dagslys lagde englænderne Regimentsafsnittet under kraftig beskydning. Også uroen blandt de foran os liggende englænderne tegner på en større hændelse. Siden tidlig morgen skyder maskingeværerne her og der. En mængde fjendtlige fly leder artilleriet og opklarer terrænet. Hos os er efterhånden alle signalmidler gået tabt, så Regimentet må etablere en meldekæde til II. og III. Bataillon.

Om formiddagen modtog det fjendtlige infanteri uafbrudt forstærkninger, men først omkring kl. 15 hævdede sig en tæt bølge frontalt mod III. Bataillons linje. Samtidig nærmede sig en fjendtlig stødtrop beskyttet af de opgive grave på vores højre flanke. Her kom det til en voldsom kamp på håndgranater. Det engelske frontal angreb brød, trods stadig flere forstærkninger, sammen foran graven. Vores geværer gløder og i maskingeværerne kogte vandet. Ved Leutnant *Bodmanns* minekastere slæbes på liv og død ammunition frem. De engelske angrebsbølger brydes op i enkelte grupper, som vi af alle kræfter forsøger at gøre fremstød vanskelig. Det engelske sanitetspersonel har megen arbejde. Forgæves sendes igen lyskugler op i himmelen. Råber om spærreild bliver ikke længere hørt. Artilleriet tier – Mod en nedgravet fjende nytter infanterivåben alene intet. Artilleri er strengt nødvendigt. Forgæves venter vores krigere på granaternes nedslag. Ikke et eneste skud kommer fra vores kanoner.

Efter en haglbyge af håndgranater sætter englænderne sig pludseligt igen fast mellem 5. og 9. Kompanie. Da disse kompagnier er for svage og efter store tab blandt befalingsmænd ikke længere er i stand til alene af lukke indbrudsstedet, samlet Leutnant *Lutter* og Leutnant *Klähn* i bataljonshulvejen alle disponible bærertropper, ordonnanser, løber og oppassere, og går med disse over bakken frem mod indbrudsstedet. Leutnant *Färber* følger med enkelte maskingeværer. Som denne styrke gennem heftig, men upræcis engelsk beskydning med kun få tab når frem bag den forreste linje, viger englænderne ud. Kompagnierne kan igen lukke fronten. Om aftenen blev

folkene i skjul af en snebyge, som reserve igen trukket tilbage til hulvejen med undtagelse af to grupper, der til betjening af maskingeværerne forbliver fremme.

Under nærkampe på højre fløj blev Leutnant *Hansen*, *Wöbke* og *Langbehn* såret. Leutnant *Hansen* havde om formiddagen afløst den sårede Leutnant *Martin* som fører for 9. Kompanie. Den overtages nu af Leutnant *Siebers*.

Så vidt vores kompagnier kan fastslå, har fjenden til højre for vores Regiment opnået et fuldstændigt gennembrud. Ingen ved, hvad der sker her. Ingen ved hvor længe dette ankerpunkt fortsat kan holdes. Allerede om morgenen havde poster meldt om fjendtligt kavaleri, og ved middagstid opmarcherede til højre for Neuville på en afstand af 3000 meter en kavaleri styrke på måske to divisioner. Disse skulle formentlig trænge ind i baglandet. Rytterne er tydelige mod den hvide jord. Maskingeværer skyder derover, men kun enkelte heste bliver urolige og trukket omkring 400 meter tilbage. Vi bander over vores eget artilleri, der ikke kan taget dette sjældne mål af afsiddet kavaleri under ild.

III. Bataillons stab forskød ved middagstid fra hulvejen til kalkhulerne ved Wancourt for at placerer sig lidt mere bag den truede front. Om aftenen kl. 23 blev imidlertid den gamle kommandostation igen besat. II. Bataillonsstab, der ligeledes havde befundet sig i hulerne ved Wancourt, forskød til Guemappe, efterladende sig Leutnant *Winter*. Også Regimentets kommandostation forlægger til Boiry. Kun Leutnant *Weise* forbliver ved Hubertus-Ferme.

Som Brigade-reserve blev I. Bataillon sendt til Guemappe. Som allerede nævnt var 1. Kompanie tildelt II. Bataillon, 2. Kompanie blev som reserve placeret i hulvejen bag Monchy-Riegel, mens 3. og 4. Kompanie forblev som reserve for Reserve-Infanterie-Regiment 31 ved Guemappe.

Om natten blev 2. Kompanie indsat i linjen mellem 7. Kompanie og Reserve-Infanterie-Regiment 31 for at beskytte skillelinjen. Den rykkede ferm via hulvejen fra Wancourt, videre over den stejle bakke og så over det åbne terræn for at nå Monchy-Riegel stillingen. Skanseværktøjet klirrede, der lød lavmælte kommandoer og enkelte forbandelser, specielt når en faldt i et af kraterne. Englænderne er opmærksomme, de ligger jo også tæt foran spærrelinjen i Siegfried-linjens grave. Som vores folk passerer forbi kirkegården i Wancourt, blev de beskudt af et engelsk maskingevær. Skrig og forskrækkede udbrud når englænderne, der endnu engang skyder nogle salver ind i rækkerne af sårede og faldne.

Forplejning når ikke frem, da der ikke kan undværes bærehold fra fronten. Depoterne i stillingen må åbnes og kødkonserves og snaps fordeles.

Om aftenen bliver det kendt, at enhederne til højre for os har måttet give efter for englændernes pres, og er faldet tilbage over hovedvejen Arras-Cambrai. Her ligger 17. Reserve-Infanterie-Division, til ventre herfor Reserve-Infanterie-Regiment 31 og herefter kompagnierne fra vores I. og II. Bataillon fra skæringspunktet med vejen Tilloy-Wancourt til Siegfried-linjen, som frem til Monchy-Riegel endnu er i hænderne på III. Bataillon og også til venstre for os stadig holdes af Reserve-Infanterie-Regiment 84. Snestorme skjuler de blodige spor efter dagens kampe.

Den 11. april 1917

Morgentåge ligger foran stillingen. I engen omkring Cojeul-bækken foran III. Bataillon stilling rumler det så mærkeligt. Posterne stirre ind i den grå tågemur, som gennem på en hemmelighed. På en gang hæves sløret. Et mærkeligt jernuhyre er på vej mod stilingen – **Tanks!** Som løbeild breder nyheden sig. Tanks! Alle folk kommer ud af dækningerne og at tage dette sagnomspundne bæst i øjesyn. Spøgefulde bemærkninger falder.

Munterheden forsvandt dog hurtigt som maskingeværernes salver harmlåst slog mod jernpladerne. Nysgerrigheden ændrede sig hurtigt til en rådvild vrede. Det vilde skyderi fra officerer og mandskab preller med vilde lyn af de mørke sider, men tydeligvis uden resultater. Hvad stiller man op mod den tingest? Artilleriet må hjælpe, men ingen er disponibel. Endnu engang sendes lyskugler op, endnu engang styrter ordonnanser bagud for at skaffe hjælp! Forgæves! – Leutnant *Bodmann* sætter en minekaster i stilling mod kampvognene. De små granater stiger i en pæn bue i luften og faldt tæt omkring kampvognen. Røg omhylder den. Der! Midt på en af den, slå en af granaterne ned. Der er som ryster hele uhyret, men så valser den roligt videre. Vi er magtesløse. En kamvogn kører frem foran 10. og 11. Kompanies grav og flankerer graven med sine maskingeværer. Kalk og støb hvirvles op fra indslagene i siderne af gaven. En anden kampvogn tromler pigtrådshindringen ned. Den tredje og fjerde arbejder sig frem mod midten af 11. og 12. Kompanie og begynder at rulle disse kompagnier op. Folkene presses som i graven, springer op over kanten, skyder, jages ned igen af de skydende maskingeværer, presser sig mod gravsiden og snubler og døde og sårede, som spærre graven.

Enkelte koldblodige folk trænger sig frem mod kampvognene med sammenbundne håndgranater [geballten ladungen]. Bragene for jorden til at ryge rundt, men jernet holder. Maskingeværerne skyder videre. De fleste af de

ramte officerer og soldater rammes i hoved og skuldre. Tabene hober sig op. De jagtede presser sig sammen bag traverser og i indgangene til dækningerne, men må pludselig igen vige i spring traverser til traverser, krater til krater. Magtesløse! Hvis man dog bare havde haft en kanon! En enkelt kanon ville smadre disse tingester! En af kampvognene medfører også en lille kanon, men disse anretter ingen skader. De små granater rammer siderne af graven og fordømmes af kalken. ”Den spytter!” siger folkene. Officererne forsøger at holde sammen på kompagnierne, men selv jagtet, og kan kun øve indflydelse i umiddelbar nærhed af sig selv. Som kampvognene nærmer sig ”Potsdamer Weg”, truer de med at afskære kompagnierne, da der jo kun eksisterede denne ene løbe-grav bagud. Den forreste grav var nu opgivet, så vores folk ikke faldt i fangenskab. Kampvognene blev fulgt af infanteri, som det dog ikke lykkedes at udnytte den desorganisation, der herskede i den forreste stilling. De blev blodigt afvist med håndgranater og i nærkampe mellem traverserne.

Som sidste man forlod Offizierstellvertreter *Schröder* den forreste gang. Det var takket være hans indsats, at det engelske infanteri ikke umiddelbart fulgte efter os, men holdt hovederne nede i dækning indtil alle var forsvundet. Pustende nåede Unteroffizier *Rickert* fra 10. Kompanie slæbende tilbage med et reddet maskingevær. ”Hallo, Onkel Emil, gider du ikke mere?”, råbte kammeraterne til ham. ”Nul, jeg har ikke mere luft, jeg går hjem!”

Alligevel knitrede hans gevær kort efter bag en dækning. Bataljonskommandøren for III. Bataillon faldt ud. Hauptmann *Deichmann* dukkede op og organiserede besættelsen og forsvaret af hele afsnittet. Hans personlighed virkede øjeblikkeligt. Da det lød, *Papa Deichmann* er her, faldt der ro og tiltroen kom tilbage. Det skal han nok få klaret. – For den sårede Leutnant *Wieter* overtog Leutnant *Klähn* 10. Kompanie.

Mens Tanks nu rullede anden grav op blev kompagnierne samlet i ”Potsdamer Weg” og i bataljons hulvejen. En af Hauptmann *Deichmann* beordret besættelse af Artilleri beskyttelseslinjen viste sig umuligt af mangel på artilleri.

Dækningsrum i første linje blev til dels gjort uanvendelige, men alligevel trængte englænderne nu overalt kraftigt efter. Håndgranater holder dem i skak, men kastene bliver hele tiden sjældnere, da ammunitionen efterhånden er en mangelvare.

Et større fremstød over englænderne ikke. Om eftermiddagen trak hans kampvogne sig tilbage. På venstre fløj af Regimentet kom en kampvogn for tæt på en skrænt og væltede. Besætningen, der forsøgte at undslippe gennem en sidedør, blev skudt ned. Om aftenen blev hele III. Bataillon trukket tilbage til Bataillon hulvejen og den bagved denne liggende mindre hulvej. Patruljer og poster søgte føling med englænderne, der sidder i anden grav. Kampkraften er på grund af de mange tab, stærkt formindsket. Folkene modtager igen utilstrækkelig forplejning fra depotet ved bataljonskommandostationen.

I mellemtiden havde II. Bataillon forsvaret sig i Monchy-Riegel mod kraftige fjendtlige angreb. 8. Kompanie var faldet tilbage i Artilleri beskyttelsesgraven bag Monchy-Riegel, og opretholdt herfra over 7. og 6. Kompanie forbindelsen til Reserve-Regiment 31. Som reserve lå 5. Kompanie i kalkhulerne ved Wancourt. Under kampvognsangrebet måtte III. Bataillon opgive en del af Monchay-Riegel. Beskyttet af de høje gravvægge trængte englænderne øjeblikkeligt efter. Under forsvaret af dette afsnit faldt Leutnant *Stolke* og Leutnant *Reiter*. Kl. 1500 blev 1. Kompanie sendt frem til bataljonens hjre fløj. Her var den forbindelse gået tabt. De fik udfoldet frem gennem den fjendtlige ild og gravede sig ned langs vejen Boiry – Guemappe, men måtte snart efter igen forlade dens huller for at komme de hårdt trængte kompagnier fra II. Bataillon til undsætning. Den gravede sig endnu engang ned, denne gang bag 7. og 8. Kompanie. En deling fra kompagniet forblev ved Afsnitskommandøren.

2. Kompanie havde hele dagen ligget under meget kraftig beskydning i nærheden af kirkegården i Wancourt. Som følge af III. Bataillon ændrede stilling måtte også den om eftermiddagen under store tab opgive stillingen og falde tilbage bag kirkegården. Leutnant *Quast* blev såret og kommandoen overtaget af Leutnant *Braukmann*.

3. Kompanie var tidligt om morgenen blevet indsat som flankesikring mod Monchy til højre for vejen Arras – Cambrai. 4. Kompanie lå i nærheden som reserve.

Om formiddagen startede engelske angreb mod Monchy, støttet af kampvogne. Kampvognene brød gennem linjen til højre for os, og svingede herefter – fulgt af infanteri – frem mod os i et angreb på begge sider af hovedvejen.

De opbrudte linjer af tysk infanteri måtte vige for kampvognene, da de var magtesløse overfor dem. Så greb vores 3. Kompanie ind. De befalede ”Stop!”. Tyskerne etablerede igen front. Englænderne gravede sig ned. Men nu kørte kampvognene på åbent terræn. Så galoperede et tysk batteri frem, gik i stilling bag et hus, 10 mand greb fat i kanonen og rullede den ud på vejen. Det første skud lød! Retteskytten havde sigtet til direkte skud. Som et slag i panden ramte den første granat ind i den forreste kampvogn. Flammer og sort benzinrøg vælter frem. En anden kampvogn nærmer sig i en sænkning vores Kompanie. Folkene skyder mod den som rasende. På en afstand af 400 meter standser den op, som for at overveje situationen, vender om og kører mod Monchy. De medfølgende infanterister søger dækning bag dens jernsider, men bliver skudt ned én efter én. Vizefeldwebel *Wichern* stormer gennem maskingeværrilden over til batteriet, der rulle en kanon frem, og foran Monchy bryder det ildspyende uhyre i brand.

Straks efter tidligt på morgenen at have fået meldinger om situationen ved fronten, flyttede Regimentsstaben igen fra Boiry tilbage til Hubertus Ferme. Som kampvognsangrebet rev den tyske linie i stykker foran Monchy, 7. Kompanie fra Infanterie-Regiment 163, der var placeret lige til højre for hovedvejen meldte, at de ikke længere havde kontakt til siden, og da samtidig engelske skyttelinjer på begge sider af hovedvejen truede med ramte vores blottede højre flanke, blev det tydeligt for Oberstleutnant *Burmester*, at Regimentet stod i stor risiko for at blive omringet. Ikke alene enhederne omkring Hubertus Ferme, men også de kompagnier, der stadig kæmpede om Siegfried-stillingen, stod i risiko for fuldstændigt at blive omringet. Kun en hurtigt handling og en jernhård modstand kan endnu redde situationen. Alle kompagnier ligger allerede under ild, og der er ikke længere formerede reserver disponibel. Derfor samlede regimentskommandøren personligt alle disponible soldater, ordonnanser, kontorfolk, telefonfolk, oppassere og artillerister, der ikke længere havde deres pjecer, kavalerister uden heste og sårede. Dygtige folk bliver ledere. De ved, hvad det drejer sig om. Regimentskommandørens ånd besjælede dem alle. Alle forsprængte bliver suget ind i den nye linje. Den tyske linje bliver fast. Englænderne indstiller øjeblikkeligt fremrykningen. Et tysk batteri kommer galoperende. Dens granater rammer kampvognene. Oberstløjtnanten udsteder sine anvisninger fra døren til gården. Herfra kan hele terrænet overskues. En Vize-wachtmeister og kanonkommandør for en tung pjece, der var kommet til at stå forsvarsløs og i betænkelig nærheden af den forreste linje, spurgte oberstløjtnanten om der var risiko for fronten, fordi han i påkommende tilfælde ville sprænge sin pjece for at den ikke skulle falde i fjendens hænder. Oberstløjtnanten svarede: ”Jeg kan ikke træffe beslutning over Deres pjece. Hold ud til sidste øjeblik. Hold ud på jeres poster. Jeg ved ikke selv, om jeg endnu er i live om en time”.

Englænderne havde trukket enkelte pjecer frem for at bane vejen for deres infanteri. Granater sprang i de tyske linjer. En kanon havde udset sig Hubertus Ferme som mål. Med et brag ramte en granat døren til gården. To officerer, der stod ved huset, blev kastet omkuld af lufttrykket, men begge uden at blive såret. Som røgen har lagt sig, fandt tililende både Regimentskommandøren og regimentets ordonnansofficer, Leutnant *Weise*, dræbt. Rystet kikkede folkene på deres døde fører. Aldrig før havde officerer og mandskab respekteret en regimentskommandør mere end netop Oberstleutnant *Burmester*. Han var hård og hensynsløs i tjenestelige anliggender både overfor sig selv og andre. ”Det kommer ikke an på, hvor gammel man er, når man dør, Når man blot har gjort sin pligt, er man altid parat til at dø”, sagde han med alvor. Han havde gjort sine ord til sandhed. Når en person fik pålagt en vanskelig opgave, var han altid klar med et venligt ord:

”Nå, men Dreng, gør nu dine opgaver godt. Du skal endnu engang frem i linje, min ven, lad vær med at blive ramt”. Ordonnanserne skulle melde sig personligt til ham. De fik så her enten en snaps eller en cigar. Han klappede ordonnansen på skulderen og sagde: ”Nå, Kammerat, hold ørene stive.” Det fik folkene til på ham med store øjne, til at holde ørene stive, og til at gøre deres pligt, for de vidste også, at han ville gøre det uden at tøve. Han var far til mandskabet og kammerat til officererne. Hans lig blev overført til Halberstadt. Hans kone tog sorgen oprejst og fattet, som en ægte tysk soldaterhustru. Hun skænkede hver mand og hver officer et billede af oberstløjtnanten til evigt minde. Kammerater, når i tager billedet frem og kikke på det, tænk på at i også i dag skal gøre jeres pligt. Indprent jer denne store mands ord, forbliv tro! - - -

Major *Ritter* fra Infanterie-Regiment 163 tilgik om eftermiddagen og overtog regimentet i Boiry.

Kl. 1500 meldte 3. Kompanie om tilstedeværelsen af en stærk fjendtlig kavaleristyrke, de allerede dagen før var blevet observeret af III. Bataillon. Vores artilleri, der nu nåede frem her og der, lagde styrken under å kraftig beskydning, at de ikke kom til angreb, og omkring kl. 1530 rykkede tilbage. Vores maskingeværer fuldendte ødelæggelsesarbejdet. Mange rytterløse heste løb gennem terrænet, og blev her indfanget af vores folk.

Omkring kl. 1600 dukkede Infanterie-Regiment 121 op til højre for den store hovedvej. De havde til opgave at angribe syd for Monchy og her fordrive de englændere, der om morgenen var trængt frem. Vores 3. Kompanie og andre af forsprængte sammensatte enheder fulgte som anden bølge. Den første engelske linje blev taget i den kraftige storm. Fanger og maskingeværer blev bragt tilbage. En yderligere fremrykning var imidlertid ikke mulig, da det blev ramt i flanken fra Monchy. Kompagnierne standsede op og gravede sig ned.

Unteroffizier *Horn* fra 3. Kompanie havde i mellemtiden fastslået, at Monchy var besat af englænderne. På vejen tilbage undersøgte han en ødelagt kampvogn, hvis besætning lå forkullet i et krater ved siden af.

Om aftenen var situationen overalt stadig uafklaret. Kompagnierne arbejdede på at få tilslutning til siderne og bataljonerne for at bringe deres enheder i orden. Natten var forholdsvis rolig. Forberedelserne til den kommende stor-kampdag var feberartige.

Den 12. april 1917

Omkring kl. 0200 angreb englænderne pludseligt artilleri beskyttelseslinjen hen over den rømmede Monchy-Riegel. Endnu engang opstod der ved 5. Kompanie et hul, da to grupper faldt ud. For igen at lukke det, blev en

deling fra 1. Kompanie under Leutnant *Seiffe* sat ind. Folkene havde dårligt forladt deres tilling før de overalt kom under kraftig angreb. Leutnant *Seiffe* blev såret, Leutnant *Seidensticker*, der ville gribe ind i kampen, faldt. Da de fra depotet medbragte håndgranater ikke var klargjorte, kunne folkene dårligt forsvare sig, og blev med undtagelse af Landsturmmann *Buschmann* og Wehrmann *Kapp*, der som eneste nåede uskadt tilbage, nedkæmpet. Graven gik tabt, og man undlod at gøre forsøg på at generobre den. Med besvær kunne kompagniet standse englændernes videre fremmarch med håndgranater, men situationen var yderst kritisk.

III. Bataillon på Wancourt højderne var i risiko for fuldstændig at blive afskåret. Det ville ske, hvis englænderne også trængte frem til venstre for Cojeul-dalen. Desuden kom også alarmerende meldinger om II. Bataillons problemer. Sårede, der forsøgte at slippe tilbage til forbindepladserne, returnerede med oplysninger om, at de ikke kunne trænge igennem. Englænderne holdt sænkningen bag III. Bataillon under ild. Også de fremskudte poster i hulvejen var hårdt pressede og krævede forstærkninger for at kunne standse englænderne.

Omkring kl. 0300 indgik der derfor fra Brigaden befaling om, at Regimentes kompagnier fra kl. 0430 skulle rømme højderne ved Wancourt, landsbyen selv, landsbyen Heninel og Conjeul-sænkningen, og falde tilbage til bakkerne ved Chérisy.

Hermed undgik enhederne den uundgåelige risiko for at blive omringet og taget til fange. Kompagnierne fik med størst mulig hurtighed ordrerne til at træffe de nødvendige forberedelser. Svage poster blev foran fjenden. De blev øjeblikkeligt involveret i nærkampe med de påtrængende englændere. Herunder faldt Leutnant *Bruns*. Han havde grebet hensynsløst ind for at skjule vores tilbagetrækning for fjenden.

Rømningen begyndte som de første lys ramte de nyfaldne sne. Mange sårede kunne ikke bringes med tilbage. Med sørgmodige øjne affandt dig sig med skæbnen. De døde blev liggende ubegravede tilbage. Mange af dæmningerne kunne på den korte tid ikke ødelægges. Hurtigt rykkede kompagnierne tilbage gennem sænkningerne.

Englænderne opdagede hurtigt tilbagetrækningen. Artillerigranater og schrapnells lå over området. Kompagnier vadede gennem engene omkring Conjeul og strømmede op over bakken på modsatte side. De mørke skikkelser på den hvide baggrund dannede gode mål for englænderne, men inden hans batterier kunne skifte mål, var kompagnierne forsvundet bag bakken. Kun få granater nåede at ligge over kreten. De sidste håndgranater bragede over på bakken ved Wancourt, en sidste afsked med de sårede, så forlod også bagtroppen bakken, forsvandt ned i sænkningen og nåede også bakken ved Chérisy. Her blev den nye stilling, udgravet af andre enheder i løbet af natten, besat. Forreste linje: 5., 9., 10., 12. og 11. Kompanie. Anden linje: 6., 2., 7., 8. og 1. Kompanie. Kommandostationerne for I. og II. Bataillon var placeret på Hubertus Ferme, III. i en forladt batteristilling, mens Regimentsstaben forskød til Haucourt.

Om morgen kom der igen angreb til højre, mens hos os alt sov, kun forstyrret af enkelte schrapnells og en mine-sprængning i Guemappe. Kun poster overvåger fra kanten af bakken. Omkring kl. 1600 begyndte tungt artilleri at falde over den nye linje. Som det allerede var ved at blive mørkt omkring kl. 1800, og tåge og røg fra Cojeul-enge foran os skjulte os i sit tætte slør, meldte vores fremskudt poster pludseligt, at stærke fjendtlige skyttelinjer nærmede sig. Alle ud! Spærreskydnings raketter stiger op! Øjeblikkeligt sætter artilleriet ind. 400 meter bag graven er feltkanonerne åbent placeret, og snart fejer granaterne tæt hen over vore hoveder og kaster sine mørke røgskyer mod fjenden. Kompagnierne har dårlige skudfelter. Folkene springer derfor op fra graven og skyder stående mod fjenden. Vores artilleris ild bliver ledet gennem håndsignaler og tilråb fra graven. Humøret ved folkene er udmærket. Alle glæder sig over, at vi endeligt skyder igen. Med store tilråb bliver de første observatører budt velkomne i graven.

Efter det afviste angreb herskede ro. Endda vores feltkøkkener blev kørt frem. For første gang i fem dage kunne der igen udleveres varm mad. Kl. 0100 nåede III. Bataillons Infanterie-Regiment 141 frem, og begyndte at afløse vores kompagnier langs fronten. Efter kommando forblev endnu 24 timer i stillingen.

Omkring kl. 0400 var Regimentet trukket ud af linjen med undtagelse af 3. og 4. Kompanie. Det marcherede til Vis-en-Artois og blev underbragt i Alexis-hulerne.

II. og III. Bataillon reorganiserede dens kompagnier, mens I. Bataillon opklarede en mellemstilling ved St. Robert, og rykkede ind her den 13. om aftenen som beredskab.

Den **13. april** om formiddagen rykkede II. og III. Bataillon til Eterpigny, hvorfra de imidlertid med en alarmeringsbefaling øjeblikkeligt rykkede tilbage til deres oprindelige kvarterer, da man regnede med et engelsk angreb. Igen blev Vis-en-Artois besat. På grund af kraftig gasskydning over terrænet og landsbyerne blev der befalet gasalarm. For natten indrettede kompagnierne sig i en mellemstilling ved Eterpigny.

I denne nat til **14. april** blev I. Bataillon trukket ud af beredskab og rykkede til Sailly-en-Ostrevent, hvor også Regimentsstaben befandt sig.

I løbet af den 14. april marcherede kompagnierne til Erre. Også II. og III. Bataillon blev frigjort fra Brigaden og begav sig til Fanain. Under denne omgruppering blev feltbanen i et vist omfang anvendt til Catin.

Den **15. april** var en velfortjent hviledag for enhederne. Divisionskommandøren, Generalleutnant Exz. von *Mundt* og brigadekommandøren, Generalmajor *Gräfer*, udtalte deres tak for Regimentets fortræffelige indsats under de sidste kampe.

Hviledage i Valenciennes

Den **16. april** blev Major *von Scheffer* udnævnt til kommandør af Regimentet, mens den hidtidige kommandør af III. Bataillon, Major *von Grawert* overtog kommandoen over Reserve-Infanterie-Regiment 76.

Regimentet var nu som udmattet underlagt Gruppe Arras, og sendt til II. Armee etapeområde.

Den **17. april** ankom bataljonerne til Valenciennes, hvor Regimentet blev i hvil indtil den **30. april**. Det var en skøn tid. Desværre søgte og fandt fjenden os også her. Den **23. og 24. april** kastede engelske flyeskadriller bomber over byen. Vores 3. MG-Kompanie havde herunder tab. Efter en flammekaster øvelse den **30. april** tilgik der Regimentet marchbefaling til næste dag.

Om morgenen den **1. maj 1917** marcherede Regimentsstab og III. Bataillon til Montigny nord for Lewarde, og om eftermiddagen herfra til Erechin, mens I. og II. Bataillon forskød først til Arlieux og I. Bataillon herfra til Villers [-en-Tertre], II. Bataillon til Brunemont. Regimentet lå endnu engang i alarmberedskab.

Stillingskampe efter storangrebet ved Arras

1. maj til 10. juni 1917

Indledning

Da englænderne forpassede muligheden for gennembrud, som under hans første stormløb var gunstigere end på noget tidligere tidspunkt af krigen, forsøgte han under de efterfølgende kampe at indhente det forsømte.

Med store, kraftige delangreb sonderede han vores front efter svage punkter, for så her at lægge hele vægten af hans storangreb.

Den tyske front var imidlertid efter de første rystelser så fast som nogensinde. Men det nedsled regimenterne. Skyttegravene kunne ikke under den evige fjendtlige ild udbygges tilstrækkeligt sikkert, så tabene kunne reduceres til det acceptable. Kampen i åbent terræn, skjult i kratere, nedsled nerverne.

Nu skulle også vores Regiment endnu engang kastes ind i et frontafsnit for at afløse udmattede enheder.

Den **2. maj** stod Regimentet parat i linjen St.Rohart – Pelves som del af indgrebsdivisionen til indsættelse mod engelske fremstød. Kommandoer opklarede forreste linje og akserne frem hertil. Fra natten var artilleribeskydningen steget til en trommeild, som fortsatte hele dagen igennem og som den **3. maj** kl. 0600 satte ovre kompagnier i højeste alarmberedskab. Røde lyskugler steg op langs fronten. Et angreb var under udvikling. Kl. 0830 ankom lastbiler, der med største hastighed bragte I. og III. Bataillon til Lecluse. II. Bataillon fulgte efter til fods. Kl. 1230 var hele Regimentet samlet og klar i Lecluse. Herfra rykkede den halvvejs til Etaing i sit opmarchområde. Slaget langs fronten har steget til yderste vildskab. Enkelte granater nåede allerede helt til os. Himlen stod som en glaskuppel over terrænet.

Fronten holdt. Et indgreb fra vores Regiment blev ikke nødvendig. Kompagnierne lå hele dagen i beredskabsområdet, hvor de kunne kikke på de talrige luftkampe, der med vekslende udgang udspillede på den klare himmel. På ordre fra Brigade sendte Regimentet kl. 1700 et forkommando til Reserve-Infanterie-Regiment 357, som vores bataljoner skulle afløse i løbet af næste dag. Om aftenen marcherede I. Bataillon til Tortequesne, II. Bataillon til Hamel, mens III. med lastbil blev bragt til Brunemont og Regimentsstaben gik i kvarter i Lecluse. I løbet af natten indløb en anden afløsningsbefaling. Vi skulle nu afløse Reserve-Infanterie-Regiment 41 i fronten. Allerede samme nat tog bataljonerne kontakt til dette regiment.

Om morgenen den **4. maj** blev bataljonerne først alarmerede af en trommeild og så af en befaling. Alligevel skulle kun I. og III. Bataillon gøre sig klar i Tortequesne.

Om aftenen blev befalingen til afløsning endnu engang ændret. Den skulle alligevel afløse Reserve-Regiment 357.

Den **5. maj** nåede III. Bataillon kl. 1700 som brigade-reserve til Severins Ferme, der lå under kraftig beskydning. Officerer fra Regimentsstaben orienterede sig i forreste linje, hvor herefter I. Bataillon rykkede ind til afløsning i løbet af aftenen. Natten var mørk. Det regnede let. Ildoverfald gjorde anvendelsen af vejen fra Arras til Esperance Ferme uanvendelig. Kompagnierne kunne kun delingsvis snige sig frem gennem det smattede kraterlandskab langs hovedvejen. Som orienteringspunkter var kun ilden langs fronten og den høje række af popler langs vejen. Artilleriets ildoverfald ramte kontinuerligt ned over sænkningen. En granat landede i en deling af 4. Kompanie og dræbt 5 mand og sårede mange andre. Endeligt nåede 2., 3. og 4. Kompanie forreste linje, som strakte sig mellem Chérisy og den store hovedvej. 1. Kompanie blev ved bataljonsstaben i grusgraven. II. Bataillon lå i beredskab, III. Bataillon søgte som Brigadereserve beskyttelse i graven foran Dury, da gravene ved Severins Ferme lå under for kraftig beskydning.

Beskydningen af fronten viste os, at englænderne på ingen måde ville betænke sig på at følge op på succesen af den første storm. Hans artilleri falder dybt inde i baglandet. Det bliver fremragende ledet fra de erobrede Monchy-højder. Den ødelægger alle signalmidler, så kæder af særlig uddannet personel retablering blev lagt ud for at sikre signalforbindelserne.

Regimentsstaben havde fået ordre til at indrette eller bygge en kommandostation ved Severins Ferme. Da imidlertid denne blev beskudt med tung engelsk artilleri og der ikke var dækningssanlæg på stedet, forlagde en del af staben til de såkaldt *Schmidt-huler*, og en anden forblev i Dury.

Det franske forår var kommet. Himlen var klar over det sart grønne landskab. På himlen tumlede flyene sig. Maskingeværerne hakkede i stor højde, brændende fly flaksede ned, mennesker sprang fra tusinder af meters højde og blev smadrede. *Richthofen* er vores beskytter. Vi ser de tyske kampfly styrte sig over de fjendtlige eskadriller som høge.

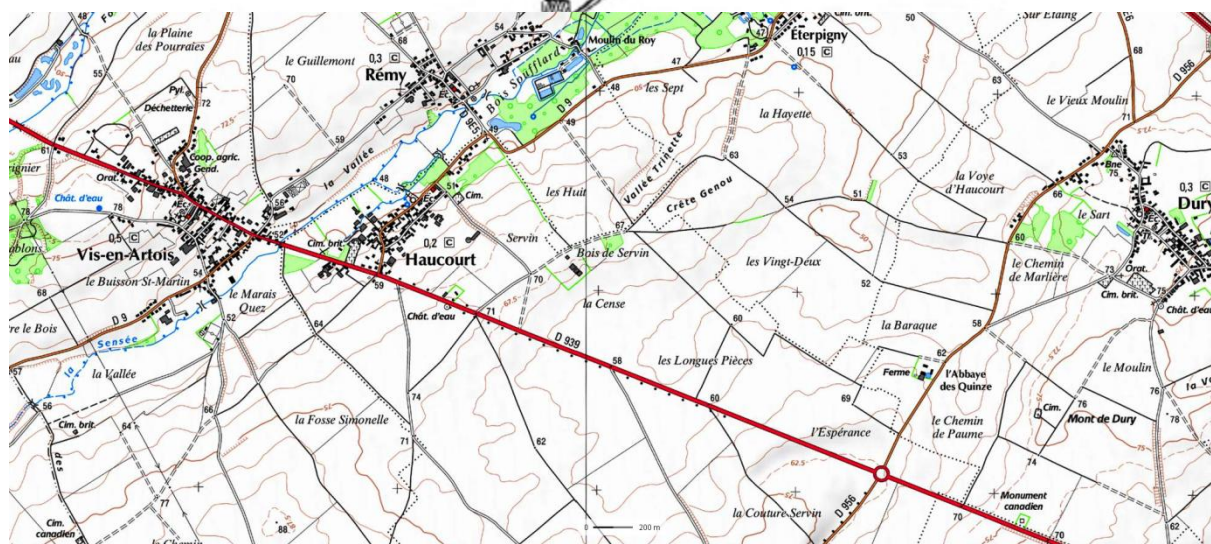
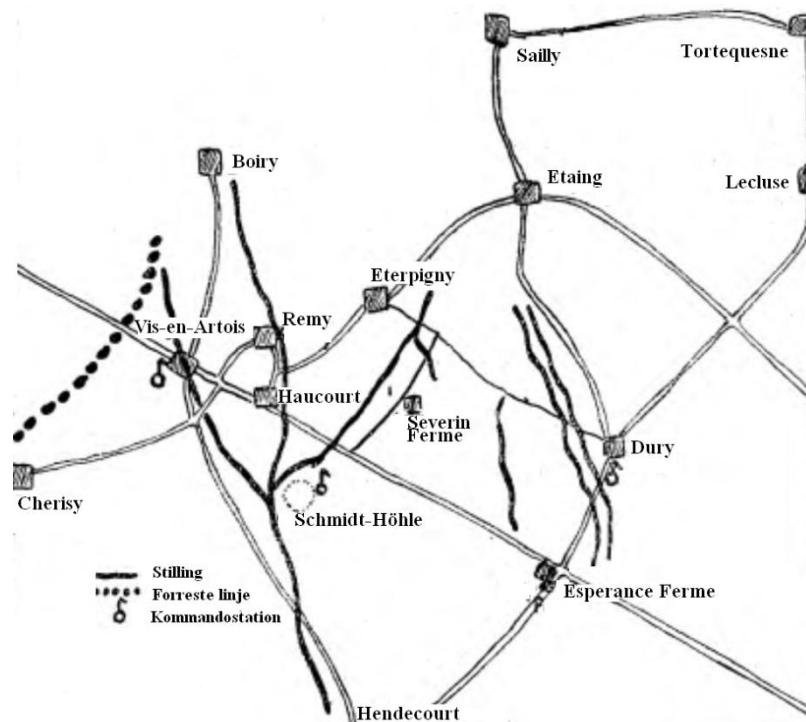
Fronten har imidlertid endnu engang taget os i dens klør og naglet os fast. Endnu engang må vi begrave de døde, blandt også en gammel tapper kriger, Offiziersstellvertreter *Gottschalk*.

Den **9. maj** begyndte vore kompagnier sammen med det nyopstillede Baukompanie i gang med etableringen af en skyttegrav. Arbejdet hvilede i dagslys, da den fjendtlige beskydning og de fjendtlige fly ganske enkelt gjorde arbejdet umulig. Desto kraftigere bliver der arbejdet om natten. Alligevel er natten hjemsøgt. Granater falder blandt os i mørket. Skyer af gas driver gennem lavningerne, lyskugler stiger over den stivnede front.

Da bevægelser frem til fronten er umulig i dagslys, udvikler der sig i mørket en livlig aktivitet. Her vakler folk under den tunge last af bjælker, her slæber andre på ruller af pigtråd. Dunkle skikkelser står i en lang kæde, mand for mand. Man kan høre lyden af hakker, spader og jordspyd og folkenes tunge åndedræt. Madbærere, sanitetsfolk, ordonnanser og opklarende officerer smutter forbi hinanden på stierne som et hemmelighedsfuldt spil på en mørklagt scene.

Alle veje samler sig i et knudepunkt foran Schmidt-hulerne. Englænderne har på deres luftfoto set, at der her må være et eller andet i gang. Tid til anden slår hans granater ned her og sår sine sprængstykker eller sender sin gas ud i tykke skyer.

Schmidt-hulerne blev afsløret for os af en fransk bonde. Lad os stige ned i dem. To store tunneler og en ventilationsskakt fører ud i det fri. Vi klatre 30 trin ned i dybet. Nederst mødes vi af en fugtig, indelukket luft. Der ligger vel omkring tusind mennesker her. Gange og hvælvinger, båret oppe af søjler, går i alle retninger. På væggene glitre tusinder små kys i en krans af dråber. Soldaterne ligger i nicher, sover, skriver eller spiser. I et af de store rum ligger forbindepladsen. Lægerne er hele tiden i arbejde, der aldrig bliver færdig. Sårede ligger omkring på brikse. Også døde. Hvem kan genkende dem som sådan her i mørket? – Mange levende deler sin briks med en død. Også gasdøde og gassårede ligger langs væggene. Mange er uden assistance nået hertil med sine ødelagte lunger, men ingen kan hjælpe ham, da døden i ham i løbet af nogle timer vil vinde. Tunge granater er slået ned oven på hulerne, store stykker kalk springer fra loftet. Her og der må der laves støtter, så ingen blive slået ihjel. Skrækkelige nætter går dernede. På et tidspunkt ramte en tung granat en af indgangene i en mørk, nervøs nat. Gasskyer trængte ned i tunnelen, råb lyder højt. Skrig: Gas, Gas - ! Gaslarmen lyder. Granater brager. Kalkblokke ramler ned. På forbindepladsen blev de sårede urolig, råbte og skreg. Alle springer op. Alle vil til udgangene for at se, hvad der skete. Lysene falder ned. Mørket øger uroen. Folk presser på bagfra. Foran standser de. På en gang skriger en: Indgangene er lukkede! – Som en springende kilde breder skrigene sig. Officerer griber ind med magt. Kommandoer lyder over skrigene og mørket. Ingen hører efter. Alle maser og skubber for at skaffe sig vej mod udgangene. Så indser fornuftige folk, at det hele var meningsløst. De kaster sig med officererne mod den

ophidsede underjordiske strøm og får den stoppet. Endelig beroliger folkene sig. Efter en tid er alt vendt tilbage til sin vante gang. Det bliver stille, så man igen kan høre de tunge dråber falde fra loftet og de såredes stønnen. Vi stiger igen op og takker morgenvinden, der fjerner gasskyerne fra os.

Man venter dagligt det fornyede engelske stormløb. I den blege dag falder igen granater og ødelægger det majsommelige natlige arbejde i gravene.

Den **9. maj 1917** flyver med et enormt brag ammunitionsdepotet i Vis-en-Artois i luften.

Om morgenen den **10. maj** er fronten påfaldende rolig. Desto mere voldsomt steg beskydningen fra middagstid og ligger sig bredt og brølende over vores linje. Imidlertid svarer vores artilleri lige så heftigt igen og slår ødelæggende ned i de engelske opmarchområder.

Kl. 1700 blev der på vejen Monchy-Wancourt observeret 12 fjendtlige Tanks. Også fra forreste linje kom meldinger om, at englænderne bag deres linje klargør stormtropper. Vores granater og miner farer med vilde hyl derover. Kl. 1830 svinger kampvognene frem mod vores front. Fores kanoner ligger i lun, de kan bare komme.

tage ham med tilbage. Den sidste englænder griber imidlertid ind i kampen. Vild og heftig bølger kampen på revolver og kniv. Til sidst synker begge englænder sammen, ramt. En femte englænder, der er løbet til, dræbes af Reservist *Wolf* og en sjette af Musketier *Vollrath*, som dækker venstre flanke. Musketier *Blum* holdt i mellemtiden øje med den engelske hovedlinje, og melder så pludseligt, at forstærkninger er på vej. Folkene rømmer her-efter stedet og kravler fra krater til krater, fulgt af en rasende ild, og når tilbage til egen linje.

Den **19. maj** når forbruget af granater, miner og gas samme niveau som tidligere.

Om morgenen den **20. maj** er stille og tavs, og skjuler sig i et mistænkeligt, uigennemtrængeligt slør. Pludselig springer som en dans pludselig trommeilden ud af tågen. Dump og uhyggeligt brøler ilden.

Bag ved hører man rumlen. Telefonforbindelser er ødelagte. Der kommer ingen meldinger fra fronten. Man bliver bag ude ret nervøse, også ved Divisionsstaben. Officerer og ordonnanser, og også et infanterifly bliver sendt frem, for at fastslå situationen.

Som den første når flyet tilbage med meldinger om, at den engelske trommeild allerede ligger på begge sider af Chérisy. Divisionen går herefter ud fra at et større angreb har fundet sted, og at englænderne allerede er brudt igennem ved Cherisy. De påkalder spærreskydninger, der yderligere for den engelske trommeild til at stige.

Endeligt omkring kl. 1030 indløber de første meldinger. De oplyser, at den fjendtlige artilleriild havde ligger dårligt, at intet angreb var fulgt, og at der intet yderligere var at melde. Beroliget falder Divisionen til ro igen.

Om aftenen kaster englænderne endnu engang deres jerngryder mod vores stillinger, men denne gang med bedre resultat, da han nu kan observerer nedslagene i det klare aftenvejr. For at undgå unødvendige tab, rømmer kompagnierne den forreste grav for at grave sig ned 50 meter tættere på englænderne.

Det samme gentager sig den **21. maj** og også de følgende dage. Ind i mellem driver skyer af gas ind over stillingen. Gasalarm bliver befalet.

Den, der går mest ud over, at den forreste bataljon i grusgraven. Forbindelsen hertil kan kun ske med dristige ordonnanser.

Også *Schmidt*-hulerne er genstand for beskydning med tunge granater med forsinkelses brandrør, der får store stykker kalk til at falde ned fra lofterne. Da trafik frem og tilbage til hulerne hele tiden bliver vanskeligere, indrettet Regimentet en ny kommandostation i nærheden af Dury. Hos folkene begynder udmattelsen at gøre sig gældende efter at de nu har opholdt sig 19 dage under åben himmel. Man trøster os hele tiden med løftet om snarlig afløsning.

Om aftenen den **25. maj** rammes vores stilling af et fjendtligt gasoverfald. På samme tid afskudt fra hundrede minekastere, lander minerne tæt omkring vores forreste stilling. De springer alle på samme tid og slynger deres indhold af phosgen i tætte, grønne skyer. Folkene fik dårligt tid til at anlægge gasmasker, andre blev ramt af sprængstykker, og antallet af gasdøde og gasskadede var overordentlig stor. Vores artilleri skød gengældelsesild. Hele området var imidlertid forseglet af de tætte gasskyer. I *Schmidt*-hulerne sad folkene med gasmasker for ansigtet fra kl. 23 til kl. 05. Den **26. maj** ankom yderligere 26 gassyge til hulen efter fornyet gasangreb.

Artilleriduellen fortsatte med uformindsket styrke og når om eftermiddagen den **27. maj** igen trommeild. Der fulgte her et infanteriangreb mod vores venstre nabodivision.

Kl. 2340 startede en patruljeoperation "Schleswig". Den skulle tage en del af den fjendtlige linje og tage fanger. Efter en kort, heftig artilleriforberedelse gik folkene frem, men blev bundet af et engelsk maskingevær. Først efter mærkbare tab lykkedes det at nå tilbage til egen grav.

Den **29. maj** ankom et forkommando fra Infanterie-Regiment 457. Dette regiment skulle om natten til **31. maj** afløse os. Imidlertid nåede kompagnierne først frem i morgengryet, hvor det var for sent at gennemfører afløsningen. Først den følgende nat kunne denne gennemføres uden episoder.

II. Bataillon nåede den **1. juli** ad landevejen Annich, fulgt dagen efter af III. Bataillon, mens I. Bataillon med bane blev transporteret til Monchecourt, hvorfra den nåede Auberchicourt, hvor også Regimentsstaben var indkvarteret.

Regimentet blev stillet til disposition for Heeresgruppe Kronprinz *Rupprecht von Bayern*.

Frem til den **10. juli** forblev Regimentet i disse indkvarteringer. Der blev gjort alt for igen at gøre mandskabet stærkt. Der blev tildelt ekstra forplejning. Erstatningspersonel kom hjemmefra og udfyldte de huller, den sidste indsats havde revet i rækkerne.

Flandern slaget 1917

12. juni til 10. august 1917

Indledning

Aldrig havde verden hidtil set en sådan magtudfoldelse af den engelske hær som i sommer og efterår 1917 i Flandern. Udhvilet, på fuld styrke og nye Divisioner af engelske tropper, skotter, new zealændere, australiere, canadiere og sydafrikanere pressede sig sammen i overfyldte teltlejre, landsbyer og reservestillinger. Batteri stod ved batteri, lagre af ammunition lå ved siden af hinanden, kampvogn ved kampvogn. Balloner og sværme af fly undersøgte hver eneste centimeter jord og generalstabe tegnede på deres kort cirkler om mål så langt væk som Gent, Bryssel og Antwerpen.

Sådanne forberedelser lader sig ikke hemmeligholde. Hvorfor også? Man havde regnet på tyskernes kræfter og modstandsevne. Englændernes styrke oversteg den tyske med en fjerdedel. Imidlertid var den tyske soldater-ånd ikke taget med i beregningerne.

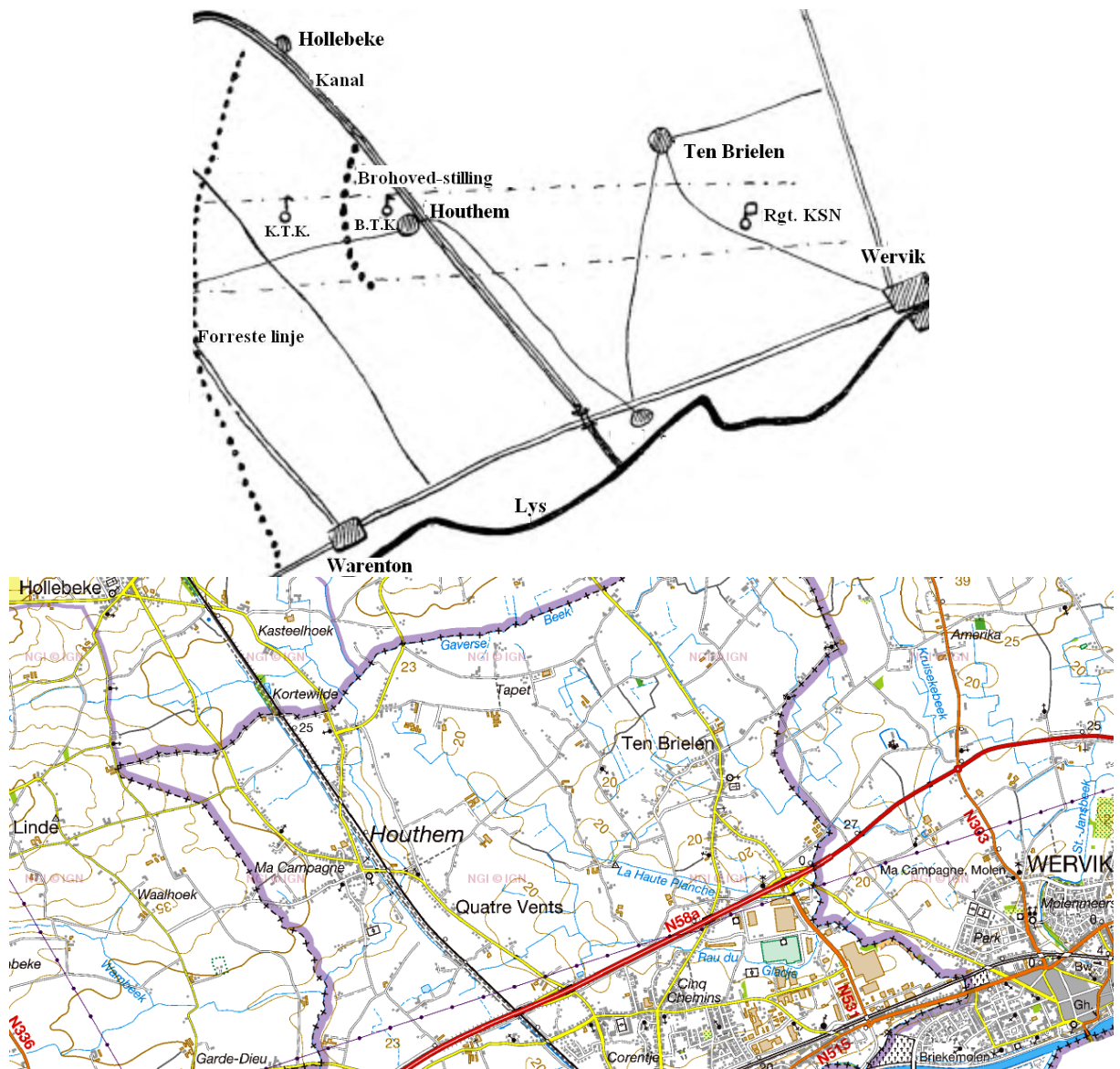
Vores 4. Armees generalstab udarbejdede planer til et forsvar, og rettede en blodig streg i englændernes regning. Den øverstkommanderende, *Sext von Arnim*, og hans stabschef, *Oberst von Lossberg*, overraskede englænderne med en ny måde at kæmpe, og bragte dem hermed ud af balance. Dette skete dog først senere. Fra starten var englændernes regnestykke korrekt udtænkt.

Ganske vist var flammerne fra Arras-Slaget sunket sammen til et ulmende bål, men krævede alligevel stadig uhyre mængder af mennesker og materiel. Franskmændene løb storm på Chemin des Dames, i øst udkæmpedes slagene om Kerensky og i syd vaklede østrigernes stillinger.

Man vidste på fjendens side, at vores hærledelse var tvunget til at slå russerne. Man vidste, at man måtte ramme tyskerne før han fik frie hænder i øst. Og ubåds-krigen prikkede betænkeligt på Englands porte. De tyske ubåds baser i Flandern var et vægtigt strategisk mål for fjenden. Allerede i vinteren 1916/1917, mens Regimentet var indsat nord for Ypres ved Pilkem, var englændernes angrebshensigt og forberedelser tydelige, gennem nye batteriers ankomst og indskydning, gennem anlæggelsen af nye teltlejre og feltbaner. Nu var slaget klar til iværksættelse.

Siden novemberkampene 1914 og de tyske frivilliges heltedød, var blodet i landskabet omkring Ypres aldrig været tørt. Nu skulle det på ny gennemblødes af hidtil ufattelige mængder af blod fra næsten alle verdens folkeslag.

Den 7. juni rystede i de tidlige morgentimer hele det flanderske land. Huse og tårne rystede og bævede. Englænderne havde på én gang sprængt vores stillinger i Wytschaete buen, der syd for Ypres, dannede en dyb bue

ind i fjendens område, i luften. Så strømmede bag den fremad valsende trommeild en strøm af engelske tropper over de forsvundne stillinger. En voldsom optakt til Flandern-slaget.

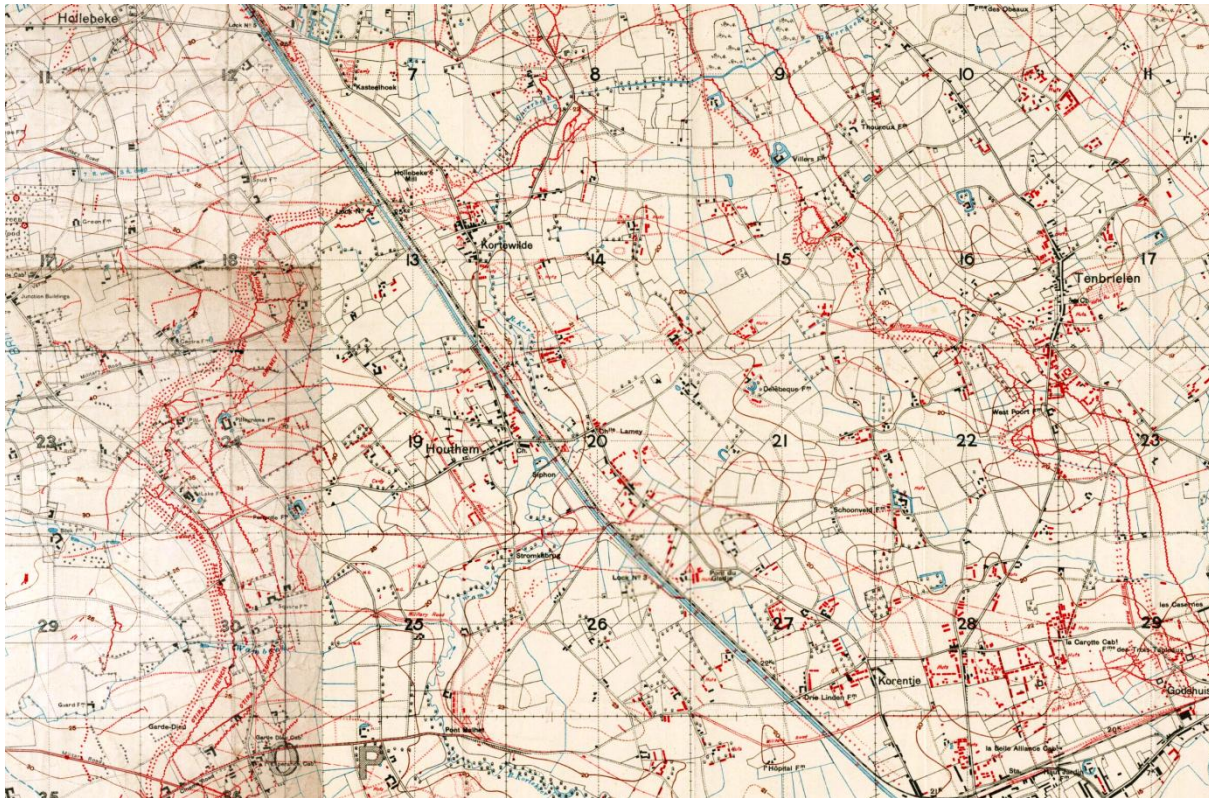
Tyske reserver og indgrebsdivisioner, hastede til, etablerede en ny lige linje foran buen og holdt fast. Imidlertid måtte Wytschaete-buen erobres inden englænderne kunne begynde sin egentlige offensiv, da den ellers ville være en trussel mod englændernes højre flanke.

Efterhånden blev af os alle reserver langs den nordlige Vestfront trukket hertil, da hele Flandern fronten virkede som en overspændt klinge.

Også vi måtte af denne grund marchere.

Den **11. juni** blev Regimentet lastet i Anniche og Somain og med transporttog bragt til 4. Armees etapeområde. I Swevelghem blev bataljonerne modtaget af forkommandoer og af disse ført til Kerkhove (Stab og I. Bataillon), Thieghem (II. Bataillon) og Wermaerde (III. Bataillon).

Rene, gode kvarterer, venlige indbyggere og et herligt vejr her i den kønneste del af Flandern indbød til et længere ophold, men allerede den **15. juni** blev Divisionen som Armereserve trukket nærmere.

III. Bataljon marcherede til Avelghem og her lastet kl. 17. De øvrige bataljoner og staben fulgte næste dag. Togene bragte Regimentet til Menin. En fodmarch i bagende sol og gennem tætte støvskyer bragte kompagnierne til Verwick, hvor der blev indkvarteret i træbarakker og i enkelte huse i den nordlige del af byen.

Tung artilleri blandede sig med røgen fra de brændende gårde rundt om i Lys-landet, hvor de kønne tårne i de gamle byer Comines, Verwik, Menin og Houthem og Kimmelbergs bakke ragede op.

Tunge engelske skibsgranater fløj tæt hen over kvartererne og slog ned i Verwik-Nord, i Pionerparkerne og i baraklejrene. Jord og træstumper fløj gennem luften, der stank af gas, bradn og hestekadaver.

Men også det tyske artilleri var utrætteligt i aktivitet. Bag kunstige, meget høje tågemure står jernbanekanonerne. Gode ønsker fulgte deres kæmpegranater på deres vej mod Ypres.

Himmelen summede af et utal af fly, men først hen under aften kan disse observeres fra jorden, da luften først her er klar nok. Mange spændende luftkampe lokkede soldaterne ud af deres kvarterer. Mange balloner, der overalt skuer over landet, styrter brændende ned. Mange hvide faldskærme med observatørerne svinger mod jorden. Maskingeværer knitre flere tusind meter over Flandern. Richthofen er på arbejde.

Om aftenen opklarede officerer fra Regimentsstaben marchakserne og beredskabsstillingerne til et modangreb i retning af landsbyen Tenbrielen. Denne opklaring fortsattes med stor intensitet den **17. juni**. En tur til det forreste kampterræn er imidlertid ikke muligt i dagslys, der der ikke findes løbegrave. De få poppelrækker, hække, ødelagte gårde og små skovstykker giver kun ringe dækning, da man fra den anden side fra balloner og fra Kimmelberg har frit udsyn over området. Vigtige punkter må lægges under røg. Selve kampstillingerne består kun af kratere og enkelte spredt liggende dækningsrum.

Langs fronten ligger en Division organiseret i stor dybde ved siden af andre, og bagved står indgrabsdivisionen med sit eget artilleri, for med friske kræfter i tilfælde af et engelsk gennembrud, med det samme at kunne gribe ind. Det stive system med fastholdelse og generobring af enkelte grave, er vejet for denne nye kampform. Fronten skulle som et gummibånd give efter for et for kraftigt tryk, for så af sig selv at svinge tilbage i sin oprindelige form.

Til udbygning af gader og veje, der er stærkt medtaget af granater og den tunge lastbiltrafik hver nat, er Skansekompaniet under Leutnant *Börnsen* igen blevet opstillet. Telegrafkompaniet [Nachrichtenkompanie] udlagde kabler og ledninger, for i tilfælde af eget modangreb øjeblikkeligt at have signalmuligheder.

Den **18. juni** rekognoscerede officererne for et modangreb i Infanterie-Regimenter 179 og 133 afsnit. Efter modtagelse af en befaling, at Divisionen fra den 19. juni var tildelt Gruppe Lille som indgrebsdivision, syntes alt arbejde at være spilt.

I øsende regn forskød Regimentet til kvarterer i Verwick-Süd, som lå syd for Lys og på fransk område. I modsætning til den kraftigt beskudte Verwick-Nord, var der her stadig mange indbyggere. Mandskabet blev lagt i massekvarter i et væveri. Opklaringen syd for Lys blev påbegyndt med det samme.

Den **21. juni** opstillede Regimentet et kommando på en officer og 134 mand til udbygning af den såkaldte "Flandern I-stilling" syd for Lys. Man sørgede altså allerede nu for den nødvendige reservelinje.

De næste dage var optaget af Bataljons og Regimentsøvelser sydøst for Verwicq. Formålet var indøvelsen af tropperne i modangreb.

Mens artilleriet fortsat bombarderede fronten, øvede Divisionen ubekymret videre. Alle øvelser var imidlertid sådan organiseret, at den øjeblikkeligt kunne ændres til situation alvor. Den **30. juni** blev der gennemført en modangrebsøvelse omfattende hele Divisionen.

I de næste dage skulle vores Divisoin afløse 20. Division i området syd for Houtham. Af samme grund tog Regimentsstaben den **2. juli** forbindelse med staben ved Infanterie-Regiment 209, og rykkede af denne grund **3. juli** ind i en gård syd for "Badener Hof".

III. Bataillon afløste III./209 i beredskab og rykkede uden episoder ind i løbet af natten til **4. juli**. I første beredskab ligger 9. og 10. Kompanie, i anden beredskab 11. og 12. Kompanie. I. Bataillon kunne ligeledes uden større problemer afløse i forreste linje. Kompagnierne ligger her i en skærm ved siden af hinanden. Englænderne havde endnu ikke fastlagt linjen, og har hidtil ladet fuldstændig i ro. Kun de bagvedliggende områder bliver med uregelmæssige mellemrum lagt under schrapnells, mens endnu længere tilbage landsbyer, lejre, veje og banegårde lå under ild fra tunge fladbanekanoner. Også Regimentsstaben, der var placeret ubehageligt tæt på et langrøret batteri, blev i den grad beskudt, at det flere gange må skifte kvarter. Regimentets kamplinje er fordelt i dybden på fire zoner, så disse i tilfælde af angreb, i rækkefølge kan gribe ind.

Indtil den **8. juli** fandt ingen større kamphandling sted. Alene den fjendtlige beskydning øgedes dag for dag. Telegrafkompagniet kunne efterhånden kun ved udfoldelse af alle kræfter opretholde forbindelserne. Igen og igen bliver linjerne skudt over. Også blinkstationerne bliver i det flade terræn opdaget og beskudt. Skansekompagniet er konstant i arbejde for at vedligeholde de ødelagte veje.

Hyppige natlige patruljer fastlagde den fjendtlige forreste linje. Vores artilleri blev uophørligt indsat mod fjendtlige koncentrationer og ødelagde fjendtlige ammunitionsdepoter. Til panserværn havde vi fået tildelt to batterier fra Feld-Artillerie-Regiment 63.

Den **6. juli** var II. Bataillon i front, I. i beredskab og III. Bataillon som brigadereserve placeret i Coucou. Kl. 2230 begyndte en kraftig engelsk trommeild og få minutter senere blev 8. Kompanies skærm angrebet. Yderligere få minutter senere var angrebet uden problemer afvist og englænderne forsvandt i skumringen. Linjen er fast på vore hænder. Det havde kun drejet sig om et kraftigt opklaringsfremstød fra englændernes side.

Starten på den fjendtlige offensiv forventes hver dag. Hele tiden dukker nye batterier op på den anden side. Bag den engelske front etableres den ene troppelejr efter den anden. Dag for dag øges artilleribeskydningen og synes hele tiden mere systematisk sammensat.

Vi er imidlertid også parat. Fronten er gennem organisation i dybden så fleksibel opbygget, at den vil kunne udholde mange stød. Bag os venter indgrebsdivisionerne på kampen, og mange batterier står skjult i terrænet i lurestillinger. De venter på angrebet, hvor de vil gribe ind. Indtil da vil de tie og blot kikke på. Hver nat vil kolonnerne, som bringer ammunition frem, ikke svigte. Stablerne af brugte hylstre og af nye granater er enorme.

Den **11. juli** afløste III. Bataillon i front.

Den **13. juli** ramtes Regimentsstaben af en forgiftning, der forårsagede sygdom. I nogle dage blev Major von Schesser afløst af Major Ossig.

Om aftenen den 13. gennemføres "Operation Houthem". Den skulle nedkæmpe en engelsk feltvagt, men denne havde allerede trukket sig tilbage under artilleriforberedelsen. Kun en glemt såret englænder blev bragt med tilbage.

Indenfor Brigaden opstilles en Storm-afdeling, der skal gribe ind i kritiske situationer. Afløsning sker nu hver fjerde dag.

Om aftenen den **17. juli** øgede artilleriilden igen til trommeild. Miner landede dumpt imellem, maskingevær knitrede. Lyskugler banede deres vej op i himlen gennem tætte skyer af støv og røg. Til højre og venstre for os fulgte angreb. Ved højre nabo rasede en nærkamp, men hos os forblev infanteriet rolig. Om natten ebbede kamp-larmen ud.

Den **18. juli** gennemførte en patrulje fra I. Bataillon på egen hånd et overfaldt på den fjendtlige forpostlinje og bringer en fange med tilbage.

Til de tusinder af engelske pjecer kommer daglig hundrede nye. Hele tiden stiger antallet af granater og miner, der lander i den flanderske jord. Resterne af gårde og huse styrter sammen. Hække og poppelrækkerne langs vejene forsvinder. Kratere opstår ved krater og grundvandet kommer til syne.

Det forreste kampterræn ligner et sølandskab, hvor de smalle stykker jord mellem kraterne var broer. På grund af varmen, forpestedes luften af de omkringliggende lig og kadaver og blandede deres søde luft af forrådnelse med stanken fra krudrøg og os. Vores folk ligger presset ind til kraternes sider og venter. Venter den ene dag efter den anden. Englænderne kommer ikke. Han har tid til sine forberedelser. I mellemtiden skal ilden mørne vores folk. Kompagnierne ved, at det værste endnu først skal komme. Utrættelig kravler og stamper ordonnanser, sanitetspersonel, afløsende kompagnier, telegrafpersonellet og observatørerne gennem kampzonen, der oversåes af granater og schrapnells, og ved nattetid oplyses af opflammende ammunition.

Beskydningen steg i en fast kurve frem til den **23. juli**. Mindre angreb rettedes en enkelt gang mod vores 9. Kompanie, men ellers til højre og venstre for os, og forsvinder igen i forberedelserne til slaget.

Den 23. juli fulgte efter den sædvanlige ildpause omkring kl. 0700 en hidtil udset voldsom ild over en bred front. Var det i dag, Tommy kommer? Folkene trykker hjelmen fast på hovedet og venter. Kl. 0800 angreb fjenden til højre for os, få øjeblikke efter dukkede det også op foran os. Specielt på højre fløj nærmede angrebet skyttelinjer overraskende hurtigt vores A-linje og trænger ind. Han var dog næppe nået så langt, før vores folk stormer frem i modangreb og presser ham øjeblikkeligt tilbage til udgangspunktet. Døde og sårede ligger som spor på hans vej. Der bliver taget fanger. Stillingen er fast på vore hænder. Det havde englænderne ikke forventet.

Det var imidlertid ikke det ventede storangreb, for omkring kl. 0900 synker slaget tilbage til dens særvanlige form. Men spændingen bliver dag for dag stadig kraftigere. Den flammende ildfront flytter sig hverken nat eller dag fra vores kraterkæde.

Den **28. juli** var den gevaldige optakt til en storkampssymfonie. En ildorkan slog med dens jernbyger slog kæmperne i ansigtet, hvis halse i varmen bliver tørre. Forberedelserne til angreb er afsluttet på den anden side fronten. Ildoverfald med gasgranater brager over landet og skyerne af gas driver helt til stabskvartererne. Vi havde på trods af en god gas disciplin mange gassyge og gasdøde.

Den **29. juli** åbnede artillerislaget sin mund og brølede til os. Nu går det løs! Det er den forberedende trommeild, som vil blive fulgt af et storangreb. Hvor lang tid vil ilden fortsætte? Dengang langs Somme var det i syv dage. Og forberedelsen vil vel denne gang vare tre gange så lang tid. Landsbyer, byer, gårde og det frie land ryger, som var det stukket i brand. Hele landet står i flammer. Den opblødte jord rejser sig i fontainer. Det kommer aldrig igen til ro. Oversprøjtet af blod og mudder, med fødderne i vand, gasmaske foran de brændende øjne og med gevær og håndgranater krampagtig i hånden venter vores folk.

Så fik vores artilleri, også dem, der hidtil havde været skjult, ordre til at ødelægge den engelske opmarch. Vore artillerister sprang til deres pjecer, og snart brølede vores front op til englændernes store overraskelse. Granater blandede sig med himlens regn. Vores ild var lige så voldsom som den engelske. Vore granater faldt så talrig som en byge af sand over de engelske opmarchområder. Oplagt ammunition springer i luften. Der udbryder brande derovre, mørke røgskyer trækker over mod os. Veje og landsbyer på den anden side fyldes med ødelagte kolonner. I de tæt pakkede stormrækker koster vores jernnæve hundreder af døde og spreder skræk og modløshed. Denne ild fra vores artilleri giver os selvtillid. Man får lyst til at råbe med i hvirvlen af drøn. De tunge gule granater fra fladbaneanonerne ved Menin suser hen over os og lander på veje og jernbaner omkring Ypres. Feltpjecer gør i lysere toner ind imellem. Haubitser og morterer hoster dump. Nedslag for jorden til at ryste. Røg og støv hæver sig helt op til skyerne. En sådan magtdemonstration har verden aldrig set. Buldret fra slaget kan høres helt til England og Tyskland. Man har følelsen: her er afslutningen, her sket afgørelsen.

Dagen drukner i blod- og kamprus. End ikke om natten tier våbnene. Uafbrudt galoperer ammunitionskolonner mod fronten. Infanteristerne stirre i den brændende, buldrende mørke med foroverbøjede nakke. Artillerister, ordonnanser, sanitetsfolk og telefonfolk udfører i blodig sved deres overmenneskelige arbejde. Jorden rystede, som grebet fra dets indre. I huse langt bag fronten springer vinduer og bjælker, falder pudset af vægge og gesimser. Slaget fortsætter i en uafbrudt hvirvel af lidenskab den **30. juli**. Fra alle sider gnaver ilden over fronten på vores tavse kompagnier.

Leutnant *Splettstösser* kom med forbundet hoved tilbage til bataljonen og meddelte, at kompagniføreren for 1. Kompanie, Leutnant *Thalemann*, var faldet, da hans dækningsrum var skudt i stykker. Ikke desto mindre kommer Leutnant *Thalemann* et stykke tid senere tilbage, støttet af nogle folk, for i nogle timer at komme sig ved bataljonen. På trods af hans sår, vil han ikke forlade sit kompagni få timer før det store angreb, og snart er han tilbage ved kompagniet.

Anspændt stirre poster og observatører ind i røgen. Folk ved minekastere og artillerister ved spærreilds batterierne venter med hånden på aftrækkeren på tegn til iværksættelse af spærreskydninger. De øvrige batterier hamre

uaafbrudt videre. Englænderne kan bare komme, de må komme, de kan slet ikke mere gøre andet. Hans maskineri er sat i bevægelse, og den kører nu af sig selv. Flandern, Antwerpen og ubåds baserne lokker ham – nej, det svinger ham til at angribe.

At fjenden med alt magt og uden nogen hensyn til menneskeofre vil forsøge at nå sit mål, beviser hans ild. Han går efter afgørelsen. Måske er vores ødelæggelsesskydninger ikke behagelig for ham, måske er der derovre allerede mange en Tommy, der har mistet modet, måske er der allerede mange ødelagte stormkolonner, allerede inden de nåede deres udgangspositioner, men den engelske føring havde den moralske pligt overfor den fjendtlige verden til nu at handle, at bringe historien til en afslutning.

Efter en kort ildpause, der ikke var lang nok for rørene at køle ned, startede den engelske ild igen den **31. juli** kl. 0400 med en voldsomhed, der hidtil havde været troet umulig. Imidlertid svarede vores ødelæggelsesbatterier igen med en tilsvarende heftighed. Ingen kan se de huller, den fjendtlige ild river op, da alt ligger under en uigennemtrængelig røg. Det er, som de to mure af stål smelter sammen. – Det gælder altså i dag!

Kl. 0500 springer englænderne med sine skyttekæder, fulgt af de tæt pakkede stormkolonner, ud af morgentågen. ”Tommy kommer!” – Skyttelinjen og A-linjen (hovedmodstandslinjen), der har lidt hårdt under trommeilden, men som ikke er udslettet, afventer fjenden. Lyskugler stiger op! Spærreild! Med et brag lander den i de levende, stormende bølger foran os. Tidstemperede granater lander med en dybt dejlig lyd. Schrapnells klirre og fejrer terrænet, maskingeværer rives ud af jorden og kæmmer jorden. Alligevel er vores skyttekæde hurtigt løbet over ende. Øjeblikkeligt stormer Leutnant *Müller* med sin kampgruppe frem i modangreb. Håndgranater brager, knive lyner, virvar og stønnen. Stødet rammer englænderne som et knytnæveslag i ansigtet. De viger og kommer ind i kløerne på et maskingevær, der koster dem dyrt. Resterne af første angrebsbølge fra *8. Lincolnshire-Regiment* – 1 officer og 15 mand – bliver taget til fange.

Ved højre naboregiment er situationen kritisk. Vores 3. Kompanie bliver derfor som skillelinje kommando indsat ved Reserve-Regiment 31 for at sikre vores flanke. Vores III. Bataillon, der netop var på vej i hvil, vender om og nærmer sig i springmarch. Englændernes første stormløb ender i et blodbad. Kl. 0800 gentager han endnu en gang indforberedelsen. Granater lander som en haglbyge over slagmarken. Vi har store tab, men de bagved liggende kompagnier fylder automatisk hullerne. Kort efter kl. 8 angriber englænderne for anden gang. Denne gang kommer han stærkere og vildere. Vores spærreilds batterier og vores minekaster arbejder til bristepunktet.

Kunstig tåge, røg, gas og brande forhindrer udsynet. Kampfly kommer lavt ned og beskyder os med deres maskingeværer. Angrebsbølgen bliver foran 6. og 8. Kompanie næsten sønderrevet i krydsilden. Ved 5. Kompanie, der holder midten af Regimentets afsnit, og som har haft de største tab under fjendens artilleri, bryder fjenden med en kraftig styrke ind over en bredde på 300 meter. Her sidder i en lille dækning mellem 5. og 7. Kompanie Offizierstellvertreter *Sass* og hans ordonnans. Indgangen til dækningen er blokeret af et grant nedslag. Da de endeligt for sig gravet fri, står Tommy der allerede. I et voldsomt håndgemæng blev de to overmandet. Deres kammeater, der ligger længere til højre, kan se, hvordan de med sammenbundne hænder og med kolbeslag førers bagud. Man kan intet gøre for at redde dem. Offizierstellvertreteren blev snigmyrdet af englænderne. Den anden kunne gøre sig fri og nåede tilbage i sikkerhed.

Fjenden kastede nu yderligere stormtropper ind i hullet i 5. Kompanie og nåede frem til vores A-linje. Her blev de igen ramt af vores modangreb. Frem og tilbage bølgede angreb og modangreb. Engelske maskingeværer knuser vores forsøg på at gå frem i enhedsramme. Først i en langsom, morderisk kamp på håndgranater bliver fjenden med undtagelse af en lille rest, kastet tilbage fra A-linjen. Her synker ven og fjende udmattet sammen og afventer forstærkninger. Vores artilleri kunne herunder ikke hjælpe, da englænderne, om end også under voldsomme tab, var kommet igennem spærreilden.

Kl. 1050 meldte Hauptmann *Sieveking*:

”Midten trykket ind af fjenden. Vore lette maskingeværer forbrugt. Anmoder om hjælp med lette maskingeværer. Desuden om to delingers forstærkning. Alle signalmidler ødelagt. Foranledig artilleristøtte. Anmodning om spærreskydning skal bedre observeres”

Efter angrebet startede trommeilden på ny, nu noget lagt frem og primært rettet mod B-linjen. Englænderne går altså helt systematisk frem, og vil erobre vores front stykke for stykke.

Alt bliver igen indhyllt i skyer fra slaget. Batterierne kan kun dårligt se de opsendte lyskugler. Ordonnanser løber frem og tilbage gennem helvede. Nye modangreb fra os – Leutnant *Clabes* falder. Offizierstellvertreter *Westerdorf* såres alvorligt. 9. og 10. Kompanie iler det hårdt trængte Reserve-Regiment 31 til assistance, men undervejs indløber kontraordre om, at de skal forblive i eget afsnit. Foran lukker en deling fra 7. Kompanie. 8. Kompanie går lidt tilbage for ikke at miste forbindelsen til Reserve-Regiment 31. Tabene stiger forfærdende.

Kl. 1214 meldte Hauptmann *Sieveking*:

Forreste stilling delvist tabt. Tab hårde. Anmoder indtrængende om forstærkninger.

Stadig nye bølger af angribere strømmer mod os. Vores tropper i bagterrænet bliver trukket frem. 11. Kompanie besætter brohoved-stillingen, mens en deling fra hver af 1. og 2. Kompanie sendes frem i forreste linje som forstærkning. Næppe var disse folk, drevet af en jernhård pligtfølelse, ankommet, før englænderne rammer med fornyet vildskab.

I A-linjen rammes han igen af vores modangreb, der pludseligt bryder ud af røg og tåge. Vi falder over fjenden med håndgranater og blankvåben. Fjenden falder tilbage fra A-linjen. Kun en lille del sætter sig fast mellem 5. og 8. Kompanie.

Kl. 1230 kommer melding om, at englænderne angreb med gevaldige masser, 10 minutter senere en ny melding om, at vi havde generobret vores forreste stilling på nær et stykke mellem 5. og 8. Kompanie.

Slaget rasede videre med uhørt vildskab i en bred omkreds af Ypres. Tusinder af granater var undervejs, tusinder af miner og bomber. Hvad er et menneskeliv? Her skrives verdenshistorie med stål og blod i jordens bog.

Gru, rædsel, vildskab, raseri og jernvilje former de tyske krigere. I slagets rædsel vokser menneskeslægt.

Efter den automatiske forstærkning var Regimentets opstilling kl. 1300 som følger:

Forpostlinje: 8. Kompanie med en deling fra 2. A-Linje, fremme: 5. Kompanie med en deling fra henholdsvis 1. og 2. Kompanie. A-Linje, bag: 7. og 6. Kompanie med bataljonsstab. B-linje: En deling fra henholdsvis 1. og 2. deling. Bag denne to delinger fra 11. og en deling fra 1. Kompanie, der dog senere blev anvendt som forstærkning af 7. Kompanie. I brohovedet ligger tre delinger fra 4. og en deling fra 10. Kompanie og bag ved ½ kompanie fra Reserve-Pionier 9. I nærheden af denne rester af Regimentet.

Også om eftermiddagen blev stillingen fastholdt mod alle angreb. Alle fjendtlige forsøg brød sammen i vores ild. Døde og sårede hobede sig op foran vores front.

Om aftenen opstod et hul mellem os og Reserve-Regiment 31, efter at den deling fra 1. Kompanie, der her havde holdt ud hele dagen til den var næsten udslettet. En deling fra 11. Kompanie blev kastet ind, men de var næppe nået på plads, før omkring 100 englænderne brød ind i hullet. De nåede frem til tæt foran den tidligere gård ”Bayernsatz”. Her blev de fanget af vores folk. Efterladende sig døde og sårede forsvandt fjenden i tågen. Vores folk forfulgte dem under højde Hurra-råb.

Fra kl. 1800 landede trommeilden igen over vores front. Igen kommer rædslerne sammen med ilden. Udhungrede, udmattede og overanstrengte kravler folkene endnu engang ud af deres mudrede kratere, tørre skidt af geværerne og skød. Lyskugler sigter! Angreb!

Under opbrydning af de sidste kræfter bliver fjendens stormtropper endnu engang sammen mod vores forsvar. Englænderne havde ikke længere formiddagens kampvilje og blodigt trak de sig endnu engang tilbage. Patruljer eftersatte den vigende fjende og bragte en officer og 20 mand med tilbage fra forskellige regiment, der alle havde deltaget i dagens angreb.

Til forstærkning af forreste linje blev 9. Kompanie sendt frem til forstærkning af 5., 6. og 8. Kompanie. A-linjen var fast besat. Nye angreb blev forventet.

Som det blev mørkt trak englænderne sig tilbage til deres udgangsområder. Vi havde holdt vores stillinger. Kun på højre fløj var 8. Kompanie bøjet lidt tilbage for at fastholde forbindelsen til Reserve-Regiment 31, der som forreste linje nu fastholder B-linjen.

Natten sænker sig over de døde og de såredes marker. Kæmperne på begge sider er udmattede. Alligevel forbedrede man sig i lyset af de mange brande på morgendagen. Kanonerne sænker sine sodfarvede rør og hviler for en stund med undtagelse af fjernbatterierne, der forsæt sender granater mod veje og jernbaner for at forstyrre frembringelsen af forstærkninger i mennesker og materiel. I fortærrænet skrider de sårede.

Hos os bliver fronten reorganiseret for at være kampberedt ved daggry. Derfor ligger den **1. august** morgen fra venstre mod højre: A-linje: en deling fra 11. Kompanie, 8. med en deling fra 2. og 9. Kompanie, så 5. med en deling fra 1., 2., 9. og 11. Kompanie, så 7. Kompanie med en deling fra 1. og 9. Kompanie, så ved siden af 6. Kompanie. – B-linje: En deling fra 1., 2., 11. og 9. Kompanie. – ”*Schönfelder Hof*”: 12. Kompanie med dele af MG-Kompanie. Minierkompanie 321 er underlagt Regimentet og besætter brohovedet.

Den **1. august** omkring kl. 0300 blusser infanterikampen igen op. Vores kompagnier nedkæmper foran stillingen de sidste fjendtlige rester. Håndgranater brager. Som det bliver mørkt kommer det igen til kamp mand mod mand. Kraftigt sammenblandet kunne de to sider først frigøre sig fra hinanden i de tidlige morgentimer. Vi rømmer herefter A-linjen, da den er omgæet på den nordlige flanke.

Dagen gik med forbitrede nærkampe, ildoverfald og nervøse anmodninger om spærreskydninger.

Om natten til **2. august** blev A-linjen igen besat, men måtte imidlertid opgives igen på grund af eget artilleris skydninger. Kun patruljer og fremskudte poster forblev foran fjenden. Resten gravede sig ned 100 meter bag den oprindelige linje.

Også den 2. august faldt ilden vild over den rystende jord. Hos os blev kom der ikke yderligere angreb. Hans regnestykke gik ikke op. Hans generalstabsofficerers cirkler var tegnet forgæves.

III. Bataillon fra Infanterie-Regiment 395 blev lagt i beredskab og afløste her vores 1., 3., 10., 11 og 12. Kompanie, som rykkede til Coucou.

Den **3. og 4. august** steg artilleribeskydningen til fornyet vildskab. Vores artilleri skød under dette op til 600 meter for kort. Vi havde herunder talrige tab.

Den **5. august** blev bataljonerne fra 395 igen trukket ud, hvorfor vore kompagnier i Coucou igen måtte rykke frem. II. Bataillon fra Infanterie-Regiment 103 kom til forstærkning.

Den **6. august** gennemførte englænderne delangreb. Vores 9. og 10. Kompanie afviste dem, gennemførte et modangreb og erobrede et maskingevær.

Den øverstbefalende *Sixt von Arnim* udtalte sin anerkendelse af Regimentet for det vanskelige forsvar under storangrebet.

Den **8. august** blev vi afløst af Infanterie-Regiment 179. Vore kompagnier samlede sig i Menin.

Fra banegården i Lauwe fulgte den **9. og 10. august** transporten af bataljonerne enkeltvis til Cambrai, hvor Regimentet kom samlet i kvarter.

Stillingskamp ved Quéant

11. august 1917 til 18. oktober 1917

Mellem den **11. og 14. august** lå Regimentet i Marwitz-kasernen i Cambrai. Den **15. august** afløste vore II. og II. Bataillon 2. Garde-Reserve-Regiment i Quéant stillingen. I. Bataillon rykkede til Haynecourt, hvor den kom i Reserve-Regiment 464 hvilekvarterer. Regimentsstaben rykkede til Baralle.

Stillingen var generelt meget rolig. Enkelte af gravene så i virkeligheden ret idylliske ud. De var for oven bevokset med græs. Stilheden er godt for vores døde øre fra Flanderns ildorkan. Imidlertid var stilheden ind i mellem svigefuld, for også her lurede døden på sit springbræt lige foran graven. Og det var en frygtelig død, der her ventede os – gassen.

Om natten til den **18. august** blev vores venstre fløj udsat for et gasmine-overfald. Formentlig omkring 100 tykke gasminer landede på én gang i graven ved 9., 10., 5. og 7. Kompanie. Gassen strømmede ud af de eksploderende miner, fordelte sig som løbeild i afsnittets grave, trængte ned i dækningerne, overraskede de sovende og bølgede med vinden til langt ind baglandet til hvilekvartererne. Blå skyer lagde sig som tåge. Gasalarmen forskrækkede folkene. Artilleriet greb ind. Som det blev morgen indløb meldinger om Leutnant *Passmahl* og 8 mand døde og 64 mand som syge.

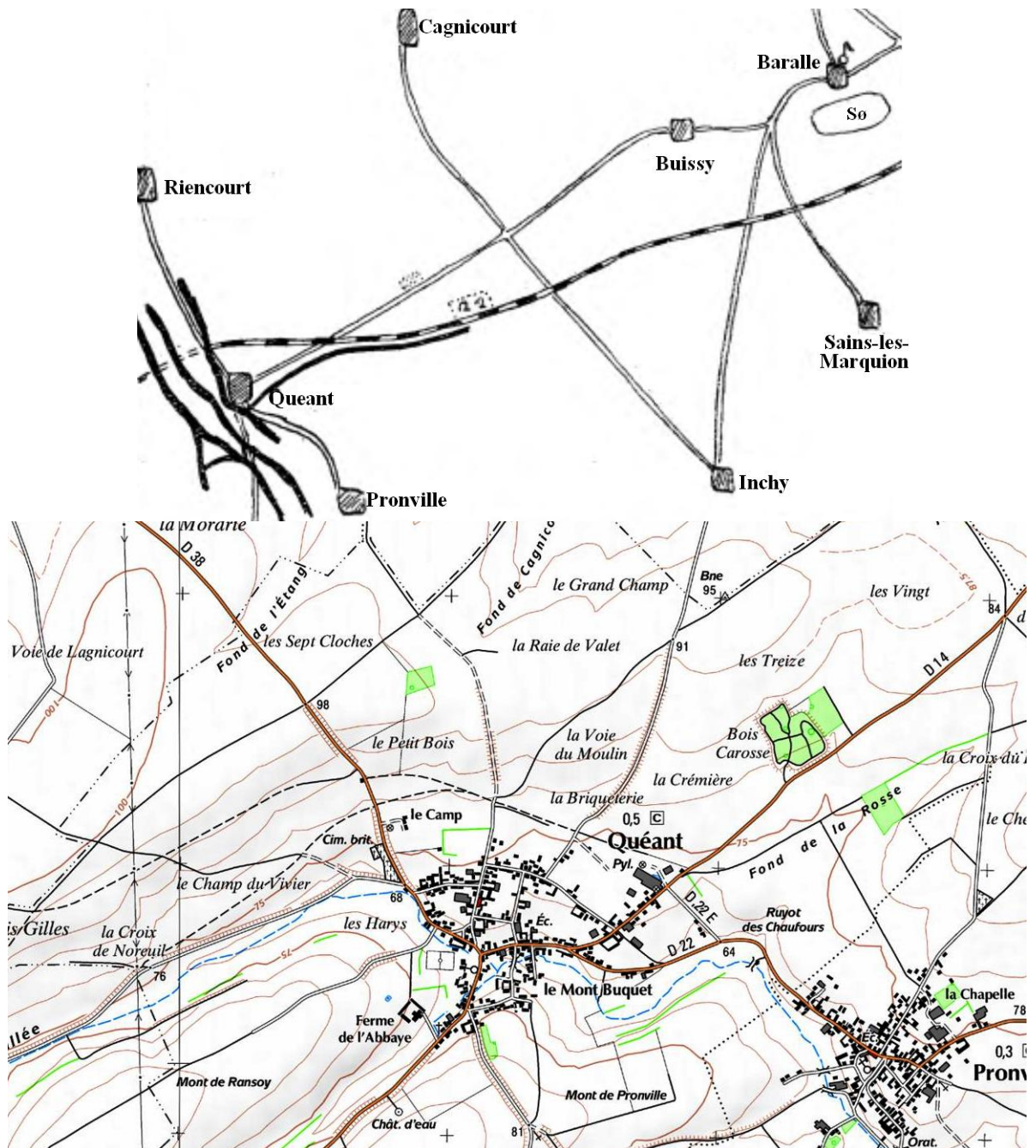
Vi hævnedes næste dag på englænderne ved at gennemføre vores egen gasoverfald. Desværre indeholder vore gasminer ikke så store mængder gas, som de engelske, og derfor kan vores minekastere ikke koncentrere deres gas så meget, selvom også vi sendte hundrede miner af sted på samme tid. Alligevel synes vores hævn at have virket, da man kunne se det engelske sanitetspersonel bære syge væk.

Den **22. august** gentog fjenden overfaldet, denne gang på højre fløj af stillingen. Vi havde kun få syge.

Skyttegravs livets ensformighed blev den **25. august** brudt af en patrulje, der under ledelse af Leutnant *Bartsch* brød ind i den engelske stilling efter en forberedelse fra artilleri og minekastere. I den engelske grav blev der fundet flere døde. Efter en heftig kamp med tililende forstærkninger, vendte patruljen tilbage med to engelske fanger. Under dette udmærkede sig specielt Unteroffizier *Schäger* og *Linde* og Musketier *Plath* og *Blaszeck* fra 2. Kompanie.

Natten til den **28. august** forsøgte fjenden at overrumple vores fremskudte nat-feltvagter 10 og 11. En håndfuld folk afviste englænderne og to fire mand til fange. Næste aften fandt en patrulje en engelsk officer, der havde skjult sig foran vores stilling, og bragte ham triumferende med tilbage.

Den **31. august** gentog det samme sig ved Feltvagt 9. En styrke på 30 englændere forsøgte at fange vagtens 8 mand. De blev sendt tilbage med en blodtud.

Efter om aftenen den **2. september** et gasangreb gik hen over os uden at gøre skade, ramte et nyt gas overfald den næste nat os desto mere ømfindtlig. Ikke mindre end 59 mand måtte melde sig syge. Den lette vestenvind førte gassen helt til hvilekvartererne.

Vi hævnedes os den **5. september** med et gevaldigt gasangreb.

Også forskellige andre gaskampe holdt Regimentet på tæerne. Så snart vinden var gunstige for englænderne, ligger alle i beredskab. Alligevel koster kun et overfald den **7. oktober** kostede os to døde og 14 syge. Alle øvrige fjendtlige gasangreb mislykkedes på grund af vores gasdisciplin.

Bortset fra artillerikampe, herunder beskydningen af Baralle den **22. og 23. september**, sprængningen af skorstenen i Baralle, sammenskydningen af en beredskabsdækning af eget artilleri (18 døde og 3 sårede), fandt der kun patruljekampe sted.

Om natten til den **10. september** gennemførte fra 9. Kompanie Leutnant *Müller*, Vizefeldwebel *Dunkel* og en Unteroffizier en patrulje for at tage en fange. Et fjendtligt maskingevær fangede dem overraskende. Kun *Dunkel* nåede uskadt tilbage. De øvrige var savnet og formodet faldet.

Den **13. oktober** styrtede et fjendtligt fly med 300 meter fra den engelske grav. Den sårede pilot vinkede med en hvid klud. Offizierstellvertreter *Schäfer*, Vizefeldwebel *Herzberg* og sygehjæper *Steinwärder* fra 4. Kompanie besluttede sig til at gå frem for at hente englænderen. Da vores folk var 80 meter fra flyet, blev den sårede netop båret væk af engelske sanitetsfolk. *Schäfer* gik helt hen til flyet og forsøgte at fjerne et af maskingeværerne, men det sad fast.

Næste dag hentede *Schäfer* alligevel maskingeværet og andre vigtige dele af flyet, der herefter blev skudt sønder og sammen af vores artilleri.

Bag fronten sørgede de dejlige kvarterer i Haynecourt for rekreation af folkene. Vi fik her besøg af overborgmesteren fra Hamburg.

Den **18. oktober** blev vi afløst af Infanterie-Regiment 92. Vi anede, at der lå langt alvorligere tider foran os.

Stillingskamp foran Gheluveld

19. oktober 1917 til 7. januar 1918

Indledning

Kæmpeslaget i Flandern rasede stadig. Den engelske maskine var sat i gang, og måtte nu løbe videre som et urværk. Slaget stod stadig de samme steder, hvor det var begyndt. Om også den forrevne og sønderslåede forreste kant af vores linje presset et til to tusinde meter tilbage omkring Ypres, så havde det ingen indflydelse på slagets gang. Det havde sat sig fast i mudder, hvorfra man dårligt kunne trække sine støvler. Englænderne sad som os i vandfyldte kraterer. Der var ikke længere skyttegrave. Det forurenede vand i kraterne stank. Allerede i dagslys var bevægelser i terrænet, ud over faren fra artilleribeskydningen, forbundet med livsfare. Man kunne let glide ned fra de smalle, smattede stier, der var blevet tilbage mellem kraterne, og drukne. Var der ingen til at hjælpe, var det umuligt for den enkelte, selv at komme op fra et krater. Mangen en såret omkom jammerligt under de natlige kampe.

Kanonerne buldrede stadig. Da de sædvanlige granater tit forsvandt dybt ned i mudderet, inden de eksploderede, eller deres sprængstykker blev opfanget af den seje jordbund, skød fjenden med amerikanske brisant granater. Disse sprængte ved den mindste berøring med jorden, så sågar når de ramte vandspejlet i kraterne, eksploderede med et vildt hvin, og jagede deres sprængstykker næsten lodret over jorden til en afstand af næsten 1000 meter. Disse granater nedsled nerverne. Ophold i stillingen og de konstante alarmeringer i hvileområderne, stillede sådanne krav til den enkelte, som aldrig tidligere under hele krigen.

Vi kom her til Flandern for at afløse udmattede tropper. Den **18. oktober** begyndte transporten hertil fra banegården i Sancourt.

I de næste dage nåede bataljonerne til Lauwe, hvorfra de marcherede til kvarterer i Menin.

Indtil hele divisionen var ankommet, dannede III. Bataillon, sammen med hvile-bataljonen fra Reserve-Regiment 84 og en bataljon fra Reserve-Regiment 31, et reserveregiment for 8. Infanterie-Division. Bataljonen skulle hver morgen være marchklar kl. 0600, da englænderne næsten dagligt på dette tidspunkt gennemførte angreb. Fronten var meget livlig. Fly eskadriller patruljerer over byen. Der falder hyppigt bomber over Menin.

Om aftenen den **20. oktober** skulle III. Bataillon aflåse en bataljon fra Infanterie-Regiment 133 i stillingen ved Deimlingseck. Frem til Gheluwe skete transport med feldbane, og herfra gik det i mindre elementer videre frem ad den store hovedvej mod Ypres.

Det seje, af regnen opblødte, mudder på vejen var næsten en halv meter tykt, og lagde sig tungt på soldaternes støvler. Granater havde ødelagt vejen. Træer lå strøet omkring. Faskiner og træ var kastet i kraterne, for at gøre det muligt for ammunitionskolonnerne at køre frem. Oppustede kadaver, sammenbrudte vogne, spredt materiel spærrede her og der vejen. Ildoverfald med uberegnelige mellemrum lander på den eneste trafikåre frem. Udenfor vejen ville vogne og mennesker synke i. I lyset af lyskugler og schrapnells maser tropperne i de hastende kolonner forbi, fremad mod fronten. En tung brisant granat slår ned tæt på vejen. Sprængstykker suser mod vores folk. En ammunitionsvogn går op i flammer. 11. Kompanie mister mange folk. Endeligt når kompagnierne frem til deres stillinger. De ligger her stadig omkring 1500 til 2000 meter bag den forreste linje.

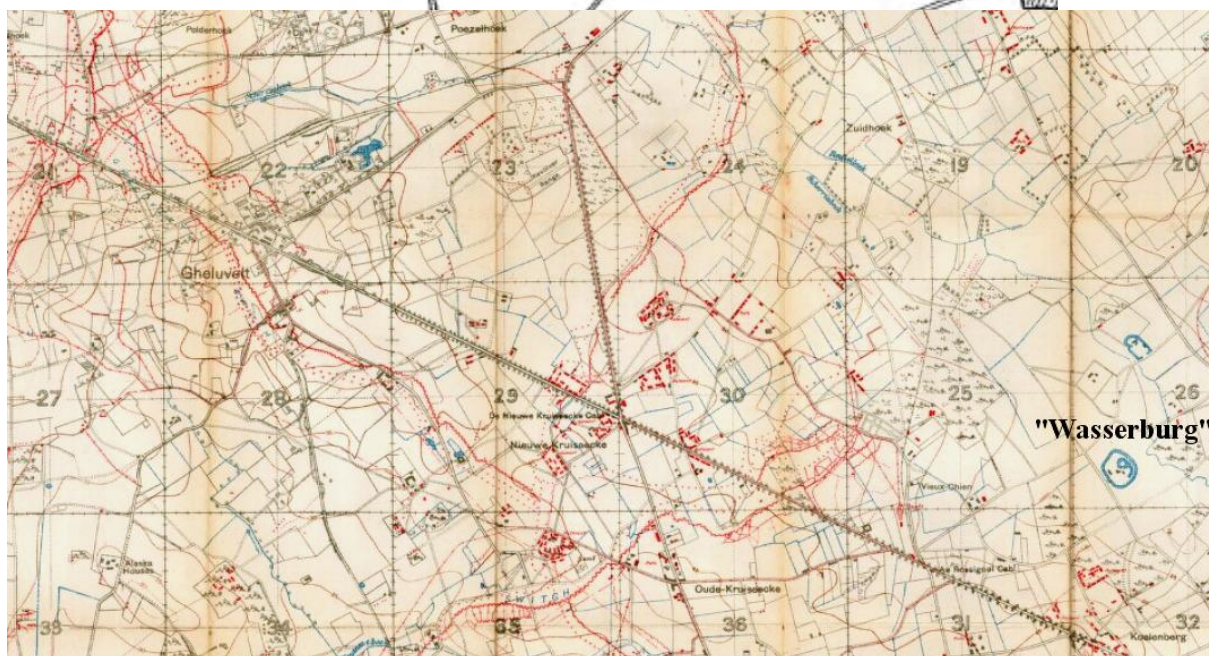
11. Kompanie lå til højre for vejen foran Deimlingseck, mens de andre lå i en gammel øvelsesgrav bagved. Kampterrænet befandt sig i en trøstesløs forfatning. Indsvøbt i teltflager og frakker krøb soldaterne sammen i regnen i deres krater. Der blev beordret megen arbejdstjeneste. Kammeraterne fremme i front behøvede mad og kampmidler. Dette måtte nu vores kompagnier ved nattetide bringe frem. Til en afstand på to kilometer behøvede de seks timer, og måtte være glade, hvis de kun én gang skulle tage turen og var kommet helbeholdent tilbage. Den **21. oktober** begyndte englænderne en kraftig virkningsskydning. Om eftermiddagen ramte tunge granater ned i 9. og 11. Kompanies afsnit. De måtte skifte stilling. Beskydningen øgedes om morgenen den **22. oktober** til trommeild. Lyskugler steg op langs fronten. Spærreskydning! Angreb! Vi ligger i alarm. Omkring kl. 0800 falder ilden igen til ro. Dagen tilbringes under byger af regn og granater. Den **23. og 24. oktober** går et kraftigt uvejr hen over Flandern og gør tilværelsen endnu mere ubehagelig. III. Bataillon bliver under store vanskeligheder afløst af II. Bataillon. Kompagnierne kan kun dårligt bevæge sig i mudderet. Mange folk sidder fast i det klæbrige ælte. En mand, der såret falder i et vandfyldt krater, kan i mørket ikke findes, og drukner. Tungt artilleri falder i afløsningen. Leutnant *Schreck* falder. Leutnant *Hildebrand* bliver hårdt såret.

Den **28. oktober** var endnu en dag af skræk i mudderlandet. Kl. 5 starter trommeilden. I Menin og Gheluve falder tage og mure sammen under de tunge skibsgranater. Vulkaner af mudder fra de meget tunge nedslag oversprøjter den store vej og de her ilende kolonner af forstærkninger. Forgæves forsøger dagslyset at bane sig vej gennem slagets skyer. I. og III. Bataillon blev sendt frem til beredskabsområdet. Her forbliver de hele dagen. Også et ledsage batteri til kampvognsbekæmpelse har indfundet sig her. Da der ikke kommer meldinger fra fronten, sender Regimentet fra sin kommandostation patruljer frem til opklaring. Endeligt kl. 11 kommer de tilbage med en situationsmelding. Englænderne er trængt ind i Gheluvelt. Hårde kampe er i gang. Alligevel bliver vores regiment ikke indsat. Med undtagelse af II. Bataillon, der er placeret i den kraftigt beskudte C-Stilling, og hele dagen er indsat i transporten af ammunition og forplejning til de kæmpende enheder i front. 5. Kompanie er i mellemtiden trukket frem i B-stillingen og om eftermiddagen helt frem. Gheluvelt bliver i løbet af aftenen generobret af os. II. Bataillon har haft store tab. Beskydningen fortsætter hele dagen indtil den om aftenen overgår til de sædvanlige ildoverfald.

Leutnant *Nielsen* fortæller om denne dag:

Vest for Gheluve, i et lille hus. Bataljonen blev alarmeret her til morgen kl. 7. I øsende regn rykkede kompagnierne til beredskabsområdet vest for Gheluve. Majoren (*Deichmann*) og jeg på hest forud. Regimentsstaben svinger en lille gruppe af ordonnansrytter bag sig ind på en sidevej. Fremme en gevaldig ild. Ind i mellem hører med tunge nedslag. Kompagnierne skjuler sig i hække og husgrupper. Regnen falder uden ophør. Kl. 13: Ilden fortsætter uden pause. I Gheluvelt skal fjenden være trængt ind. Bataljonen har for en time siden spist varm mad fra feltkøkkener. Det gjorde godt. I en gård på vognholdeplads er der muntert liv: feltkøkkener under uddeling af mad. Sårede bæres ind og forbindes på forbindepladser. Ambulancer kører af sted. Kl. 14. Ilden er aftaget en smule. Hovedangreb ved Polderhoeck. Foran Gheluvelt er fjenden trængt ind i forreste grav. Kl. 16. Ordre til afmarch. Mens kompagnierne med strålende ansigter gør sig klare, betragter jeg de sårede og fangerne, der bæres og bringes tilbage. Sårede med tilmudrede ben og beskidte hænder og ansigter. Håret er i uorden, som de ligger der på bårerne. Uden dikkedarer kommer 20-, ja endda 19-årige trætte gående for at lade sig forbinde. De fangne englændere skutter sig langs muren ved indgangen til forbindeplads kælderen. Der er som om, at rædslen har forstenet deres ansigter. Vores folk rækker dem kagekar og feltflasker med kaffe. En englænder på ægte germaner art fremstammer som tak et par ufuldstændige ord og skylder så begærligt kaffen i sig.

28. oktober. Her til morgen halv times trommeild. Den sædvanlige morgenhilsen. Aften kl. 2115, 2130 og 2230 aftenhilsen. Trommeilds artige ildoverfald. Brag efter brag af tunge kalibre.

Vores madbærere var netop undervejs, fra kl. 20. Kl. 23 kommer de uskadte tilbage. I går eftermiddag tog jeg truren til kompagnierne med to ordonnanser. Gennem mudder og kratere fulgte vi en sti af træriste, der allerede var fuldstændige skjulte under muddret. Veje og hegn kunne dårligt genkendes mere. Sanitetspersonel med Røde Kors flag bragte sårede tilbage i teltflager. Hver gang krævede det fire mand at bære og til at hjælpe hinanden ud af muddret. Foran i fronten rager de får dækninger i A- og B-linjen op som firkantede klodser over vandørkenen. Først kommer en sanitetsdækning under betonoverdækkede bølgeblikrammer. Så kommer "Waldkopf" med 17 mand. Så dækningen med begge de to kompagniførere i et meget lille rum. To smalle brikse over hinanden langs væggen. Øverst ligger Leutnant *Thalemann* pakket ind i sit tæppe. Ved siden af på bænken sover tre ordonnanser foroverbøjede. Rummet oplyses af et Hindenburglys. Lidt længere fremme endnu to dækninger i beton. Folkene sidder næsten oven på hinanden. Øjnene er lukkede.

De sover eller dør hen. Over 30 mand. Så komme to små dækninger, hvor 1. Kompanie ligger. Samme skuespil. Indgangen er omkring 1,20 meter høj. I en sønderskudt dækning af træ ved siden af, hvor man kan se himmelen gennem taget, er fire mand netop ved at indrette sig. Så kommer et kosteligt syn: i en stor betonkasse – det ligner et hundehus – kryber mandskabet på de fire minekaster sammen. Ved siden af står en minekaster, hvis bundplade er sunket i det bløde mudder. Røret beskyttes af en hætte. På mit spørgsmål om, hvorvidt minekasteren er skudklar, svarer den lille sakser, mens han med fingeren peger: ”Åh ja, for det meste går det fint!

Den **28. oktober** Blev Regimentet som stødregiment afløst af Regiment 228. Vi afløser derfor i forreste linje foran Theluveld Infanterie-Regiment 133. I. Bataillon rykker helt i front. Allerede på vej ud i stillingen har kompagnierne store tab, da trafikken på den store vej hober sig op, da andre muligheder ikke eksisterer. På de særligt farlige steder, som Nachtigall og Deimlingseck og forbi kirkegården i nærheden af Gheluveld, haster folkene gennem mudderet under opbydelse af alle kræfter. Afløsningen tager hele natten.

Den **29. oktober**, som forstyrrelsesilden rammer om morgenen, faldet føreren for 3. MG-Kompanie, Leutnant *Färber* og hans ordonnans ved Deimlingseck.

Hele dagen kryber kompagnierne sammen i deres huller for ikke at afslører deres tilstedeværelse. Om aftenen bliver der overalt sendt patruljer ud i det bundløse ælte. Foruden mange døde, bliver der også fundet sårede englændere og udrustningsgenstande. Enkelte maskingeværer bliver bragt med tilbage. Det stammer alt sammen fra det sidste store angreb.

II. Bataillon bliver så udmattet af arbejdet med at bringe forsyninger frem, at det bliver afløst i C-Stillingen af brigadens stormafdeling. En divisionsbefaling fra **26. oktober** fremhæver særligt bataljonens indsats.

Endnu engang den **30. oktober** ramte slagets jernnæve. Tilsyneladende ville englænderne endnu engang prøve, om voldsomheden i den ugelange artilleriild havde nedslidt de tyske tropper. Vores artilleri svarede heftigt igen, men desværre endnu engang for kort på trods af talrige meldinger bagud. Artilleristerne havde imidlertid ikke skylden, da deres skydestillinger var for bløde. Også her var de nådesløst udsat for den fjendtlige ild, da en stillingsskifte var umulig. Pjecerne var omsluttet af vandfyldte kratre, og de måtte arbejde intenst på at forhindre, at de sank i. Også ammunitionen sank i mudderet.

Som en vokstavle lå kraterne ved siden af hinanden. En granat fra vores eget artilleri ramte bagsiden af en dækning for beredskabskompagniet og udslettede på en gang 10. Kompanies stødtrop: en vizefeldwebel, tre underofficerer og 11 mand, og sårede et utal af andre. Med denne ulykke mistede kompagniet sin bedste, udvalgte folk. Gamle, tapre soldater, der i mangel et slag havde ydet fjenden modstand. Nu måtte de her i Flanderns mudder falde for deres eget artilleri. Vizefeldwebel *Pothmann* var en af de bedste og dygtigste delingsførere i Regimentet. Modløsheden efter denne episode var meget stor.

Den **5. november** blev de trofaste døde begravet side om side på militærkirkegården i Halluin. Under overværelse af hele Regimentet modtog de faldne den sidste ære.

Den **31. oktober** rystede englænderne endnu engang voldsomt jernringen omkring Ypres. Under kontrailden skød vores artilleri endnu engang for kort, så den forreste linje en overgang måtte rømmes. Raseriet overfor vores artillerister kunne nu vanskeligt inddæmmes af vores officerer.

Om natten til **2. november** udviklede der sig foran vores front adskillelige patruljesammenstød, mens engelske batterier lagde gas over de bageste områder. En patrulje foran os kom i særlig hård klammeri med fjenden. Andre fandt flere døde og bragte tre maskingeværer, der blev fundet tæt på vores linje, med tilbage.

I de to følgende nætter blev vi under stål- og regnbyger afløst af Infanterie-Regiment 225. Vores Division blev indgrebsdivision. Regimentet kom i kvarter i Menin.

Den **6. november** blev kompagnierne efter en alarmering jaget frem til beredskabsområdet ved Gheluve. Trommeilden brølede langs fronten. Efter delangreb beroligede fjenden sig igen, og vore bataljoner kunne om eftermiddagen returnere til Menin.

9. november afløste II. Bataillon igen i A-linjen. III. Bataillon blev langt i beredskab. Mudder og pløre og overalt artilleriild. Vejret var klaret op. Nu udgør flyene et væsentlig billede. Kampe i luften, hele luftslag og mange bombeangreb hører til dagens orden.

10. november blev der forventet et engelsk storangreb. Og ganske rigtigt begyndte trommeilden kl. 7 om morgenen. Mudder og vand, træer og bjælker hvirvles i luften. Dækninger smadres. Gasminer rammer anden linje. Og i de fornyede regnbyger kommer englænderne frem mod vores linje. I mudderet foran vores stilling var hans bevægelser begrænset til bestemte akser, hvor han blev mødt af vores ild. Han blev låst fast. Også længere mod nord og syd hørtes lyden af angreb. Kl. 10 er angrebet overalt endegyldigt slået tilbage. Batterierne dæmper sig som den daglige beskydning begynder.

Med mørkets frembrud begav bærerhold med anlagt gasmaske fremad belæst med forplejning, materiel og ammunition. Der bliver forlangt det umenneskelige af dem. Viljestyrke og kammeraternes nød der fremme, gør at det lykkes. Bevægelser i det bundløse terræn bliver hele tiden mere vanskelig. Nok er der forskellige steder udlagt træriste, og hver nat udlagt følgebånd, som skal gøre det muligt at få frem til fronten, men det kan dårligt betale sig, for granater river alt fra hinanden og resten forsvinder i mudderet. Stierne af træriste bliver hurtigt opdaget af fjenden og lagt under ild dag og nat. Ve den, der kommer væk fra stigerne: han forsvinder i kraternes ødemark.

Om natten til **13. november** sendes patruljer frem mod fjendens linjer, da man fornemmer, at englænderne denne nat gennemfører afløsning. En patrulje under Offizierstellvertreter *Borges* overfalder af englænderne. *Borges* såres tæt på fjendens stillinger, man hans folk lader ham ikke i stikken. De helmer ikke, før de har bjærget ham. I fem timer fortsætter sammenstødene i den mørke nat for det lykkes.

Leutnant *Bartsche* og Vizefeldwebel *Wulf* fra 8. Kompanie, der udmærkede sig under mange patruljer, kunne med god samvittighed rykke i hvilekvarter.

Næste aften rammes højre nabodivision af en kraftig trommeild. Den forlægges senere til bagterrænet og forhindrer, at vores folk denne nat kan bringe forplejning frem. En patrulje overfalder en engelsk post og erobre både et tysk og et engelsk maskingevær.

Natten til **16. november** sker afløsning.

I sine erindringer skriver Leutnant *Nielsen*:

16. november 1917. Det har igen regnet. Vejen Menin-Ypres fuld af mudder og vandpytter, terrænet naturligvis ikke mindre. Kompagnierne ligger midt i det hele i små skjul af træ eller bølgeblik, altid 2, 3 eller 8 mand sammen. Indgange dækket af teltbaner. I de fleste tilfælde en lille ovn ved indgangen. Hvor der ikke findes en sådan, opvarmes med konservesdåser. Den mist simple underbringelse man kan tænke sig. Seks lange dage i disse lette skjul, der udvendig er dækket af mudder, med fødderne konstant i den våde jord. Alligevel var antallet af sengeliggende syge kun 20 til 30 mand. I de sidste dage hersker indtil aften en meget tæt tåge. Tiden, hvor englænderne sædvanligvis sendte deres morgenhilsen, er forbi, alligevel begyndte han efter kl. 8 at beskyde området omkring C.T.K. (bageste Beredskabskommandør) med tunge granater. Jeg havde problemet med at fordele alle de folk, der masede sig sammen i dækningerne. Så slog en granat ned tæt bag fire bredue passere, der var på vej frem. Jammer og råb om hjælp! Sygehjælpere var allerede ved at bære den ene væk. Jeg kommer derover og henter dem endnu engang tilbage til nedslagsstedet. Her kryber de andre sammen, rystende.

Den **16. november** var regimentet igen blevet indgrebsregiment. Hver morgen vækkes kompagnierne af alarmering. Den **20. november** afløste vi igen Regiment 225.

Billedet ved fronten er blevet endnu mere trøstesløs. Englænderne havde indsat finskytter, der rammer enhver uforsigtig hos hos. Vi beskyder derfor hans poststader med minekastere. Da indgrebsdivisionen pludselig rykker ud, må vi i fremtiden selv sørge for afløsning. Der er derfor kun to kompagnier i hvil i Menin.

Den **24. november** lå fronten under kraftig trommeild. Der fulgte imidlertid intet angreb. Vores ældste kompagnifører, Leutnant *Thalemann*, falder.

Han havde været ved Regimentet siden krigens start bortset fra en kort rekonvalescens efter blev såret ved Houthem, og havde med udmærkelse ført 1. Kompanie siden 12. oktober 1915. Han var en af de første officerer, der modtog "Hausorden der Hohenzollern". Hele Regimentet modtog rystet nyheden om hans død. Han måtte falde her i en kamp, der manglede enhver form for krigsbegejstring og var lige så mørbanket og grusom, som landskabet så ud. Han bar de vanskeligheder under kampen, som her måtte bæres. Hvor tit sagde han ikke, at det slet ikke kom an på om han blev ramt her eller et andet sted. Som alle Flandern-kæmpere var et liv en gang for alle for ham blevet en illusion. Hans eneste glæde var nu den lave forventning til livet og pligtfølelsen. Han var en af dem, der uden forbehold forholdt sig dette.

Også en anden gammel kæmper blev samme dag hårdt såret, Offizierstellvertreter *Schäfer* fra 4. Kompanie.

Den **27. november** landede granaterne med samme regelmæssighed som pendlen på et ur. Leutnant *Nielsen* har skrevet som sine oplevelser i kommandostationen på *Kronberg*:

Den 27. blev K.T.K. (Kronborg) ramt af en middeltung granat. Jeg lå på lejet, Major *Henschel* og de øvrige sad og drak kaffe. Pludselig kom en kraftig rystelse. Tæt på regnede det med sten. Hos os fløj forskellige ting ned fra bordet og bænken, og lyset gik ud. Samtidig lød der et flerstemmigt skrig og jamren fra de sårede ved siden af, der formentlig lå begravet under ruinerne, og ikke kunne bevæge sig. Udgangene var spærret af nedstyrtede mure. Vi ville gennem vinduerne, men disse var lukkede med brædder, som stadig var intakte. Klagerne og råbene ved siden af var hjerteske-

rende. Til sidst lykkedes det mig at mave mig ud af indgangen. jeg styrtede til det sammenstyrtede naborum, hvor folkene var begravet under store cementsten og brædder. En mand lyste på mig med en lommelygte. Nu begyndte det tunge arbejde med at flytte cementstenene og fjerne brædder og skidt. Folkene, som man ikke kunne se, beroligede sig: nu bare rolig... vi er her. En stor statelig mand, Gefreiter *Schulz*, stod oprejst, fastklemt til brystet. En flittig student, Gefreiter *Wahlers*, en fremragende ordonnans, lå fastklemt på sin briks mellem en hårdt såret og to døde. En berliner lå kun med hovedet frit og lavede kraftigt larm, da jeg trådte på ham. Den ene efter den anden blev gravet fri og båret udenfor, de døde og de levende. I mellemtiden var det blevet lyst. Det var begyndt at regne let. Det var en sørgelig nat for Leutnant *Langbehn*. Mens han var ved at hjælpe mig, med at fjerne de tunge sten, kom nyheden om, at også en maskingeværdækning var skudt i stykker. Han styrtede til, men kom hurtigt tilbage: ”Nielsen, min bror er begravet, død

Den **28. november** blev et fjendtligt angreb forventet på grund af aflytningsmeldinger, men det udeblev. Kun beskydningen voksede til sin vante voldsomhed mod den tyske linje. Mudderet rejste sig, barberskarpe sprængstykker susede over terrænet, schrapnells lynede – overalt elendighed og død.

For at binde engelske enheder i fronten, gennemførte vi overalt afledningsangreb. To tyske ildbølger ramte kl. 2 og kl. 4 den engelske linje. Så gik fire små enheder frem i angreb. Englænderne havde rømmet forreste linje under beskydningen. Da vi imidlertid nu sad heri, rykkede han frem med forstærkninger, og der begyndte en vild kamp i morgengryet. Gefreiter *Vollrath* faldt under fremgangen. De øvrige tre patruljer blev bundet af engelske maskingeværer. Under et forsøg på at bjærge liget af *Vollrath*, faldt Unteroffizier *Schäfer* og Musketier *Ede-kohls*, mandskabet ved et let maskingevær blev såret, Gefreiter *Hansen*, der vil redde det, falder. Om aftenen bjergede kammerater både den døde og maskingeværet.

Den **3. december** blev der kl. 13 igen lagt kraftig tommeild over en bred front. Røggranater forhindrede observation. Alligevel blev der bemærket engelske stormkolonner mellem Polderhoeck og Gheluveld, men som forsvinde igen i vores spærreild. Omkring kl. 1430 er der igen ro.

Og artilleriilden fortsatte hele vinteren igennem. Vi ligger i denne stilling indtil **9. januar** og lider på en måde, der ikke lader sig skildre, men som kun kan begribes af dem, der gennemlevede det. Det utrolige blev ydet her. Himlen var grå, og lige så håbløs var stemningen blandt officerer og mandskab. Hvad nytter det, at der i hvilekvartererne bliver holdt opmuntrende foredrag, hvad nytter det, at Rusland er brudt sammen, vi fik jo alligevel ingen fred. Og hvad nyttede en fred uden sejr? Forplejningen blev hele tiden dårligere. Men det værste var, at hjemstavnen ikke længere bar os oppe, da de havde mistet troen på sejren. De havde dog pligten til at holde os kæmpere herude, som igen og igen måtte indsættes, oppe – give os mod, kraft og ånd. Men de gav intet. De forlangte, de brød sammen fordi de ikke forstod deres forpligtigelser

Soldaten forstod dette hver dag, når kanonerne tordnede. Det drejede sig ikke om dem eller om livet, men om et helt folks skæbne; det drejede sig om med ære, sandhed og æres pligt at kunne hævde sig i verden, frem for guld, løgne og bedrag. Den enkelte talte her ikke. Ingen anden havde begrebet dette end frontsoldaten, der frigjort fra sig selv, kæmpede videre dag for dag, år for år.

Herre, hvorfor befaler du, at vi skal dø?

Også langs fronten var der meget, der virkede trykkende på stemningen. Næsten alle vore patruljer mislykkedes. Den **4. december** operation ”Hamann”. Under den efterfølgende artilleribeskydning blev Leutnant *Brix* hårdt såret og dør på forbindepladsen.

Den **17. december** mislykkedes Operation ”Lübeck”.

Den **22. december** skød vores artilleri for kort og ramte I. Bataillons bataljonsdækning. 8 døde, herunder I. Bataillons tambur, Vizefeldwebel *Scheler*, og mange flere blev såret.

Den **1. januar** slog operation ”Hummel” fejl. Vi havde herunder 4 savnede og 5 sårede. Tilsyneladende havde fjenden hørt vores tale.

Den **4. januar** blev Leutnant *Lutter* Regiments adjutant efter at Rittmeister *Baron von Löwenstern* var blevet Brigade adjutant.

Den **7. januar** afløses vi af Infanterie-Regiment 358.

Juleaften i Flandern 1917

Af A. Jöhnk

Hvor dejligt det er at fejle Juleaften i kredsen af sine kære kan kun den vurderer og påskønne, der har prøvet ikke at gøre det, men at tilbringe juleaften i det vilde tumult under artilleriild. Nu var der allerede været tre gang jul i felten, og den fjerde nærmede sig.

Den 24. december ved mørkefald, marcherede III. Bataillon ud af Menin fra hvilekvartererne for at afløse II. Bataillon i anden linje. Denne skulle afløse I. Bataillon helt fremme i fronten. Hele dagen havde været trist og regnfuld, og aftenen blev mørkt og skummel. Hvem kender ikke vejen Menin-Ypres? Hvem er den 24. december 1917 gået i stilling? Havde vi ikke alle samme tanker? Jule aften!

Hvad knytter sig ikke alt til disse ord? For os i det fjerne Flandern – jer derhjemme i varme stuer! Et juletræ stråler i strålekrans! Men julestemning vil ikke komme. Tankerne er i aften mere end nogensinde før, ved de kære derude i felten. Der kan være stille i stuerne. Skjult og stjålet render varme tårer over kinderne. Mødre og fædre dvæler i tanker ved deres sønner, der beskytter det kære fædreland. Koner visker stille til deres kærester: ”Far må i aften fejre juleaften derude i regnen og kulden, i artilleriild, omgivet af nød og død. Ligger ikke billeder af alle de kære under juletræet? Hemmeligt lister de sig ind i alles hjerter. Den hellige aften tilbringes i stilhed.

Stille går vi ad vore veje. De opsendte lyskugler foran os viser vejen. Vi når krydset Mein-Ypres og Verwicq – Becelare. Er det ikke det hjørne, hvor engang 11. Kompanie lå i reservestilling, så vi for anden gang kom til Flandern? Hvem kender ikke dette kryds, rigt på granatkratere, farlig på ethvert tidspunkt i døgnet. Kan i endnu huske, hvor til venstre for krydset sanitetsdækningen lå? Hvor mange tapre 86’ere har ikke ligget der! Var det ikke i nærheden, at stien af træriste begyndte mod fronten? Lå der ikke tæt på den nogle mægtige granatkratere på størrelse med små damme? Stien førte over en bakke, gennem en bred dal til den næste bakke, den forreste stilling. Delte træ-stien sig ikke bag sanitetsdækningen? Stien til venstre førte til en gruppe af dækninger, hvori kompagniet lå. Denne vej fulgte 11. Kompanie Juleaften. Tænk ikke på faste dækninger af beton der på bakken under de tre træer, nej, bølgeblik overdækket med jord. Her skulle Juleaften tilbringes.

Klokken var omtrent 20, da vi ankom. Vi var kun nødtørftig underbragt. Den stille, alvorlige Juleaften i Flandern kunne begynde. Men den begyndte ikke for alvor. Den første deling fra 11. Kompanie skulle bære materialer frem, sådan lød ordren. Som ældste underofficer fik jeg overdraget delingen. Arbejde Juleaften. Det hjalp ikke, vi måtte af sted. Der skulle transporteres pigtrådsruller (harmonikaer) fra sanitetsdækningen til bataljonens kommandostation.

Kun udrustet med gasmasker tog vi af sted og modtog materiellet. Vi skulle netop til at drage af sted, da – det lyner ved fjenden, suser og piber i luften, og brager og tordner rundt om os. En julehilsen! Træ-stien ved Sanitetsdækningen blev lagt under ild. Vi går i dækning bag sanitetsdækningen. Det tager et stykke tid, så bliver der roligt. Jeg gik i spidsen af delingen for at vise folkene vejen, og for at advarer mod beskadigede steder på stien. Kan vi komme uforstyrret frem til målet?

Den første bakke nås. Engelsk artilleri lyner! Skal vi have en hilsen her på bakken? Så suser og sitre det allerede, det brager og sprøjter omkring os. Lynhurtigt ligger vi fladt. Det er umuligt at vige ud – så sidder vi i Flanderns pløre og kan ikke komme ud igen. Vi må lade det gå hen over os. Et lille stykke foran mig er stien ramt. Mudder rammer den halve deling – langsomt dør ilden hen og standser så helt. Er nogen blevet såret? Ingen! Videre!

Roligt går vi videre, kommer ned i slugten og kommer til det sted, hvor stien buer mod den ødelagte trægruppe. Var der ikke placeret en minekaster her et sted? Det var ”det farlige sted”. Igen lyner det. Forhåbentlig går skudene hen over os. Nej, foran, bagved og til siderne for os brager og lyner det. Fjenden har flot skudt sig ind! Smide sig ned? Nej! Vi er i nærheden af kommandostationen, kun endnu 300 meter! Foran os er stien af træ igen blevet ramt. Forsigtig! En blindgænger lander midt i delingen! ”Den er druknet, lortet sprøjter!” Nu roligt! I mørket hæver en mørk genstand sig. Bataljonens kommandostation er nået! Smid materiellet og i dækning! sådan lyder kommandoen. Den ene efter den anden dukker op og smider sin last. Så er de alle fremme. Jeg tæller mine kære, og ser, at de alle er til stede. Alle er kommet helskindet gennem ilden, en forløsning og lettelse for mig. Mens jeg afgiver melding ved bataljonen, er der blevet roligt udenfor. Alligevel banker hjertet hurtigere end normalt. Et kort pusterum, og så får skyderiet sin afslutning.

Kom så, ingen bliver tilbage! I ildpausen må vi nå tilbage til kompagniet. Vi går hurtig og det lykkes at nå kompagniet. Denne gang havde englænderne ikke slået til. Næppe var vi nået ind i vore dækninger før det næste ildoverfald kom. Ingen sårede!

Så kunne vi begynde at fejre vores jul. Men stop! Har vi ikke allerede fået en stor julegave? Havde vi ikke beholdt vores sundhed? Vi har været i grænselandet mellem liv og død! Eller var du hellere blevet såret i sørgelig ensomhed langs træ-stien. Sundhed er en stor skat!

Ja, i kære derhjemme, sådan måtte jeres mænd, jeres sønner, opleve den hellige aften, mens I med jeres tanker sidder i varme stuer. Vores tanker hvilede også hos jer. Jeg har bedt for os, og den kære Gud har beskyttet os.

Hvil i Wareghem

9. januar til 10. februar 1918

Så kom vi i hvil. Regimentet blev placeret i Wareghem på en anden side Kortrijk. Her ventede der os dejlige kvarterer. Mudder og skidt blev rensat af uniformerne, støvlerne blev igen blanke og man blev igen menneske. Så begyndte øvelserne. Man indøvede angreb på befæstede stillinger og fremstød gennem åbent terræn. Rygter begyndte at dukke op om en stor tysk offensiv. Der blev mumlet, at vi havde gennemført en kraftig oprustning, og at hundred divisioner blev uddannet til storkamp.

Og rygterne tog dag for dag mere konkrete former. Soldaterne levede op, når det nu var sådan. Endeligt igen slippe ud af den grusomme skyttegravskrig; endnu engang slippe ind i den befriende bevægelseskrig. Kunne man dog for lov til at bevise for englænderne, at vi med overlegne kræfter forstod at angribe.

Ganske vist mente skeptikerne, at *Ludendorff* endnu engang satte alt på et bræt, og ve os, hvis vi mislykkedes. Men var der overhovedet andre muligheder? Der måtte én gang ske noget. Vi indså alle nødvendigheden og forløsningen af en tysk offensiv. Og vi fik tilliden dertil. Vi fik troen på os selv, når vi havde gennemgået en øvelse. Vi glædede os over de pragtfulde Regimenter. Vi gik bag den markerede ildvalse i angreb, og alle gik livligt og ivrigt til sagen, som var alle de nedtrykkende oplevelser under stillingskrigen på engang blevet forløst. Ganske vist var der ingen højtrystet krigsbegejstring mere. Alvoren og afsavnene stod alt for dybt forankret i krigerne, men nu ville vi tvinge fjenden til freden. Vore tilbud var blevet afvist. Nu måtte angreb fører til sejr og fred.

Stemningen blev dag for dag bedre. Om aftenen lød kvarterer og gader igen af muntre sange. Disciplinen faldt af sig selv tilbage i vante former. Man så igen friske ansigter, og sundhedstilstanden bedrede sig væsentligt.

Den **7. februar** blev der øvet i divisionsramme.

Den **10. februar** måtte vi dæmpe vores utålmodighed og endnu engang vende tilbage til den gamle front i Flandern.

Endnu engang stillingskrig ved Gheluveld

11. februar til 25. marts 1918

Den **11. februar** blev Infanterie-Regiment 358 afløst i den gamle stilling ved Gheluveld. Endnu engang måtte vi kæmpe i mudder og søle, men artilleribeskydningen var dog blevet mindre, og nåede kun med spredte mellemrum op på den gamle styrke. Vores artilleri skød kun sjældent, da vi måtte spare ammunition til den store offensiv. For at vildlede englænderne omkring området for offensiven, blev der gennemført mange patruljeoperationer.

Den **22. februar** gennemførte Unteroffizier *Westphal* fra 3. Kompanie en succesfuld patrulje. På den anden side var englænderne også blevet meget opmærksomme, og søgte på sin side også at fastslå, hvad vi havde gang i.

Den **4. marts** mislykkedes en patrulje under Leutnant *Westergaard* på grund af kraftig fjendtlig modstand. Desto mere succesfuld var operation "Deutscher Michel" den **8. marts**. Den blev primært gennemført af Reserve-Infanterie-Regimenter 31 og 84. Som sikring af højre fløj gik fra os et kommando fra III. Bataillon med frem. Under denne udmærkede sig specielt Sergeant *Bohn* og Reservist *Dittmer*. Sidstnævnte overmandede alene fem englændere. Englænderne hævnedes sig med artilleri, gas og minekastere.

Også bag fronten blev der gjort størst mulige forholdsregler, for at skjule området for offensiven for englænderne. Der blev gennemført marcher, for at de fjendtlige observationsfly kunne melde om troppebevægelser. Indkvarterings-kommandoer blev sendt til områder, hvor Regimentet aldrig nogen sinde ville komme. Flyvepladser med attrapfly, jernbanelinjer og ammunitionsdepoter uden indhold blev bygget.

Major *von Scheffer* forlod Regimentet og blev forsat til hjemlandet. Senere overtog han Infanterie-Regiment 213, og faldt heldtmodigt som dennes kommandør i efteråret. For han ankom den 19. marts Major *von Picardi* fra 6. Garde-Grenadier-Regiment.

Den **25. marts** afløste Infanterie-Regiment 72. Vores I. Bataillon forskød til Harlebeke, de øvrige til Heule.

Det tyske storangreb 1918

Den efterfølgende stillingskamp ved Locon og la Bassée

1. april til 4. september 1918

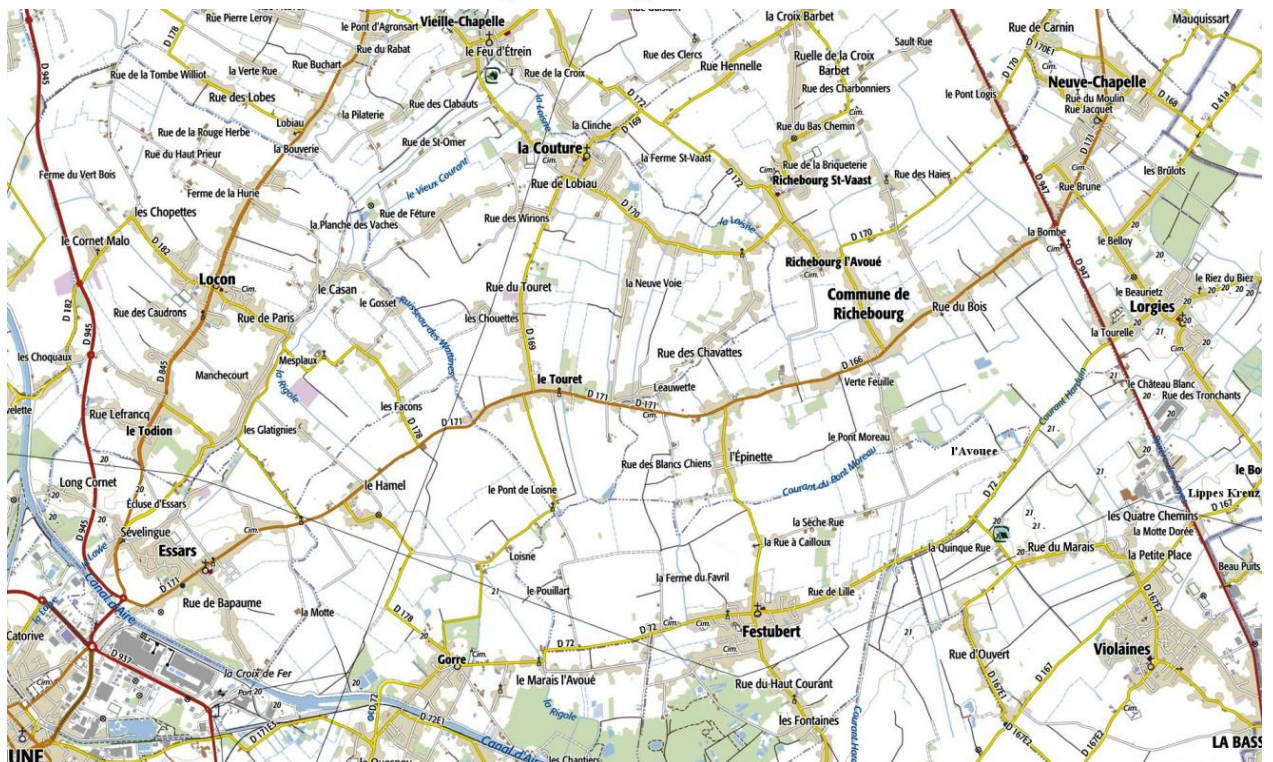
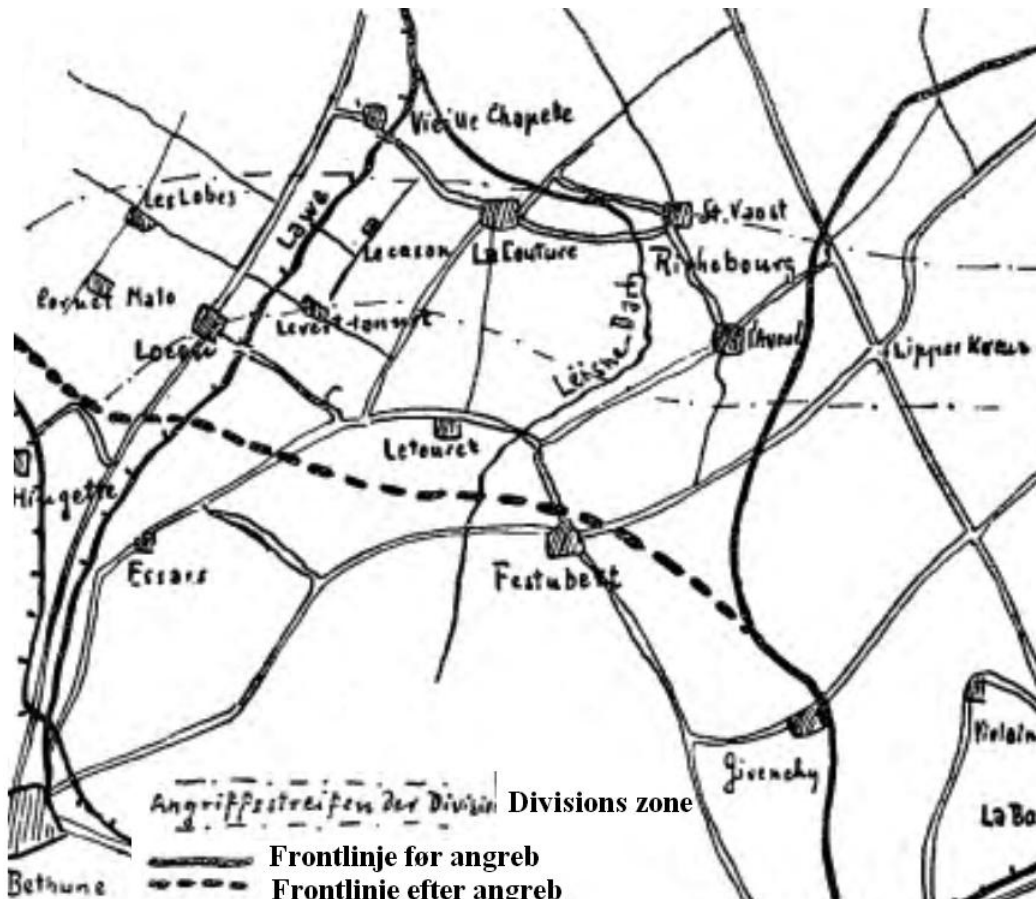
Indledning

Baggrunden for det tyske storangreb er kendt af alle, der har beskæftiget sig med *Ludendorffs* skrifter. På trods af det sene tidspunkt, havde freden med Rusland igen vakt tanken til live om et slag mod Frankrig med alle kræfter. Hele krigens tyngdepunkt lå på Vestfronten. Her måtte afgørelsen falde. Det var alt eller intet. Med bekymring fulgte fjenden vores forberedelser. Feberartig forsøgte de gennem spionage og efterretningstjeneste, ved luftopklaring og patruljer at fastslå, hvad vi havde sat i gang. Et uigennemtrængeligt mørke omhyllede de tyske planer. Vi vidste ikke selv, hvad *Ludendorff* havde i støbeskeen til os. Også hos os steg spændingen dag for dag. Endeligt kom muligheden for at ryste stillingskrigen, som vi i mere end tre år havde måttet udholde, af os – endeligt engang at kunne kravle op af kratere og skyttegrave. Åben bevægelseskrig. Hvilke vågnende forhåbninger!

Den **23. marts** begyndte offensiven. Vi var bange for, at vi kom for sent, da vi ikke var med i det første angreb, men da vi den **25. marts** blev afløst af Infanterie-Regiment 72, håbede vi igen på, at vi måtte være med i den store slutkamp.

I løbet af de næste dage blev det os klart, at man havde noget særlig for med os. Via Roubaix, Seclin, Templeuve, Libercourt og Annoeullin bragte vejen os til Grand Moinsnil. Marcherne blev primært gennemført i nattetimerne, for at skjule dem for de fjendtlige fly. Derfor måtte kvarterer ikke unødvendigt forlades i løbet af dagen. Regimentet Grand-Moinsnil om natten den **7. april**. I mellemtiden havde i første omgang rygter, senere bekræftet af befalinger, at *Ludendorff* planlagde en offensiv her i den franske del af Flandern. Befalingen anviste os i Af-snit foran Lorgies, hvor Infanterie-Regiment 206 lå i stilling. Der begyndte nu de sidste dage en feberartig opklarings- og forberedelsesaktivitet.

Angrebet skulle starte **9. april**. Om natten vrimlede det langs fronten med opklaringsenheder, vogne, artilleri- og ammunitionskolonner på vej frem. Overalt stod pjece ved pjece i åbent terræn, længere bagude blev tunge haubitser gravet ned, jernbanekanoner rangerede på skinnerne. Ammunition lå i høje stabler i grøfter og godt

skjult mod observation fra fly i nærheden af kanonerne. Materiel til broslagning og vejbygning, overvindelse af kratere og grave blev bragt frem i uendelige kolonner. Alle forberedelser skete med en sådan planmæssighed, at vi fik ubetinget tillid til vores føring. Der manglede intet. Mærkeligt syntes det kun, at hverken portugiserne eller englænderne bemærkede vores forberedelser.

Havde fjenden holdt øjnene åbne, ville de have opdaget de vogne, der i løbet af natten var væltede, den omkringliggende ammunition og materiellet. Mængden af officerer fremme langs fronten må have været mistænkeligt, og selv ikke den megen støj fra vogne i natten gjorde dem urolige. Alt derovre forblev stille. Ganske vist blev enkelte granater sendt over, ganske vist kom også enkelte fly, men de syntes at sove.

Regimentet fik befaling til, i rammerne af gennembrudsoperationen "Georgette", indenfor Divisionsramme, som højre forreste regiment at rykke frem på en smal front mellem den foran os liggende landsby La Couture og Richebourg-l'Avoue, erobre overgang over Lawe, sikre terrænet mellem Lawe og la Basse Kanal, sikre overgang af kanalen, og på den anden side besætte højderne her. Til dette angreb havde Regimentet tildelt: 1. Kompanie Reserve-Pionier 9 og ledsage batterie 5 fra Reserve-Feldartillerie-Regiment 18, hvis III. Afdeling også var disponibel ved starten på stormen.

Om aftenen den **8. april** begyndte indrykningen i beredskabsområderne. Det var fuldstændigt mørkt. En tæt tåge lå helt ned til jorden. I lange rækker bevæger kompagnierne sig gennem terrænet. Alle med en besynderlig indvendig ophidselse. Tavs og dyster. Der måtte ikke snakkes og ikke ryges. Artilleriet kører forspændt forbi os, foruden pionerer, telegrafpersonel, skansetropper og materielkolonner. Der er en gevaldig, tavs trængsel mod fronten. På grund af den uigennemtrængelige tåge, og enkelte af vejvisernes fejltagelser, er Regimentet først fuldtalligt nået beredskabsområderne kl. 0700.

Kl. 0620 kunne Regimentskommandøren melde til Brigade: "Beredskabs indtagelse afsluttet med undtagelse af 5. og 6. Kompanie, der endnu ikke er ankommet. III. Bataillon har i tågen ikke fundet brodepotet. Jeg har afgivet broer til I. og II. Bataillon. Telefonforbindelser fra kommandostation frem til brigadens meldepunkt allerede i går udlagt, i dag igen overrevet. Afprøvning umulig på grund af forbud mod brug af telefon".

Korpsbefaling, 2. april 1918:

Angreb "Georgette" skal gennembryde den portugisiske front, med midten trænge frem mod Hazebrouck, for at bringe Fjerde Armee front i bevægelse. Med flankesikring langs la Basse-Kanal skal i første omgang den fjendtlige front oprulles ved Armentières, for at tvinge fjenden til på dette sted, at falde tilbage over Lys. Dagsmål for Divisionen er La Basse-Kanal, det vil sige overgang af kanalen og erobringen af højderne ved Bermenchon og Hinghes.....

Divisionens kampfopgave: Efter omfattende artilleriforberedelse trænger Divisionen under dække af ildvalsen med Reserve-Infanterie-Regiment 86 til højre, Reserve-Infanterie-Regiment 84 til venstre i forreste linje, Reserve-Infanterie-Regiment 31 i anden linje bag højre regiment i et træk frem til dagsmålet. Den skråt gennem angrebszonen strækkende landsby Richebourg-l'Avoue erobres af Reserve-Infanterie-Regiment 31. III. Bataillon R.I.R. 31 følger tæt bag venstre fløj af R.I.R. 86, I. Bataillon på linje bag Reserve-Bataillon R.I.R. 86 og II. Bataillon sluttet bag denne. Efter kampdirektivet skal den forreste linje omgå modstandspunkter, som af Reserve-Infanterie-Regiment 31 nedkæmpes med støtte af flammekastere.

Den 9. april 1918

Gradvist nåede kompagnierne deres plads i beredskabsområdet. Det går ikke altid lige netop så roligt for sig, som det var nødvendigt i nærheden af den fjendtlige stilling. Mange kraftige eder lød gennem tågen, manganen latter svarede, for i mørket kunne ingen jo se, hvorfra det kom. Stemningen var udmærket, og man havde en ubetinget følelse af overlegenhed. Gamle krigere lader sig træt falde til jorden og tager sig en hurtig lur, de yngre soldater afventer med stor indvendig ophidselse på den kommende dag. Stillingsenhederne, Infanterie-Regiment 206 og 201, forlader stillingen efter at vores folk er nået frem. Disse regimenter danner anden linje. Den forreste linje er så overfyldt med tropper, at der ikke er plads til alle. De må finde skjul og dækning i mellemterrænets kratere.

SÅ! Kl. 0415 brøler på én gang vores artilleri. Tågen bliver oplyst som ved dag af de mange skydende pjecer. Og overalt tordner og brager det. Overalt dukker de skjulte batterier op og begynder og gå ind i tågen. I luften suser granaterne fra de fjernere placerede pjecer, blandet med de tunge haubitser granaters buldren og knaldet af skibskanonernes fladbane granater. Der er en hyl, muren og susen i luften! Alle folk er ophidset dukket op fra deres dækninger. De kan mærket meget tydeligt jordens sitren. Det tyske riges skæbnetime var begyndt. Hvilken oplevelse! Tysk trommeild! Hvor ofte har vi ikke måtte tåle en sådan vildskab fra vores fjender. Nu kommer hævn. Tordenvejret og røgen bliver stadig kraftigere, og ind i mellem kan man høre de fjerne, buldren, som granaterne rammer de fjendtlige stillinger. Kilotunge miner hæver sig fra vores grav, tumler over og river på den anden side store stykker af stillingen i luften. Røg og os fra den ødelagte jord trækker over mod os. I stadig hurtigere rækkefølge kommer lynene fra kanonerne i tågen. Ved kanonerne arbejder artilleristerne sveddryppende med bare overkroppe.

Det bemærkes dårligt, at enkelte britiske batterier svarer igen, da deres afskud og nedslag forsvinder i det kogen- de artillerislag. Vi har imidlertid tab til disse batterier, inden de bliver ødelagte i vores massive artilleri. Vi har døde og sårede, da granater jo ikke kan slå ned noget steds i terrænet uden at finde ofre på grund af de tætpakke- de formationer. De sårede bringes til *Lipper-Kreuz*, hvor forbindepladsen er placeret. Hurtigt samles der her så mange sårede, at de ikke længere kan underbringes. Også her vimler det med forstærkningsenheder, pionerer, telegraftrupper, artillerister og skansekompagnier.

Mellem kl. 0615 og 0715 skød vores artilleri med gas. Den lette vestenvind drev også gassen mod os. Gasmasker blev anlagt. Disse er ikke helt tætte mod tåregas, selvom der var uddelt indsats mod denne. Tudende og med tæt opsvulmede øjne og løbende næser bliver generne båret med humor. Stemningen er fortsat god. Med høje Hallo bliver de første fangne portugisere modtaget.

Kl. 0715 begynder trommeilden igen, og denne gang med øget vildskab. Telegrafisterne i dækningerne lytter til de ophidsede engelske telefonsamtaler og forstyrre disse ved at sende morsesignaler ud. Nu behøvede vi ikke længere at gemme os. Nu ved fjenden, at vi kommer, og hvor vi vil angribe.

Kl. 0830 brøler vores artilleri op med en sådan vildskab, at vore hjerter dunkede. 10 minutter senere trådte batal- jonerne an til storm anført af kommandørerne. De trænger frem over mellemterrænet indtil de ved den fjendtlige stilling når ildvalsens. Reserverne følger tæt efter. En orientering efter fikspunkter er umulige i den tætte tåge. Ved hjælp af kort og kompas bliver retningen holdt nogenlunde.

Nu satte på vores side også kolonnerne sig i bevægelse. Vogne, højt belæsset med vejbygnings materiel, bringes frem, hundrede arme griber til, og snart er den forreste grav dækket til. En vogn kører over, blot for øjeblikkeligt at synke i den bløde jord foran stillingen. Forgæves søger minekastere, maskingeværer og ammunitions køretøjer at finde fast bund. Jorden er efter fire års krig så opblødt, at alle bjælker og træstammer, alle faskiner og brofag opsluges. Forgæves forsøger forøge batterierne at komme fremad. Deres tolv heste synker i til bugen. Det er dårligt, at fodgængere kan finde smalle stier mellem kraterne.

Den forreste linje er trængt ind i fjenden. Den forreste fjendtlige stilling er forvandlet til en række af kæmpe- mæssige kraterer. Man kan dårligt genkende stedet, hvor den engang lå. Først tæt bag ved kan man finde enkelte, delvist intakte dækninger. Portugiserne kryber sammen i disse og lader sig uden videre tage til fange. Kun 6. Kompanie støder på modstand, nedkæmper den imidlertid i løbet af få minutter med håndgranater og overfælder fjenden. Nu går kompagnierne uhindret frem. I mellemterrænet arbejder nu tusinder af folk for at bane veje for kanoner og køretøjer. Hestene er brudt sammen. Mange vogne er væltede. Vores minekastere hjælper sig selv ved at tage minekasterne fra hinanden og bærer dem frem stykke for stykke. Da det endnu kan tage timer, før der er en vej disponibel, sender artilleriet enkelte besætninger frem med det stormende infanteri for at vende erobre- de kanoner mod fjenden.

Kl. 0905 havde infanteriet nået den anden fjendtlige stilling. Herfra får det nu i bølger fremad tæt bag ildvalsens. Modstanden er dødt hen. Da der under den hurtige fremmarch i det usigtbare vejr er der opstået huller, hvor i dele af I. Bataillon fra reserven indsættes.

Kl. 0930 begiver Regimentsstaben sig frem til det planlagte Regiments meldepunkt og optager herfra forbindel- sen til Division. III. Bataillon når omkring kl. 10 det tredje pausepunkt for ildvalsens, uden at være stødt på mod- stand. Derimod er I. og II. Bataillon stødt på fjenden langs vejen mellem de to dele af Richebourg. Tæt foran os slår enkelte maskingeværer ind i vores rækker fra den tætte tåge. De bliver dog hurtigt løbet over ende. Flere officerer og 150 mand bliver taget til fange. I mellemtiden er forbindelsen til venstre gået tabt, da Reserve- Infanterie-Regiment 84 ikke er gået så hurtigt frem. For at genetablerer forbindelsen blev 6. Kompanie sendt frem ad vejen Richebourg-l'Avoue – Bethune. I forsøget på at få tilslutning, trækkes Regimentet fra hinanden. Der opstår igen huller, som lukkes af 9. og 12. Kompanie fra Reserve-Regiment 31.

Kl. 1135 blev Leisne vandløbet overskredet efter nogen modstand. Kort efter blev et let batteri på 6 kanoner erobret af 2. Kompanie. Desuden erobre 7. Kompanie en tung og 5. Kompanie en let pjece ved Leisne.

Under eftersøgningen af vores II. Bataillon indsætter Reserve-Regiment 31 sin 3. og 4. Kompanie på vores venstre flanke.

Under den fortsatte fremrykning stødte Regimentet pludseligt på kraftig modstand langs vejen La Coutoure – Le Touret. Her sidder de første englændere i maskingeværredder. Vores første angreb standses under store tab. Først efter at lette minekastere er bragt frem, kunne de resterende overmandes enkeltvis. Vi har i det åbne terræn mange tab. I mellemtiden er 6. Kompanie, der skulle genskabe forbindelsen til Reserve-Regiment 84, blevet involveret i de hårde kampe om Le Touret. Det lykkes den at trænge ind i landsbyen, hvor de erobre seks kanoner.

Fra dette tidspunkt blev ildvalsens spring uregelmæssig, og den engelske modstand derved kraftigere, da artilleriilden ikke længere binde den.

Alligevel fortsætter Regimentet fremrykningen i det befalede afsnit. 9. og 12. Kompanie støder bag Richebourg-St.Vaast på et skydende engelsk batteri. Efter en kort kamp var englænderne nedkæmpet eller taget til fange. Syv pjecer falder ubeskadiget på vore hænder.

Det efterfølgende betjeningsmandskab til vores ledsagebatterier, hvis pjecer er kørt fast i det sumpede terræn, vender de erobrede våben og beskød englænderne med engelske schrapnells. Senere blev omkringløbende muldyr spændt foran pjecerne og sendt efter infanteriet. Pludseligt kom III. Bataillon under kraftig ild fra maskingeværer i den på højre flanke liggende landsby La Coutoure. For at fjerne denne ubehagelige flankestilling blev I. Bataillon og dele af MG-Kompaniet indsat frontalt og 9. Kompanie i en bue sydøst. Yderligere hastede 1. og 2. Kompanie Reserve-Regiment 31 frem for at rense landsbyen. Englænderne havde hurtigt indsat en bataljon på cykler, som forsvarede sig yderst hårdnakket, og først efter kampe hus for hus kunne trænges tilbage til kirken. De satte sig fast bag kirkens tykke mure, og kunne ikke overvældes uden særlige kampmidler. Kampen om landsbyen varede en hel dag. Forgæves forsøgte også det bayriske Reserve-Regiment 2 at komme nord om kirken. Først kl. 14 om eftermiddagen var den primære modstand i landsbyen nedkæmpet. 9. Kompagnie havde herunder erobret 6 artilleripjecer og taget 6 officerer og 150 mand til fange. Kompagniet vendte tilbage til dens plads i angrebet på Regimentets yderste højre fløj.

Englænderne havde i mellemtiden gennemført et heftigt modangreb mod husene i La Touret, hvor Reserve-Regiment 84 kom i store vanskeligheder, da de af vore kompagnier, der var stillet til disposition under erobring af stedet, nu var trukket tilbage til egne enheder. 7. og 8. Kompanie Reserve-Regiment 31 forlængede vores venstre fløj, og dette regiments III. Bataillon stod samlet som reserve bag vores midte. Herfra blev de enkelte kompagnier indsat mod de maskingeværer, der dukkede op foran vores front. På en befaling udsendt af Brigade om at gribe ind ved Le Touret, svarede Reserve-Regiment 31: ”5., 6. og 8. Kompanie under kamp om gårdene vest La Couture, hårdnakket fjende. 7. Kompanie i kamp om La Couture. Først efter afsluttede kampe kan bataljonen gribe ind ved Le Touret. Også begge andre bataljoner i kap langs Reserve-Regiment 86 front”.

Det lykkedes dog Reserve-Regiment 84 at trænge forbi Le Touret, da vores Regiment pressede den engelske flanke tilbage. Kun ved enkelte gårde, besat med maskingeværer, og ved enkelte batterier opstod der bitre kampe. De førte til sejr. Talrige englændere og portugisere blev taget til fange. 4. Kompanie erobrede to 12-cm pjecer, 5. og 12. Kompanie i samarbejde med 3 MG-Kompanie kort efter to 15-cm kanoner. Le Vert-Lannot blev stormet kl. 1735 af II. Bataillon, og kort efter også de første gårde ved Le Casan. Her tvang maskingeværer i huse på den anden side kanalen [den kanaliserede Lawe] os til springvis fremrykning. Det lykkedes kompagnierne, men under væsentlige tab, at arbejde sig frem til 300 meter, stedvis 100 meter, fra kanalen. Yderligere fremrykning var umulig, at de fjendtlige maskingeværer ikke kunne nedkæmpes uden artilleri og minekastere, som endnu ikke kunne komme frem. Først efter mørkefald nåede ledsagebatteriet frem efter hele dagen at have kæmpet med det sumpede terræn.

I løbet af dagen dukkede nok få fly op, for selvom tågen var lettet over jorden, var den forblevet i de højere luftlag. En af vore egne kampeskadriller tillod sig den fornøjelse, uden held at angribe vores egen reserve. Kl. 15 og kl. 17 blev et fjendtligt fly skudt ned af vore infanterister.

Dagens bytte beløb sig til 29 artilleripjecer, 4 protzer med bivogne, 4 protzer uden bivogn, 1 feltkøkken, utallige feltkøkkener, flere minekastere, godt 60 heste, 1 ambulance og 1 pionerpark.

Dagens tab: Faldne officerer: Leutnant *Müller* (Herman), Leutnant *Dünsing*, Leutnant *Garady*, Leutnant *Lampe*, såret blev Leutnants *Langbehn* (Fritz), *Ungefugt*, *Schulz*, *Schnepel*, *Hörner* og Offizierstellvertreter *Kunowski*. Leutnant *Meyer* (Wilhelm) og Leutnant *Maislahn* døde senere på forbindeplads. – Mandskab: faldne 67, sårede 233, begravet 1, gassyge 5 og savnet 5 mand.

Mens forreste linje gravede sig ned, faldt en del af folkene sig over de fundne levnedsmidler. Der var nydelsesmidler, som vi ikke havde set i årevis. Alle røg engelske cigaretter, og i ly af en gård stegte her et stykke svin,

der en ko. Andre kogte sig en kop chokolade, spiste franskbrød og skinke. På trods af tabene var stemningen udmærket, hvortil formentlig den fundne vin har bidraget.

Den 10. april 1918

Om natten kl. 0315 modtog Regimentet befaling til kl. 0600 at fortsætte angrebet i den tildelte zone, da dagsmålet ikke var blevet nået. Derfor skulle overgang over Lawe-kanalen allerede tilkæmpes mens det endnu var mørkt. Til etablering af et brohoved på den anden side Lawe, blev II. Bataillon Reserve-Regiment 31 stillet til disposition. Under det videre angreb skulle denne bataljon returnere til eget regiment. Desuden skulle infanteri-minekasterne fra Reserve-Regiment 84 og fire middeltunge minekastere fra MW-Kompanie 218, forstærke artilleriforberedelsen, der ydedes af 5. og 6. Batterie, Feld-Artillerie-Regiment 18 og af Haubitzer-Batterie 18.

Overgangen over kanalen skulle gennemføres på følgende måde: under dække af artilleri og minekastere tiltvang I. Bataillon sig overgang, rykkede omkring en kilometer direkte frem, og gravede sig så ned. Andre enheder fulgte og udvidede brohovedet mod højre og venstre.

Hele natten rasede infanteri ilden og skrattende maskingeværer nervøst. Fjenden bragte forstærkninger frem, for man vidste, at vi ville angribe ved dag gry. Vores bataljoner kunne ikke overholde de befalede tidsplan. De var under reorganisering, og kompagnierne blev den halve nat jager frem og tilbage før de fandt deres rette placering. Også kun en del af artilleri og minekastere var på plads, da de endnu ikke havde overvundet vanskelighederne med kraterer og det mudret terræn mellem de gamle stillinger. Også ammunition var meget knap, de fleste artilleripjecer havde hurtigt skudt sig tomme, og de øvrige, der stadig havde ammunition, sparede på den. De havde heller ikke fuldt kendskab til egne enheders placering, og frygtede at ramme egne styrker. På den måde blev ildforberedelsen meget svag, og blev af soldaterne fremme i front overhovedet ikke erkendt som en sådan. Da man forgæves havde ventet på forstærkningsbataljonen, forsinkedes angrebet og kom til sidst slet ikke i gang, da forstærkningsbataljonen først dukkede op hen på formiddagen.

Kl. 0500 havde Regimentsstaben begivet sig til fronten, hvor de forblev de næste tre dage. De havde her fremme næsten uafbrudt forbindelse med bataljoner og med Divisionens meldepunkt.

Under troppeforskydningerne i løbet af natten led enhederne i det åbne terræn store tab. På forbindepladsen bag en høj halmstak i nærheden af kanalen blev de sårede samlet og tilset af Dr. *Berger*. Imidlertid er antallet af sårede så stor, at de ikke kunne transporteres videre. Det var endnu ikke lykkedes sanitetsvognene at komme over gravene, så de sårede måtte forblive fremme under ild. Fanger blev bragt frem til transporter, men de kunne kun bringe en del af de hårdest sårede med tilbage.

Kl. 11 modtog Regimentet endnu engang befaling til at erobre en overgang. Fjenden havde nu opdaget vores forberedelser til angrebet, og holdt hele terrænet under en kraftig beskydning. Han forsøgte også at sprænge broerne, men blev dog forhindret i dette af ild fra vores folk, der havde arbejdet sig tæt på.

I mellemtiden havde Leutnant *Abel* og nogle folk fra 3. Kompanie arbejdet sig gennem en sækning helt frem til broen. Efter forgæves forsøg, der med smertelige tab blev standset af den fjendtlige ild, lykkedes det endeligt omkring kl. 14 at nå den modsatte side. Her var skotter i hast blevet bragt frem som forstærkning, og gik øjeblikkeligt til modangreb. En del af folkene, der ikke kunne finde dækning på broen, måtte igen gå tilbage.

Som I. Bataillon fik melding om den succesfulde overgang, blev forstærkninger øjeblikkeligt sendt af sted. Disse ankom præcist på rette tidspunkt. Næppe havde de efter korte, kraftige spring, nåede dødsbroen ved Vert-Lannot, da skotterne indsatte deres andet kraftige modangreb. Det udviklede sig til en hård kamp om broen. Det sluttede med at den største del af vore kompagnier var nået den anden side kanalen, hvor skotterne synker blødende sammen.

Om aftenen kl. 18 var broen fast på vore hænder. Infanteri ilden forblev fortsat meget kraftig og kostede store tab på begge sider.

Med mørkets frembrud blev resten af I. Bataillon sendt over broen, hvor der blev etableret et brohoved.

Som det blev nat, kunne væres tab tælles sammen. Leutnant *Werch* og 26 mand var faldet. Leutnant *Nielsen*, *Hamann* og *Westergaard* og 191 mand var såret, mens 5 mand savnedes.

I løbet af natten rykkede hele Regimentet over broen. Kun 5. Kompanie og 2 MG-Kompanie forblev øst for broen for at kunne dække flanken mod syd.

Englænderne beskød hele natten gårde og huse øst for kanalen og lagde gas over området. Også maskingeværerne havde nok at gøre hele natten, da man forventede angreb og modangreb. Pionerer havde i mellemtiden slået nødbroer, der gjorde overgangen hurtigere og lydløs.

Den **11. april** kl. 0630 startede kompagnierne igen fremrykningen. Divisionen havde befalet, at bakkerne ved Hinges skulle anses som dagens mål. Til venstre angreb Reserve-Regiment 84 og til højre Reserve-Regiment 31. Divisionen havde underlagt Infanterie-Regiment 361, Sturmbataillon 61, II. Bataillon Infanterie-Regiment 205 og I. Bataillon Infanterie-Regiment 202. Vore tunge batterier skulle beskyde Locon og fladbanepjecer Hinges bakkerne, så fjenden herfra lader sit artilleri tie. Vores artilleri havde imidlertid ikke den ønskede virkning og den fjendtlige artilleri generede os meget. De havde fra bakkerne udmærkede observationsposter, og rettede store tab i vore rækker.

Angrebet udviklede sig kun langsomt. Bag hække og smalle grøfter arbejder vore kompagnier sig skridt for skridt frem mod fjenden. Schrapnells og byger af maskingeværild ramte de gule marker og buske. Mangen en kær kammerat sank i grøfterne og mange blev liggende bag de små jordvolde, de i hast havde gravet op som beskyttelse, ramt i panden.

Imidlertid var angrebsånden vækket og drev kompagnierne frem. Omkring middagstid nåede de vest kanten af Locon. Da Reserve-Regiment 84 var stødt ind i betydelig modstand langs kanalen og foran Locon, og her ikke kunne gå frem uden særlig artilleristøtte, blev den standset, og forbindelsen til venstre gik i stykker. Da der nu ikke var længere flankedækning til venstre, og vi derfra kom under ubehagelig maskingeværild, blev der beordret holdt, indtil Reserve-Regiment 84 kom på linje. Folkene gravede sig øjeblikkeligt ned.

Den fjendtlige artilleriild blev stærkere time for time. Der bliver tilsyneladende hele tiden bragt nye batterier til. Broer og veje for deres andel, og om aftenen lagde fjenden gas over hele område, specielt området ved La Couture.

Dagen kostede overordentlig store tab. Leutnant *Schmidt* (Ernst), Leutnant *Christiansen* og 55 mand faldt. Stabsarzt *Dr. Berger*, Leutnant *Haas*, Leutnant *Quast*, Leutnant *Lillinger*, Leutnant *Götsche* og Leutnant *Winter* (Herman) blev såret. De to sidste døde siden. Yderligere såredes Offizierstellvertreter *Brix* og *Pett* og 147 mand. Der blev taget 50 skotske fanger.

Den **12. april** begyndte med, at Divisionen befalede at angrebet under alle omstændigheder skulle bringes frem til la Basse-Kanalen. Allerede om natten rykkede reserver over den stærkt beskudte bro over Lawe, og ind i deres udgangsstillinger.

Efter en heftig forberedelse med artilleri og minekastere, startede vore bataljoner angrebet kl. 11. Kl. 1130 havde Regimentet nået den nordlige kant af Locon. Her havde englænderne imidlertid fast forskanset sig. Først efter at minekastere havde gjort dem møre, lykkedes vores storm. Kl. 13 var landsbyen på vore hænder. Der blev herunder taget 300 fanger. Nu måtte bataljonerne afvente, mens Infanterie-Regiment 361 var nået frem til sikring af venstre flanke. Herefter trængte kompagnierne fortsat frem mod en stadig stigende modstand i retning af dagens mål, som først omkring kl. 23 kunne sikres efter flere længere pauser.

Kl. 15 havde vi med handlekraftig støtte fra maskingeværer og minekastere sat os i besiddelse af landsbyen Cornet-Malo.

Omkring 500 meter for kanalen blev der gjort holdt. Kraftig maskingevær og schrapnellild fra flanken, hvor vi igen ikke havde forbindelse, binder vores kompagnier og tvinger dem til at grave sig ned. Infanterie-Regiment 361 er bag Loncon stødt på kraftig modstand, og kunne ikke komme længere. Som sikring blev vores II. Bataillon som reserve i aftentimerne trukket tilbage til på højde med Cornet-Malo.

Vi havde erobret mange maskingeværer og tog over 300 fanger denne dag. Faldet denne dag var Leutnant *Mayer* (Hermann) og 25 mand, såret var Leutnants *Hermes*, *Linsen*, *Ewaldt* og *Rickert*, Offizierstellvertreter *Wampe* og *Maischen* og 117 mand. To mand savnedes.

Natten til **13. april** er fuldt af ild, og hverken ven eller fjende får ro. Maskingeværer slår gennem det spæde korn, der skjuler vores folk, og schrapnells blykugler fejler langs vejene, hvor endeligt vore egne artillerikolonner rykker frem, efter at veje over det gamle ingenmandsland endeligt er blevet færdig.

Vores generelle angreb er blevet standset, mens til højre bayrerne tilsyneladende endnu går frem. Vi kan ikke komme videre, da vores venstre flanke ikke følger med.

Vores venstre nabo er 10. Ersatz-Division. Den blev allerede første dag standset foran byen Givenchy under kraftige tab. Som vi stormede videre, blev venstre flanke revet op. Ganske vist blev alle disponible enheder sendt frem og kastet ind her, men hullet øgedes hele tiden yderligere, som vi fortsatte frem. Alle de reserver, der skulle have støttet vores frontale angreb, forsvandt her på venstre flanke, og gik på den måde tabt for vores Division.

Også Regimenterne 202, 205 og 206, der skulle gå frem bag os som indgrebsdivision, fik til opgave at dække venstre flanke, men var imidlertid ikke rettidigt fremme, og derfor blev vores kompagnier så længe bundet ved

Lawe-overgangen. Flankesikringen svigtede fuldstændig. Vores division kom ud af sin angrebszone og svingede mod venstre. Derfor opstod den situation, der førte til at vi måtte standse foran la Basse-Kanalen.

Den 13. april var hullet til venstre for os stadig ikke lukket. Vi forstærkes af Sturmbataillon 6. Om aftenen er åbningen lukket efter omfattende opklaringer.

Kraftig artilleriild, fremragende ledet fra observationer på bakkerne foran os, ligger over vores rækker og koster store tab.

Vore kompagnier gennemførte ofte stillingsskifte for at undgå virkningen af den fjendtlige ild. Som det blev mørkt blev patruljer sendt frem. De slog fast, at englænderne var under indretning af en stilling på den anden side kanalen, og at han fastholdt et brohoved ved Hingette. Et planlagt fornyet angreb blev udsat af hensyn til den betydeligt nedsatte kampkraft i Regimentet, og specielt også fordi de tildelte forstærkninger igen blev trukket ud for at blive indsat på et andet brændpunkt.

Af samme grund måtte vores III. Bataillon på venstre flanke afløse Sturmbataillon 6.

Om natten til **14. april** blev hele Regimentet imidlertid afløst af Infanterie-Regiment 469. Vores bataljoner samles bag linen i nødtørftige kvarterer i ødelagte gårde og i åbent terræn. Bombenedkastende fly og den vedvarende artilleriild lader dårligt vore folk komme til ro.

Også den **14. april** indberettede Regimentet sin kampstyrke til 11 officerer og 350 mand. Den kan om dagen ikke bevæge sig, da hele terrænet er under englændernes observation fra bakkerne foran os.

Fjenden bragte i løbet af de næste dage flere og flere tropper og artilleri frem til området, og forvandlede opholdet i dette område til et helvede.

En alarm fulgte den anden, da man med rette frygtede for et modangreb. Det bliver imidlertid befalet, at hver eneste fodsbred jord skal forsvares til det yderste, indtil angrebet kan genoptages.

I de følgende dage og uger genvinder englænderne langsomt deres overlegenhed i artilleri, som vi havde fjernet. Vores tunge og supertunge batterier var nødvendige andre steder langs fronten, og vores stillingsartilleri led overordentlig meget under de ugunstige stillinger, for englænderne kan observere alle pjecer. Ingen forskydning, ingen stilling, ingen pjece blev uset. Vores infanterilinie er på grund af den store bredde og de store tab kun besat meget tynd og svag. Hvil forstyrres af den engelske langtrækkende artilleri og de hyppige bombeangreb fra luften, og ydermere tærer de hyppige alarmer og frem for alt de mange tilfælde af mavesygdomme på folkenes stemning og sundhedstilstand.

Frem til den **19. april** havde vi under offensiven mistet 11 døde og 19 sårede officerer, og 158 døde og 676 sårede af mandskabet. 83 var savnet. Heri var ikke medregnet de mange syge.

Fra den **21. april** blev brigade og regiment tredelt. Herefter befandt en bataljon sig hele tiden i front, i beredskab og i hvil. Regimentet blev placeret på divisionens venstre fløj og gik atter i stilling.

Alligevel blev hele divisionen den følgende nat afløst af Reserve-Division 46. Vores bataljoner rykkede til omegnen af Marquillies og le Willy. Vores Regiment er indgrebs-regiment for 1. Garde-Reserve-Division og fra **30. april** for 43. og 44. Division.

Frem til den **13. maj** blev tiden anvendt til at styrke det noget opblødte mandskab. Streng disciplin blev beordret af Division for at imødegå de episoder, der isoleret var dukket op som eksempelvis udplyndring af forplejningsdepoter, at sårede havde kastet deres våben væk og lignende.

Vores storangreb, som vi havde begyndt med så store forhåbninger, var trods alle lokale succeer, slået fejl. Vi havde erobret store landområder, meget artilleri, meget materiel og taget mange fanger, men flankerne havde holdt og med de efterfølgende manglende genforsyninger, måtte angrebet løbe ud i sandet. Før angrebet var forplejningen så knap og utilstrækkelig, at man må undre sig, hvordan man klarede sig hermed, men det gik, mens man havde håbet om, at det kunne blive anderledes og bedre. Det blev også bedre. Grådig faldt vi over fjendens rige forplejningslagre, og vi kunne spise uden restriktioner. Nu da offensiven var slut, var alt det fundne spist, og den leverede forplejning blev endnu mere utilstrækkelig, end den nogensinde havde været.

Stemningen sank, for soldaterne så alle deres forhåbninger forsvinde. De fandt det svært at tro på, at endnu en offensiv kunne bringe os ud af dødvandet. Et nederlag er altid vanskeligere at udholde end et tabt slag, som man ikke havde håbet, man kunne vinde.

Men trods alt dette, holdt vores folk stadig fanen højt. Dette var frem for alt "de gamles" fortjeneste, de veltjente og dem, der havde været med fra starten; de var også her de mest trofaste. De vidste, at Tyskland kun kunne reddes gennem en jernhård pligtfølelse. Måske var også fjenden nær enden på deres kræfter, på hvilket der var mange tegn.

Da en befaling den **13. maj** endnu engang sendte os til fronten, fulgte vore kompagnier tavse efter. Det måtte jo være sådan. I forbindelse med denne afløsning blev der af Division og Regiment udsendt så mange befalinger, at

det er et mirakel, at de enkelte troppedele, om end efter mange vanskeligheder, indfandt sig på de rigtige steder på det rigtige tidspunkt. Vi afløste nu i vores gamle stilling foran Locon Infanterie-Regiment 115

Kompagnierne blev modtaget med ildoverfald og gasangreb, der nåede helt til hvilekvartererne. Broerne over Lawe og over kanalen lå under heftig ild, så trafikken om natten ofte gik helt i stå. Der skulle bygges dækninger og grave, men hvad der blev nået i løbet af natten, blev sønderskudt i løbet af dagen af det tunge engelske artilleri. Gasskyerne krøb hen over hele området, hængte dens lange faner i de høje træer og krøb ned i alle sænkninger. Også vi svarede kraftigt igen og indhyllede dale og bakker ved Hinges i tætte gasskyer. Under dette tav fjenden. Døden hjemsøgte de uforsigtige og dem, der havde beskadigede gasmasker. Når gassen ved aftenstide var blæst væk, fulgte igen artilleriilden. De tungeste brisantgranater landede i området med deres skrig, fladbanevåben bragede imellem og sendte dens byger af stål og jord op i luften. Med mørket vågnede den forreste linje op. Patruljer krøb frem gennem det høje korn, maskingevær hakkede og håndgranater eksploderede.

Den **24. maj** skulle III. Bataillon afløse i fronten, men afløsningen måtte udsættes, da hele bataljonen var syge af influenza. Folkene fremme i linjen gik det ikke anderledes. Næsten hver anden mand måtte med høj feber ligge sammenkrøbet i et granathul og lade tingene gå hen over sig.

De sunde måtte arbejde dobbelt så hårdt. Det drejede sig om hele tiden at være på vagt. Næsten hver eneste nat kom fjenden frem mod vores linje med stærke patruljer.

Om natten til **30. maj** brød en stærk fjendtlig patrulje ind i den fremskudte postering på vejen mod Arelette [Avelette]. En styrke fra 6. Kompanie under Leutnant *Prestien* rykkede øjeblikkeligt frem, for at støtte de to poster. Den ene af disse blev fundet død, den anden såret. Et forsøg fra styrken på at rykke frem og tage en fange, mislykkedes. Ildoverfald landede i terrænet. De ødelagde de resterende kønne træerækker og bygninger, der på samme måde som kornet blev mejet ned. Fly kastede bomber. Natten spejlede slaget mod dens dystre skyer til de sænkede sig og skjulte alle rædsler og skrig.

Og sådan fortsatte det dag for dag, nat for nat. Det er en kamp på nerver. Hvem vil sejre og hvem vil tabe? Vil vi ikke alle synke udmattet sammen? Det, der bar denne svære navneløse tid, var de små heltegerninger, som her: ”Divisionsbefaling fra 27. maj 1918. Jeg udtaler min særlige anerkendelse til Musketier *Kleinrahm* fra 12. Kompanie, Reserve-Regiment 86, da han med stor tapperhed og dygtighed hentede værdifulde dele fra en tæt ved vores forreste linje nedstyrtet tysk flyvemaskine. *Winiker*, Generalleutnant.

Hvem kan blot optegne en lille del af de oplevelser og heltegerninger, der skete her. Hvor ofte måtte alt rædsel udholdes under ilden i de dækningsløse små huller.

Ved siden af i et andet granatkrater bliver en kammerat levende begravet eller såret. Vil man hjælpe ham, skyder fjenden med maskingeværer og kæmmer meget tæt på kanten af de små dækninger. Alligevel springer kammerater op for at hjælpe.

Ordonnanser måtte frem og tilbage. Fjenden forfølger enkeltpersoner med artilleri.

En fjendtlig patrulje springer pludseligt frem fra det høje korn mod naboregimentets stilling. Et maskingevær bliver hos hos revet ud af dækning, men får funktionsfejl. Vandkølingen svigter, da en kugle er gået igennem. En vikler sin gamache omkring, en anden hælder den sidste rest vand fra feltflasken på kølebeholderen, og kort efter slår ilden fra geværet ned blandt fjenden og tvinger ham tilbage.

Hver dag og hver nat kastede fjenden sin gas mod os. Stønnende efter vejret bag maskinerne bliver de sårede skaffet bort, forplejning og ammunition bragt frem. Så stiger lyskugler igen mod himlen. Små angreb og patruljer dukker op i mørket som brændende ammunition og dør så ud igen, når de sidste kugler og granatsplinter har ramt jorden.

Den **6. juni** nedkæmper vore maskingeværer fuldstændigt et fjendtligt forsøg. De sårede og deres maskingeværer bringes ind i linjen.

Om natten den **10. juni** bryder en kraftig fjendtlig styrke ind i midten af Regimentets afsnit. Med nød og næppe lykkes det at tvinge fjenden tilbage igen, men da vores folk ville eftersætte den vigende fjende, slog eget artilleri ned i rækkerne, dræber de bedste og for resten til at opgive. Da ilden hele tiden øges, bringes enhederne i hvil frem til forstærkning. Natten koster megen blod.

I de kommende dage og nætter hviler kanonerne ikke meget. Dagene er gule og grå af slagets støv. Da det koster for store tab at skaffe varm forplejning frem, medbringer folkene selv kold forplejning til dagene ved fronten. Gas og støv udtørre imidlertid halsen, og de tre flasker mineralvand er hurtigt drukket, og så kommer den frygtelige tørst, der til sidst tvinger kammeraterne til igen at gå gennem ilden for at hente vand.

Da influenza-epidemien tog overhånd, frasagde Regimentet sig ansvaret for at holde den forreste linje med de svækkede kompagnier. Der blev derfor lovet Regimentet afløsning, der skulle finde sted om aftenen den **14. juni**.

Eftermiddagen den **14. juni** var truende som et voldsomt tordenvejr. Tunge granater slog regelmæssigt ned i terrænet, ødelagde de få rester af skyttegrav, de små dækninger placeret i hus ruinerne, og hjemsøgte hver eneste lavning i jorden efter vore kompagnier. Vores bataljonskommandør måtte flere gange flytte, da hans kommandostation blev ødelagt. Med bange anelser så man frem mod afløsningen. Dele af Infanterie-Regiment 190 var allerede placeret i beredskab, hvorfra de skulle afløse os helt fremme. Enkelte officerer og mandskab, som skal virke som vejvisere i aften, kryber sammen i kraterne og venter på, at ilden skal lægge sig så meget, at de kan få sig indrettet.

Så steg beskydningen hen under aften pludseligt til en trommeild, præcist på det tidspunkt, hvor alle kompagnier var i gang med afløsning. Den forreste linje dækkes af røg og støv, og i landsbyer og gårde lidt længere tilbage lander brisantgranaterne i hurtig rækkefølge, så alle forskydninger hurtigt gik i stå, og alle afløsende enheder måtte finde dækning, hvor de kunne.

Gårde, der endnu havde haft mure, brød nu helt sammen. Under de sammenstyrtede mure lå de sårede og dem, der havde forsøgt at hjælpe. Da samtlige signalmidler var faldet ud, var der ingen forbindelse mellem bataljoner og forreste linje. Ordonnanser, der forsøgte at opnå kontakt, blev ramt af artilleriet og kastet omkuld.

Da man efter kort tid ikke længere gennem lyskugler eller på anden måde kunne fornemme, at de stadig blev kæmpet i forreste linje, måtte man gå ud fra, at fjenden var trængt ind her. Afløsningen, i det omfang den ikke allerede var standset af beskydningen, blev indstillet. De allerede afløste kompagnier sendes tilbage. Alarmen når også de længere bag fronten liggende bataljoner. Kl. 0650 meldte Regimentet endeligt, at fjenden overraskende var trængt ind ved 3. Kompanie på Regimentets højre fløj. Samtidig kom der fra naboregimentet meldinger om, at fjenden også her overalt havde løbet forreste linje over ende. Han var i skjul af mørket og det høje korn være krøbet tæt ind mod vores stilling, og herfra stormet under dække af ildvalsen.

Mens begge kompagnier til venstre i forreste linje med tab havde kunnet vige ud under det engelske angreb, havde fjenden været ret hård ved vores 3. Kompanie. Inden et modangreb kunne organiseres om morgenen den **15. juni** havde fjenden rømmet vores stilling, mens artilleribeskydningen fortsatte uformindsket. Omkring middagstid var fjenden fuldstændig forsvundet, og vores afløsning kunne besætte forreste linje med patruljer. Foruden tabene til artilleriilden, havde angrebet kostes os betydelige tab i fanger. Da englænderne var trængt op til 300 meter ind i stillingen, kunne han her overraske alle ordonnanser og afløsninger, der enten var på vej frem eller tilbage, uden at ane, hvad der skete foran. Efter overfaldet savnedes en af vores dygtigste kompagniførere, Leutnant *Abel*. Leutnant *Abel* havde navnlig under den foregående offensiv slået sit navn fast over overgangen af Lawe. Efter udsagn fra fanger og fa andre, der var faldet i hænderne på englænderen, men som det lykkedes i forvirringen igen at undslippe, skulle Leutnant *Abel* havde forsvaret sig til det sidste, og efter at være overvældet, skudt forsvarsløst ned af fjenden. Der er aldrig fundet spor efter løjtnanten. Englænderne opførte sig som vilde overfor vores tilfangetagne. Med bajonetstik og kolbeslag er de drevet af sted. Englænderne var for en stor dels vedkommende fulde, havde råbt og skreget, og til vores folk sagt, at det var hævn for Louvain.

Den **16. juni** blev resterne af bataljonerne afløst af Infanterie-Regiment 190, og kun kunne hele Regimentet trække sig ud.

Staben forskød til Herrin, I. Bataillon til Gondécourt og resten til Allennes. Fra disse placeringer dannede Regimentet indgrebsenhed for forskellige Divisioner langs den gamle front.

Mens der fremme gennemførtes større og mindre angreb, der imidlertid ikke krævede vores indgreb, søgte fjenden at forstyrre vores ro gennem flere bombenedkastninger. Dag og nat lykkedes det englænderne med store bombeeskadriller at gennembryde vores flysikring. Så brølede kæmpebomber ned over landsbyerne. Vi havde tab, men skaderne på den franske civilbefolkning var endnu større, der her var presset sammen i husene på grund af de mange flygtninge fra frontområderne.

Opløftende var de øjeblikke, hvor vores kampfly greb ind og hentede deres offer ned fra de store eskadriller, der herefter med en lang røgfane styrtede til jorden eller allerede i luften brød i stumper og stykker.

Stadig under hvileperioden rasede influenzaen. Divisionen havde den 19. juli 1.000 og den 28. juli 1.200 influenza syge.

Korpsbefaling til 18. Reserve-Division fra 18. juni:

Fra de hårde, ærefulde angrebsskampe måtte Divisionen i den nærværende vanskelige kampsituation, uden forudgående hvile eller opfriskning, indsættes i forsvar. I den gammelkendte, altid beviste tapperhed og sejhed, har Divisionen også under disse omstændigheder fuldt ud gjort sin pligt og skyldighed, og flere, dristige, vellykkede patruljeoperationer har givet mig anledning til at udtale min anerkendelse og tilfredshed af de enkelte regimente.

Ved at fastholde den nuværende front overfor en modstander, der er langt overlegen i artilleri, har Divisionen bedraget til, at fjenden på andre dele af Vestfronten kan besejres.

Selvom det lykkedes fjenden om natten fra 14. til 15. juli at trænge ind i Divisionens stilling, så har dette baggrund i hans talmæssige overlegenhed og det forhold, at Divisionen under fastholdelse af den vanskelige stilling, var stærkt underbemandet.

Før vi skilles vil jeg derfor endnu engang til Divisionen og alle dens dele, udtale min særlige tak og min anerkendelse. Mine bedste ønsker følger Dem i Deres videre kamp.

Sign. *Dieffenbach*

Med dette trådte vi ud af Gruppe *Lille* og overgik til Gruppe *Loos*. Frem til den **1. juli** forblev vi i vores kvarterer.

Også frem til den **13. juli** dannede vores Division indgrebsenhed for Gruppe *Loos*. På forskellige tidspunkter blev vore bataljoner trukket længere frem eller tilbage, alt efter om de dannede første eller anden kampreserve. Den **4. juli** blev hele regimentet trukket frem til området syd for Laventie. I. og II. Bataillon var underlagt 12. Reserve-Division, III. Bataillon i Pont-du-Hem var underlagt 220. Infanterie-Division.

Kompagnierne blev indkvarteret i tidligere engelske barakker eller grave. Fronten var fortsat meget urolig, og enkelte granater nåede helt tilbage i vores kvarterer. Fly kaster i middagstimerne, hvor de kun vanskeligt kan opdages og beskydes, bomber og forstyrre vores fred, for på dette tidspunkt sover de fleste folk i den skønne middagssol. Regimentsmusikken spillede et eller andet sted skjult under træer, indtil også de på én gang lynhurtigt forsvandt akkompagneret af bombernes brag.

Den **8. juli** modtog vores Regimentskommandør for Regimentets indsats under offensiven ordenen *Pour-le-Merite*.

Den **9. juli** blev Regimentet trukket frem til området bag La Bassee. I området Bauvin fandt stab, bataljoner og kampbagage ganske udmærkede indkvartering, mens den store bagage indrettede sig i Annoellin.

Foran er fronten her noget roligere, en gang imellem helt stille, med undtagelse af ubehagelige antal af fjendtlige fly. Dag og nat kastes bomber over lokaliteter bag fronten, og også enkelte langtrækkende granater slog ned i landsbyer med voldsomme eksplosioner.

Da Regimentet fortsat kun havde en kampstyrke på 934 mand, og desuden havde 250 mand syge af influenza, blev regimentet formeret i to bataljoner til den kommende indsættelse. For alligevel at kunne gennemføre en intern afløsning mellem front, beredskab og hvil, fik Regimentet underlagt en bataljon fra Infanterie-Regiment 205. I regnvejr afløste vores Division mellem den **13. og 15. juli** foran la Bassée 1. Garde-Reserve-Division.

Vores regiment går frem med to bataljoner, idet III. Bataillon blev opløst. Vi besatte den gamle kraterstilling foran landsbyen Givenchy [-les-la-Bassee].

Der tilgik befaling om, at enhederne skulle bevare deres offensiv ånd ved gennemførelse af omfattende patrulje operationer. Denne befaling blev imidlertid ikke givet videre, da folkene var for svækkede af anstrengelser og sygdom.

Tilværelsen i graven forløb de første dage i forreste linje uden episoder. Granater og miner faldt stadig på kraterstillingerne, men langt mere ubehagelig var den tungkalibrede fjernild mod de langt bagved liggende landsbyer.

De store granater forvoldte i Bauvin så store skader, at en stor del af belægningen måtte søge ophold i dækningsanlæg. Regimentskvartererne blev ramt af bomber og granater og måtte flere gange skifte placering.

Da man i den nærmeste fremtid regnede med et engelsk storangreb, blev vores III. Bataillon igen opstillet og holdt som reserve. Om natten til **23. juli** måtte alle bataljoner forskyde til beredskabsområderne. Da intet skete, kunne kompagnierne i morgengryet rykke tilbage igen. Vores Regimentskommandør kom ud for en ulykke, hvorfor Major *Deichmann* midlertidigt overtog føringen.

I slutning af juli, begyndelsen af august blev der langs hele fronten indført en helt ny kampmåde, der for de gamle stillingskrigere betød en fuldstændig omvæltning.

imod dem, at der ikke blev noget tilbage af stillingen. Man måtte forvente, at fjenden gennem vores offensiv havde lært, at vi fuldstændigt havde udslettet hans stive forsvarsstillinger.

Der blev etableret et forterræn, hvor der kun lå en tynd kæde af skyttehuller. Bag denne gemte man besætningen i hovedmodstandslinjen i nærheden af den gamle stærke skyttegrav, som man i tilfælde af et fjendtligt angreb kunne trække skyttekæden tilbage til. Bag hovedmodstandslinjen var der endnu nogle modstandsreder, og i de sønderskudte landsbyer lå fremskudte bataljoner i beredskab.

Den gamle forbitrede fastholdelse af en gammel sønderskudt skyttegrav, der hidtil under krigen havde været anset for vores system, var nu forsvundet. Vi havde gennem dette system forhindret alle fjendens forsøg på at bryde igennem. Det drejede sig nu om, som en æressag, at fastholde gravlinjen til det yderste. Var dermed ikke risikoen kommet, at tropperne lettere opgav linjen, så værdifulde afsnit fik tabt under blot mindre angreb? Muligvis, men det kom nu hovedsageligt an på at spare på menneskematerialet.

Englænderne havde naturligvis øjeblikkeligt bemærket vores omorganisering. Der blev med det samme sendt patruljer ud. Af denne grund udviklede der sig om natten livlige kampe med vores fremskudt poster.

Den **4. august** trængte englænderne ind i en gammel forbindelsesgrav. Støttet af frembragte minekastere blev de ved dag gry igen kastet ud.

Efter en heftig artilleriforberedelse trængte fjenden endnu engang den **6. august** ind i en sappepost, men rømmede den hastigt igen, da vores patruljer truede med at omringe den.

Den **9. august** fik Divisionen tilgang af Infanterie-Regiment 216, der skulle opløses og dens personel anvendes til opfyldning af vores bataljoner.

Vores krigshistorie styrede mod en dyster, overskyet horisont. Stærke rygter om et engelsk og fransk gennembrud af vores linje et eller andet sted langs Vestfronten, trak op som et kommende uvejr.

Hvordan ville det gå? Hvad ville der blive af os? Hvad vil der blive af vores hjemstavn? En soldat skal ikke stille spørgsmål. Han skal gøre sin pligt. Engelske fly nedkastede flyveblade med røde og sort-rød-gyldne faner, der opfordrede til at rømme, til nedskydning af officerer, til revolution, og i de gavepakker, vi stadig fik hjemmefra, var de samme beskeder.

Forplejningen blev hele tiden dårligere, stemningen hele tiden alvorligere, officerer og mandskab hele tiden mere stille.

Vi ved, at den agiterende magt, der udsender dens dunkle budskaber i hjemlandet, værre var end vores fjende.

Endnu engang blev der natten til **13. august** gennemført endnu en omgruppering.

Regimentet lå nu med kun et kompagni i den gamle forreste linje, og danner her og der omkring den gamle grav et forterræn. Dette er det såkaldte A-Kompagni. Bagved holder B-Kompagniet hovedmodstandslinjen, og mellem den og artilleri beskyttelseslinjen ligger C og D kompagnierne. Kompagnierne ligger ikke på linje, men spredt i terrænet over en større flade for at udgøre et mindre mål for trommeilden.

For det tilfælde, at fjenden skulle indsætte større patruljestyrker, måtte kun A- og B-Kompagnierne gribe ind. Det betød endvidere, at hvis disse to kompagnier ikke kunne generobre tabt terræn, skulle dette opgives.

Armeen forventede et engelsk storangreb. Den tiltagende artilleriild, den livlige fjendtlige flyaktivitet og uroen blandt det engelske infanteri var alle indikationer.

Den **17. august** kom befalingen om, i tilfælde af et storangreb, at forsvarskampen skulle føres i en længere tilbagetrukket stilling – ”Otto-Stellung”. Kun to kompagnier skulle give det udseende af, at den forreste linje stadig blev forsvaret.

I disse dage lå kompagnierne i højeste alarmberedskab. En af vore patruljeoperationer slog fejl, og vi havde tab.

Den **24. august** var Regimentet alarmeret. Staben havde begivet sig til deres kommandostation længere fremme. Hvilebataljonen var placeret ved Petit-Hantay.

Kl. 0830 startede den engelske trommeild. Vores to kompagnier, der foran måtte ofres på fortabte poster, påkaldte spærreild.

Omkring kl. 0900 døde ilden hen. Det bliver meldt, at fjenden havde sat sig i besiddelse af vores gamle forreste stilling. Vores fremskudt posteringer havde nu indtaget Otto-stillingen i det omfang, de havde kunnet frigøre sig fra fjenden. Vores tab er store. Trods alle anspændelser forløb dagen rolig. Patruljer fastslog, at fjenden var ved at grave sig ned.

Man frygtede øjensynligt et modangreb. De var jo ikke vandt til andet. Vi havde tidligere gjort hans erobringer meget vanskelige. Vi kan heller ikke selv helt forstå, at der ikke bliver befalet til modangreb.

Hvilebataljonen kan om aftenen den 25. august igen rykke ud, men den 26. blev to kompagnier igen placeret i Otto-stillingen.

Om natten til den **28. august** rømmede vi yderligere dele af den gamle stilling, herunder den anden grav, forbindelsesgravene bagud og alle fremskudte poster. Fjenden forstyrrede os ikke under dette, først senere begyndte hans patruljer at følge efter. En af disse nedkæmpes af vores kompagnier. Fanger blev taget.

Nu fulgte den ene tilbagelægning efter den anden. Mellem den 30. august og den **2. september** blev modstandslinjen lagt tilbage bag la Bassée. Denne by, der havde været på vore hænder siden 1914, måtte opgives, ligesom alt det, der var blevet erobret siden april. Landsbyer, broerne over Lawe-Kanalen, alle de steder, vi havde betalt med så megen blod, blev uden kamp overladt til fjenden.

Vi forkorter vores front, så vi kan binde den sammen i et jernhårdt forsvar.

Den tyske Vestfront buldre og ryster fra nord til syd. Hjemmefra, fra øst, overalt kommer vilde rygter. Bulgarien og Østrig kan ikke mere. Vores hjemland vil ikke mere. Hvad skal vi?

Ganske vist skriger det i os efter fred, men vi ved, hvor ubarmhjertig vore fjender vil blive. Derfor ikke opgive.

Vore patruljer, der fortsat har føling med fjenden, opsnapper her og der en engelsk patrulje.

Endnu engang kommer den **3. september** en korpsbefaling, hvorefter fronten endnu engang i løbet den følgende nat skal lægges tilbage. Officerspatruljer skal opretholde føling med fjenden indtil denne følger efter.

Om morgenen den **4. september** er forskydningen tilendebragt, linjen ligger nu omkring 500 meter bag la Bassée. Vore officerspatruljer er endnu fremme foran.

Den følgende nat afløser Infanterie-Regiment 418. Vi marcherer til Estourmel og bliver herfra med vores Division bragt til Cambrai som Armeereserve for 17. Armee.

Kampene foran Cambrai og tilbagegangskampe frem til Våbenstilstanden.

6. september til 11. november 1918

Den 8. august var den sorteste dag i historien om den tyske Vestfront. Det lykkedes fjenden for første gang under anvendelsen af uhyre menneskemasser og materiel fra alle dele af verden, og under dække af sværme af fly og bataljoner af kampvogne, at bryde ind i den tyske jernfront og oprulle en stor del af denne. Tæt tåge og de tyske troppers udmattelse var allierede for fjenden. Ganske vist lykkedes det endnu engang vores hærledelse at lukke hullet, og endnu engang var der en kontinuerlig ildfront fra havet til den schweiziske grænse, men rystelserne efter dette voldsomme fremstød gik gennem hele fronten. Den udviste her og der revner, og begyndte at smuldre, uden dog nogen sinde helt at miste forbindelsen, som det havde været håbet for fjenden og de dunkle kræfter derhjemme. Alle våben blev til det sidste rettet mod vest.

Med hvilken forhåbning havde ikke hæren begyndt det tyske storangreb i vest. Aldrig før havde den med så stor dødsforagt gået i kamp. Det drejede sig om at nå en afgørelse. Den tyske soldats ånd skal vurderes dobbelt, da han gik ind i den voldsomme kamp uden mange ord og uden højroset begejstring. Han kendte krigens rædsler, han kendte krigen i alle dens detaljer. Han havde set døden hundreder af gange. Han bar sårene og lidelserne af fire års kampe.

Han stred for befrielsen, for freden –

Så var det tyske angreb som en brændingsbølge trængt dybt i fjendens bagland. Succes efter succes, sejr efter sejr, man ingen afslutning, ingen fred.

Også vores Regiment var med dragne våben kastet sig over fjenden. Vi trængte dybt ind i hans område, fyldte de sultne maver med fjendens fulde lagre, men på få uger var alt spist op, og forsyningen bragte ikke nok. Kompagnierne lå, svækket af anstrengelser og tab, i små jordhuller overfor en overlegen fjende, hvis artilleriammunition og menneskemasse syntes uendelig. Alle håb døde ud. Hvordan skulle slutningen blive? Hvornår var det slut? Den grusomme uvished belastede humøret.

Vi vidste fra kampene ved la Bassée, at fronten blev blødt op for ikke at give det træfsikre fjendtlige artilleri faste mål, og for derigennem at forhindre større tab. Tropperne forlod deres faste skyttegrave, hvor sådanne stadig fandtes ved fronten. Disse grave og anlæg, som de med ubeskrivelig tålmodighed havde etableret. Kom-

pagnierne lagde sig i mellemterrænet. De skabte det såkaldte fortærræn, hvor de lå i en tynd skyttekæde, der havde føling med fjenden. Den gamle grav længere tilbage, dannede hovedmodstandslinje. Den blev først besat efter starten på et fjendtligt infanteriangreb. Det kom for føringen ikke længere så meget an på besiddelsen af en bestemt gravlinje, som det tidligere var tilfældet, men mere om opretholdelsen af menneskematerialet, da personelstatninger stadig blev færre og dårligere uddannet.

Disse forholdsregler havde deres indflydelse på folkenes modstands evne. Det blev lettere, uden at det var tvivlende nødvendigt, at vige ud for fjenden eller undgå nærkamp. Modstanden blev ikke altid fortsat til det yderste. Lyseslukkerne derhjemme bidrog i stor grad til krigsulysten. Heri ligger hjemstavnsens største skyld. Soldaterne, som ved fronten daglig og hele tiden risikerede deres liv, og hertil behøvede hele deres sjælelige kraft, fik ikke længere hjemstavns støtte, nej den krævede nu sjælekraft af os. Gamle gode frontkæmpere, som i fire lange år stolt havde gjort deres pligt foran fjenden, blev tit i denne tid gjort så bløde at jammer og klager fra koner og ikke-kæmpere derhjemme, at de ikke længere kunne bruges i kampen på liv og død. Det lønner sig ikke at påpege at det, hvormed hjemstavnen løb storm på frontkæmpernes pligtfølelse. Udslagsgivende både langs fronten og derhjemme var vel forplejningsspørgsmålet. Så længe et menneske har noget godt at spise, kan de udholde meget. De er i besiddelse af deres sjælelige og fysiske kraft. Langs fronten blev forplejningen imidlertid stadig mere mangelfuld. Ganske vist blev man stadig mæt, men maden indeholdt slet ikke tilstrækkelig næring til at kunne udholde de nødvendige anstrengelser.

Stærke personer holdt ud, men mange viljesvage lod sig presse. De kunne se de velnærede fjender og deres rige forplejningslagre. Misundelse og længsel steg i mangel et tysk soldaterherte. Hos os var det igen og igen Dörrgemüse, roer, marmelade og erstatningsfedt. Kød og kartofler dukkede ind i mellem op, men kun som små stumper. Til hestene have man i flere år måttet hive stråtag i landsbyerne ned for at skaffe foder. Hvem blandt de tyske soldater ville ikke længes efter fred under sådanne omstændigheder.

Den engelske føring var fortsat ringe. Den forstod ikke at udnytte den ikke altid ubetydelige succes af de første angreb. Hos de fleste engelske officerer manglede den ansvarsbeviste handlekraft. Den engelske føring stod rådvilde overfor tilfældigheder og uforudsete begivenheder.

Her var vore førere og underførere diametrale modsætninger. Hvor tit har indgreb fra tyske officerer, underofficerer, så selv dygtige menige, ikke ført til et afgørende vendepunkt. Hver eneste tysk fører anså, at det helt og alene kom an på hans holdning, og handlede herefter. Den engelske soldat var frisk og munter, men der blev heller ikke stillet de samme krav til dem. De havde mere hvil, en udmærket forplejning, og havde en udrustning, som vi beundrede. Kort fortalt havde han alt det, vi ikke havde.

Den næsten forbløffende harmløshed, hvormed specielt i de sidste krigsmåneder, de engelske kolonner blev ført ind i ilden fra vore maskingeværer, synes at vise, at de fleste af disse tropper endnu ikke havde været i kamp, eller endnu ikke havde indsamlet den nødvendige krigserfaring. Modsat havde hos os soldaterne været igennem en kæde af slag, og hvis sår dårligt var groet sammen.

Også den fjendtlige artilleri blev i stigende grad overlegen i antal. Det var ikke altid muligt hurtigt at skaffe erstatninger for vore udslidte eller ødelagte pjecer. Også vores ammunition blev dårligere og mere knap, da ammunitionsfabrikkerne i hjemlandet strejkede. Fjendtlige fly kom i så store masser, at vore få eskadriller hurtigt blev fortrængt. Alle de store lufthelte var faldet. Konstant svævede engelske fly over vore stillinger, observerede mod hver eneste spalte, opdagede den mindste bevægelse og ledte med stor sikkerhed den fjendtlige artilleri. Om natten afløste bombeeskadrillerne hinanden time for time. Deres spræng- og brandbomber dalede ned over banegårde, byer, landsbyer og veje. Brande viste den vej nat efter nat.

Men alligevel var der hos os et stort antal folk, som holdt ud, hos hvem den jernhårde pligtfølelse sad i knoglerne. De grinede blot af de ophidsende og hetzende flyveblade fra fjende og hjemland, og udholdt med sammenbidte tænder sulten, anstrengelserne, smerte, kampen, nød og død.

I hvert kompagni var der en sådan kærne, der for det mest bestod af gamle folk, der havde gjort fronttjeneste i tre eller flere år. Denne kærne afholdt også i afgørende øjeblikke de vaklende, det nye personel og de dårligt uddannede fra den dårlige indflydelse fra fjende og ven, og dermed usikkerheden i kompagnierne.

Også blandt de nye folk var der mange, der pludseligt under kamp og nød, forstod hvad ære og hvad kammeratskab betød. Mange satte sig fuldt og helt ind indtil det allersidste øjeblik. Helt til den dag, hvor fjendens havde raset ud, og resterne af vores Regiment måtte lægge våbnene. Nej, også sidenhen, i dag og altid vil disse pligtstro stridsmænd forblive de bedste til at være den tyske ånd, og til evig tid være stolte heraf.

Der, hvor officerer og mandskab havde lært og kende og værdsætte hinanden i denne kappestrid, var der kun gå, de svigtede. Hos os forblev de trofast.

Og nu løb englændere, franskmænd, belgier, amerikanere og alle deres hjælp folkeslag fra hele verden storm mod vores linjer. Tusinder af stykker artilleri brølede. Fjenden veg ikke tilbage for nogen tab, de gik efter afgørelsen, de blev båret frem af viljen til sejr, som vi havde mistet. Tyskerne kæmpede, fordi de ikke kunne andet.

Kun langs fronten var der endnu rester tilbage af den gamle geist, som sagde: vi lader os ikke besejre, vi lader os ikke blødgøre.

Vi blev indsat i omegnen var Cambrai, da englænderne her alvorligt trængte frem mod 17. Armee over de gamle Somme slagmarker. Det drejede sig om her at holde fast til det yderste, for derigennem at give enhederne ved St. Quentin tid og plads til at trække sig tilbage til den forkortede front.

Den **6. september** blev 18. Reserve-Division indgrebsenhed for XVIII. Armee-Korps. Vores snævre opgave var at beskytte Cambrai. Byen dannede med dens mange forsvarsmuligheder, og de veje, der samledes fra alle retninger, et ankerpunkt i den tyske front. Hvilken betydning dette sted havde, ses at de anstrengelser, englænderne gjorde for sætte sig i besiddelse af stedet.

Fronten foran Cambrai lå på dette tidspunkt omtrent, hvor den gamle Siegfried-stilling gik, svingede så mod syd lidt frem og nåede den eg, som Regimentet kendte fra sin anden indsats på Somme: Beralle, hvor Regimentsstaben havde befundet sig under indsættelsen foran Quéant, og som nu var en rygende ruin.

Regimentet nåede Cambrai den **7. september**, hvor den kom i kvarter i de nordlige forstæder Neuville og Tilloy. På selve Cambrai faldt de første engelske granater i denne periode. Specielt banegården blev hurtigt gjort uanvendelig på grund af indsættelsen af langtrækkende artilleri.

Civilbefolkningen, som måtte rømmes ud af den truede by, havde fået stillet nogle enkelte tog til rådighed. Disse kunne kun delvist forlade stationen, da granater i mellemtiden havde revet skinnerne op, og alt togtrafik derfor hurtigt måtte indstilles totalt. Nu var resten af befolkningen tvunget til at forlade byen til fods eller med vogne. Ved siden af hovedvejen Valenciennes – Cambrai, som var hovedfærdselsåre for tropper og kolonner, trak de ynkværdige civilister, belæsset med det allermest nødvendige, forbi i støvskyerne. Natlig regn ramte de arme mod på åben vej. Tyske kolonner stillede på ordre og frivilligt alle køretøjer til rådighed, som på nogen som helst måde kunne undværes, men fronten dirrede af hårde kampe. Enhederne skreg efter ammunition og forplejning. Derfor måtte en stor del af civilbefolkningen overlades til sig selv.

Engelske fly kastede bomber over vejene og de landsbyer, hvor vejene gik igennem. Mange dødeligt ramte civilister lagde sig ned der, hvor andre var brudt sammen af udmattelse. Hvilke følelser må der være gået gennem hjerterne på disse mennesker, som de så deres skønne by og rige liv mere og mere forsvinde i horisonten. Hvilken smerte, hvilken vrede har fyldt disse ulykkelige, som de om natten så brandskæret og om dagen røgfanerne om tårnene i deres stolte by, mens den sank i ruiner under de engelske granater.

Vores Regiment skulle stille vagtkommando, der skulle sørge for borttransport af de tilbageblevne, beskytte huse og ejendele, og bekæmpe brande.

Byen blev spærret for alle andre tropper for at forhindre plyndringer. Det var før vores ankomst været eksempler på, at soldater fra forskellige fremmede troppeenheder havde forsøgt at indtage den beskudte proviantcentral.

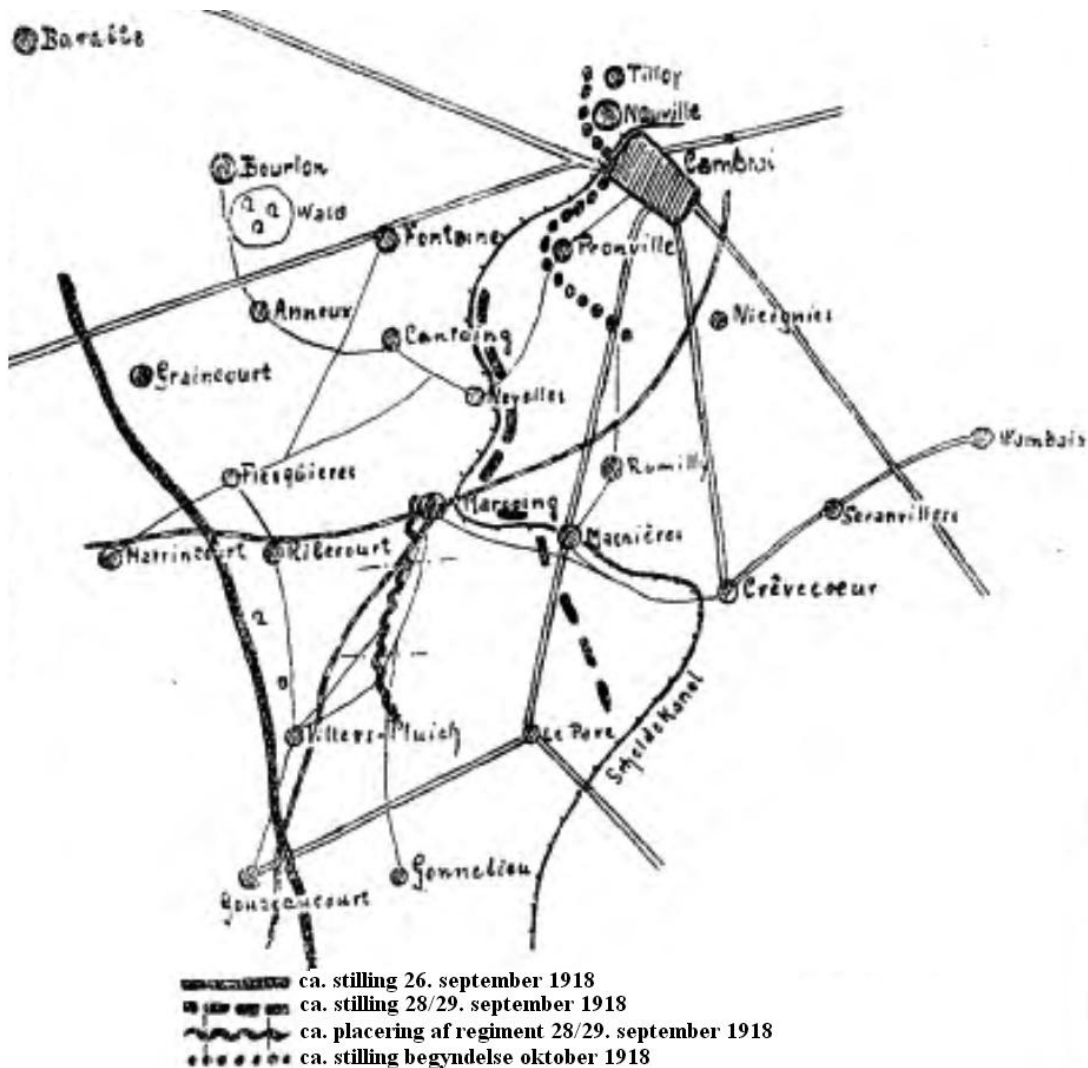
Langs fronten buldrede den tunge artilleriild.

Den **8. og 9. september** gennemførte Regimentet opløring i rammerne af 187. Infanterie-Division og 12. Reserve-Division, som det var underlagt som indgrebsenhed.

Mens Regimentet i denne og den følgende tid var placeret i Neuville og Tilloy blev der med alle midler forsøgt at hæve disciplinen blandt mandskabet. Det var for kompagnierne en næsten umulig opgave af de forskellige stumper af kompagniet at skabe en samlet enhed.

Der var endnu få gamle folk, men intet stampersonel. Derimod var der mange, der kun nødtørfvig var uddannet derhjemme, og ikke havde nogen anelse om den indre og den ydre pligt for en soldat. Ganske vist havde mange af dem med tiden udviklet sig til gode skyttegravssoldater, men krigen tog for mange af de bedste. Erstatningspersonellet blev fra transport til transport stadig ringere. I et så sammensat et kompagni og selv med alle deltaendes bedste velvilje, var det et kunststykke at skabe orden og disciplin og de rigtige holdninger i de få hviledage, som alene gav muligheden herfor.

Øvelser blev gennemført i dække af huse og de små skovstykker i nærheden af indkvarteringsområderne, og måtte ofte afbrydes, når fjendtlige fly nærmede sig. Man kunne så fra flyverdækning følge de evigt vekslende luftkampe, nedstyrtningerne og udspringene af de nedskudte flyvere.

Her ved Cambrai blev det efterhånden klart for Regimentet, da det sandsynligvis ville komme til den sværeste afslutning af krigen. Hvorfor? Fornemmelsen og den indre uro tyder på det. Denne tid kunne heller ikke kaldes hvileperiode, for hver eneste nat forårsagede bomber ophidselse og uro.

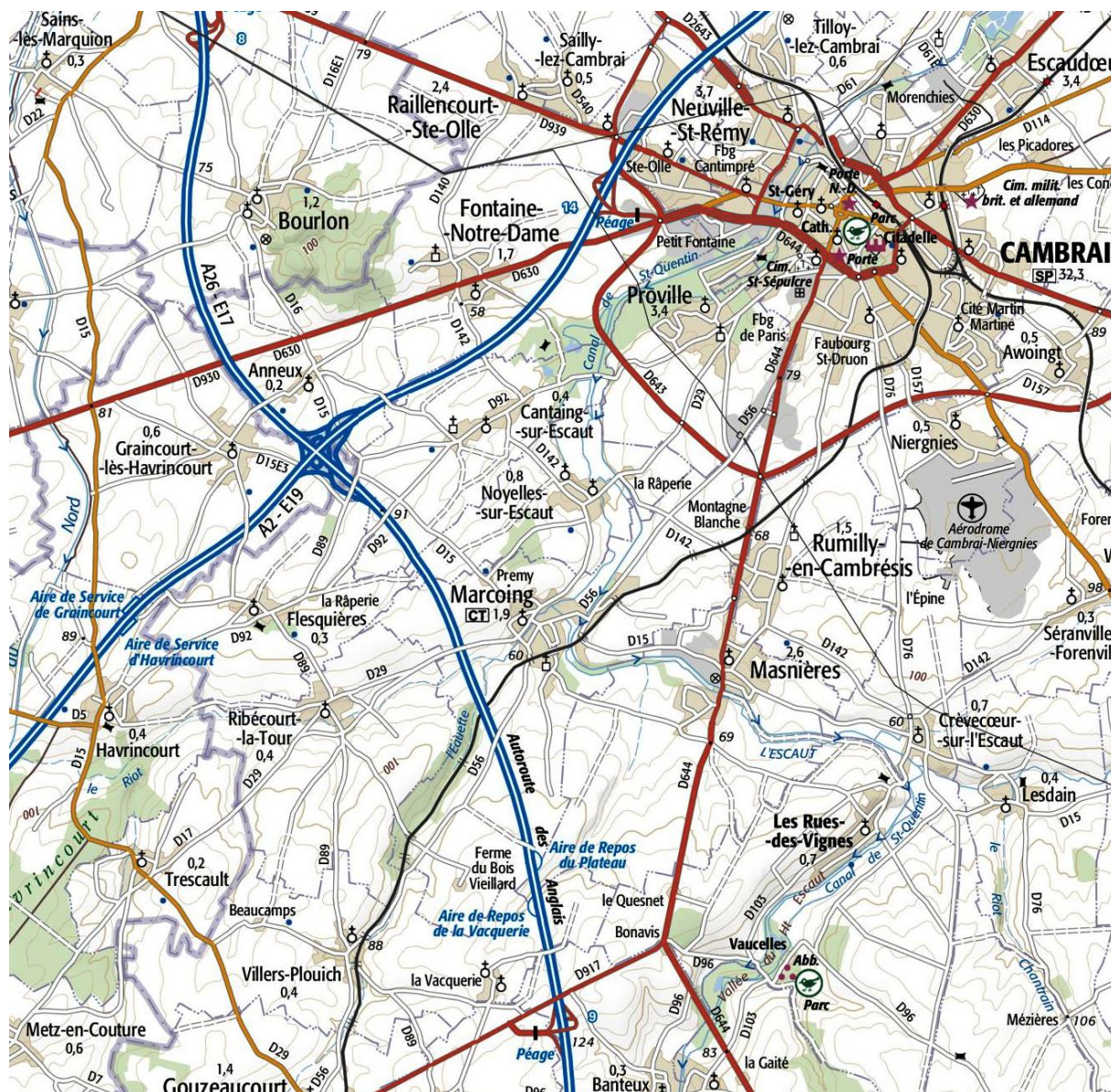
Da pludseligt den **11. september** kl. 1900 ilden øgede til trommeild, trådte kompagnierne, drevet af den indre uro, ud på gaderne og så mod vest, hvor de regntunge skyer drøede og lynede. Det var næsten, som måtte der ske noget. Specielt voldsom var den engelske beskydning i nærheden af Bourlon-skoven, som han erobrede. Vestvinden bar røg og gasskyer helt til vore kvarterer og med dem kom råbene om alarm.

Kl. 20 kom meldinger om, at englænderne var under angreb mod 1. Garde-Reserve-Division. Kl. 21 flyttedes ilden som af skjulte hænder over på 18. Armee. Alligevel syntes situationen for os ikke at være kritisk, for Regimentet blev ikke befalet i indsats.

Med den kommende nat døde slaget ud over de skyttegravs gennemskårne og bloddrukne slagmarker foran Cambrai. Men det var igen det første, som hilste den nye dag og trommede kompagnierne op af deres hårde lejer. Den **12. september** er kanonerne allerede vågen kl. 0500. Ekkoet fra artillerislaget slog tilbage fra de regntunge skyer og fyldte de alarmerede tropper med dyster stemning. Folkene er underbragt i lader og porte, hvor de ventede på marchbefaling.

Fjenden skulle have angrebet 49. Reserve-Division.

Omkring kl. 10 ophører samtidig med regnen også artillerislaget. Beskyttet mod fly af de lavt hængende skyer, bliver tiden flittigt brugt til eksercits, indtil den gennembrydende sol ved middagstid jager kompagnierne tilbage i husene.

Uddannelsen fortsatte den **13. og 14. september**. Slaget foran holdt sig på grund af det dårlige vejr indenfor rimelige grænser. Under englændernes storangreb foran Cambrai blev det øgede pres mod den tyske linje mærkbar især nord og sydøst for byen.

I nord trængte fjenden frem på begge sider af hovedvejen Arras – Cambrai, mod sydøst over de ødelagte slagmarker fra Somme-slaget frem mod linjen, der omtrent gik fra Neuville – Mœuvres – Graincourt - Villers-Pluich. Med dette dobbelte pres på Cambrai blev englændernes hensigter tydelige. Man ville tage byen gennem omringelse, havde man først nået højderne nord og syd for byen, kunne man se alle indfaldsveje, og derved var byen fortabt.

Da kampdivisionerne specielt mod sydøst havde lidt hårdt, måtte 58. Infanterie-Division, der her stod som indgrabsdivision, afløse frontenhederne. Dertil skulle 18. Reserve-Division anvendes. Allerede om natten til den **15. september** kom befalingen til at stille sig parat 8 kilometer sydvest for Cambrai. Ved natmarch nåede Regimentet sin nye indkvartering i Crevecoeur. Foran glimtede fronten med stor uro.

Den **15. september** gik med en nerveødelæggende spænding på, hvad der måtte komme.

Den **16. september** kom der forvirrede rygter om den bulgarske og den tyrkiske hær fortvivlede kampe. Det går os meget skidt rundt omkring. Østrig skulle have fremsendt et fredsforslag. Tunge tanker kredser over os. Officerer og mandskab ser med bange anelser på fremtiden. På trods af krigstræthed er de imidlertid enige, og behøver

ingen fædrelands forklaring på, at det nu gjaldt om at holde ud til det sidste, hvis fædrelandet skulle reddes. Man har dog opfattelsen af, at fjenden har et lige så stort krav på fred, trods deres bedre forplejning, deres bedre hvilepauser og deres masse af mandskab. Fanger viser deres krigslede uden forsøg på at skjule det. Den vil sejre, der har de stærkeste nerver. Bid tænderne samme og hold ud.

Og de vanskelige dage kom - - -

Vores Regiment ankom altså til Crevecoeur den **16. september**, og overtog her to såkaldte Tank-forts, der havde til formål at kunne standse fjendtlige kampvogne, der var brudt igennem. Officerer rekognoscerede beredskabsrum i 113. og 58. Infanterie-Division.

Den **17. september** svirrede fronten under nervøs beskydning.

Ved middagstid fløj store grupper af fjendtlige fly ind over Crevecoeur og kastede bomber over gader og huse. Vi havde tab. Samtidig med bomberne blafrede flyveblade ned, der med svulstige ord opfordrede soldaterne til at slutte, skyde officererne og kaste våbnene væk.

I morgengryet den **18. september** fald trommeild. Røg og ildglimt lå over Jäger-Divisionen, der lå syd for 113. Infanterie-Division. Ordonnanser hastede til kompagnierne. Alarmering! Efter den sædvanlige venten ankom omkring kl. 10 meldinger om, at et kraftigt angreb fra new zealandske enheder var slået tilbage. Alarmen blev afblæst.

Ilden langs fronten fortsatte heftig, og fortsatte gennem den **18., 19. og 20. september**. Flere gange lød alarmeringen, men vores indsats blev ikke nødvendig. Fronten holdt.

Om aftenen den **20. september** kunne man fra syd i det fjerne hører artillerislaget. Tropperne er blevet mistroiske mod det, der sker udenfor deres afsnit. Man ved aldrig, om ikke fjenden et eller andet sted opnår gennembrud og herefter omgår os, hvorimod man hele tiden er orientering om situationen i eget afsnit. Endnu engang venter kompagnierne på alarmeringen. Endeligt kommer den lettende og overraskende nyhed, at det drejer sig om vores egen trommeild i Jäger-Divisionens afsnit og at det syd herfor drejer sig om forberedelserne til et større tysk modangreb. Vores egen trommeild? Tanken, måtte de så end kun være et rygte, virkede utrolig beroligende. Men bulderet fra artilleriet hørte ikke op og varede endnu den **21. september** og dæmpedes først en smule midt på den **22. september**, kun for igen hen under aften igen at stige med fornyet vildskab mod højre fløj af 113. Infanterie-Division.

Sidst på aftenen kommer befaling til, at vores Regiment skal afløse Reserve-Regiment 84 i den fremskudte stilling mellem Ribecourt og Villers-Pluich. I løbet af natten rykkede Regimentet frem. Afløsningen forsinkedes af ukendskab til terrænet og nogle vejviseres faren vild, og først som det var ved at blive lyst den **23. september** var den afsluttet. De næste dage var Regimentet nu underlagt 225. Infanterie-Brigade og 113. Infanterie-Division.

Kompagnierne søgte nu omkring 2.000 meter bag den forreste linje af 113. Infanterie-Division dækning for de sværmende fjendtlige fly i stykker af skyttegrave, hulveje og grøftekanter. Tung artilleri lå over området.

Frem til den **26. september** gik dagene med artillerislag, småkampe, opklaringer og spændt venten. Slaget rasede fra Vogeserne til havet.

27., 28. og 29. september 1918

Om disse tre sorte dage i Regimentets historie findes der intet nedskrevet i de officielle beretninger. De ansvarlige stabe og myndigheder, der skulle have berettet herom, faldt, blev taget til fange eller oplevede de vanskelige timer i en usikkerhed om situationen, så de kan angive nærmere om begivenhederne.

Også i dag, hvor en beretning kan sammensættes ud fra de fjendtlige troppeenheders dokumenter, oplysninger fra de højere kommandomyndigheder og beretninger fra de deltagende, er meget fortsat indhyllet i mørke, at man kun i store træk kan anse den følgende beretning som det formodede handlingsforløb.

27. september 1918

Det syntes, som havde englænderne brugt de sidste dage til at forberede sig til et voldsomt storangreb. De få tyske opklaringsfly, der havde trodset det gevaldige fjendtlige forsvar af luftværnskanoner og kampfly, var nået ind bag den fjendtlige front, var kommet tilbage med meldinger om opmarcherende kolonner, ankommende batterier, teltlejre og kørende kampvogne. Også luftfoto afslørede stadig flere fjendtlige batteristillinger og kampanlæg.

Den tyske ledelse gjorde det menneskemulige for at forstærke den tyske front til den forestående kamp. Imidlertid var reserveerne næsten opbrugte, var for udmattet til at have fuld værdi eller allerede indsat i de truede afsnit.

Sådan også vores Regiment, der her syd for Cambrai stod bag 113. Infanterie-Division, klar til at gribe ind mod et angreb på dette afsnit. I batteristillingerne var stablerne af ammunition store.

Kolonner kører nat og dag frem til kanten af artilleriilden. Men ammunitionen i depoterne er ved at slippe op. Togene fra Tyskland kan ikke bringe tilstrækkelige mængder frem. Vi kender ikke grunden. Det skyldes strejker på ammunitionsfabrikkerne derhjemme. De strejker for at få mere i løn, og vi må vi fronten betale for det med vores blod.

Nye frontlinjer bliver anlagt længere tilbage for at kunne opfange fjendtlige indbrud.

Vores Regiment ligger bag de til 113. Infanterie-Regiment tilhørende Regimenter 36, 27 og 66, og øst for linjen mellem de to landsbyer Ribecourt og Villers-Pluich. Fra Villers-Pluich går der mod nordvest nogle sænkninger, ”Kieler-Schlucht”, som også i soldatermunde blev kaldt for ”Wolfschlucht”, bagved mod øst lå ”Rendsburg-Mulde”, foruden nogle mindre hulveje, der førte mod Marcoing.

II. og III. Bataillon lå vest for Kieler-Mulde i retning Ribecourt, mens I. Bataillon opholdt sig i gamle grave og hulveje på den østlige side.

Efter en rolig nat startede den 27. september kl. 0515 en trommeild, der samtidig som en spærreild også dækker sænkningen. Røggranater fortætter morgendisen, mens et kæmpe opbud af granater og miner hvirvler jord gennem luften. Lavtflyvende fly fløj over området og tvang kompagnierne på vej ud af dækningerne, tilbage i disse. Fra vejen mellem Arras og Cambrai mod syd til II. Armee afsnit brølede fronten op.

Kl. 0550 blev vores Regiment alarmeret, 10 minutter senere aftog ilden fra syd, men kun for at fjenden kunne dreje deres pjecer og lægge sin granatregn mod 113. Division, marine-infanteriets og 49. Reserve-Divisions linje.

Omkring kl. 0800 steg ilden til en uhyre voldsomhed. Helt til Cambrai dampede og kogte landet, selv byerne havde sat fakler i brand. Kort efter kl. 8 bryder fjenden med sine menneskemasser, sine forspændte pjecer og sine kampvogne frem mod vores linjer bag en ildvalse. Kan vores front holde stand med de svækkede tropper?

Meldinger, der en halv time senere indløber fra tilbagegående sårede og fra observationsposter, er bekymrende. Englænderne er trængt ind i hovedmodstandslinjen. Specielt i retning af Cambrai skulle han være trængt frem.

Omkring kl. 9 trænger solen morgendisen væk. Slaget ligger fuldt og gevaldigt under den strålende sol, og bølger frem og tilbage foran byen. Kl. 9 modtager Regimentet fra 18. Reserve-Division befaling om, at det indtil videre var sat til disposition for 113. Infanterie-Division, mens vores søster regimentet blev trukket nærmere Cambrai til nærforsvar.

Lidt efter lidt kommer der fra højre fløj meldinger om, at englænderne har erobret landsbyerne Graincourt og Flesquières, hvormed de truer vores højre flanke.

Kl. 10 bliver rygterne til vished, at englænderne er trængt gennem landsbyen Ribecourt, der ligger umiddelbar ved vores højre divisions grænse og bag hovedmodstandslinjen. Enkelte englændere er allerede observeret øst for landsbyen i vores divisions område. Hermed er de trængt to kilometer dybt ind i den tyske linje.

Hvad vil der ske? Kompagnierne fra vores Regiment ved ikke, om der endnu ligger egne enheder foran, eller om disse allerede alle er løbet over ende. Der bliver derfor sendt opklaring frem.

To kompagnier fra III. Bataillon blev samlet for at gennemføre et modangreb mod Ribecourt, men kampvogne var allerede trængt gennem Ribecourt, hvor de havde opløst det foran liggende Infanterie-Regiment 24 i enkelte kæmpende grupper. Nu vender de sig mod syd for yderligere at rulle den tyske linje op. Her blev de mødt af enkelte kanoner, men disse blev ramt af ildvalsen og ødelagt. Vores kompagnier havde i mellemtiden indrettet en optagelinje og samtidig med udskillelse af reserver, optaget forbindelse med hinanden. På den sydlige flanke skulle fjenden være trængt ind i Infanterie-Regiment 36 linje, og da der herfra kom indtrængende anmodninger om støtte, blev vores I. Bataillon øjeblikkeligt sendt afstand. Allerede under fremrykningen over det dækningsløse terræn, havde den store tab. Som den blev kastet ind på venstre fløj af Infanterie-Regiment 36, stødte den på de fremstormende englændere. På kort tid bliver dens venstre fløj omgået, da fjenden havde løbet venstre nabo-regiment over ende. Under den efterfølgende kamp på divisionsgrænsen blev 2. og 3. Kompanie næsten totalt revet op og falder samlet i hænderne på englænderne. 1. og 4. Kompanie kunne sammen med dele af Infanterie-Regiment 36 falde tilbage til bebyggelsen Beaucamp, og standsede her fjendens kampvogns støttede angreb indtil det igen blev mørkt. Enhederne var blevet blandede, men blev så godt det kunne lade sig gøre, reorganiserede sammen med stillingsregimenternes reserver.

Den fremsendte opklaringsstyrke ramte ind i fjenden og en del faldt. Resten, der nåede tilbage, medbragte fra Divisionsfronten beroligende nyheder. Fronten hvilede på Bousquet-skoven og landsbyen Beaucamp, der for tiden var på vore hænder.

Syd for Beaucamp var kampvogne brudt igennem, men disse var efter Villers-Pluich drejet mod syd i retning af Gonnelieu. Længere mod nord skulle fjenden kampe om Bourlon-skoven.

Er det tyske forsvar svækket? Man kan dårligt fornemme den hidsige gøen af de tyske pjecer, der på må og få sendte deres granater ind i det gamle kampterræn. De ville gerne hjælpe det trængte infanteri, men hvor var linjen? Skulle Ribecourt beskydes eller ej? Så kommer meldingen: kampvogne i Ribecourt. Frem med kanonerne! For at kunne beskyde kampvognene direkte, måtte kanonerne bringes frem fra dækningerne, men dårligt var de første granater sendt af sted, før en jernmur landede over de tapre. Da røgen lettede var der intet tilbage af batteriet end et virvar af ødelagte lavetter, hjul og kanonrør. Døde og sårede mennesker ligger omkring.

Der bliver igen kæmpet om Ribecourt. Kompagniet fra III. Bataillon, der blev sendt hertil, måtte kaldes tilbage for at blive indsat i eget afsnit. Efter nye meldinger syntes situationen fremme at have udviklet sig lidt gunstigere. Til højre var englænderne kastet et stykke tilbage efter modangreb fra 24'erne, og også til venstre synes Jäger-Divisionen at have fået styr på situationen. Derimod var situationen foran Cambrai dårlig. Her fra fronten bøjet langt tilbage.

Og stadig ødelægger det fjendtlige artilleri og uafsladeligt kredser de fjendtlige bombefly over området. Fremme knitre maskingeværer, miner brager, rasler kampvogne, tordner angreb og modangreb sammen. Solen forsvinder i røg og støv fra slaget.

Hvordan mon dagen vil slutte? Den engelske ild lander voldsomt på vore linjer. Luften drøner og sitre. Vore kompagnier venter stadig på en eller anden indsatsbefaling. Kampen kommer nærmere og overalt synes der at være brug for hjælp. Kun I. Bataillon har føling med fjenden. Nyhederne herfra, overdraget af sårede, lyder forfærdende.

Imens inspicerer kompagniførerne deres afsnit. Der var her kun få dækningsrum og dækninger, fra den gamle Siegfried-stilling. Folkene kryber sammen på trappe og i gange. Larmen fra kanonerne føles her som dæmpede slag på pauken. Enkelte soldater sover, andre spiser den sidste rest af mad. Vær sparsommelig, siger kompagniføreren. Der er kun få chancer for, at feltkøkkener kan nå frem. Feldtkøkken-hingstene – og det var ikke hestene, der var spændt foran, men personellet – havde allerede tidligt om morgenen tændt op under komfurene. Ved middagstid kører de frem. Før de havde kæmpet sig vej gennem de frem og tilbage farende kolonner, var det blevet aften. I timevis måtte de vente ved et vejkryds, mens det ene granatnedslag afløste det andet. Så stormer en ammunitionskolonne frem og må passerer det samme kryds. Den tøver ikke ret længe, så piskes hesten frem igen, og så går det med hoppende vogne, stønnende mennesker og heste over de dampende kratere fra de netop eksploderede granater. Feltkøkkenet hægter sig hurtigt på, men på grund af larmen fra vognene hører man ikke granaterne komme. Endeligt er man igennem, men der mangler to sække med brød, der er faldet overbord under den vilde kørsel. Man kører ind til siden og to mand løber tilbage for at hente sækkene, som lige er blevet overdækket med jord fra en eksploderende granat. Kammeraterne fremme ved fronten skal have deres mad.

Ved næste kryds må man dreje af for gennem terrænet at nå den befalede placering, hvor madafhenterne fra kompagnierne venter. Markerne er bløde og hestene tramper stønnende i mudderet. Det er blevet nat. Kun lyskuglerne viser retningen af fronten. Køkken underofficeren går foran for at finde vejen for køretøjerne. Andre griber jernstængerne og hæver og skubber de tunge vogne fra et krater til det næste, indtil man endeligt når pladsen. Men her er der ingen folk til at modtage maden. Man venter tre, fire timer, så laster køkkenpersonalet brød og fade med marmelade på ryggen og søger frem mod fronten i den mørke nat, for i det mindste at give kammeraterne kold forplejning. Sådan er det ofte nat for nat.

Regimentets stab havde placeret sig i ”*Rensburger Mulde*” sænkningen syd for Marcoing, hvorfra den tidligt på eftermiddagen sendte Leutnant *Langbehn* frem for at undersøge situationen. Leutnant *Langbehn* faldt imidlertid på grund af et ildoverfald foran Marcoing.

Kl. 1620 fik Regimentet befaling til at falde tilbage til R.I.-stillingen, der lå på bakkerne tæt bag kanalen Marcoing – Masnières – Crevecoeur. Nærmere instruktion skulle den indhente hos 97. og 40. Reserve-Infanterie-Brigade, i hvis afsnit Regimentet ville komme til at ligge.

Da signalmidlerne, trods telegrafkompagniets utrolige opofring, ikke kunne anvendes, måtte ordonnanser sendes frem til bataljoner og kompagnier. De hængte gasmasken om halsen, trak stålhelmen ned over hovedet, greb deres stokke og drog af sted.

Inden befalingerne kunne nå frem til kompagnierne, begyndte det at blive mørkt.

Bag fronten var der ikke større klarhed over situationen foran Cambrai end der var langs fronten. For under alle omstændigheder at sikre bagagen havde Oberleutnant *Haebler* forlagt den fra Cambrai tilbage til Wambaix. Alle Regimentets syge og sårede i Cambrai blev bragt med. Kolonnen, som de fleste andre kolonner endnu i Cambrai, sluttede sig til, trængte sig i natten ad vejene mod øst.

Slaget fortsatte, og de skarpe lyn fra ilden fyldte stadig i en bred bue omkring Cambrai. Regimentet faldt tilbage med sin II. og III. Bataillon, fulgt sidst på atten af resterne af I. Bataillon, der havde haft held til at frigøre sig fra omringelsen af venstre fløj af 113. Infanterie-Division. En del af Regimentet, herunder staben, søgte kvarterer i Crevecoeur, som i løbet af natten blev ramt af tungt artilleri, mens andre dele lå i grave på højderne bag kanalen. Forsprængte samlede sig i Masnières.

Dagsbefalingen fra XIV. Reserve-Korps fastsatte bemandingen og retningen af den nye front. Ifølge denne skulle det samlede korps i løbet af natten til 28. september trækkes tilbage til en linje vest for Cambrai – langs kanalen – øst for Marcoing – vest for Depot-skoven og herfra mod sydvest til Ferme ”Zur guten Alten”. Denne nye linje blev opkaldt ”Hagen-Stellung”.

Den 28. september 1918

Den tidlige morgen lå tågen stadig over de ødelagte marker foran Cambrai. De tilbagegående Regimenter fra XIV. Korps, der den foregående dag bittert havde kæmpet om deres linjer, indrettede sig lidt efter lidt i Hagen-stillingen. Da de imidlertid allerede aftenen i forvejen delvist havde mistet forbindelsen til hinanden, opstod der også nu overalt huller, der ikke umiddelbart lod sig lukke, da den generelle situation stadig var uafklaret, og stabene endnu ikke havde kunnet opnå et overblik. Til sikring af forbindelsen blev vores Regiment omkring kl. 11 igen beordret frem. I mellemtiden var den engelske artilleriild igen vågnet til live.

På ordre fra 97. Infanterie-Brigade satte II. Bataillon under Hauptmann *Sieveling*, III. Bataillon under Hauptmann *Köhler* og resterne af I. Bataillon under Leutnant *Heilbronn* sig i bevægelse. De passerede under ild træbroen og foldede ud på bakkerne syd for kanalen for at fortsætte fremrykningen.

Da kompagnierne havde overskredet den store vej fra Marcoing mod syd, og nærmede sig ”Wolfschlucht”, blev de angrebet af måske 40 flyvemaskiner, der sprængte vore linjer med bomber og maskingeværer.

Vi havde store tab, da terrænet næsten ingen dækning gav. Først om eftermiddagen kunne linjen reorganiseres foran den store vej. Herefter lå II. til højre, III. i midten og til venstre I. Bataillon forstærket af pionerer. Regimentsstaben skiftede flere gange placering, indtil den til sidst blev i ”Rendsburger Mulde” i nærheden af Infanterie-Regiment 27 kommandostation.

Stillingen ligger ved slusevejen. Kompagnierne ved imidlertid ikke, om de nu danner forreste linje, eller om der endnu ligger egne enheder i fortærrænet. Man formener det sidste, da englænderne endnu ikke har vist sig. Måske har ikke alle tropper i går haft mulighed for uden videre at frigøre sig fra fjenden, og måske er også befalingen til tilbagetrækning i forvirringen ikke nået igennem til alle enheder. Det blev over alt forsøgt at opnå forbindelse til siden, men det lykkedes kun delvist og meget mangelfuldt, da de enkelte troppedele lå meget meget spredt, og tilsyneladende ikke alle var rykket ind i Hagen-stillingen. Samtidig lå vores linje, som vi havde indtaget på ordre fra Brigade, stadig bag den af XIV. Korps fastsatte nye stilling.

Dagen gik under artilleriild og vedvarende luftangreb. Natten kom uden at englænderne overfor os havde foretaget sig noget. Derimod var der kraftig kamplarm fra Cambrai og også længere mod syd.

I natten tager bataljonerne igen kontakt til Regimentet. Selvom ledningerne hele tiden ødelægges, lykkes det alligevel telegrafpersonellet ind i mellem at bringe et samtale eller en befaling igennem.

Den 29. september 1918

Omkring kl. 0400 blev bataljonerne af Regimentet forespurgt, om alt var i orden langs linjen. Der kom tilfredsstillende svar tilbage. Så lagde morgentågen sig – blandet med røg og gas - over området.

Omkring kl. 0730 starter pludseligt den engelske trommeild gennem tågen. Øjeblikkeligt bliver alle forbindelser mellem Regiment og bataljoner ødelagt.

Regimentets adjutant, Leutnant *Winter*, forsøgte personligt at skabe forbindelse til bataljonerne, men bliver herunder dødeligt såret af et sprængstykke. Regimentskommandøren, *Major Claus* returnerede herefter til sin kommandostation for her at afvente meldinger.

Englænderne angreb tilsyneladende forskellige steder i morgendisens knitrede enkelte maskingeværer. Ilden er imidlertid ikke regelmæssig, og man kan herudfra ikke danne sig et overblik.

Pludseligt dukkede der af den langsomt hævende tåge til højre og venstre for Regimentets kommandostation engelske skyttekæder, og kort efter, da vejret igen gjorde det muligt, kunne det fastslås, at fjenden allerede også befandt sig i ryggen på regimentet. Fjenden var brudt igennem det hul, som den nye linje havde efterladt ved kanalen ved Marcoing og syd til Rendsburger Mulde. Vore bataljoner havde intet bemærket, for morgentågen skjulte fjendens bevægelser. Regimentsstaben var fuldstændig omringet, og blev sammen med den nærved liggende stab fra Infanterie-Regiment 27, taget til fange.

Først senere slutter fjenden ringen tættere om bataljonerne. Mens det lykkedes III. Bataillon under Hauptmann *Köhler* og Leutnant *Lutter* at slippe ud af omringelsen, først mod nordøst og sø mod øst, og senere kunne falde

tilbage langs Schelde-kanalen, lykkedes det kun få fra I. og II. Bataillon at slå sig igennem. De forsøgte at redde sig over træbroen ved Masnières, men denne var sprængt.

Ingen kan forklare det pludselige overfald. Der må have været store huller til højre og venstre for vores gamle stilling, som fjenden kunne bruge til uhindret at rykke frem. Dette syntes bevist af, at Regimentsstaben faldt i fjenden hænder endnu inden bataljonerne havde erkendt fjenden.

Mange kompagnier, mange officerer, der ikke havde bemærket kampen, og stadig troede at egne enheder lå foran, blev pludseligt overrasket ved at se englændere stå foran indgangene til deres dækninger. Vores maskingeværer kom ikke engang til indsættelse. Fjenden tager dem ganske enkelt ud af hænderne på vores folk. Overalt gentog sig det samme handlingsmønster, som her skildret af Musketier *Dittmer* fra telegrafkompagniet:

Vi blev af Regimentsstaben sendt frem for at retablerer forbindelsen til III. Bataillon. Undervejs mødte vi mange sårede, som var på vej tilbage, og som råbte til os: "Pas på, Tommy kommer!" Granater landede i området, men vi kunne intet se til fjenden. Det var meget tåget. På en gang standsede artilleriilden. Fra nord kunne vi hører høje råb og enkelte geværskud. Foran syntes alt roligt. Da forbindelsen til III. Bataillon var så ødelagt, at vi ikke kunne finde de enkelte dele, returnerede vi til Regimentsstaben for at hente nye kabler. Som vi kom tilbage til *Rendsburger Mulde*, så vi vores regimentsstab. De var allerede faldet i fangenskab og blev under skarp bevogtning ført bort via *Rendsburger Mulde*. Da tågen nu lettede, ville vi genne os for om aftenen at forsøge at komme væk. Vi fandt en dækning og krøb ind i den. I den var en masse sårede og også en officer, da straks på vores besked sprang op og løb op for at se, hvad der skete. Kan nåede ikke længere end til indgangen før der her dukkede englændere op. Kort efter tumlede en håndgranat ned ad indgangen og eksploderede nede i dækningen, hvor vi alle blev kastet rundt af lufttrykket. Vi, der stod næsten helt oppe, råbte nu: *Wounded, wounded!*, hvorefter Tommy svarede: *Come on!*

Vi klatrede op, hvor hele graven var fuld af englændere. Vi måtte afgive alle våben og råbte så vores kammerater op. Da vi indså, at modstand var nytteløst, råbte ved ned, at de øvrige skulle komme ud.

Så undersøgte man os, tog alt fra os, hvad vi havde: ure, knive, skar uniformsknapper af og gennemrodede vores lommer. Så fik vi en cigaret og blev ført bort. Vi kunne nu se at englænderne kom fra nord i tætte skare, og så i det fjerne også tyske soldater, der forsvarede sig, mens andre flygtede.

Englænderne var brudt igennem i ly af tågen og rullede nu fronten op. Denne dag havde englænderne endnu engang fået chancen til totalt at gennembryde vores front. De var imidlertid tilfreds med at rykke fronten nogle kilometer frem, med at tage nogle hundrede fanger, enkelte maskingeværer og kanoner. Han kom derfor til at betale med menneskeliv for det resterende frem til Cambrai.

Vores Regiment havde på denne dag uden egentlige kamphandlinger haft de største tab, som talmæssigt for denne dag ikke længere lader sig rekonstruere. Leutnant *Winter*, *Langbehn* og *Voigt* faldt. Taget til fange blev Regimentskommandør Major *Claus*, Leutnant *Prinz*, *Hansen*, *Chavranek*, *Michaelis*, *Peters* og *Braune*.

Hauptmann *Sieveking* og Leutnant *Prestien* blev såret. Hauptmann *Köhler* og Leutnant *Lutter* samlede resterne af Regimentet i Seranvillers.

Den **30. september** rystedes fronten endnu engang under den engelske trommeild. Kamplinjen blev imidlertid stabiliseret i linjen Masnières ved indføjelser af nye regiment.

Tunge Granater regnede igen ned over Cambrai. Den kønne, gamle by blev ødelagt. Røgfaner steg fra tårne og kunne ikke give fjenden bedre mål. Nye angreb ramte fronten, men linjen holdt.

De sidste indbyggere i Cambrai, der der fulde af angst havde gemt sig i kældre, blev nu evakueret. Bag deres hastende skridt sank facader og tage på deres boliger sammen. Slaget rører uafbrudt den store tromme, og nye masser af englændere rykkede frem til storm by byen.

Major *Deichmann*, der den **1. oktober** var tilkaldt fra et af ham ledet kursus, overtog Regimentet. Af de kraftigt decimerede kompagnier blev der nu opstillet to taktiske bataljoner, I. under Leutnant *Rickert* og og II. under Hauptmann *Köhler*.

Regimentet forlod igen 113. Infanterie-Division og vendte tilbage til 18. Reserve-Division, som i mellemtiden med vore søsterregimenter Reserve 31 og reserve 84, foran Cambrai havde afløst 49. Reserve-Division og forsvarede byens forstæder.

Hvor bitter kampene denne dag bølgede frem og tilbage viser en bemærkning i 35. Reserve-Infanterie-Brigades krigsdagbog, hvorefter englænderne efter edssvorne erklæringer skulle have skudt tyske fanger.

Vi kæmpede i håbet om en anstændig fred, men hvad angik det soldaterne, hvorfor man kæmpede? De folk, der igen og igen måtte risikere liv og lemmer, bekymrede sig ikke længere om sludret om krigsmål. For ham var kampen blevet mål i sig selv, en del af livets indhold. Med en nøgternhed gik denne stridsmand i kamp med en isnende ro, var bevist grusom, og var derfor den bedste krigere, der nogensinde havde eksisteret. De ydede uden nogen sentimental stemning det umulige.

Mod dette bolværk af folk, der ikke længere havde nogen illusion, brød fjendens med store forhåbninger opskedede angreb, sammen. Den engelske føring mistede tilsyneladende nerverne overfor denne gyselige beslutsomhed. De drev deres rækker til vilde, ophidsede angreb og til uhyggelige blodbad. De vidste, at de kun ved et gennembrud kunne besejre os, og forsøgte nu efter de mange mislykkede angreb i løbet af hele krigen, at nå deres mål gennem blind vold.

Hos os et bolværk af pligt og nøgternhed, hos dem et hav af ophidsede masser, artilleri og materiel. Hårdt mod hårdt. Der blev ofret meget blod og livskraft uden floskler af pæne ord og tak fra hjemlandet. De højeste af alle ofre under krigen blev givet her, for de blev givet frivilligt.

Storkampen fortsatte og var fulde af tilfældigheder og ikke forudsete episoder, som det ofte er tilfældet i udmattelsesslag.

Rundt om Cambrai skubbete englænderne deres menneskemasser frem. Batterier og kampvogne rullede ud af hulvejene, fly kredsede dag og nat over landet og byen brændte.

Den **2. oktober** flammede artilleriet specielt op syd og nord for byen, og blev den **3. oktober** koncentreret om de vestlige forstæder og udfaldsveje. Også vores artilleri var aktiv i det omfang mangel på ammunition gjorde det muligt. Tunge haubitser, og jernbanekanoner jagede deres brølende granater frem og tilbage over den regntunge himmel. Overalt stod de store vulkaner af jord flere minutter op mod himlen efter nedslag. Opflammende ammunition farvede himmelen rød og lagde sig som en blodig klud over landet. Englænderne måtte betale hver eneste meter jord med strømme af blod.

Den **3. oktober** iværksatte Reserve-Infanterie-Regiment 31 et kraftigt modangreb over Schelde-Kanalen og pressede englænderne tilbage. 3 officerer, 83 mand og 6 skydende maskingeværer fald i vore hænder. Det tyske sværd havde muligvis skår, men det skar stadig. Om natten kl. 0300 afløste vores I. taktiske bataljon i kanalstillingen foran Cambrai en bataljon fra Reserve-Regiment 31.

Om morgenen den **4. oktober** igen trommeild. Trommeild, hvor tid nævnes ikke dette ord i historien. Det er det mest betegnende. Ordet vækker hos frontkæmpere en uendelig række af indtryk og erindringer. Gru, angst, skræk, flydende blod, ødelagt kød, skrig, stønnen, fortvivelse, stum trofasthed, dødsforagt, vanvittighed og død.

En time senere sætter de engelske stormkolonner fra landsbyer og hulveje omkring Cambrai sig i bevægelse til et koncentreret angreb på byen. Stormen løber ind i en mur af skjulte maskingeværer i huse og mure. Englænderne mangler modet og viljen til endnu engang at sætte sig op imod dem. Kun maskingevær- og infanteriild rammer uophørlig mod mure og tårne, og granater og tunge miner brager uafbrudt ned over den døende by.

Tage faldt ind, gavle brød sammen, gaderne gik i stykker, brandene sendte sin faner i vejret. Ammunitionskolonner og ambulancer anede sig med besvær vej gennem ruinerne. Ordonanser og sårede sneg sig langs husmurene, fra kældrene stank det af forrådnelse.

Trods den overskyede himmel kom den følgende nat igen de engelske bombemaskiner. De lod deres last falde over banegården, men her var skinnerne allerede ødelagte, og kun spredt ramte lyset fra de eksploderende bomber en løbende soldat. Denne nat gik også II. taktiske Bataillon i stilling og afløste endnu en bataljon fra Reserve-Regiment 31. Linjen blev nu holdt af fra højre mod venstre: fremme 1., 2., 3. og 4. Kompanie. Bgved 5., 6., 7., 8., 10 og 12. Kompanie, og bagest 9. og 11. Kompanie.

Den **5. oktober** hvile alle ud af udmattelse, med undtagen af den uafbrudte artilleri. Også vores lette minekastere skoredde succes, da de ødelagte en fjendtlig maskingevær rede.

Nok var den **6. oktober** endnu rolig, med observationsposten i byens kirketårne meldte om mange opmarcherende fjendtlige batterier, slangerne af marcherende infanteri, og kunne på kort indtegne de steder, hvor de fjendtlige stormbataljoner gravede sig ned. Kort efter var kraterlandskabet endnu engang øde, bortset fra enkelte røgfaner fra eksploderende granater og ordonnansen, der krydsede den farlige zone.

Men byen selv var larmende, som de meget tunge granater som hamre slog ned. Granater slog ned i kirken, ødelagde søjler, knuste alteret og de kunne gamle vinduer, mens vejene mod vest stunk af de maskingevær knuste mursten. Når granaterne rammer de høje jerndragere på Schelde-broerne, lød lyse høje knald.

Tyske fly forsøgte at skaffe sig et overblik over området, men himlen er fyldt af røg fra de eksploderende granater.

For at have en reserve til modangreb, blev halvdelen af Regimentet, det var fire taktiske kompagnier, trukket tilbage og placeret i kældre tæt bag linjen. Om natten kom feltkøkkenerne frem. De anvender den side af vejene, der vender mod fjenden. Også mange ammunitions- og sanitetsvogne var undervejs. Fjenden havde hørt lyden af vognene. Flere gange i løbet af natten flammer himmelen op. Sekunder senere slår ulykken ned i gaderne. Heste løber løbsk, vogne blev ødelagt, mennesker kørt over. Mange folk kommer efter deres længesavnede mad.

Den **7. oktober** blev ilden lagt tilbage mod landsbyerne bag Cambrai, med det resultat at den store baggage i Wambaix hurtigt fik pakket sammen og forskød til Avesnes-les-Sec.

Om morgenen den **8. oktober** hentede englænderne det frem til det store slag, som de gennem de sidste rolige dage havde samlet sammen. Forstæder og selve byen er endnu engang indhyldet i brande. Fra time til time øgedes beskydningen valse sig så på samme niveau gennem resten af dagen. Englændernes hensigt lod sig hurtigt genkende. Der udviklede sig nord og syd for byen voldsomme kampe.

Imidlertid var fjenden ikke denne gang tilfreds med et forsøg. Der kommer hele tiden nye kolonner frem over bakkerne, og hele tiden kommer flere batterier frem gennem hulvejene og går i stilling. Det syntes som ville englænderne denne dag gøre alvor af, at tage byen fra os. Situationen blev virkelig kritisk, da fjenden brød ind i 206. Infanterie-Division, der var placeret syd for byen. Kan de blot gå 2000 meter frem, er byen fortabt.

Det tyske artilleri bag Cambrai svingede deres rør mod syd og lagde deres stål mur i hullet, hvor der manglede menneskemateriale. Kl. 0800 forsøgte englænderne at angribe frontalt, men kanalskråningen og gaderne på den modsatte side bliver spærret af vores geværer. Maskingeværernes salver driver selv de modigste tilbage til de beskyttende huse.

Kl. 11 kom den dårlige melding om, at fjendtlige kampvogne syd for Cambrai var brudt igennem ved Niergnies, og nu var på vej mod byen.

Enkelte af vore batterier får til opgave at ødelægge disse kampvogne. Snart efter lyder skuddene fra deres kanoner fra landevejen i den sydlige del af byen. Kampvognene vender hurtigt om og forsvinder i røg og støv.

Alligevel betød nyheden om, at fjenden havde taget Niergnies, at det var slut med Cambrai.

Du gamle, skønne by, hvis mure bære århundreders store historie, i dag må du dø. Fire lange år har gaderne genlydt af de tyske soldaterstøvler, i dag hører den dem for sidste gang. Dit navn er kommet til at veje tungt. Rundt om den horisont har slaget raset i fire lange år.

Du er dit fædrelands store offer. Vi har fastholdt dig så længe kræfterne holdt, nu falder du som en hul tand ud af vores gebis. Også nord for byen er englænderne trængt frem og hans feltbatterier beskyder allerede de østlige udgange fra byen. Det vil ikke vare længe, så er ringen om Cambrai lukket. Slaget fortsætter bagud. Sådan må det være, spørg ikke hvorfor, Kammerater. Vores Regiment ligger i samme stillinger, som om morgenen. Englænderne er ikke kommet et skridt nærmere. I gaderne på den anden side kanalen ligger de sårede og på stålbroen ligger et bjerg af døde.

Om eftermiddagen modtog Regimentet fra 18. Reserve-Division befaling til, den følgende nat at rømme Cambrai. Divisionen skulle falde tilbage til den såkaldte "*Siegfried-III-Stellung*". Denne strakte sig vest for landsbyen Naves og Cagnoncles. Bortset fra en pigtrådshindring er der intet etableret. Det er hele stillingen. Kl. 2330 skal hovedstyrken rykke ud. Bagtroppen skulle senere følge efter.

Efter mørkefald blev de sidste pjecer og minekastere bragt østpå gennem de brandoplyste gader. Spredt rasler også overbelæssede ammunitionsvogne med sårede gennem gaderne. Det sidste sanitetspatruljer afsøger byen. Omkring midnat er kun bagtrop og ødelæggelseskommandoer tilbage i byen.

Brusende bryder vand fra Schelde ind i krydsfeltet under posten for for alt evighed at gøre den ubrugelig. De sidste ammunitionsdepoter ryger i vejret. Mure bryder sammen og lægger sig i et virvar af sten og bjælker på tværs af gaderne. En en sky af gnister styrter et hus sammen. Himlen over byen er glødende rød. Det er slutningen for Cambrai. Kl. 0230 sniger de sidste folk sig ud af byen bærende på enkelte sårede kammerater. Bag ved drøner de tidsindstillede bomber.

Divisionens regimenter havde i mellemtiden indtaget den nye linje foran Naves og Cagnoncles. Vores regiment lå yderst til højre. I det fjerne lå de røghyllede tårne i byen, der i morgengruet fyldtes med englændere.

Om formiddagen den **9. oktober** kom en mindre engelsk kavaleri enhed frem fra Cambrai. De afsøgte forsigtigt terrænet. Da vores maskingeværer begyndte at spille, forsvandt de som vinden. Herefter dukkede flere fjendtlige fly op. De søgte efter vore stillinger. På trods af god sløring og vore folks forsigtighed, må tillingen være erkendt, for om eftermiddagen samledes en større fjendtlig infanteristyrke i den hulvej, der fører mod Cambrai – klar til angreb.

Med utrolig hurtighed var det lykkedes englænderne at bringe sit artilleri frem. Kl. 18 åbnede det en heftig ild mod vores linje og på landsbyerne bagved. Et kvarter senere fulgte angreb næsten som et overfald. Fjenden angreb primært midten af divisionen, og trængte her linjen tilbage. Det nåede frem til vestkanten af Cagnoncles. Vores Regiments maskingeværer havde under dette angreb et fast mål. De engelske forstærkninger rykkede i

sluttede formationer frem fra hulvejen ind i vores overraskende ild. De engelske døde lå i hobetal langs angrebsaksen.

En telefonsamtale gjorde bekendt, at det ikke var hensigten at generobre det tabte terræn, da den samlede stilling i løbet af natten skulle rømmes.

Yderligere angreb fandt ikke sted. Kl. 22 frigjorde kompagnierne sig fra forreste linje og efterlod kun en svag bagtrop. I den mørke nat marcherede bataljonerne gennem Naves ad vejen mod Iwuy og gravede sig ned i en ny linje mellem Iwuy og St. Aubert

Der eksisterer ikke længere hindringer, grave eller dækninger. Området, hvor i årevis kampene rasede frem og tilbage, forsvinder endegyldigt med tårnene i Cambrai.

Også bagtroppen kunne uden vanskeligheder frigøre sig fra føling i løbet af natten. Ved daggry dukkede alligevel allerede de engelske opklaringsenheder op tæt ved vores linje. Heller de tidligt opdukkende fjendtlige fly har vanskeligheder ved at fastslå vores nye linje, for der havde ikke været tid til at skjule den fra luften. Ved middagstid kommer fra Naves en bred britisk skyttelinje frem gennem terrænet. Bag ved fulgte kavaleri, beredne batterier og støvhvirvlende kampvogne. Efter vores ildåbning standsede de op og gravede sig ned.

Vi skriver den **10. oktober**. Kl. 1400 iværksatte det i mellemtiden forstærkede fjendtlige infanteri et generelt angreb. Da vore maskingeværer begyndte at skyde, opløstes de tætte skyttekæder. Enkelte grupper forsøgte at fortsætte i spring, men fandt det hurtigt tilrådeligt at standse og grave sig ned. Ilden standsede efterhånden. Vores folk var sultne, for om natten havde der ikke været tid til at hente mad. Enkelte grupper, der blev sendt af sted, for på en eller anden måde at skaffe forplejning, løb ind i engelsk schrapnell skydning. Området var fuldstændig nøgen og fladt. Endeligt nåede folkene husene i Iwuy. Inden de nåede tilbage, gjorde englænderne sig mærkbar ved stor uro.

Præcist kl. 18 sprang de alle frem i et generelt angreb. De angribende kolonner måtte krydse et næsten to kilometer bredt fladt terræn uden muligheder for dækning. Vore maskingeværer og skytter fandt herunder udmærkede mål og det lysnede gevaldigt i rækkerne af englændere. Hvor den engelske skyttekæde klumpede sammen, blev de ramt af schrapnells fra vores fremkørte batterier. Vi undrede os over de mange englændere, der lagde sig ned. Først da skyttekæderne vendte om, kunne vi erkende, at de liggende englændere var døde.

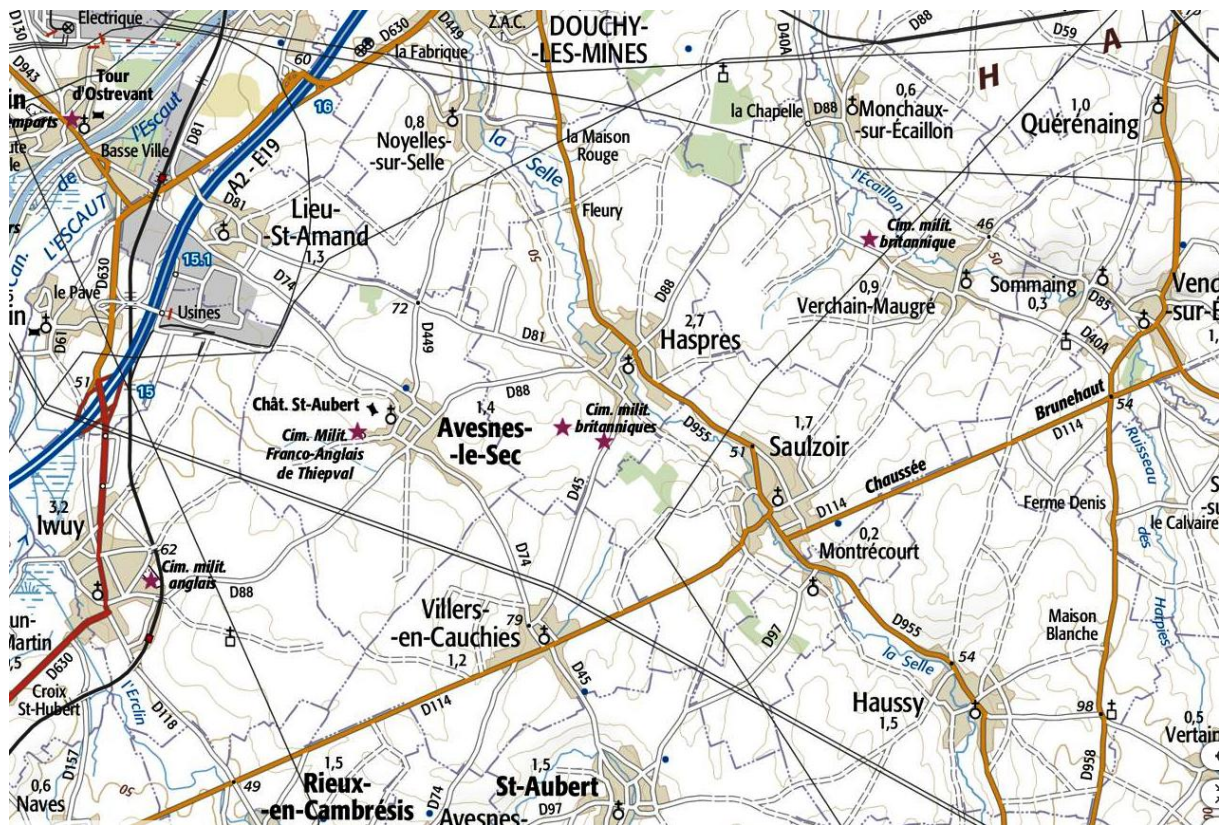
Omkring 800 meter foran vores stilling måtte englænderne grave sig ned. Indtil det begyndte at blive mørkt kunne vi følge de engelske sanitetskolonnens frem- og tilbageløb. Vores ild blev indstillet.

Kl. 20 var der fuldstændig ro. Vores tab havde været meget ringe. Kun nogle enkelte folk var blevet såret af schrapnells og beskydning fra en kampvogn, der var kørt frem mod vores venstre fløj fra Rieux. Natten var rolig. Forplejning nåede frem. Stemningen var god trods tilbagetrækningen.

Englænderne regnede øjensynligt med, at vi i løbet af natten ville falde yderligere tilbage, for om morgenen den **11. oktober** stod en mindre enhed umiddelbart foran vores linje. Fra en død fjendtligt officer kunne vi fastslå, at vi stod overfor 18. Canadian Battalion.

Kl. 10 begyndte englænderne heftigt at beskyde vores stilling og Reserve-Regiment 31 med frembragte batterier. Da vi overhovedet ikke havde beskyttelse, og ilden var meget præcis på grund af observation fra fly, havde vi omfattende tab.

Kl. 11 dukkede englænderne op tæt foran vore linje og få minutter senere sad de i vore jordhuller. Vores folk veg ud eller blev bundet til deres huller af de fjendtlige maskingeværer. Angsten for at falde i fangenskab eller for at blive afskåret, drev vores kamptropper til yderligere, ikke altid nødvendige, tilbagetrækninger. Også ved vores venstre nabo, Reserve-Regiment 31, måtte fronten give efter. Da vores Regiment ikke længere alene var i stand til at gennemføre et modangreb, blev beredskabsbataljonen fra Reserve-Regiment 84 stillet til disposition.

Leutnant *Rickert* lå med sin bataljon fremme, hvor han pludseligt kunne se englænderne angribe overalt. Han kunne ligeledes se, at han overalt kunne gå frem uden at møde større modstand. Bag fronten blev nu alle kræfter samlet for at få linjen til at holde. Det lykkes til sidst efter at talrige forsprængte, madafhængere og lettere sårede var hentet frem. Nu skulle der med disse folk gennemføres et modangreb.

Hvor ofte er der ikke blevet sat spørgsmålstegn ved, om et modangreb her havde noget egentligt formål. Det var dog under disse tilbagetræknings kampe ligegyldigt, om vi lå 500 meter længere fremme eller ej. Men vi vidste også, at det var afgørende at opretholde forbindelsen til siden, så dele af vores front ikke kunne blive omgået og tilintetgjort. Hvor let ville det ikke have været for vore fjender med en kraftig storm at trænge gennem den tynde tyske linje. Dermed ville det have givet englænderne muligheden for fuldstændigt at bryde igennem med en resulterende død eller fangenskab for mange af kammeraterne.

Kl. 1215 rykkede pludseligt tyske kampvogne frem i angreb fra en hulvej. Virkningen på vores folk var ganske overvældende. De springer op og stormer frem mod den overraskede fjende. Kampvogne bryder ind i den fjendtlige linje, hvor deres maskingeværer frygtelige tab blandt de værgeløse englændere. Vores infanteri fuldendte værket. Mange englændere falder i vore hænder, resten forsvinder hurtigt i støvet. Efter at den tyske linje var retableret, vendte de tyske kampvogne om, for under høje hurraråb at finde et andet sted på fronten, hvor de skulle gribe ind.

Hadde vi haft fjendens materielle midler, ville vores soldater have kunnet erobre verden.

Om eftermiddagen fulgte endnu et angreb mod vores venstre fløj, hvor den tyske linje gav efter. Alligevel var den gamle front ved mørkefald igen på tyske hænder.

Så indløb befaling til tilbagetrækning. Man spurgte sig selv endnu engang, hvorfor de store anstrengelser for at holde linjen, hvorfor disse ofre, når linjen alligevel skal opgives?

Imidlertid måtte linjen holdes, så enheder længere fremme til højre eller til venstre, fik tid til en organiseret tilbagetrækning.

Nu lød i skumringen sprængningerne af vejkrøds, de lige rækker af popler langs vejene styrtede om, så de spærrede vejene. Kl. 22 begyndte i total stilhed tilbagetrækningen til den nye linje, der gik i Haspres dalen til Saulzoir.

Regimentet blev endnu samme nat trukket til Verchain som Brigadereserve. Her ankom Major *Randebroock* for at overtage Regimentet i stedet for den sårede Major *Deichmann*.

Om morgenen den **12. oktober** beskød englænderne stadig de gamle stillinger og udgangene fra landsbyerne Villers-en-Cauchies og Avesnes-le-Sec. Det var altså lykkedes vores kompagnier at frigøre sig uden at fjenden

havde opdaget det. Officerspatruljer forsøgte at slører forløbet af den nye stilling. Det er næsten igen en bevægelseskrig, for vores Husar-patruljer galoperer højt til hest gennem området for at finde fjenden og for at vildlede ham. Om aftenen har fjenden nået den forreste linje, men der opstår ikke behov for at indsætte vores Regiment da fronten holder. De første granater slår ned i landsbyen Verchain.

Den **13. oktober** angreb englænderne ifølge oplysninger fra fanger, vores divisionsfront med ni bataljoner på hver 900 mand. I en time beskød han den forreste linje med feltkanoner, så trænger infanteriet ind i vores linje. Enkelte englændere nær frem til udkanten af Haspres, men her taget til fange af de tilkaldte reserver. Hele angrebet bryder sammen i ilden fra de tyske maskingeværer, støttet af feltartilleri fra åbne stillinger. Om aftenen var hele linjen igen på vore hænder, og alarmberedskabet for vores Regiment kunne igen ophæves.

I de følgende dage begrænsedes kamphandlingerne til patruljeaktiviteter. Efter de store tab var det engelske infanteri blevet mere forsigtigt. Som forberedelse til yderligere angreb, blev tungt artilleri trukket til, men det gik kun langsomt, da vores ødelæggelser af vejnettet havde været meget grundigt. I mellemtiden begrænsede det engelske artilleri sig til at beskyde landsbyerne, men forårsagede kun ringe skade, da der kun blev skudt med schrapnells. Ydermere duede deres ammunition ikke. Den **15. oktober** blev Regimentskvarteret i Verchain ramt af en granat. Kun dokumenter kom til skade.

Om natten til **19. oktober** blev stillingen lagt tilbage bag Escaillon vandløbet. Vores Regiment forblev i Brigade-reserve og kom i kvarter i Querenaing. Den følgende dag blev Divisionen afløst af 111. Infanterie-Division og vi afløst af Infanterie-Regiment 76.

Ved daggry rykkede Regimentet til Maresches. Denne var imidlertid så beskudt, at Regimentet foretrak en en times march gennem regnvejret for at nå i kvarter i Jenlain. Her er kvartererne meget mangelfulde, da landsbyen er kraftig overbelagt. Desuden regner det fortsat så kraftigt, at der ikke er lejlighed til at få tørret sine ting. Kompagnierne får bad og afluses. Imidlertid er folkene en time senere næppe nået tilbage i kvarter, før disse husdyr igen er på plads. Under de fugtige, varme uniformer føler lusene sig vel tilpas og generede folkene frygteligt.

Det kom heller ikke til megen hvil. Folkene havde næppe udmattet fået lagt sig ned før i natten til **23. oktober** kom lyden af voldsom trommeild.

Endnu inden det blev lyst kom oplysninger om, at II. Armee front var under angreb. Kl. 0500 kom alarmeringen. Under den gryende himmel og med mørke i sindet satte Regimentet i march og gik ved Villers-Pol frysende og mismodige i beredskab.

Foran viser kraftig engelsk artilleriild, at det er lykkedes dem at trække store dele af deres batterier med frem. Nye meldinger oplyser, at fjenden endnu ikke havde angrebet vores XIV. Korps, som vores Division er underlagt som indgrebsenhed. Derimod havde fjenden vundet terræn over Vertain og Romeries.

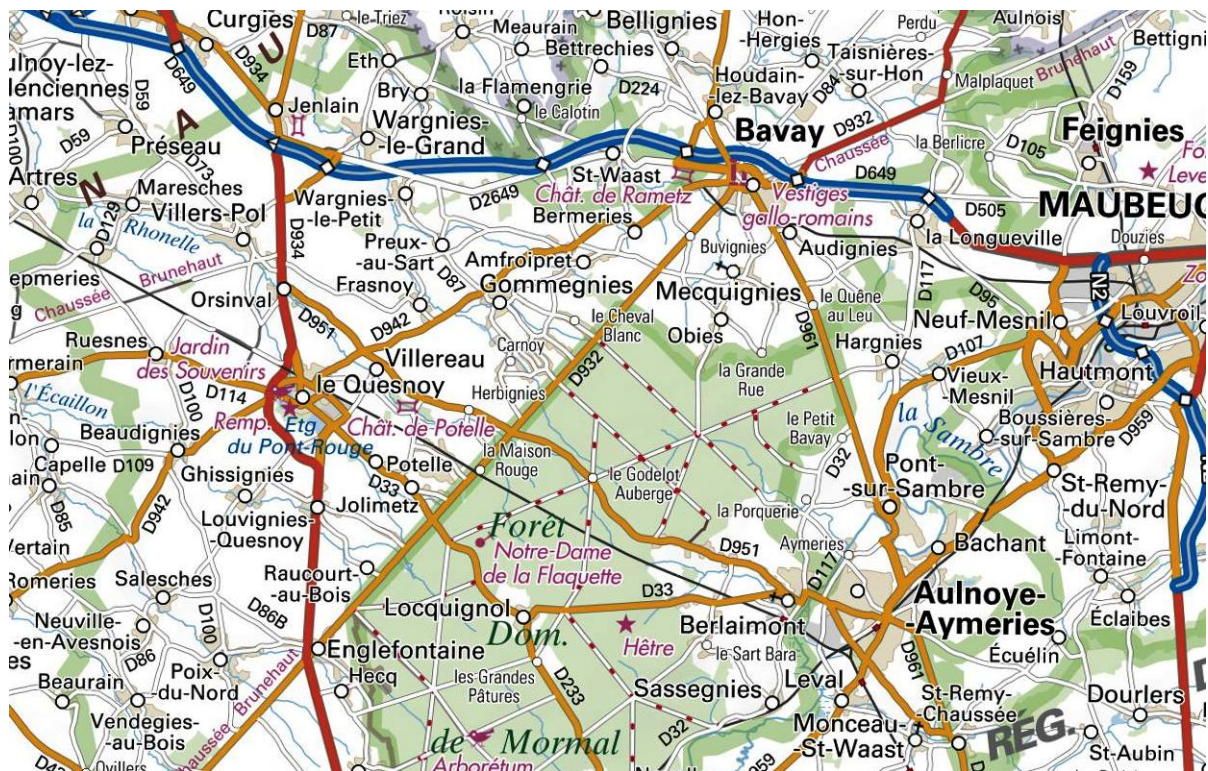
Regimentet forblev i dets beredskabsområde, mens officerer rekognoscerede i terrænet ved Bermerain og Capelle-en-Escaillon for et modangreb. Omkring middagstid ankom 800 mand erstatningspersonel til Regimentet fra et rekrutdepot. Folkene bliver imidlertid foreløbig samlet bag fronten. Kompagniernes kampstyrke har ganske vist behov for en kraftig forstærkning. Trods sammenlægningen af kompagnierne to og to har de ikke mere end en styrke på 40 til 60 geværer.

Kl. 1430 kom der befaling til, at Divisionen i løbet af en halv time skulle være marchklar, da englænderne i nærheden af Englefontaine var brudt ind i fronten. Da Regimentet derfor var på vej og skulle til at marchere gennem Le Quesnoy, blev der med rytter ordonnans givet ordre til stop. Fjenden skulle også være brudt igennem vest for le Quesnoy, og engelsk kavaleri var – uden at møde modstand – på vej mod byen.

Nervøsitet og frygtsomt hastværk herskede på stedet, hvor etape-enheder forsøgte hurtigst muligt at komme væk. Reserve-Regiment 84 blev i byen, mens vi og Reserve-Regiment 31 fortsatte i ilmarch. Sidst på eftermiddagen nåede vi på den anden side hovedvejen le Quesnoy – Landrecies vores beredskabsområde ved Englefontaine.

Herfra blev Regimentet allerede samme aften skubbet frem i fronten ved Poix-du-Nord. For nogle få af vores folk var det et kendt område. Her havde Regimentet i 1916 haft nogle herlige hviledage efter den første indsats ved Somme. I dag havde området en helt anden karakter. Den er dyster og fuld af dunkle hemmeligheder, da man ikke længere har et overblik over situationen. Vi ved, at dette er slutkampen, og skæbnen hviler tungt over os. Granater slår for første gang ned i landsbyerne, og i kældrene kryber den ængstelige civilbefolkningen sammen. Kampbagagen og rekrutkommandoet er marcheret til le Carnoy.

I den forreste linje afløste vi den nedslidte 49. Infanteri-Brigade. Som den stærkeste afløste Reserve-Regiment 31 på højre, vi på venstre fløj.

Efter lang tids søgen i den mørke nat, kunne kompagnierne finde deres afsnit og forskanse sig bag hække og i vejgrøfter. I daggrøet angreb englænderne vores linje. Det er det nyindsatte, udhvilede Durham-Regiment. Først efter at angrebet var iværksat, begyndte den fjendtlige artilleriild, og nu faldt granaterne i hurtig rækkefølge over landsbyer, veje og kanten af den store Normal skov, der ligger tæt bag os.

Mens den forreste linje kampen bølger frem og tilbage, ser det langs de få veje, der går gennem skoven, frygtelig ud. Artilleri og flybomber er faldet over vejene, hvor de har ødelagt vogne, heste og mennekser, og nu i store hobe spærre vejen for andre kolonner.

Alle tror i den mørke skov, hvor der ikke er nogen oversigt, at englænderne allerede er lige i hælene på kolonnerne. Lyden af artilleri fordobles tusindfold af ekkoet i de høje træer. I ophidselsen bliver forvirringen hele tiden større. Til sidst bliver sammenbrudte vogne uden videre smidt i grøfterne, og langsomt, efter timer, letter situationen, men de mange døde heste, ødelagte artilleripjecer og køretøjer vidnede fortsat om tilbagetræknings hastværk.

Særlig sørgeligt ser det ud på den store romervej, og værst ved det såkaldte vejkrøds i skoven.

På trods af det triste vejr var der utallige fjendtlige fly på himlen, der foruden bomber, nedkastede flyveblade, der igen var fulde af løfter og opfordring til forræderi. Foragtligt og med sammenbidt raseri blev flyvebladene destrueret. Tavst blev pligten udført til det sidste. Godt nok opstod der her og der, specielt blandt folk, der ikke kæmpede ved fronten, en vis nervøsitet, der til dels havde baggrund i de utrolige rygter, der cirkulerede om begivenhederne ved fronten, og dels fordi, den højere føring udsendte mange forhastede og overilede befalinger.

Det skete også, at modstand blev opgivet uden tvingende grund. Grunden hertil skal oftest findes i ubesindige rygter, der pludseligt dukkede op og bredte sig med ufattelig hurtighed. Eksempelvis gentog rygten sig ofte om, at englænderne var brudt igennem til højre eller venstre, og at vi var omringet. Man havde kun tillid til begivenheder, som man kunne se med egne øjne. Mistænkeligheden overfor naboen steg dag for dag. Og den var ikke altid uden grund. Frygten for at blive taget til fange gjorde resten. Ydermere kom også den overordentlige svage kampstyrke i de enkelte kompagnier, der nu stod overfor fjenden med dårligt nok 30 mand. Mangen en gammel kriger sagde endvidere: skal jeg nu i 12. time få én i panden eller falde i fangenskab?

Heller ikke den højere føring havde længere tillid til de enkelte troppede. Også de lod sig influere af rygter og trak hele tiden nye blå linjer på kortet, hvor de tilbagegående tropper kunne samles, tit allerede inden den foranliggende linje overhovedet var blevet bemannet.

Endeligt var folkene fuldstændig udmattede. De havde i månedsvis været i storkamp, uden hvile, uden søvn, uden ordentlig forplejning, hele tiden i uro. Mange kunne ikke smide støvlerne i dagevis.

Her i disse dage afhang succes endnu engang på de få gamle folk, for hvem krig var blevet en anden natur, der med en landsknægts holdning fandt sig i situationen og ydede det mest fremragende. Når disse folk stillede op, var modstanden sikret. Englænderne var jo heller ikke svære at få til at standse op, for også i dem hvilede en krigstræthed, der ikke stod tilbage for vores. Han var yderligere lige så nervøs, for han havde under angrebene i den sidste måned af krigen lidt endnu større tab.

Regimentets linje blev holdt af svage kompagnier. Kl. 8 kom så først fra højre og kort efter også fra venstre, meldinger om at fjenden her var under fremrykning. Snart efter blev forbindelsen til siderne brudt, og vores folk havde derfor intet andet valg, end at gå tilbage for ikke at blive omringet.

Englænderne fulgte lige i hælene gennem landsbyen Poix-du-Nord. Foran Englefontaine ved den store vej, der følger byens vestlige kant, samledes kompagnierne sig til modstand. Ildkampen udviklede sig. Da vores regiment var skrumpet ind til 185 geværer i linjen, blev den afløst af 49. Infanterie-Brigade.

Regimentet skulle samles i Jolimetz. Imidlertid nåede befalingen til afløsning ikke igennem til alle dele af Regimentet. Under angrebet og den skiftende situation under tilbagegangen var kompagnierne blevet spredt, og var vanskelige at finde i terrænet.

Kl. 1615 angreb englænderne igen efter en kort ildforberedelse. Den nye linje var endnu ikke ordentlig etableret, og af frygt for omringelse, gav den efter og faldt til sidst tilbage bag den store vej. Stedvist trængte englænderne endnu længere frem. Vores afløste kompagnier var under tilbagemarch. Andre troppedele anså denne forskydning for nødvendig og sluttede sig til. Der opstod stor forvirring. I kort afstand fra hinanden blev tyskere taget til fange af englændere, og englændere af tyskere. Få dele af Regimentet blev omringet af englænderne, men kunne slå sig igennem og fik sig endeligt reorganiseret langs romervejen.

Vores folk var totalt udmattede. Efter den anstrengende ilsmarch i går havde folkene været i uafbrudt kamp. Der var ikke nået forplejning frem, da bagagen bag fronten ikke vidste, hvor troppene befandt sig. Desuden var vejene hele tiden proppet med frem- og tilbagemarcherende kolonner, at en hurtig fremkommelighed var umulig.

Under eftermiddagens kampe og i løbet af natten havde Regimentet igen store tab. Blandt de mange tapre folk faldt Leutnant *Lüders*.

Ved stabene bag fronten herskede der stor uro. På trods af mange meldinger var det ikke muligt at danne sig et billede af forløbet og begivenheder ved fronten.

I løbet af natten til den **25. oktober** modtog Regimentet følgende befaling:

Regimentsstab Reserve 86 samles øjeblikkeligt ved kommandostation Reserve-Regiment 31 på romervejen. Sammel her alle forsprængte, sæt dem under energisk fører på venstre fløj af Reserve-Regiment 31 med de her befindende rester af Regimenterne 115, 116 og 117, og søg tilslutning til Regiment 103, der med sin højre fløj går frem langs Romervejen.

De få folk fra Regimentet begav sig endnu engang frem, samlede efter muligheder alle forsprængte. Der bliver igen formeret nye kompagnier. Under fremrykningen tilgik endnu en befaling, hvorefter linjen igen skulle lægges frem til vejen Englefontaine – Louvignis. På trods af kraftig fjendtlig geværlid iværksattes angrebet i dagryet. Stormkompagnierne var sammensat af ti forskellige regimenter, men alligevel lykkedes det igen at bringe vejen og landsbyen Englefontaine tilbage på tyske hænder.

Ved middagstid blev vores Regimentsstab som førerreserve trukket tilbage til Jolimetz. Her under aften blev også resterne af regimentet afløst af Infanterie-Regiment 56.

I løbet af natten samles den største del af Regimentet i Jolimetz. Det drejer sig om omkring 100 mand.

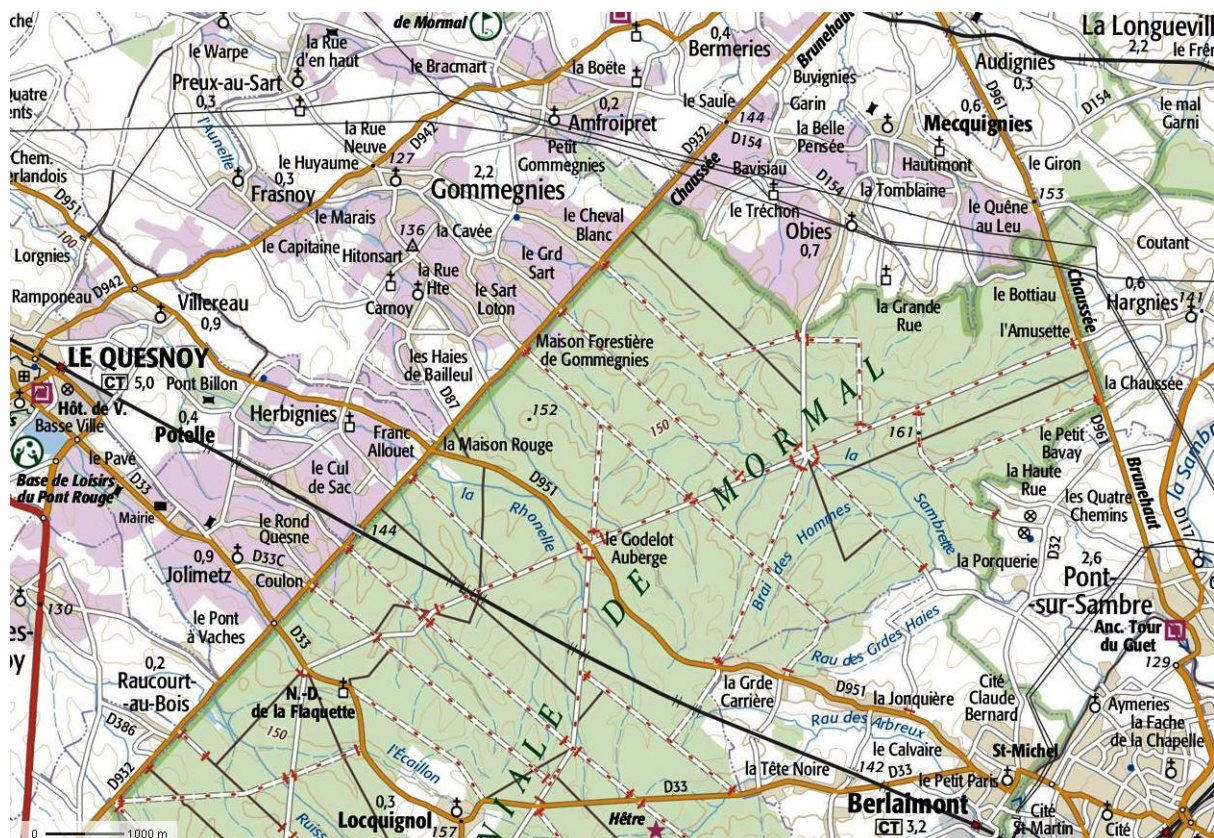
Samtidig med afløsningsbefalingen kom befalingen til, at 18. Reserve-Division den **26. oktober** skulle afløse 8. og 44. Infanterie-Division.

Mens divisionsstaben underholdt sig med det umulige i en ny indsats af dens udmattede og talmæssigt til kompagnistørrelse indskrumpede regimenter, trængte tidligt den **26. oktober** trommeild ud af de kvarterer, de næppe havde nået at rykke ind i. Efter en time kom meddelelse om, at det var lykkedes fjenden at bryde igennem ved venstre nabodivision og ved Infanterie-Regiment 103. Meldinger og rygter hobede sig igen op. Det syntes som ville det igen blive en hård dag.

De sidste reserver fra stillingsregimenterne blev kastet ind i kampen, men da disse ikke var i stand til at fastholde linjen, blev vores udkæmpede kompagnier som en sidste nødhjælp alarmeret og sammen med kompagniet fra Reserve-Regiment 31 under Rittmeister *Braune* indsat på begge sider af romervejen.

Da der ikke forelå nogen oplysninger om forløbet af den forreste linje, og det desuden var usikkert, om denne overhovedet endnu blev fastholdt af tyske tropper, stødte kompagniet overraskende ind i de gennembrudte englændere. Under den efterfølgende kamp mistede vores folk overblikket, da de hverken til højre eller venstre

havde kontakt til egne enheder. De blev omgået til højre af englænderne, og først efter en forbitret kamp med store tab, slog det sig igennem i nærheden af Raucourt, og herfra bagud. Som det bliver aften rykkede kompagnier fra 79. Infanterie-Brigade frem over terrænet og frigør resten af vores regiment, der her og der ligger spredt over terrænet. Denne sidste rest – omkring 60 mand – forskød i løbet af natten gennem den store skov til Les Grandes Patures, hvor de under åben himmel faldt i næsten bevidstløs søvn. Den store bagage var i løbet af dagen forskudt til Berlaimont. Undervejs råbte befolkningen i landsbyerne til dem: "Compliments aux Anglais, messieurs?" Berlaimont lå delvist under kraftig beskydning. Dette var især gældende for en fabrik tæt øst for Berlaimont, anvendt som ammunitionsdepot. Eksploderende ammunition oplyser de marcherende kolonner. En afløsning af 8. og 44. Infanterie-Division blev under de eksisterende omstændigheder ikke til noget. Den **27. oktober** faldt artilleri- og infanteriild tæt langs kanten på Mormal-skoven. Vores regiment var igen blevet forstærket af forsprængte. Den gik i beredskabsrum ved Les Grandes Patures, for at beskytte artilleriets stillinger her. Maskingeværer blev placeret i brandbælter og der blev etableret modstandspunkter. Mandskabet var meget opmærksom på alle ændringer af situationen ved fronten, for at de ikke pludseligt skal blive overrasket af englænderne i skoven. Over skoven kredsede de engelske bombemaskiner. Gaderne giver dem altid gode mål. Det er dårligt muligt at komme frem gennem de sammenskudte kolonner. Da skoven har en tæt underskov, er det ikke muligt at komme frem udenfor vejnettet. Antallet af ødelagte køretøjer og artilleripjecer stiger daglig. Heller ikke den **28. oktober** blev situationen langs fronten afklaret. Den forreste linje skulle gå gennem landsbyen Preux-aux-Bois, hvor III. Bataillon lå i hvil efter den første Somme-indsats i 1916. Kolonner af civile blev sendt bagud. Man vil samle dem i en landsby og her overdrages englænderne. Flokke af køer driver rundt på markerne. Der er igen kød i feltkøkkenerne. I løbet af dagen forskød Regimentsstaben til Sart-Bara på den anden side skoven. Til kompagnierne skulle der skaffes bedre kvarterer. Der bliver bestilt træuld, næste dag skulle folkene afluses, der bliver lagt store planer, men endnu engang bliver det ikke til noget. Som det blev mørkt dukkede Reserve-Regiment 31 op for at afløse os. Vi modtager til vores forundring fra Division befaling til at afløse en bataljon fra Infanterie-Regiment 57. Kompagnierne kunne takke den energiske indsats fra vores Regimentskommandør at det ikke kom så vidt. Hvad skulle vi også med vores 20 mands stærke kompagni i forreste linje? Resterne af Reserve-Regiment 86 og 31 var smeltet sammen, da deres individuelle indsættelse ikke længere lønnede sig. Der blev af begge regimenter opstillet en taktisk bataljon, der nu blev i reserve ved Grand Patures. Den **29. og 30. oktober** fandt der langs fronten sammen sted mellem patruljer. Om natten til den **1. november** blev vi afløst af 12. Jäger, og marcherede til Sart Bara. Her modtog regimentet forstærkning af 108 maskingeværskytter og 80 mand infanteri. De blev fordelt i to bataljoner under Hauptmann Köhler og Hauptmann Stolze med hver tre kompagnier. Regimentets tre MG-kompagnier blev sammenlagt til et og danner Regimentsreserve. Om aftenen den **1. november** nåede Regimentet til La Longueville, hvor den øjeblikkeligt blev modtaget af engelske jagerbombere. Den **2. november** var hviledag, folkene spiste og sov. Den **3. november** kom den dårligt trolige nyhed, at vi skulle have en hel uges hvil. Nye planer blev øjeblikkeligt lagt. Man havde allerede lagt tjenesteplaner for de næste dage, men den **4. november** blev der trukket en streg gennem regningen. Kl. 07 begyndte englænderne et heftigt bombardement af 54. Division og IV. Reserve-Korps, for hvem vi var indsatsstyrke. Men vi skulle jo have hvil? Røv og nøgler! Kl. 08 skulle vi være marchklare. Den silende regn gjorde stemningen ved officerer og folk endnu dårligere. Kl. 1415 blev Regimentet, der nu bestod af to bataljoner med hver tre små kompagnier, et MG-, et telegraf- og et minekasterkompagni, sammen med de øvrige regimenter lagt i beredskab ved Hargnies. Engelske fly hænger i luften over os og kontrollerer trods det triste vejr enhver af vore forskydninger. Fremmarchen kommer hele tiden til stop, da de endnu engang er gået forkert, og navnlig ved knudepunkterne hverken kunne komme frem eller tilbage. Divisionen lægge i beredskab i den store skov i rækkefølgen fra højre mod venstre: Reserve-Regiment 86, 31 og 84. Længere fremme skulle dele af 14. Infanterie-Division stadig stå, og som i løbet af aftenen skal falde tilbage gennem vores linje, hvorefter vi er forreste linje.

I løbet af natten til den **5. november** rykkede bataljonerne frem på én linje, der gik langs en skovvej nord for jernbanelinjen Quesnoy – Berlaimont

Kl. 0500 meldte Hauptmann *Köhler*, at den befalede linje var nået. Lieutnant *Rofe* og Lieutnant *Sievers* havde kontrolleret forbindelserne til siden. Efter oplysninger fra en Rittmester fra Regiment 16, havde vi afløst en bataljon fra Infanterie-Regiment 16, som dog allerede kl. 0400 var rykket ud.

Rygter fortalte desuden, at der foran os endnu stod dele af Infanterie-Regiment 206 og 208 og også enkelte stykker artilleri. Der var ingen informationer om fjenden, men man at han stadig var 5 til 6 km foran os.

Regimentsstaben indrettede sig i Hargnies. Her ledede Major *Randebroock* personligt bevægelserne. Omkring kl. 07 hørte vi i nord kraftig artilleriild og snart efter også i syd. Foran os forblev skoven uhyggelig stille.

Omkring kl. 9 blev enkelte engelske patruljer observeret i brandbælterne og omkring kl. 10 forsøgte han at angribe. Da han imidlertid ikke kunne folde ud i den tætte skov, blev han hurtigt standset af vores ild.

Fra højre blev presset imidlertid fra time til time stadig kraftigere. Efter yderligere meldinger over situationen bestod der fare for, at vores linje skulle blive rulle op fra nord. Linjen blev derfor i etaper langt tilbage til vejen mellem Pont-sur-Sambre – Bavai. Den store skov var dermed endegyldigt opgivet. Englænderne fulgte forsigtig og tøvende efter.

Om eftermiddagen blev der modtaget en befaling, der skulle holdes hemmeligt for tropperne indtil udførelse. Divisionen skulle kl. 21 falde tilbage til C-linjen foran Longueville. Officerspatruljer skulle forblive i føling med fjenden indtil de blev trængt tilbage.

Om aftenen kl. 23 blev den nye stilling i alt stilhed indtaget.

Tidligt om morgenen den **6. november** dukkede englænderne pludseligt op fra skoven, overrumplede vores patrulje i skovkanten. Det kom til hårde patruljesammenstød, hvis udgang ikke var os gunstig, da herunder Leutnant *Sievers* og Leutnant *Schaaf* og flere tapre kammerater faldt. Englænderne blev liggende i skovkanten. Han turde ikke uden artilleristøtte gå yderligere frem. Hans pjecer kunne forståeligt nok ikke følge hurtigt efter, da vejene i skoven stadig var spærret af de efterladte tyske køretøjer.

Vores kompagnier havde forskanset sig i vejgrøfter og bag hække. Folkene var udmattede efter den megen frem og tilbage marcherende, de mange regnvejrs nætter under åben himmel, ligesom usikkerheden om deres fædrelands skæbne tærede på kræfterne. Ganske vist var forplejningen de sidste dage blevet bedre, da man ved siden

af kunne skaffe sig forskellige ting. Samtidig var forplejningsmyndighederne ved at uddele alt, hvad man havde, så intet kunne falde i fjendens hænder. Alle modtog alle de levnedsmidler, han kunne slæbe med.

Ud over vores fremskudte poster kom ingen af kompagnierne i C-linjen i kamp, for allerede tidligt på eftermiddagen blev yderligere tilbagetrækninger befalet, da fjenden til højre for os havde brudt fronten.

Efter mørkefald rykkede kompagnierne ud, fulgt omkring kl. 0300 af bagtroppen. Kun enkelte officerspatruljer blev igen alene tilbage i den regnfulde nat, for fjenden længst muligt at holde fjenden væk fra den nye linje.

Den nye linje blev nået den **7. november** kl. 8 og lå tæt vest for Feignies. Til bykommandanterne tilgik der ordre om, at alt bagage og alle, der var i stand til at marchere, skulle rykke længere bagud. Alt kvæg og alt forplejning skulle medbringes. Det var som jødernes afmarch fra Ægypten.

Mange bygninger, der af tyskerne havde været anvendt som bagerier, marmeladefabrikker eller endda som savværk eller andre formål, fik op i flammer for intet af værdi at efterlade til fjenden.

Allerede før kl. 13 lød de første skud langs fronten. Officerspatruljerne er kommet tilbage, skarpt forfulgt af fjenden. Også sluttede kolonner er synlige. Efter at vore maskingeværer havde skudt en tid og vores artilleri havde gjort sig bemærket, forsvandt englænderne igen bag hække og huse. For at skabe en stærkere sekundær linje, gik Scharfschützen-Abteilung 42 i stilling omkring 600 meter længere bagude. Her indrettede de sig med en kampkraft på 18 maskingeværer.

På grund af den vedvarende regn de sidste dage, havde alle være gennemblødt. Under de seks ugers storkamp havde hverken officerer eller mandskab være ude af deres uniformer. Alle var meget overanstrengte og udmattede, hvortil kom mange forkølelssyge. Hjemmefra kom der igen dårlige rygter, og der snakkes om en forestående våbenstilstand.

Om aftenen skiftede Divisionen igen stilling. Vi rykker ind i D-stillingen øst for Feignies. Officerspatruljer forblev endnu engang foran fjenden.

Tropperne var nu nået det tidligere kampområde ved Maubeuge. I området lå endnu de af 42-cm haubitser ødelagte fort og batterier som tavse vidnet om den sejrige fremmarch i 1914. Sorg sænkede sig over os, når vi tænkte tilbage på denne tid. Men endnu bar vi vores stolthed, for vi havde gjort vores pligt. Det var ikke vores skyld....

Regimentsstaben opslugt sin kommandostation i et gammelt fort ved Maubeuge.

Kl. 03 nåede bagtroppen fra Feignies tilbage. Den **8. november** kl. 6 stod stærke fjendtlige patruljer foran vores linje. Vores infanteri påkaldte artilleri til assistance. Med enkelte schrapnells blev englænderne drevet væk.

Selvom de fjendtlige patruljer nu havde kendskab til vores nye linje, beskød det fjendtlige artilleri hele formiddagen kraftigt mod de gamle stillinger. Først omkring middagstid opdagede de deres fejltagelser, indstillede skydningen og sendte igen små opklaringsenheder frem mod vores linje. Englænderne opførte sig herunder meget uforsigtig og havde tab på grund af vores maskingeværer.

Ved middagstid tilgik en ny befaling til tilbagetrækning. Før denne kunne formidles videre til kompagnierne, angreb englænderne efter en kort ildforberedelse vores højre fløj. Fløjkompagniet havde endnu ikke modtaget ordren til tilbagegang, og som Reserve-Regiment 31 faldt tilbage, spærrede de af mod højre, da de formodede, at dette regiment var tvunget tilbage. Et forsøg fra vores kompagnier på at generobre den gamle linje, mislykkedes under store tab til den fjendtlige ild. Fjenden var nu nået ind bag højre fløj af Regimentet. Efter at ordren til tilbagetrækning nu var nået frem, blev vores II. Bataillon så længe fremme, at der var faldet ro over afsnittet, før de endeligt frigjorde sig stille og ubemærket fra fjenden.

Dette blev regimentets sidste kamp. Stillingen blev forladt på ordre. En ny linje blev etableret vest for Rouveroy. Bagtroppen nåede frem kl. 0100. Enkelte patruljer stod endnu langt fremme. Regimentsstaben lå i landsbyen.

Fra de landsbyer, som vi passerede i de sidste kampdage, var civilbefolkningen ikke udrømmede, og var i en tilstand af stor ophidselse. De ville jo også endeligt blive befriet efter fem års besættelse. De kunne ikke længere holde deres triumf tilbage. Man kunne se det i deres ansigter, og rundt om dukkede også enkelte engelske, belgiske og franske flag op. Landet rustede sig til befrielsesfest.

Modsat var der blandt indbyggerne også en stor frygt. Man var bange for, at vi skulle sætte deres huse i brand. Vi gav dem vores forsikring om, hvis de forholdt sig rolige, intet ville ske, og vi holdt vores ord.

I Rouveroy stod forskellige tyske tog, der af mangel på lokomotiver og som følge af en overfyldt bane, ikke kunne bringes væk.

Med enorme drøn blev ammunitionsvogne sprængt i luften. Vogne med levnedsmidler og udrustning blev udflyndrede og resten stukket i brand. Befolkningen, der også ville deltage i røveriet, måtte drives tilbage med geværskud.

Englænderne fulgte meget tøvende efter den **9. november**, og havde om aftenen endnu ikke nået vores linje. Hans tilstedeværelse blev kun afsløret af eskadriller af fly, der endnu kastede bomber over landsbyerne, proppet med civile. Af papirer, fundet på en falden engelsk officer under et patruljesammenstød, fremgik hvilke store tab hans bataljon havde haft under de sidste kampe.

Den **10. november** blev vi i stillingerne foran Rouveroy. Fjenden trængte ikke efter, kun hans fly var aktive.

Divisionens befaling fra 10. november 1918:

Den tyske kejser og Kronprins Wilhelm har frasagt sig kronen og har trukket sig tilbage. De vil ikke stå i vejen for det tyske folks opnåelse af en ydre og indre fred.

Foranstående skal af officerer viderebringes til mandskabet på en egnet måde under formaning om ro og besindighed, og under påmindelse om deres forpligtigelser overfor fædrelandet.

Sign. Winiker

Om natten til den **11. november** forskød Divisionen til F-stillingen øst for Binche. Til højre for os lå 4. Infanterie- og til højre 4. Reserve-Division.

Alle ødelæggelser skulle skulle på højere befaling ophører.

Den **11. november** kl. 0500 var en ny stilling indtaget syd for Binche. Regimentsstaben lå i Chateau-Epionois. Tegnene på, at vi styrede mod en ulykke, blev tydeligere.

Kl. 0850 sender englænderne tiil os, at der fra kl. 12 middag er våbenstilstand. Fra vores Armee kommer inden underretning. Alle forbindelser bagud er afskåret.

Vi ved heller ikke, hvad der sker derhjemme, da vi i to måneder ikke har modtaget post. Fronten er som lammet. Nu er det slut!

I løbet af den 11. november indløber yderligere befalinger, der forbyder enhver forbindelse med fjenden eller med civilbefolkningen. I hovedmodstandslinjen forbliver kun en bataljon, der udfører vagttjeneste. De øvrige dele af Regimentet søger mere behagelige kvarterer i husene.

Om aftenen udvikler der sig et festfyrværkeri langs fronten. Overalt stiger lyskugler til vejrs og skyd runger i luften. Må vi ikke glæde os over, at freden er kommet, og at vi har gjort vores pligt?

Den **12. november** bliver betingelserne for våbenstilstanden offentliggjort. Vi er så rystet, at vi alle tier. Forbitret vrede og tårer står i manges øjne.

Er det skik og brug at fratage en æreværdig fjende sine våben?

- - Regimentet forskyder til Epinoic. Regimentschefen lader kompagnierne defilerer forbi sig. Endnu engang retter de udmattede krigere ryggen, mens deres ansigter lyser af det stumme spørgsmål: hvad skal der blive af os?

Kl. 10 når kompagnierne Pieton. En bataljon overtager polititjenesten for at forhindre enhver trafik fra øst mod vest.

13. november når kompagnierne Frasnès. Her blafre fjendens flag i utrolige mængder. Gør man klar til at give vore fjender en sådan velkomst? Hvordan mon vi bliver modtaget derhjemme?

Om aftenen blev der på ordre den øverste hærledelse i kompagniet valgt tillidsmænd.

14. november er vi på march mod Liernu. Her for vi den nye sammensætning af regeringen at vide.

Den **16. og 17. november** har vi hviledag i Liernu, da overgang over Meuse kun kan se ad nogle få broer, og tropper derfor hober sig op.

Den **18. november** går det videre mod Mont-l'Eveque.

Den **19. november** er ved ved Wanze nær Huy. På gaderne mødes vi af mange løsladte engelske fanger, der nu går deres kammerater i møde.

Den **20. november** passerede ved Meuse ved Arnoy og kom i kvarter i St. Severin.

Den **21. november** nåede vi kvarter i Linnée, blev her en dag og nåede den **23. november** til Verviers. Her lå vores kompagnier i alarmberedskab, da indbyggerne i Liège gjorde oprør.

Den **24. november** overskred vi ved Baraque Michel øverst på Hohen Wenn den tyske grænse og kom om aftenen i kvarter i den første tyske landsby Sourbrocht.

Den **25. november** lå vi ved Måuntzenich, den 26. marcherede vi til Vürvenich. Her spændte vi den tyske fane på vores vogne og satte egeløb i hjelmene. Vi havde vel fortjent det.

Den 27. og 28. november havde vi hviledage i Evenich. I den følgende dag gik det videre til Köln, hvor vi for første gang blev modtaget med faner, musik og gaver. Videre gik det over Virkmittel, Drolshagen, Grevenbräuck til Oberkirchen i Sauerland, hvortil vi nåede den 7. december.

Her kunne mange af folkene ikke længere vente på at komme hjem og fortsatte på egen hånd. De gode gamle folk blev.

Den 9. december blev de folk fra vores Regiment, der skulle hjemsendes, samlet under føring af Hauptmann *Riese*. De blev den 11. december sat på tog i *Wennemann*, mens bagagen under Leutnant *Lillinger* til fods fortsatte til Hameln, da der ikke var tilstrækkelig kapacitet på banen.

Den 13. december kl. 13 nåede vores Regiment til banegården *Nordschleswigsche Weiche*, hvorfra vi i 1914 var rejst mod krigen.

Herfra fulgte indmarch til Flensburg.

Fanerne blafrede, blomster regnede ned over os. På Südmarkt blev vi budt velkommen af den stedfortrædende borgmester og vores Major *Deichmann*, og som tegn på den nye tid en yngling, der aldrig havde set fronten, som repræsentant for Soldaterrådet.

Vores Regiment blev indkvarteret i gymnasiet og herfra i de følgende uger opløst.

Medarbejdere ved Regimentshistorien

Regimentshistorien er udarbejdet under benyttelse af følgende kilder:

Af 25 bind af de officielle krigsdagbøger

Af forfatterens krigsdagbog

Af Leutnant d.R. Hammer, I./R.86 krigsdagbog

Af Stabsarzts Dr. Berger, I./R.86 krigsdagbog

Af Hauptmann Holm, 6./R.86 optegnelser

Af Leutnant d.R. Nielsen, I./R. 86 optegnelser

Af Feldwebel Fischer, 9./R.86 optegnelser

Af Unteroffizier Willandsen, I./R.86 optegnelser

Af Unteroffizier Jöhnck, 11./R.86 optegnelser

Af Unteroffizier Petersen, 8./R. 86 optegnelser

Af beretninger og oplysninger fra Major Deichmann, I./R.86, Hauptmann Liedtdke, 4./R. 86,

Vizefeldwebel Carstens 3./R. 86 og Køkkengefreiter Paul Pantaler 1./R.86,

Tegninger er fremstillet af Regimentstegner Lucassen.

